

קריית ספרים

קטעים מספוקי קדמת
עניקנ דמשק
מאגם מדיונך

הוצאת שלמן הדפוס סופר ובניו לשעבר

בעזה"י

קרית סופרים

קטעים מפנקסי קהילת עתיקת-היומין
מאטערסדארף יצ"ו

בתקופת מרן החתם סופר זי"ע
צאצאיו ממלאי מקומו זצ"ל
והגאון רבי בונם איגר זצ"ל

נעתק ונסדר בתוספת הערות
ויוצא לאור בס"ד ע"י
יצחק נחמן שטראה

ערך והשלים
יודא הכהן שטראססער

שלהי שנת תשע"ד לפ"ק

כל הזכויות שמורות להמוציא לאור

Yitzchok Stroh
(718) 851 – 5092
E-mail: kiryassofrim@gmail.com

Digitized by Touro College Libraries
For Project Zikaron
www.zikaron.tourolib.org
2018

"ספרא"
עריכת ספרים והוצאה לאור
יודא הכהן שטראססער - אהרן הכהן פערל
(718) 972-5946 (845) 425-0635

עימוד ועיצוב:
MASTERPAGE
845.659.1462

עיצוב כריכה:
יצחק טעסלער
סגנון
845.352.6556

Printed and Bound by:
EASTERN • BOOK • PRESS • INC.
PRINTED IN E. ISRAEL

מכתב ברכה

שמחה בונם
בלאאמוה"ג מהו' שמואל זצוק"ל זי"ע
עהרענפעלד
אב"ד דק"ק מאטערסדארף יע"א
ור"מ דישיבה ומתיבתא חתן סופר
בניו יארק

בס"ד ח"י לחודש הנחמות תשע"ד לפ"ק

שמחתי באומרים לי, כי עומד להופיע הספר "קרית סופרים", בו נקבצו ובאו ענינים שונים מתוך פנקסי ק"ק מאטערסדארף – עיר מולדתי יצ"ו, שהטביעו חותמם עליהם ק"ז רשכבה"ג מרן החת"ס זי"ע, דוז"ק הגרש"ס זצ"ל, וזקני מרן בעל החתן סופר ומענה שמחה זכרונם לברכה, והלכתא גבירתא איכא למשמע מינייהו, כל אלו מעשי ידי הרב ר' **יצחק נחמן שטראה** נ"י, שהעתיק בדקדוק רב את הקטעים מתוך הפנקסים ועיטרם בהערותיו המחכימות, בעריכת תלמידנו, עט סופר מהיר, מו"ה **יודא הכהן שטראסספר** נ"י. וכעת שעומד להשיא את בנו החתן, עב"ג בת תלמידנו החשוב מו"ה **אפרים זלמן שווינדער** נ"י, אמינא לפעלא טבא - דבר בעתו מה טוב, להעלות בעידן חדוותא זכרון האבות וראשי המשפחות, שהרימו על נס דגל התורה והיהדות משך דורי דורות.

ואביע בשורותי אלו ברכתי ברכת מזל טוב מקרב ולב עמוק, יזכו לבנות בית נאמן בישראל לתפארת המשפחות הכבודות, וזכות אבותם מסייעתם להשכיל ולהצליח בכל אשר יפנו, אמן.

מוקירם ומכבדם כערכם,

הק' שמחה בונם בלאאמוה"ג מהו' שמואל זצוק"ל זי"ע
אבד"ק מאטערסדארף יצ"ו

תוכן עניינים

בשערי קריה ..... **ה**

רבינו החתם סופר זצ"ל ..... **יז**

א. קבלת רופא לבני הקהלה וגביית מעות מזכיר נשמות והנהגת ראש חודש לגבי קופת הצדקה / ב. קרן קיימת לזכרו של הג"ר ישששכר בער בלאך זצ"ל אבד"ק מאטערסדארף / ג. קרן קיימת של הקצין ר' גאטליב ברייער / ד. בדבר "ממרני" שנמסר לידי החברא קדישא / ה. אודות השמירה והחפירה שמחויבים בני החברא קדישא / ו. קנסות לאיש שלא התנהג כשורה / ז. בנידון מילה בזמנו לתינוק שהיה חלוש באבריו / ח. נדבת מעות לחברא קדישא ללמוד משניות בעד הנפטרים / ט. קרן קיימת רבי משה מאנהיימר מנגידי הקהלה / י. חשבונות של רבי משה אלי' ברייער ז"ל על הקרן קיימת על שם הקצין ר' גאטליב ברייער / יא. אודות קרן קיימת שנתהוה דין ודברים בין היורשים וגבאי החברא / יב. אגרת קצין מבני הקהלה שנעתקה לפנקס הקהל ומרן החת"ס מעיד על ההעתקה שהיא נכונה / יג. קרן קיימת של אם הגאון ר' געץ באדאנצקי אב"ד קערמענד שנדבה מקומות שלה בבהכ"נ לעילוי נשמתה / יד. קרן קיימת לזכרון נשמת תלמיד מרן החת"ס / טו. אישור מרן החת"ס על העתקה המדויקת של חלוקת הירושה של אחד מנכבדי העיר מפנקס היתומים לפנקס הח"ק / טז. קטע מצוואת ר' יוסף בחור שנמסר לפני מרן החת"ס / יז. צוואה שהיתה משולשת בידי מרן החת"ס עד עזבו את מט"ד לכהן פאר בפרשבורג / יח. מעות קרן קיימת שנמסרו בידי מרן החת"ס והוחזרו לבעליה בימי חליה

רבינו שמעון סופר זצ"ל ..... **עב**

יט. קרן קיימת שספיקו נתברר ע"י הג"ר שמעון סופר ומוזכר בו הכרזת אביו מרן החת"ס / כ. קרן קיימת לעילוי נשמת מרן הכתב סופר זצ"ל / כא. אישור מהג"ר שמעון סופר על חשבונות קרן קיימת / כב. צוואת ר' גאטליב סג"ל שנעשית בפני הג"ר שמעון

סופר / כג. קטעי אישור מרבי שמעון סופר על חשבון הקרנות / כד. אפוטרופסים שנתמנו ע"י רבי שמעון סופר לקרן קיימת / כה. תקנת החברא קדישא באישור רבי שמעון סופר / כו. מכתב ידידות מהגרש"ס לבני קהלתו כשנסע לבקר בקראלי / כז. המלצה לעני הגון מהגאון רבי שמעון סופר / כח. מעשה רב מרבי שמעון סופר בפנקס הנימולים / כט. קטעים מפנקס הצדקה והוצאה והכנסה בתקופת הגרש"ס / ל. מפנקס ר' גאטליב ברייער שחשבונותיו היו למראה עיני הגרש"ס / לא. קרן קיימת של הקצין מו"ה יוסף קאפפעל ולהעניק להגרש"ס שכר עבור הזכרת נשמה / לב. פטירת שני בניו של הגרש"ס בעודם צעירים לימים / לג. מילת רבי שלמה אלכסנדרי סופר בן הגרש"ס ומכונה בפנקס המוהל בשם שלמה זיסקינד

רבינו החתן סופר זצ"ל וצאצאיו ..... קח

לד. אישור חשבונות בפנקסי הקהלה מהגאון בעל החתן סופר זצ"ל / לה. חתימת הגאון רבי שמחה בונם עהרענפעלד בפנקסי הקהלה וקטע מפנקס הנימולים אודות בנו / לו. מכתב מהגאון רבי שמחה בונם עהרענפעלד זצ"ל להעניק סכום קצוב על חשבונו לאחד מבני הקהלה / לז. מכתב המלצה מהגאון אבד"ק מט"ד זצ"ל עבור העסקן החשוב ר' משה יהודא לעדערער ז"ל

הגאון רבי שמחה בונם גינז זצ"ל ..... קיח

א. פשר מהג"ר בונם איגר ובית דינו אודות דירה בבית קרן קיימת / ב. תקנת סעודת החברא קדישא / ג. בנידון קרן קיימת ותשלומי המעות אחר שנשתנה שוויות המטבע / ד. התחדשות גבאי הח"ק ביום הדרשה – ער"ח אדר / ה. בענין הזלזול בכבוד ביהכ"נ בחודש אדר וביטול "רב החברא" / ו. תקנות החברא קדישא / ז. תשובת הגאון רבי בונם איגר זצ"ל בענין פועלים נכרים בשבת אצל בורסקי ששייך לישראל / ח. תיקונים בבנין הקרן קיימת של הקצין ר' גאטליב ברייער / ט. פשר בין ראשי הקהלה ורבם הג"ר בונם איגר זצ"ל / י. פשר נוסף בין ראשי הקהלה ורבם הג"ר בונם איגר זצ"ל ולהשקיט את בעה"ב שלא שלחו לו כיבוד ליו"ט לסיבת התיגרה / יא. קנס לקצין שלא התנהג כשורה בניהול מעות הקהלה והלך לערכאות / יב. תקנה בענין מינוי הגבאים והעמדת אילנות בביהכ"נ בחג השבועות / יג. התחייבות הקהל להאב"ד רבי בונם איגר

בתוקפו הראשון / יד. בנידון שטח קרקע בקהלה של מי הוא / טו. פסקי הקהלה על עבריינים שעשו מעשים שלא יעשו / טז. תקנה שמלמדי תינוקות לא יתמנו בהתמנות משרה בקהלה / יז. תקנות שונות שנעשו באסיפת אלופי קהל / יח. אודות מקומו של חבר הקהלה בבהכ"נ לפי צוואתו / יט. רשימת עזבונו של הגאון רבי בונם איגר זצ"ל / כ. צוואת הרבנית של רבי בונם איגר זצ"ל

הגאונים למשפחת פראנקפורטער שאטטען זצ"ל ..... **קנח**

הגאון ר' ארי' יהודה ליב פראנקפורטר אב"ד מאטערסדארף זצ"ל / הגאון ר' נתן נטע פראנקפורטר אב"ד מט"ד / אודות קבלת שכירות כאב"ד בהקהלה / מצבת הרבנית אשת האב"ד הג"ר יהודא ליב פראנקפורטר זצ"ל / מצבת הרבנית - בזוו"ר - של האב"ד הג"ר נתן נטע פראנקפורטר זצ"ל / מצבת הרבנית - בזוו"ש - של האב"ד הג"ר נתן נטע פראנקפורטר זצ"ל

נספחים ..... **קעב**

א. תקנות חברא קדישא משנת תק"ע / ב. אודות שכירות שמש החברא / ג. תקנות השייכות לבני החברא קדישא / ד. בענין התמנות והתחדשות הגבאים תענית בני החברא דרשת הרב אב"ד וסעודת הח"ק / ה. צוואת אלוף מבני הקהלה / ו. צוואת מו"ה יוסף בחור ז"ל / ז. תקנה לתלמוד תורה של תינוקות של בית רבן ילדי הקהלה / ח. מכתב לראשי הקהלה / ט. רשימת בני הקהלה שתרמו לבנין חומת בית העלמין ובראשם מרן החת"ס שנדב פלארין אחד

כתבי יוחסין ..... **ריט**

אילני יחוס ..... **רסה**

מכתב הוספות והערות על היוחסין מהרב דובעריש וועבער נ"ו ..... **רעג**

בשערי קריה

אתיצבה בשערי קריה בקידה וברגשי הודאה, שברוב רחמיו וחסדיו זיכני ה' הטוב לראות עבודתי ופרי עמלי יוצא לאור עולם, בתקוה כי ספרא הדין ישמש כנר זכרון לראשי בתי אבות משפחתנו – משפחת רם ונשא, ומיגו דזכי לנפשאי, אמרתי בעידן חדוותא לזכות גם אחריני, ויהי נועם ה' עלינו ומעשה ידינו כוננהו.

זה שנים רבות, עניין אותי ונתתי אל לבי, לדרוש ולחקור בחקר תולדות יהודי גליל העליון באונגארן, שהתפרסמו בכינויים: "אויבערלענדער יודען". יהודים אלו הצטיינו ביראתם הנפלאה, בהנהגתם ואורח-חייהם הנהדר, ובעיקר: בתמימותם היוצא מן הכלל וגדר הרגיל. כל עצם יהדותם עטוף היה בגלימה של יושר ואמיתות, כנות נכונות ונאמנות, ללא כל כחל ושרק. יהודים מקוריים כמות-שהם!

השפעתו והשראתו של מאור הגולה, רבן של ישראל, רבינו משה סופר זצ"ל – בעל ה"חתם סופר", שהאציל מהודו והדרו על יהודי אויבערלאנד, תרמה ללא ספק להעמדת דורות של בני אמונים לה' ולתורתו, שליבו את גחלת היהדות, ושמרו כבבת עינם על אש התמיד - שלא תכבה.

❁

מאטערסדארף – "**מקום גדולים ומושב החסידים**"[א], זכתה להשכין בקרבה את מרן החת"ס, ששימש כרבה משך שנים, ועל כסאו המשיכו צאצאיו לכהן ברבנות העיר, בנו הגאון רבי שמעון סופר זצ"ל[ב], ונכדו – בן בתו: הגאון רבי שמואל עהרענפעלד זצ"ל, בעל ה"חתן סופר" זצ"ל,

---

א. דרשות חת"ס ח"ג עמ' פ"ח.

ב. ראה באיגרות סופרים מכתבי רש"ס (מכתב א'), הוא כותב לאחיו הכת"ס: "וראיתי כי אין מקום לדחות הדבר, אחרי רואי שהוא מן ה' מן השמים, ולבי אומר לי שהוא כבוד שמים, לכבוד נשמת אבינו רבינו הקדוש מאוה"ג זצ"ל..."

וממנו עברה הרבנות לבנו הגאון רבי שמחה בונם זצ"ל, בעל ה"מענה שמחה", ונכדו הגאון הצדיק, זקן ויושב בישיבה, רבי שמואל עהרענפעלד זצ"ל – שכיהן בעיר אבותיו עד יום הרס עולם, חורבן אירופה ושנות הזעם, וזכה בחסדי ה' להעביר את ישיבתו לאדמת נכר – אמריקה, בה הרביץ תורה וטהרה לאלפי תלמידים. בכדי להציב יד ושם טוב להנצחת קהילתו, יסד הגה"צ ממט"ד בירושלים עיה"ק תובב"א – "קרית מטרסדורף". ישיבת "חתן סופר" מתנוססת כהיום לשם ולתפארת בברוקלין, בראשות בנו הגאון המפורסם מוה"ר שמחה בונם שליט"א – אבד"ק מט"ד, הממשיך בגאון ועוז את שושילתא דדהבא של אבותיו הקדושים.

מלבדם, כיהן כאב"ד בשנות הת"ק המאוחרות, הגאון רבי בונם איגר זצ"ל, אחיו של הגרעק"א זצ"ל, ודודו של מרן החת"ס.

במחוז בורגנלאנד שעל גבול עסטרייך-אונגארן, שכנה מאטערסדארף, אחת מ"שבע הקהילות" המפורסמות[ג]. קהילה עתיקת-יומין זו, ישבו בה אחינו בני ישראל משך דורות, תחת חסותם של הדוכסים לבית אסתרהאזי. אין בידינו שלל ידיעות על תולדות הקהילה בדורות ראשונים – לפני שנת ת"ס, אולם משם ואילך מצינו המון פרטים וידיעות חשובות בפנקסי הקהילה שנשארו לפליטה.

מבין "שבע הקהילות", הצטיינה מאטערסדארף במספר ברי-אוריין – תלמידי חכמים ובני תורה, ששכנו בה. יצוין, שבמפקד-האוכלסין [=סענסוס] שנעשה לפני כשלש מאות שנה, נרשמו לצד שמות כמה מבני הקהילה, שעיסוקם בלימוד או הוראה, באחוזים גבוהים לפי ערך שאר הקהילות שבמחוז ההוא. יסופר, שאחד הקצבים מבני מט"ד, נזדמן לבקר באפענ-ישן, שעה שהגאון מהר"ם מינץ עסק עם תלמידיו באיזו סוגיא. הוא פלפל עם הגאון והשתעשע אתו עמו בפלפולי אורייתא, עד

ג. ואלו הן: אייזנשטאט, לאקנבאך, פרוינקירכן, קיצע [ראה מליצת החת"ס בשו"ת ח"ו סי' צ"ו, בתשובה לחותנו הגרע"א: "כי עלה הפורץ בגלילותינו והנה הוא בקדש עיר קיצע גבולינו"], צעהלים [=דויטשקרויץ], מאטערסדארף, וקויבערסדארף. מלבד קהילות אלו, נמנו ישובים קטנים באיזור שהשתייכו לקהלות הללו – בהם התיישבו היהודים.

שהמהר"ם מינץ השתומם למראה עיניו, ושאלו: מי אתם? בענות-חן השיבו האיש: מקצבי מט"ד הנני"!

בהתפעלות יתירה הפטיר הגאון: אם כה נראים קצבי מט"ד – בני התורה שבהם לא כל-שכן![ד]

אחד מבני העיר[ה] מתאר את השיעורים השונים שנלמדו שם: במטרסדורף היה קיים מערך של שיעורי תורה ברמות שונות. לבעלי בתים הפשוטים נמסר מידי חול אחר תפילת שחרית שיעור משניות מפי הרב ליזר הוניגסברג[ו]. בין מנחה למעריב התקיים שיעור במסגרת חברת "עץ חיים" – חברה ששמה לה למטרה להפיץ את לימוד התורה בקרב בעלי הבתים. שם נלמדו קיצור שולחן ערוך, פלא יועץ ופרשת השבוע. השיעורים והתפילות אלו התקיימו בבית "קרן קיימת", שהועמד על ידי הקרן ע"ש ברייאר (בגרמנית נקרא הבית Breuer'sches Stifttunghaus) והיה ממוקם מול בית הכנסת.

תלמידי החכמים מקרב בני הקהילה, בדרך כלל אנשים בעלי התואר "מורנו" וצעירים יוצאי הישיבות, למדו גמרא ב"חברת ש"ס". את השיעורים בימי החול מסר הרב, ובהיעדרו הדיין, בין מנחה למעריב. בשבת התקיימו שני שיעורי גמרא: לפני הצהרים מפי הרב, ואחר הצהרים מפי מרדכי קליין ואהרן נייפעלד...[ז]

מרגלא בפומיה דהגאון אבד"ק מט"ד זצ"ל, בשם אביו ה"מענה שמחה": במאטערסדארף בין מנחה למעריב, אפשר היה לרכוש בקיאות כה רחבה, הרבה יותר מבשאר ישיבות בסדר הלימוד עצמו"[ח].

ד. מצבת קודש לרי"י גרינוואלד (נ.י. תשי"ב) עמ' 106 הערה 18, בשם מ. גרינוואלד.

ה. זכרונות מקהלת מט"ד וחורבנה – שמואל הירש.

ו. ראה בס' מעגלי צדק (עמ' קכ"ח) להדיין רבי גבריאל מיללער ז"ל, שבכל יום אחר תפילת שחרית התקיים שיעור קבוע של גמרא ומשניות, לעילוי נשמות ה"קרן קיימת".

ז. עד כאן התיאור.

ח. שמואל בדורו עמ' ס"ב. ואכן, בגנזי הגה"צ אב"ד מט"ד זצ"ל ישנו קונטרס מפלפולי אורייתא של שיעורי מנחה-מעריב.

יצוין, שמאחר ורוב-רובם של תושבי "שבע הקהילות" היו יהודים חרדים לדבר ה', עד שכמעט ולא נמצא ביניהם מי שלא שמר תורה ומצוות, במיוחד בקהילת מאטערסדארף, שרבניה ניהלו ישיבות והרביצו תורה לתלמידים, במשך שנות קיומה, לכן לא היה צורך לפילוג בין החרדים לניאילוגים כמו ברוב קהילות אונגארן. היתה מט"ד מבצר ומעוז לתורה וליראה טהורה, עד החורבן הנורא שפקד את יהדות אירופה. ואמנם כן, ראשית הגזירות והגירושים מחוץ למדינת אשכנז – דייטשלאנד, החלה ב"שבע הקהילות" בבורגנלאנד, ומשם עברה והתפשטה לכל רחבי המדינות שבאירופה.

❁

במשך שנות חקר ועיון – "**קהלה נאה כמות שהיא יראים ושלמים**"[ט], אינה ה' לידי צילומי הפנקסים של מאטערסדארף המעטירה', ועברתי בין הבתרים, ומצאתי את שאהבה נפשי: שמות וחתימות הגאונים והצדיקים למשפחת סופר הרוממה, הנוגעים למישרים לעניני הקהילה, ויש די והותר לימוד ולקח טוב, מהנהגתם, מפסקיהם והכרעותיהם, לרבות מאיזכורים המופיעים זעיר שם זעיר שם, גם מהם נוכל להציץ לתוך אשנב-חייהם עתירי-המעש.

שהרי "**כל מנהגי ק"ק מאטערסדארף עפ"י ותיקין קדושי עליונין...**"[יא]

וזה דבר מלאכתי: הכנסתי לתוך ילקוט דנן כל המקומות בהן מופיעה חתימתו של מרן החת"ס, בנו הגאון רבי שמעון סופר, הגאונים למשפחת עהרענפעלד, וכן במקומות שנזכר שמם. העתקתי את הקטעים בשלימותן, כמובן בזהירות יתירה ודקדוק רב, על אף שבאיזהו מקומן לא נרשמו הקטעים בתכלית דקדוק הלשון, בכ"ז השתדלתי והתאמצתי שלא לשנות מן המקור, ולו במקצת.

נוסף על זה, כל תקנה וענין קהילתי, שהגאון רבי שמחה בונם גינז, או

ט. כלשונו של מרן הכת"ס לאחיו הגרש"ס (איגרות סופרים מכתבי הכת"ס, מכתב ח').

י. לתיאור הפנקסים, ראה בסו"ס מנהגי הקהילות ח"ב לידידי ר' יחיאל גולדהבר נ"י.

יא. אגרות מכתב סופר – מכתב ק"ג, והועתק בשלימותו בפנים הספר באות ל"ג.

כפי שמפורסם: רבי בונם איגר – אחי הגרעק"א, מעורב בו ושמו חתום עליו, צירפתי לאסופה זו, מאחר וגם הוא מישך שייך למשפחת הסופרים. קטעים דחזי לאצטרופי, הן הם המתיחסים לגאוני משפחת שאטטין: הגאונים רבי יהודא ארי' ליב, ובנו רבי נתן נטע, ששימשו בקודש ברבנות מט"ד לפני תקופת מרן החת"ס, והיו קרוביו מצד זקינו הגדול בעל המהרשש"ך זצ"ל[יב].

בכדי להבהיר את הענינים, ולזהות את המון האישים שנזכרו בפנים הספר, ערכתי בס"ד בשולי הגליון הערות מועילות, השופכים אור על המדובר, ומוסיפים עליו רקע ויסוד – והיה האהל אחד.

ומאחר וכיהנו בקהילה קדושה זו עשרות בשנים, משפחת הסופרים, מה טוב ונכון וראוי לעטר את ילקוטי בשם "**קרית סופרים**". ומלבד רבניה – גאוני ארץ וארזי לבנון אדירי התורה, עוד זאת אנשי שם, בני קרתא קדישא הדין, מסורים היו לכל היוצא מפי הסופרים, במסירות כנה ונאמנה, בהתבטלות יתירה, בדביקות מאין דוגמתה. בוא וראה מה שכותב הגרש"ס אודותם, ומעלה על נס שבחם תהלתם וקלוסם, מעלתם והצטיינותם: "כולם אהובים כולם ברורים, ולמשמעתי סרים, עושים משמרת לתורת ה' סיגים וגדרים, ומגדלים בניהם לתורה צאן קדשים עדרים עדרים, ברוך ה' אשר עד כה עזרני, לשמור משמרת הקודש זכני, ואל חברת ת"ח יראי ה' באמת חברני..."[יג]

❁

אסופה זו יוצאת לאור עולם, לרגל שמחת נישואי צאצאינו היקרים, ה"ה בננו החתן הנעלה **אליעזר** נ"י, עב"ג הכלה החשובה **אסתר ריזל** תחי', בת מחותני היקר באנשים מו"ה **אפרים זלמן שווינדער** נ"י, נין ונכד הגאון

יב. ראה איגרות סופרים מכתבי חת"ס (מכתב ל"ט). ובהקדמת הגרי"נ שטערן לדרשות חת"ס (עמ' י"ב בהערה), הביא מכתב מהחת"ס, שמתוכו מבואר שהי' יחוסו מצד אביו, כי אבי אביו של החת"ס ר' משה סופר, הי' חתנו של מהרשש"ך.

יג. אגרות מכתב סופר (מכתב י"ח).

הגדול רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל, בעל "בית אפרים"[יד], שתתקיים אי"ה בשעה טובה ומוצלחת ביום ט' אלול תשע"ד לפ"ק הבעל"ט. ברכתנו – ברכת מזל טוב – נתונה להם בזה. יזכו לבנות בית נאמן בישראל לתפארת אבותם ולתפארת כל בית ישראל, אמן.

יד. בוא וראה איך מתארו מרן החת"ס, בראש וראשון בהספדו עליו (דרשות חת"ס ח"ב דף שד"מ): "והן היום הזה שמועה שמעתי ותרגז בטני, מפטירת בוצינא קדישא נר ישראל עמוד הימיני, כקש"ת מרנא רבי אפרים זלמן מרגליות, בעל המחבר הספרים הרבים ההמה, עליו קראתי המקרא הזה, הבן יקיר לי אפרי"ם אם ילד שעשועים כי מדי דברו בו זכור אזכרנו עוד על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאום ה', כי באמת בו נמצא תורה וגדולה במקום אחד, ובמקום גדולתו ענותנותו, שהיינו משעשעים בהלכו' ותשובו' תמיד והשפיל עצמו כתלמיד לפני רב, וה' יודע כי הי' גדול עולם, אבי אבי רכב ישראל ופרשיו, ושמעתי' מבדרן ובכל יום שמועותיו בבתי מדרשינו מחבוריו שחיבר..."

והגאונים הללו מעולם לא נפגשו פנים אל פנים.

ובתשובותיו מעטרו החת"ס בתוארים, כמו: "מר ידידות נפשנו הרב הגאון האמיתי נזר ישראל ותפארתו" (או"ח סי' מ"א), "והרמת קרן לצדיק ונשגב..." (או"ח סי' ס"ב), "אוהב נפשו כנפשי" (שם), "ידיד ה' וידיד נפש כל חי... פאר הדור נזר הזמן" (יו"ד סי' רל"ד), "צדיקו של עולם... אורן של ישראל" (יו"ד סי' רל"ה), "מרגליות טובה שבגלגל חמה..." (אהע"ז ח"א סי' נ"ד), "גאון זמנינו" (אהע"ז ח"ב סי' ל"ד), "מופת הדור" (אהע"ז ח"ב סי' ע"א), " גאון ישראל רכבו ופרשיו זה דור דורשיו... מוהר"ר אפרים זלמן מרגליות טובה" (ח"ה סי' קצ"ג), ועוד.

ויש לציין למכתבו של החת"ס אליו לעת תקופת השנה, מזכיר את עצמו בפני הג"ר אפרים זלמן מרגליות, בשם אמו: "וגם כי קרבו ויאתיון ימים הקדושים ימי בקורים, אומר ארוצה נא עד איש אלקים קדוש יזכרני בתפלתו ימלט אי נקי - משה בן ריזל..." (ליקוטי שו"ת חת"ס - לונדון תשכ"ה, מכתב כ"א).

וכאן המקום להביא עובדא נפלאה המפורסמת בפי כל, אולם לגודל החשיבות, מן הנכון להציגה, כפי שסיפרה הגה"צ אבדק"ק מט"ד זצ"ל:

בתו של הגרעק"א נתקשרה בקשרי שידוכין לת"ח מופלג, הוא הג"ר חיים שמואל בירנבוים זצ"ל, שהתפרסם לימים כגאון וצדיק נשגב. התנאים התקיימו בעיר בראד. מאחר והדבר היה כרוך עם ביטול תורה דרבים, ביקש הגרעק"א מידידו הג"ר אפרים זלמן מרגליות - שהיה משכן כבודו בבראד, לעמוד בשמחה זו במקומו בראש הקרואים.

שמח הגאון למלאות רצונו של גאון הדור, ונטל חלק בשמחת התנאים. הוא נשאר עד שעות המאוחרות של הלילה. כשחזר לביתו, תמהו בני הבית על הנהגתו המוזרה - כי לא היה דרכו להאריך בשמחות זמן כה רב, ומדוע, איפוא, שינה הפעם את הנהגתו.

נענה הג"ר אפרים זלמן מרגליות ואמר: על מה ומדוע תתמהו עלי, אם חשקה נפשי

מלבד היחוס החשוב שעולה ומיתמר מצד החתן והכלה, כאשר יראה הקורא בפנים הספר, מן הנכון לציין יחוסה של הכלה, ענף עץ אבות העולם, נכדת הגה"ק רבי שמעון סופר זצ"ל אבד"ק ערלוי, בעל "התעוררות תשובה", בנו של מרן בעל ה"כתב סופר" זצ"ל, ונכד רבן של ישראל ה"חתם סופר" זי"ע.

עוד זאת, אבות המשפחות של החתן והכלה, מקור מקומם טהור, ממחוז "שבע הקהילות" שבבורגנלאנד, ומהם שנבעו מק"ק מט"ד עצמה. בתקופה מסוימת השתייכו לה"שיפשוהל" בוויען הבירה, כשהשנים כתיקונן והיה העולם בנוי. הן הם שנמנו בין מייסדי "קהל עדת יראים" בברוקלין, שתלו את המסורה הישנה באדמת אמריקה, והקימו מחדש קהילה בישראל – קהילה, שחבריה ומתפלליה, יהודים חרדים על דבר ה', הקפידו ודקדקו לקיים ולשמור בשמירה מעולה, על כל מנהג עתיק, שיסודתה בהררי קודש, אבותיהם ורבותיהם – גאוני ארץ זכרם לברכה.

●

הוצאת הספר מוקדשת ע"י המחותן נ"י, **לזכר ולעילוי נשמת אביו הרבני הנכבד מאד נעלה, מו"ה משה דוד ב"ר אורי ע"ה שוויינדער**, שנלב"ע זקן ושבע ימים ג' תשרי השתא – תשע"ד. הוא היה דוגמא חיה בכל דרכיו והנהגותיו, יהא זה במצות כיבוד הורים שהצטיין בה במלא מובן המלה, דביקותו לצדיקים, ומידותיו הנעלות שהיו לשם ולתהלה. אהבתו לתורה ועבודת התפלה השריש לצאצאיו אחריו, יחד עם זוגתו האשה החשובה **מרת צבי' בת ר' משה יהודה ע"ה**, הממשיכים בגאון ועוז לדבקה באורחותיו.

רבי משה דוד היה חתן העסקן הנודע, רבי **משה יהודה לעדערער** ז"ל. למד תורה בישיבה הרמה אונסדארף, שעמדה בנשיאותו של הגאון בעל "באר שמואל" זצ"ל. אחרי נישואיו התיישב בעיר מלוכה וויען, והתאבק

להיקרא בשם "רבי עקיבא איגר" עוד איזה שעות? ובלשונו: וואס ארט אייך אז איך בין רעק"א נאך אפאר שעה"?

עובדא זו שמע הגה"צ אב"ד מט"ד מפי הגאון מטשעבין, ששמעה מאביו הג"ר יעק'לי מהורימלוב, ששמעה מפי הג"ר שלמה קלוגר – זכר צדיקים לברכה.

בעפר רגלי חכמים. בעת ההיא שכנו בעיר הבירה גאוני ארץ וצדיקי עולם. אשתו הראשונה נפטרה בעודה באיבה, ואז נשא את בתו של הגאון רבי יוסף בוימגארטען זצ"ל, אב"ד שיפשול בוויען, שגידלה במסירות נאמנה את צאצאי בעלה, על פי מסורת אבותיה וראש משפחתה – מרן החת"ס.

עם מאורעות השואה האיומה, היגר עם בני משפחתו לחופי אמריקה, וגם כאן הירבה פעלים לתורה ולתעודה, בהיותו בין מייסדי "קהל עדת יראים" בברוקלין. רבי משה יהודה נמנה גם על גבאי ה"חברא קדישא", ופעל רבות לטובת הכלל. שימש כגזבר נאמן וגבאי נאמן לצדקת רבי מאיר בעל הנס – כולל שומרי החומות. הוא נפטר לבית עולמו ביום כ"ד סיון תשי"ד לפ"ק. תולדותיו כיוצא בו, אוחזים במעשי אבותיהם. יעמוד להם זכות זקנים לעד.

❁

יעמוד על הברכה, מע"כ אבי מורי הרבני הנכבד והיקר מו"ה **שלמה שטראה** נ"י, עם זוגתו החשובה מרת אסתר תחי'. שמחה ונחת מכל יו"ח לאורך ימים.

לזכר נשמת אמי מורתי, האשה החשובה מרת **נעכא אידל בת מו"ה אליעזר** ע"ה, שנפטרה י"ז תשרי תשנ"ה לפ"ק. יהי זכרה ברוך.

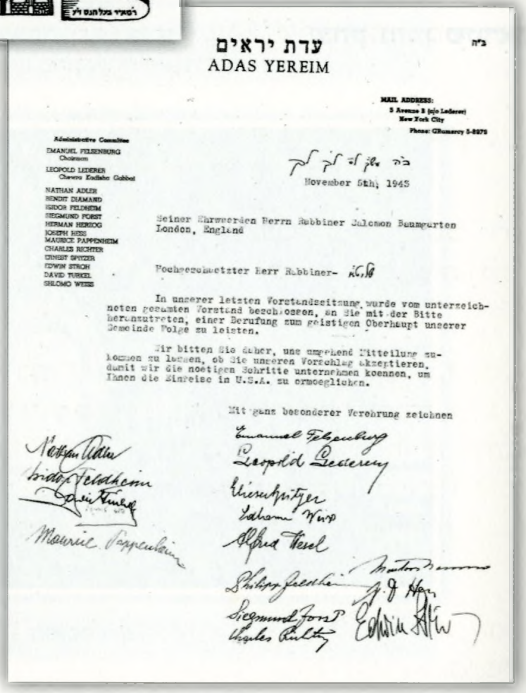
יתברך ממעון הברכות, מע"כ חותני היקר והנכבד, מו"ה **יששכר דוב ראזענבערג** נ"י וחותנתי החשובה תחי'. יזכו לרוות רוב נחת מכל צאצאיהם.

תשואות חן לידידי היקר, בקי נפלא בסדר יוחסין, הר"ר בעריש וועבער נ"י, שהעניק לי והמציא לידי חומר רב מאוצר ידיעותיו ומבית גנזיו – לרבות כתבי יחוס ונוסחאות מצבות, לעטר בהם את הספר. תודה מרובה למרת געניענדל וואגעל תחי', ששאבתי ממנה המון ידיעות. כמו"כ הברכה נתונה לידידי הנכבד, ידען נפלא הר"ר יחיאל גולדהבר נ"י, שנעזרתי רבות על ידו.

יעמוד על הברכה ידידי, לשונו עט סופר מהיר, מו"ה יודא הכהן שטראססער נ"י – נכד מרן החת"ס, שאתמחי גברא וקמיעא בספריו

המלצת הגאון ממט"ד זצ"ל
להרבני ר' משה יהודה
לעדערער ז"ל
(המכתב בשלימותו נדפס להלן)

חתימות אלופי וראשי
הקהלה למנות את
הג"ר שלמה בוימגארטען
כאב"ד קהל עדת יראים
נראים חתימות זקינו של החתן
וזקינה של הכלה

הנכבדים אודות משפחת איגר-סופר, הוא הגבר שהטביע חותמו על ספרנו זה במלאכת מחשבת, והיה לי לעינים בהארותיו.

תודה מיוחדת ל-Osterreichisches Judisches Museum in Eisenstadt, ולמנהלה הנכבד מר Johnnes Reiss, שברשותו האדיבה מתפרסם בזה חומר ניכר.

להתוודע ולהגלות: מחמת הזמן הקצר והדחוק שעמד לנו, לא יכלתי להשלים את העבודה בשלימותה הראויה, ולכל זמן ועת לכל חפץ.

ובצאתי את השער, אסיים מעין הפתיחה, בהודאה על העבר, שעזרני השי"ת עד כה בהוצאת הספר הנוכחי, כן יעזרני להלאה לראות ברכה בעמלי, ואזכה יחד עם זוגתי החשובה תחי' לראות דורות ישרים מבורכים, ולא תמוש התורה מפי זרענו וזרע זרענו מעתה עולם, אמן.

בחודש הרחמים והסליחות תשע"ד לפ"ק

יצחק נחמן שטראה

קְהילת קוֹדש
מאטערסדארף

בית הכנסת של הקהילה
מימין ביתו של מרן החתם סופר זצ"ל

פנים בית הכנסת

קהילת קודש
מאטערסדארף

ברחובות קריה - רחוב במאטערסדארף

רחוב היהודים - יודענגאססע

קרית סופרים

רבינו החתם סופר זצ"ל

א.

קבלת רופא לבני הקהלה וגביית מעות מזכיר נשמות והנהגת ראש חודש לגבי קופת הצדקה

כידוע נתקבל מרן הגאון החתם סופר זצ"ל כאב"ד מאטערסדארף בשנת תקנ"ח לפ"ק, כפי שכותב במכתבו מיום כ"ד למב"י תקנ"ח לפ"ק: "**כבר השבתי לק"ק מט"ד בהן שלי שאבוא לשם**"[א]. מסגנון המכתב נראה שבשעת כתיבתו היה עדיין בדרעזניץ. וכן בתשובה אחת הוא כותב: "**בשנת תקנ"ח בנסעי מק"ק דרעזניץ לישב על כסא רבנות דק"ק מאטערסדארף...**"[ב] יתכן, איפוא, שלא בא לקהלת מט"ד עד ראשית שנת תקנ"ט לפ"ק[ג]. ואכן האיזכור הראשון בו מצינו שמו וזכרו של הגאון החת"ס בפנקס הקהלה הוא מיום א' אסרו חג דפסח שנת תקנ"ט לפ"ק

א. "חוט המשולש" עמ' מ"ג בהערה.

ב. שו"ת אה"ע חלק ב' סי' י"א.

ג. ראה בהספדו של מרן על הג"ר בער בלאך (מפ' אחרי תקנ"ח), כותב בין הדברים: "ומי יחוש חוץ ממני, הלא ה' יודע מכאובי ונגעי עצמי, כי בביתי אין לחם ושמלה, והם תפשו בי להשיבני בראש קהל עדת ה' במאטערשטורף, מקום גדולים ומושב החסידים, ואנכי איש רש נקלה..." (דרשות ח"ג עמ' פ"ח).

והוא בקטע הבא לפנינו בנידון קבלת רופא לבני הקהלה, ושתשלומיו[ד] יהיו נגבים מבני הקהלה ממעות הזכרת נשמות[ה].

היות[ו] שהטה ה' עלינו חסד בעיני האדונים החסיד הדוכס יר"ה בכאן קהלתינו מאטרשדארף[ז] יצ"ו, א רופא דאקטער מומחא' מה שלא הי' לפנים משנים קדמוניות, אך ורק שאי אפשר דש הדאקדטער הנ"ל קאן זיך בכאן ערהאלטין באם לא דש ער איין צו הילף בקומט מרחוב היהודים וכ"כ מערלים להבדיל[ח], גם הדוכס יר"ה נתן לדאקטער הנ"ל דירה בחנם, כ"כ שארי צו לאג[ט], וביקש האדן דאקטער הנ"ל מיהודים דפה קהלתינו שכר הקצוב על תנאי זה, באם דש ח"ו איין עני מקהלתינו וועדט נופל למשכב

ד. ואף בתקופה מאוחרת נשאר החיוב על בני הח"ק להעמיד רופא לבני הקהלה כמבואר בפנקס תקנת החברא קדישא משנת ת"ר סעיף י"ט: "אלופי הגבאים יצ"ו מחויבים להעמיד רופא לרפאות החולאים אשר אין ידם משגת לשלם שכר הרופא, וישכרו הרופא הישר בעיניהם, ויעשו עמו שטר - קאנקראקט - כמה ישלמו לו שכר עבודתו לשנה מבלי שיעשה להם שום חשבון אחר על טרחתו אשר טרח בהליכותו להחולה ותרופתו, הן רב או מעט, רק מחייב א"ע באותו שטר שילך לרפאות בחנם אל כל מי שיקראנו לבא אליו והוא בכלל עני, ואף אם יזדמנו לו הליכות ויגיעות באותו שנה הרבה יותר מכדי שכרו, אין לו לתבוע אלא שכרו הנקצב ומזל' הוא דקא גרים לי', חוץ אם יהי' לרופא הוצאות ממון על רפואת החולה, כגון שצריך להושים איגעל להחולה ישתלם מיד באותו יום שהשיבם מהגבאים פרנה"ח בניכוי שכר טרחתו, ואם עבר הזמן אין לו תביעה עוד".

ה. אף תקנה זו נשתמרה לדורות ובפנקס תקנת החברא קדישא משנת ת"ר לפ"ק סעיף ג: "מוטל על הגבאים להוציא ביום אס"ח פסח שני מלאטשיס חתנים מבני החברא יצ"ו לגבות מעות נדרים דהזכרת נשמות, וכמו כן באס"ח של שבועות, וביום המחרת של י"כ [=יום כפור], ובאס"ח של סוכות, והוצאות מלאטשיס הנ"ל יעשה ע"פ קלפי".

ו. פנקס חברה קדישא דף מ"ט ע"ב.

ז. לענין כתיבת שם העיר, מצינו למרן כותב בדרושים ואגדות בדרוש לח"ק ער"ח אדר ב' תקנ"ט: "פה ק"ק מאטערשטורף", ושם בדרוש לז' אדר תקנ"ט, ועוד, אולם בתשובותיו תמצאהו כותב "מאטערסדארף" - ראה לדוגמא: שו"ת אהע"ז ח"א סי' קי"א, שו"ת אהע"ז ח"ב סי' י"א, שו"ת ח"ה סי' קצ"ט, ועוד. וראה להלן קטעים מהספדו של מרן על הגר"ב בלאך בהערה.

ח. ובאשר שאי אפשר שהרופא הנ"ל יחזיק מעמד באם שלא יהי' לו עזר, הן מהקהלה שברחוב היהודים והן מהערלים להבדיל.

ט. וכמו כן שאר הוצאות.

זיין מחויב הוא לילך לחולי בלי שום פרוטה אחת בעצאלדונג', והתאספו אלופי' דבח"ק דגמילת חסדים אונד האבן אין פאהרשלאג גמאכט[יא] לקהל דקהלתינו יצ"ו כ"כ באסיפת יחידי' סגולה מאנשי קהלתינו יצ"ו, דש זיא ווילען זיך מחייב זיין לשלם להאדון דאקדער הנ"ל כל שנה ושנה חמשים זהו' זאגי 50 [יב]F על תנאי זה, היות שבשארי קהלות איזט דער מנהג דש דער מזכיר נשמות געלט שייך לח"ק ע"כ ווילען זיא עז ג"כ האבין[יג], מה גם בכל ר"ח זאל אין אשה לבתי אנשי קהלתינו געהן לנשים כמו דש ר"ח געלד אצל אנשים בבהכנ"ס ערהויבען וועדט[יד], בכן הפונקטין הנ"ל איזט לח"ק ערשטאט ווארדען מקהל ובצרוף אנשי קהלתינו דש די מזכיר נשמות געלד שייך לח"ק, אונד בכל פעם דש מען מזכיר נשמות איזט יום שלאחר י"ט וועדען אלופי' גבאיים דבח"ק לבתי אנשי קהלתינו הרוז געהן לגבות המזכיר נשמות געלד הן אנשים או נשים בחור או בתולה, ואסור לשום אדם דש מזכיר נשמות געלד לצדקה אחרת צו געבען רק לבח"ק הנ"ל. וכ"כ בכל ר"ח וועדט אין אשה הרום געהן לבתי אנשי קהלתינו יצ"ו אונד דיא נשים ווארדען הצדקה הנ"ל כפי [רצונם] וכפי אשר תשיג ידם לתוך הצדקה הנ"ל הניין געבן, אונד ביום ר"ח דערף קיין קופה אויף גישטעלט ווערדען בבה"כ דנשים[טו] ונעשה בתוקף ועוז וכדברי קהל שאין צריך קנין

י. באם ח"ו יחלה אחד מעניי קהלתינו ויפול למשכב מחויב הרופא לילך אל החולה בלי קבלת אף פרוטה אחת בשכרו.

יא. והציעו הדבר.

יב. שהם יתחייבו עצמם לשלם להאדון הרופא הנ"ל כל שנה ושנה חמישים זהו' דהיינו 50 פלארין על תנאי זה.

יג. היות שבשארי קהלות המנהג הוא שמעות שנתנדבו בעת הזכרת נשמות שייכים לחברה קדישא, לכן ברצונם שגם כאן יהי' לבני החברא מעות הנ"ל. כי עניני ביקור חולים ורפואה השתייכו כמובן לבני הח"ק, וכן נמצאים כמה ענינים בפנקס הח"ק במינוי ותשלומי רופאים וכדומה.

יד. ועוד התנו שבכל ראש חודש תלך אשה אחת מנשי הקהלה אצל בתי הקהלה לגבות מעות, כמו שנהגו לגבות מעות ר"ח אצל האנשים בבית הכנסת.

טו. בכן אישרנו נקודות הנ"ל לטובת הח"ק מאת הקהל בצרוף אנשי הקהלה שמעות הזכרת נשמות שייך להחברה קדישא, ובכל פעם שאומרים יזכור ביום שלאחר היום טוב יסובבו אלופי גבאים דבני החברא בבתי אנשי קהלתינו לגבות מעות הזכרת נשמות הן מאנשים או נשים בחור או בתולה, ואסור לשום אדם ליתן מעות ההזכרת נשמות לאיזה צדקה אחרת רק לבני חברה קדישה הנ"ל. וכמו כן בכל

וליתר תוקף ועוז, באו א"קטז יצ"ו וע"גיז אדמ"ו הרב הגאון אב"ד יצ"ו בעצמו עה"ח, היום יום א' אס"ח דפסח תקנ"ט ל' פה קהלתינו מאטרשדארף יצ"ו.

משה"ק סופר מפ"פ דמיין
נאם שמואל ליב ב"ה אהרן ז"ליח
ונאם
ונאם
ונאם
ונאם נתן ב"ה חיים יפה ז"ליט
ונאם הק' שמואל בן כ' ישי סג"לכ
ונאם
ונאם ראובן בן הר"ר ליב כ"ץ ז"לכא

ב.

קרן קיימת לזכרו של הג"ר ישששכר בער בלאך זצ"ל אבד"ק מאטערסדארף

הגאון החסיד רבי ישששכר בער בלאך זצ"ל, בנו של הגאון רבי שמשון חסיד מהמבורג זצ"ל, תלמידו של הגאון ר' יונתן אייבשיץ בהאמבורג,

---

ראש חודש תסובב אחת מנשי הקהלה לבתי אנשי קהלתינו יצ"ו ונשי הקהלה יתנו לצדקה הנ"ל כפי רצונם וכפי אשר תשיג ידם, וביום ר"ח לא ישימו שום קופה בבהכ"נ דנשים (קשה לקריאה ואולי כתוב אנשים). [זולת הקופה של הח"ק].

טז. אלופי קהל

יז. ועל גבם

יח. ר' שמואל ליב בן הר' אהרן בן הר' ישעי' שימש כראש הקהל במט"ד (1796- 1799) ונקרא שמואל שיא, והוא אבי משפחת שיא במט"ד.

יט. הוא היה בנו של הר' חיים בהר' צבי יפה, אחד מבני משפחת יפה – שאהן במט"ד היה מנכבדי הקהלה ושימש כאחד מטובי הקהל.

כ. שמואל בן ר' ישי סג"ל לבית שישא

כא. בנו של הר"ר ליב בן ר' מרדכי כ"ץ, נולד בשנת תצ"ז בערך, שם אמו היתה מרת דינה, כנראה שנפטר לפני שנת תקע"ז.

קטע מפנקס הח"ק בחתימת מרן החת"ס

שימש בקודש בכמה קהלות קדושות: באייבניץ, גוטיין, דושיץ, ומשנת תק"מ בערך אב"ד סעמניץ, שם נשא מרן החת"ס זצ"ל זוו"ר שלו והוא היה המסדר הקידושין[כב], משנת תקנ"ג אב"ד באסקאוויץ, ובשנת תקנ"ז בערך[כג] נתקבל לאב"ד מט"ד.

הגאון ר' יששכר בער כאב"ד מוזכר רק פעמיים בפנקסי הקהלה, האחד

כב. היינו בל"ג בעומר שנת תקמ"ז - כ"כ הגרי"נ שטערן זצ"ל בהקדמה לס' מכתב סופר (עמ' כ"ג).

כג. הר' י.י. גרינוואלד בספרו "מצבת קודש" עמ' 122 כותב, שר' ירמי' עזב את מט"ד בסוף שנת תקנ"ז או בראשית שנת תקנ"ח. ובהערה 113 הביא ב' מקורות להנחה זו, ראשית הוא מציין לשו"ת חת"ס אהע"ז חלק ב' סי' ק"ד, ושנית מהקדמת הג"ר יששכר בער בלאך זצ"ל לספרו "מודעא רבה" שנדפס בשנת תקנ"ח שחותם: "אב"ד ור"מ בק"ק מט"ד וכעת מצודתו פרושה לק"ק סנטוב", ואף שבאמת בתשובה הנ"ל כותב החת"ס: "אחר החקירה מפלוני ההוא אמר עובדא הכי הוה אחרי שנתקשר בקשר שידוכי'... בחשון שנתקנ"ז לפ"ק ובא לגלילתינו פה ונתעכב עד אחר פסח... והשיגוהו בק"ק קאנישא ... (ומשמעות התשובה היא שזה היה אחר ל"ג בעומר ע"ש), והגאון מהו' ירמי' זצ"ל שהיה אז אב"ד מט"ד, ונתאריך הענין עד שבין כה ילדה הבן הזה ביה"כ תקנ"ח והיות שנת תקנ"ז מעוברת א"כ מחשון שנסע עד יה"כ הוא י"ב חודש ... משמע שר' ירמי' היה עדיין במט"ד אחר ל"ג בעומר תקנ"ז, אכן היות ששנת תקנ"ז לא היתה שנת העיבור, ורק שנת תקנ"ו היתה שנת העיבור, מסתבר שיש איזה טעות סופר בתשובה הנ"ל, וכבר עמד בזה רמ"ז קינסטליכער בספרו "אישים בתשובות חת"ס" בערכו של ר' ירמי' עי"ש. והראי' השנית שהביא ג"כ אינה ראי' ברורה היות שיתכן שמזמן כתיבת ההקדמה עד זמן הדפסת הספר לקח שנה או שנתים, וע"כ קשה לקבוע בדיוק מתי עזב ר' ירמי' ק"ק מט"ד, ומתי הגיע הגאון ר' יששכר בער לשמש כאב"ד בהקהלה.

ומצינו למדין שנתקבל הגאון ר' יששכר בער כאב"ד בין סוף שנת תקנ"ו זמן עזיבת ר' ירמי' ובין חודש סיון תקנ"ז שאז מצינו זכרו בפנקס הקהלה דק"ק מט"ד כפי שהעתקנו אותו להלן, ומן הענין להעתיק בזה קטע מ"פנקס השחור שנרשם בימים שבין מלכא למלכא בין נשיאות הגאון ר' ירמי' ובין נשיאות הגאון ר' בער בלאך זצ"ל :

כהיום דלמטה איזט ע"פ א"ק יצ"ו וע"פ ח"י אנשים החתומים בעצמם בח"י ממש פונקטע הרב אב"ד לקהלתינו אויף צו נעהמין, כדי להשקיט הריב ומחלוקת איזט נמנו וגמרו גווארין ע"פ רוב דיעות דש דערף קיין רב אויף גנומין ווערין לתוך קהלתינו וועלכר איין צד קורבא משפחה האט בקהלתינו לויט תקנת הקהלה, נעשה בקנס עצום וועלכש קהל דש מעכט אויף געבן איין רב וואש איין צד האט מאה אדומים בקנס על קומידאט יר"ה ומאה אדומים על השררה יר"ה, וליתר תוקף ועוז קבלו החתומים דלמטה עליהם על הן צדקם שלא ישנו על כל הנ"ל.

בפנקס הנקרא "דאס גאלדענעס בוך" והוא מיום ג' סיון שנת תקנ"ז[כד],

נא' שמואליב"ה אהרן ז"ל	הק צבי הירש מ"ד
ונאם הק' אברם צבי הירש סג"ל	הק' סענדר בן מ' אברהם ליב סג"ל ז"ל
ונאו' הק' משה אלי' ברייאר	הק' נתן ב"ה חיים יפה ז"ל
ונאו' הק' יואלייפנר	הק' ישראל במ"א צילטץ ז"ל
ונאו' הק' פיישל ב"ה גבריאל	נאו' מאיר בהא"צ סג"ל מ"ד
ונא' הק' אלי' ב"כ פיישל יצ"ו מ"ד	הק' לאזר בה"ד כ"ץ
ונא' שמואל בן כ' ישי סג"ל	נאו' הק ליב ב"ה מנדל נ"ש מפ"ב
ונאו' קאפיל בן כ' ראובן סג"ל ממ"ד	הק' בענדיט פרייזיך
ונאו' הק' דוד ב"ה מאיר ז"ל	הק' גבריאל
הק' הילליב בן כ' לאזר ז"ל	הק' אליקים בן מו"ה א"ל ז"ל
הק' גרשון ב"ה איצק מ"ד	הק' משה ב"ש נ"פ ז"ל
הק' ליב כ"ץ	הק משה ליב טריביטש

בהפנקס לא העתיק המעתיק התאריך שנחתמה תקנה זו, אבל היות שר' שמואל ליב - שהוא ר' שמואל ליב בן אהרן בן ישעי' המכונה SAMUEL SCHEY - שימש כראש הקהל בין השנים תקנ"ו ותקנ"ט והוא חותם ראשון על התקנה, ברור הדבר שנכתב בשנים ההם, מה גם שר' הילליב בן כ' לאזר שנהרג באלול דשנת תקנ"ז, (עי' בסוף ההערה), חתום על התקנה, יש לקבוע שקטע זה נכתב אחר שעזב ר' ירמי' את הקהלה קודם בואו של ר' ישששכר בער בלאך זצ"ל. [הקטע הוא בפנקס השחור מ"ב ע"א ע"ש].

ר' הילליב בן כ' לאזר הנזכר לעיל נהרג על קידוש השם בשנת תקנ"ז, הענין מוזכר בשו"ת חתם סופר אה"ע ב' סי' קל"ב. וז"נ מצבתו: פ"נ. איש תם וישר וירא אלקים. ה"ה הקדוש והטהור האלוף. הר"ר הילליב בן לאזר ז"ל, י"נ ביום ב' כ"ז אלול תקנ"ז לפ"ק. ת.נ.צ.ב.ה.

כד. דף ת"נ ע"ב, והנני להעתיקו פה: בע"ה אמת ניתן לכתוב האיך שבא לפנינו קהל ח"מ, ובפני אמ"ו הגאון החסיד אב"ד דקהלתינו מוהר"ב נ"י, ה"ה הקצין הנכבד הגביר כהר"ר לאזי אינשברוק יצ"ו, ובקש מאתנו להיותינו מהנטפלים לדבר לעשי מצוה, היות אשר עם לבבו לעשות דבר טוב לתיקון נשמתו, והיא שימסור לידינו תוך זמן מועט במוקדם דאפשר כתב בטוח על סך שני אלפים זהו', ושיעשו פירות לכל שנה ושנה לכה"פ סך מאה זהו', ואותן מאה זהו' יהי' נחלקים בכל שנה ושנה, או בכל חצי שנה סך חמשים זהו' ויותנו לעשרה לומדי תורה פה בקהלתינו מ"ד יצ"ו, וזה יהי' חלף עבודתם עבודת הקדש שילמדו בכל יום ויום בצהרים פרק א' משניות, ולומר קדיש דרבנן, אכן בפי' הותנה כתנאי ב"ג וב"ר [=בני גד ובני ראובן] לכל הלכותיו באם שיעבור א' מאותן עשרה לומדי תורה ולא יבא שלשה פעמים רצופים ללמוד פרקו במרד ובזדון לבו, אזי לא יהי' עוד אותו למדן במנין עשרה ויבחרו א"ק [= אלופי קהל] יצ"ו למדן אחר תחתיו, אמנם אם לא יעשה במרד רק שלא יבא מ' איזה סבות אונס אזי מחויב הנאנס להעמיד בן תורה אחר תחתיו שילמוד

והשני בסוף פנקס "חברא קדישא[כה]" ושם כתוב: "**הטאץ [=הקערה] של כסף מח"ק ניתן במתנה להרב הגאון אב"ד דקהלתינו מו"ה יששכר נ"י בביאתו לכאן, משקלה 13 לויט**". גם מצינו את חתימתו ביחד עם רבני וראשי הקהלות של 'חמש הקהלות', ביום ג' א' דר"ח טבת שנת תקנ"ח לפ"ק[כו].

הוא שימש ברבנות מט"ד בערך כשנה, כי ביום ו' עש"ק ט"ז שבט תקנ"ח עלתה נשמתו לגנזי מרומים, ונספד ע"י מרן החתם סופר זצ"ל[כז].

בחריקאו כל ימי אונסו, ואם לא יעמיד אחר תחתיו ללמוד אזי גם זה לא יהי' עוד במנין עשרה, ויבחרו אקרו"ט והרב אב"ד נ"י למדן אחר תחתיו, ומה גם התחייב א"ע הקצין הרר"ל הנ"ל אף כל זמן שלא ימסור הכתב מסך שני אלפים כנ"ל תחת ידינו, מ"מ מחויב לשלם בכל שנה ושנה המאה זהו' כנ"ל או בכל חצי שנה חמשים זהו', וככה יהי' בכל השנה או בכל חצי שנה כנ"ל כל זמן שלא הגיע לידינו אבל כשיגיע הכתב הנ"ל לידינו אזי יהי' נגבים המאה זהו' מן בעל חוב החתום על הכתב הנ"ל, ונוסיף לזה הבטחנו נחנו ח"מ להקצין הרר"ל הנ"ל בהבטחה גמורה לבלתי לשנות דבר וזיז זיז כל שהוא מדעת הרר"ל כאשר גזר עלינו כמבואר פה. ואף גם זאת הבטחנו להק' הרר"ל הנ"ל לבלתי להשכין או להחליף או למכור הכתב הנ"ל ורק תמיד יהי' הכתב ההוא תחת ידי אקרו"ט והרב אב"ד נ"י עד עולם, ואם שיבורר שנעשה שינוי שנתמשכן או שנמכר ח"ו אזי הבריחה ביד הק' הרר"ל הנ"ל ליקח הכתב או השני אלפי' זהו' בהחזרה, ולמסור אותן למקום אחר במקום אשר יבחר בו. כל הנ"ל נעשה בריצוי הצדדים ה"ה הקצין הר' לאזי הנ"ל האלופי' קרו"ט יצ"ו ובצירוף **הרב הגאון אב"ד דקהלתינו נ"י** ונעשה בדעה מיושבת ובנפש חפיצה ובביטל ובפיסול כל המודעות... כדרך שמבטלין בג"ן ושום ישובי על מדין הן בד"י והן בדא"ה לא יזדקקו לטענות המערער על הכתב הלזה מכל מה שהפה יוכל לדבר והלב לחשוב, ונעשה בח"ח לדורות הבאים אחרינו לקיים כל הנ"ל לדורי דורות עד ביאת גואלינו, במהרה בימינו, וליתר תוקף ועוז בא ה"ה הקצין הרר"ל הנ"ל והאקרו"ט ובצירוף הרב הגאון אב"ד דקהלתינו הבאים בעצמם עה"ח היום יום א' ג' סיון תקנ"ז ל' מ"ד.

למדין משיטה אחרונה התחלות הלימוד הנ"ל יהי' א"ח דשבועות הסמוך והבע"ל, והתחלות התשלומים יהי' מכלות השנה או החצי שנה מיום אסרו חג הנ"ל ואילך היום יום הנ"ל פה מ"ד.

בסוף הקטע לא מצינו חתימות כלל, כמו"כ הועברו עליו קוים, וכנראה שהענין התבטל לגמרי.

כה. עמ' של"ז.

כו. צילומו מובא בספרו של רמ"ז קינטסליכער "אישים בתשובות חת"ס" בערכו, ונדפס בספרו של דובער וואכשטיין אורקונדין עמ' 615.

כז. דרשות חת"ס ח"ג (עמ' פ"ח): "בתחילה מת הרב החסיד הגדול בן חסיד ה' מהור"ר

וזה נוסח מצבתו:

יצאה נשמתו יום ט"ז שבט תקנ"ח לפ"ק. פ"נ אדוננו מורנו ורבינו הרב המפורסם החסיד צנא מלא ספרא כבוד קדושת שמו מו"ה ישששכר בער בן הרב החסיד מו"ה שמשון בלאך מהמבורג זצ"ל, י"נ בקדושה ובטהרה ונקבר ביום ו' עש"ק ט"ז שבט תקנ"ח לפ"ק. ת.נ.צ.ב.ה.

היות שלא הניח אחריו זרע של קיימא, הקימו בני החברא קדישא דגמילות חסדים "קרן קיימת" לטובת נשמתו, ופרט' ותנא' מבוארים בפנקס החברה, וגם הגאון החת"ס זצ"ל – כנראה בתור ראש ואויבר גבאי של בני החברא – חתם עליו. במשך השנים הוסיפו הגבאים הבאים אחריהם לחזק את הקרן קיימת, ובשנת תקע"ט בא על החתום הגאון ר' בונם גינז זצ"ל – האב"ד. בשנת תקצ"ז חתמו בני החברא קדישא לחיזוק הקרן קיימת.

בע"ה

כהיום דלמטה התאספו א"ע האלופים אנשי חברא דגמילות חסדים, ועלה במוסכם אצלם לעשות דבר טוב ולגמול חסד עם דין אכסני' נשמתא קדישא דמר **אדונינו מורינו ורבינו הגאון החסיד מוהר"ר ישששכר בער בלאך מהמבורג זצ"ל אב"ד דקהלתינו ק"ק מ"ט יצ"ו**, אשר נח נפשי ושבק חל"ח קודם אור היום ש"ק ט"ז שבט תקנ"ח ל', וי' לן דמיתנא בכו בכו להולך בלא ולד, לא הניח אחריו בן ובת, ולבעבור שלא ישתכח יום מיתתו מקהלתינו יצ"ו קבלו עליהם האלופים אנשי חברא הנ"ל לשלם מקופת החברא הנ"ל בכל שנה ושנה לשלשה לומדי תורה שיהי' בתוך החברא סך ח"י פגים, שילמדו א פרק משניות בבה"כ הקדושה והישנה דפה, ואחד מהם יאמר קדיש דרבנן עם ה[תפלה] הנדפס לומר אחר הלימוד לתקון הנשמה,

---

בער בלאך אב"ד דק"ק מאטרשדארף, אשר לרוב חסידותו נאמר עליו אחרי מות וימות, אחר שכבר המית עצמו מכל תאות העה"ז, חזר ומת בקדושה וטהרה, וראוי הי' כל ישראל להתכפר בו..."

הגרש"ס זצ"ל אבד"ק קראקא כותב עליו בהסכמתו על משניות עם פי' "בני ישששכר": "וכמה פעמים שמעתי מאאמו זצ"ל מפליג מאוד בשבחי תורתו וקדושתו", ובהמשך: "לדעתי שם הנאה להם הוא בני ישששכר, כי הן הן תולדותיו של אותו הצדיק, כי בנים לא היו לו..."

ואם לא ימצאו בני תורה הראוים ללימוד הנ"ל בתוך אנשי חברא אזי רשאים הגבאים ליקח למדן מחוץ לחברא כפי חפצם ורצונם, ואף גם זאת קבלו עליהם להדליק בכל שנה ושנה באותו יום נר נשמה לעילוי נשמתו שמן זית דווקא ולהעמידו בכלי זכוכית ביום המיתה הנ"ל לפני ארון הקודש, נהגנו א"ע בכל שנה ראשונה בהדלקות נר נשמה שמן זית במקום הנ"ל וככה יהי' הנהגה טובה זו משך עשרים שנים רצופים מיום דלמטה ולהלאה, ולאחר כלות העשרים שנים הברירה בידי האלופים אנשי חברא אשר יהי' בימים ההם ובזמן ההוא לקבל עליהם הנהגה זו על כמה שנים שיוכשר בעיניהם, אך בטוחים אנחנו בבני אברהם יצחק ויעקב בני גומלי חסדים שלא ישנו, ויעשו גם הם כמונו, וזכות הצדיק יגן בעדינו והוא ימליץ טוב בעדינו, שימלא ד' כל משאלות לבינו, וישלח לנו משיח צדקנו במהרה בימינו אמן, ולמען ידעו דורי דורות שיהי' זה להם למשמרת כתבנו אותו בפנקס דנא בעט ועופרת, היום יום א' ב' דר"ח טבת **ובלע המות**[כח] לנצח.

ראשינו הגאון אב"ד דקהלתינו יצ"ו בעה"ח, ואף גם האלופים גבאים דח"ק יצ"ו באו עה"ח היום יום הנ"ל.

משה"ק סופר מפ"פ דמיין
הק' משה אלי' ברייער[כט] MEB[ל]
הק' דוד בן מאיר ז"ל[לא]
הק' משה ב"ש נ"פ ז"ל[לב]

כח. =תקנ"ט.

כט. הקצין הר"ר משה אלי' בן ר' שבתי ברייער היה מנכבדי הקהלה ושימש כראש הקהל כמה שנים (1790-1796,1805-1806). כמו"כ היה גבאי של החברא קדישא כמה שנים. [בנו הבחור ר' בצלאל זצ"ל נמנה בין תלמידי מרנא הגאון החת"ס זצ"ל, ראה להלן אות י"ד.]

ל. ר"ת של שמו בלועזית.

לא. הר"ר דוד בן ר' מאיר [וזוגתו רייצל] בן ר' שמעון נפטר ער"ח אלול תקס"ב לפ"ק, וזהו נוסח מצבתו: **ויברך דוד את ה' לעיני כל הקהל המונו, כבד את ה' מהונו ומגרונו, עבודה שבלב זו תפלה הי' תמיד ביגונו, לבהכ"נ רץ בזמנו, לבקש רחמים מקונו, ולא דבר דבר חול בלשונו, ירא ה' וסר מרע היה ה"ה הר"ר דוד ב"מ, י"נ ביום עש"ק ער"ח אלול תקס"ב לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.**
שם אשתו היתה מרת יטל, והיה לו בן בשם הרש במט"ד.

לב. הקצין משה בן שמעון נייפעלד מנכבדי הקהלה, שימש כאחד מגבאי הח"ק שנים רבות.

כהיום דלמטה בהתאספו יחד כל בני החברא יצ"ו קיימו וקבלו עליהם לחדש הדבר הנ"ל, אודות היא"צ של מר **אדונינו מורינו ורבינו הגאון החסיד מו"ה ישכר בער בלאך זצ"ל** שהי' אב"ד פה קהלתינו מט"ד יצ"ו, ועלה במוסכם אצלם לנהג עם היא"צ ולהיות בתקפו ובחזקתו עוד משך עשרים שנים רצופות מהיום דלמטה ולא ישנה שום דבר מהנהגה זו כמו שהי' מקדמת דנא, וזכותו יגן עלינו עד עולם.

ונעשה היום יום ה' דר"ח אדר בשנת הוא **ישלח לנו גואל צדק** לפ"ק[לג]

הק' שמחה בונם במוהר"ם גינס זצ"ל מא"ש חפק"ק הנ"ל

...

הק' משה בה"ש נ"פ
הק' אלי' ברייאר[לד]
הק' נטע ברייאר[לה]

ישכר שר התורה הנ"ל רובץ בין המשפתים וראינו מנוחתיכם כי טוב בינינו, לכן עלה במוסכם אצל אלופי גבאים דחק"י להחזיק ולקיים לטובת נשמתו כל התיקונים הנ"ל בכל שנה ושנה ביום י"צ שלו, ושלא לשנות מזה כמו שהי' עד עתה, מהיום עד עולם, לראי' באו א"ג[לו] ושארי יחידי סגולה עה"ח יום א' ט"ז שבט תקצז"ן לפ"ק.

גבריאל טרעביטש[לז]

לג. =תקע"ט.

לד. הר' יוסף אלי' בן הר' יעקב בן ר' אלעזר ברייער ז"ל היה אחד מגבאי הח"ק כמה שנים. [נכדו ר' דוד ברייער ממט"ד הוא אבי הר' שלמה זלמן ברייער ממט"ד שאפראן ז"ל זקן זקני הר' דוד שטראה ע"ה].

לה. הר"ר נטע בן ר' משה אלי' ברייער ז"ל בזוו"ר היה חתן הגאון מו"ה וואלף כ"ץ אב"ד פאפא זצ"ל.

לו. =אלופי גבאים.

לז. הקצין ר' גבריאל בן ר' משה ליב טרעביטש היה גבאי ראשון של החברה קדישא, וחותנו של הג"ר יעקב צבי הירש בעהמ"ח ספר "מור דרור", וחותנו של הג"ר דוד כהן דיין בק"ק מט"ד מחבר ספר "מנחת כהן", וראה ב"מוהל בוך" של מרן החת"ס זצ"ל מיום כ"ה תמוז תקע"ד, מכנהו "מחו' הקצין ר"ג ב"מ נ"י בק"ק מאטערשטארף..."

חתימת מרן החת"ס והג"ר בונם איגר להחזיק את היאצ"ט
של הג"ר ישכר בער בלאך

...
איצק בער בויער[לח]

ג.

קרן קיימת של הקצין ר' גאטליב ברייער

אחת מן המשפחות המפורסמות בק"ק מט"ד היתה משפחת ברייער, שבני משפחתה נמנו במשך כל ימי הקהלה בין ראשיה ומנהיגיה[לט]. אחד מבני משפחה זו בשמו הקצין ה' גאטליב ברייער שנפטר ביום ז"ך אלול תקנ"ב לפ"ק בלא זרע של קיימא. הוא השאיר אחריו לברכה את ביתו בית גדול עם כמה דירות וחנויות לקרן קיימת לעילוי נשמתו, היינו שמדמי השכירות יחלקו צדקה לעניים ותלמוד תורה ושארי דברים. על הבית ההוא היו ממונים אפוטרפסים מבני משפחתו, וניהלו בפנקס מפורט את ההוצאות וההכנסות של הקרן, הנהלת הקרן היתה תמיד תחת פיקוחו של אב"ד הקהלה[מ], בפינקס הקרן נמצאו חתימות רוב רובם של רבני הקהלה שחתמו לאישור החשבונות. הקטע דלהלן נכתב בשנת תקס"א, "מטעם ידוע" לא עיין מרן בהחשבון, אך לא ידענו טעמו ונימוקו.

לח. איצק בער בויער או פויאר - כנראה בנו של ר' משה קויבערסדארף, בשנת ת"ר היה גבאי שני של החברה קדישא.

לט. סיפר לי ש"ב הר"ר יעקב יוסף ברייער אב"ד דחסידי סקווירא באנטווערפן שליט"א, שכנשנכנס אצל הגאון ר' שמואל עהרנפעלד זצ"ל אבד"ק מט"ד, להתברך מפיו לפני הבר מצוה, והתחילו לדבר אודות יחוס משפחתם שהמה מנכדי הגאון החתם סופר זצ"ל (כי זקנו הר' שלמה זלמן ברייער מוויען - לונדון ז"ל היה חתן הרה"ג ר' אברהם שרייבער זצ"ל נכד הרה"ג ר' יעקב עקיבא שרייבער ממיאווא בן הכתב סופר זצ"ל), אמנם ה'מאטערסדארפער רב הרבה לדבר בהתפעלות דוקא אודות יחוסם למשפחת ברייער הנכבדה במאטערסדארף.

מ. ובזמן שלא הי' אב"ד עמד הקרן תחת פיקוח הבד"ץ.

משנת תקנ"ה לפ"ק לא עיינתי בחשבון עד היום הזה מטעם ידוע, וכהיום הראה לפנינו חשבונות משנה הנ"ל עד עתה ורובו מבורר ע"י קוויטונגינג[מא] מבעלי מלאכות ע"כ חתמנוהו וקימנוהו כדחזי - וכהיום נתמנה עפ"י בד"ץ וקרו"ט לאפוטרפס השני ה"ה הרבני הדיין מהו' יוסף בר"י נ"י[מב] - ומהיום והלאה יתנהג הקצין הר"ר משה אלי' עם הק"ק כמבואר בצוואה, ולא יעשה שום דבר בלי הסכמת האפטרופס השני מה' יוסף הנ"ל ולא יראה לפנינו שום קוויטונג בלי ח"י האפטרופס השני הנ"ל. נעשה פה ק"ק מ"ד יום ב' י"ג סיון תקס"א ל'.

משה"ק סופר מפ"פ דמיין
אברהם צבי הירש סג"ל
שמואל ליב ב"ה אהרן ז"ל
נתן ב"ה חיים יפה ז"ל
הק' אהרן ב"ל ז"ל

ד.

בדבר "ממרני" שנמסר לידי החברא קדישא

"ממרני" הוא שטר שנכתב ע"י בעל חוב, בו מחייב עצמו לשלם סכום המעות שנרשם על השטר, אלא שהתחייבותו אינו לאיש פרטי רק למי שיוציא את השטר יהי' מי שיהי'. שטרות אלו היו נמכרים ועוברים מאיש לאיש והיו נחשבים כשוה כסף. המדובר בקטע זה[מג] הוא שאיש אחד בשם הר"ר שלמה צורף היה בידו ממרני שנחתם ע"י ר' ראובן סופר וזוגתו, והוא נדב אותו ממרני עם שאר מטלטלים שלו לבני החברא עבור הגמילת חסד שעשו לו בחייו וגם בתנאי שילמדו משניות לעילוי נשמתו,

---

מא. =קבלות.

מב. כנראה שהכוונה למו"ה יוסף בן ר' יעקב סג"ל זצ"ל, הנקרא ג"כ מו"ה יוסף בחור, ששימש כאחד מדייני הקהלה בעת ההיא עי' להלן אות ט"ז.

מג. בפנקס חברא קדישא בסופו בדף של"ז

קרן קיימת של הקצין ר' גאטליב ברייער בחתימת מרן החת"ס

הממרני נמסר לידי הח"ק בפני רבינו בעל החת"ס זצ"ל, ששימש אז כגבאי ראשון של החברא ביום י"ב אדר תק"ס לפ"ק.

היום יום א' י"ב אדר תק"ס ל' נמכר לידי האלוף הר"ר משה נ"פ[מד] ממרני אחד מסך עשרים זהו' הנכתוב והנחתום ך"ב תמוז תקנ"ד בח"י האשה מ' מרים והדר בעלה כ' ראובן ב"ה מרדכי סופר יצ"ו[מה], ממרני הנ"ל נמסר מידי הר"ר שלמה צורף אשר עשה קגא"ס [=קנין גמור אגב סודר] בפני **אדונינו מו"ה הרב הגאון אב"ד נר"ו[מו] שהוא אויבר גבאי [=גבאי עליון] דח"ק [=חברא קדישא] יצ"ו**, שיהי' שייך חוב עשרים זהו' הנ"ל שייך לח"ק לגבות אחר אריכו' ימים ושנים של ר' שלמה הנ"ל. ואף גם הבעט געוואנט[מז] ושאר כסף ושוה כסף שישאר אחר ר' שלמה הנ"ל הכל יהי' שייך לח"ק יצ"ו לעשות בהם כרצונם, בעבור שהתחסדו עמו כל ימי חייו. אך זאת בקש ר' שלמה הנ"ל מהאלופים דח"ק יצ"ו שייטיבו עמו בזה לגמול חסד עם נשמתו כאשר יגיע היאר צייט שלו, יתנו פקודתם שילמוד למדן א' ויאמר קדיש דרבנן וי[אמר] ה"רבון" בשם שלמה הנולד מן ריזל. ע"כ צוואת ובקשת ר' שלמה הנ"ל מן האלופי' ח"ק יצ"ו ונתרצו לזה. ר' שלמה הנ"ל שחל"ח [=שבק חיים לכל ח'] יום ג' ט"ו סיון תקס"ב ל'.

ה.

אודות השמירה והחפירה שמחויבים בני החברא קדישא

התקנה אודות השמירה והחפירה שמחויבים בהן בני החברא קדישא,

מד. הר"ר משה נייפעלד היה מיקירי הקהלה במט"ד.

מה. ר' ראובן בן ר' מרדכי סופר הוא אבי הר' יוסף צבי דייטש – סופר, שהיה חותן הגאון ר' חיים סופר בעל ה"מחנה חיים" זצ"ל. בן נוסף של ר' ראובן הוא הר' מאיר אבי הר' מנחם דייטש – סופר, שהיה חותן הגאון ר' אהרן זינגער זצ"ל בעל ה"תפארת אהרן" ראב"ד במט"ד.

מו. הוא רבינו בעל החתם סופר זצ"ל.

מז. לְבָנִי הַמֶּטָה.

הותקנה ע"י מרן החתם סופר זצ"ל, ששימש כגבאי עליון ונחתמה על ידו ביום י"ד אלול תקס"א[מח].

ה"מלאטשעס" שמוזכר בתקנה, היינו חברים חדשים, בעיקר צעירים שלא התחתנו עדיין, שנרשמו לתוך החברה, והתחנכו למשרה זו.

בע"ה[מט]

כהיום דלמטה נגזר עלינו ח"ק יצ"ו **מאדונינו מורינו ורבינו הגאון אב"ד דקהלתינו נר"ו שהוא מרא דאתרא וגבאי עליון אצל הח"ק יצ"ו**, שיהי' בח"ח[נ] על הגבאים יצ"ו לבלתי משא פנים לשום אחד מבני ח"ק יצ"ו הן עשיר או עני נער וזקן, [וזה] שיבא עליו הגורל שיהי' אצל השמירה או החפירה בר מנן, ולא ירצה אותו בן חברא לבא ולקיים משמר שלו ואף גם לא יעמיד שום אינש אחר בחריקאו לעשות מלאכתו, אז מחויב הגבאי לשלוח תיכף ומיד בעד המשכון על שלשה פגים כדי לשלם מזה איש אחד שילך לעשות מלאכתו תחתיו, גם מחויב תמיד להיות שני מעלאטשיס אצל השמירה או החפירה ר"ל, גם אלו שהי' ע"פ הגורל בחוזר חלילה, והיינו הגורל יהי' אצל אלו שהם בביתם, ולעומת זה באם יהי' אותן שהם מחוץ לעיר בביתם, ישמשו הם בלא גורל, אך אצל בעלי בתים יהי' הגורל אף על אותן שאינם בביתם, ומחויבת האשה להעמיד משמש תחת בעלה, ואם מאן תמאן, יוקח מיד המשכון מביתה כנ"ל. אך באותן ב"א שאי אפשר ליקח מהם משכון יועמד התחייבות שלו על דף שלו וישולם לעת מצוא, ומה גם אף אלו אנשי חברא שהם מחוץ לעיר הדרים במקומות אחרים, יבאו בתוך הגורל כנ"ל, ולהעמיד כל [פי] [=קלפי] שיבואו מתוך הגורל סך שלשה פגים על דף שלהם לשלם כזה כמו הוואכין געלט[נא], כל הנ"ל נעשה בח"ח הנ"ל

מח. בשו"ת חת"ס החדשות (סי' ס"ז) נדפסה תקנה זו, אך לא בשלימותה, כפי שהיא מופיעה בפנים.

מט. פנקס חברא קדישא דף נ"ב ע"ב.

נ. =בחרם חמור

נא. ענין הוואכענגעלד מבואר בפנקס תקנת החברא בסעיף א' שהוא – כפי שכתוב במפתח: סך הקצוב על הבעלי בתים והנערים לשלם וואכענגעלד. וכך כתוב בהפנקס סעיף א': כל העובר על הפקודים להיות במחברת הקודש יתן לסיועת הוצאות החברא, דהיינו: הבעלי בתים מחויבים לשלם מדי שנה בשנה ארבעה

היום יום א' י"ד אלול תקס"א לפ"ק, ובפירוש נאמר המעלאטשיס שיהי' בגורל הנ"ל הם דווקא אותן שהם משלש עשרה שנים ואילך. גם הברירה ביד המעלאטשע להעמיד משמש אחר תחתיו ולשלם לו מכיסו ומכספו, נעשה היום יום א' הנ"ל ולראי' בא אמ"ו הגאון אב"ד הנ"ל בעה"ח.

משה"ק סופר מפ"פ דמיין
הריני חוזר ומבטל החרם הנ"ל שלא יהי' כחרם כלל, רק אהימנותי' דגבאים אנו סומכים שיעשו כתורה מבלי עונש החרם.
משה הנ"ל[נב]

ו.

קנסות לאיש שלא התנהג כשורה

אחד מבני הקהלה שעשה מעשים אשר לא יעשו, והכה אנשים ונשים, קנסוהו מרן החת"ס ונכבדי הקהלה, והדבר נקבע ביום א' כ"ה תמוז תקס"ב, ונרשם בפנקס הקהלה[נג].

היות שכ' א' ב"ה פ' ז"ל עשה שלא כהוגן כמה פעמים, אונד האט איזה פעמים גישלאגין אנשים ונשים[נד], והי' מהראוי' לחרום ולנדות אותו ולעשות לו כמה קנסות כפי הראוי וכפי דתה"ק, וכעת אשר הכה אשת כ' ישעי' בן ליפמן פ"ק והוסיף על פשעו רשע, בכן נעשה לכב' א' פסק לנתן להאשה אשר הכה עשרה זהו', ומלבד זה לא יבוא לתוך הברירה שני פעמים בשנים

ועשרים פגים במעות שיין אשר יוגבה מהם לאחדים בתוך השנה כמבואר בתקנה ב' להלן, והילדים והנערים מחויבים לשלם במשך זמן הנ"ל שנים עשר פגים שיין. ובסעיף ב' בהמפתח: זמני גביות וואכענגעלד. ובפנים הפנקס כתוב: שמנה פעמים בשנה מחויבים הגבאים לגבות מעות וואכענגעלד מכל בני החברא יצ"ו, דהיינו: בחה"מ פסח, בע"שבועות, בע"ש נחמו, הוש"ר, ע"ש חנוכה, ע"ש שירה, ובפורים, וביום שלפני סעודת החברא יקיפו הגבאים עם המלאטשעש.

נב. קטע זה (המתחיל הריני) הוא בגוף כתי"ק של מרן החת"ס זצוק"ל.

נג. בפנקס הנקרא "דאס שווארץ בוך": על שם כריכתו השחורה דף קל"ד ע"ב.

נד. והכה אנשים ונשים כמה פעמים.

חתימת מרן החת"ס בפנקס הח"ק אודות השמירה והחפירה

הבאים לטובה בהתחדשות הקהל[נה], ובימי הנוראים הבע"ל לא יעלה לתורה בבהכנ"ס, וגם מחויב ליתן נר של שעוה בבהכנ"ס להדליק ומשקלו יהי' נ"ב לויט כמנין שמו א.. ומהיום והלאה יהי' נזהר שלא יעשה ח"ו עוד כאשר עשה מקדם, ונעשה במעשה קהל יצ"ו **ובצירוף אמו"ו הרב הגאון אב"ד** ובדצ"ק נ"י, היום יום א' ר"ה תמוז תקס"ב ל', ויוכרז בבהכ"נ הקדושה יום ה' הבע"ל.

משה סופר מפפ"דמיין
הק' אברהם צבי הירש סג"ל[נו]
הק' שמואל ליב ב"ה אהרן ז"ל
הק' נתן ב"ה חיים יפה ז"ל
נא'
ונאם' הק' יוסף ב"ה אברהם ז"ל[נז]

ז.

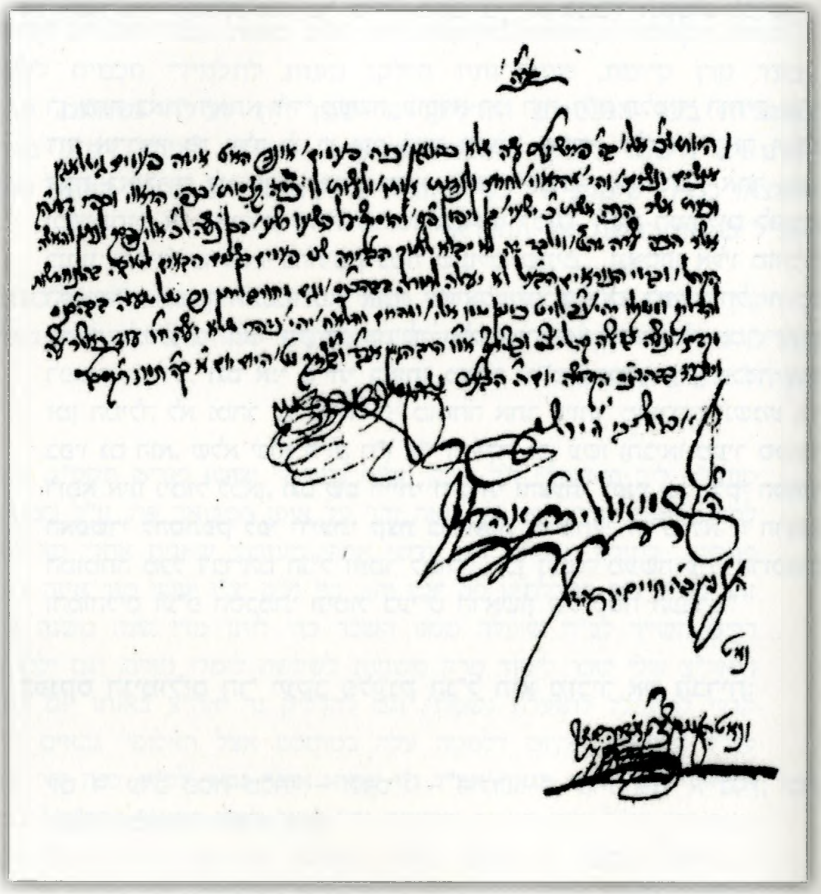
בנידון מילה בזמנו לתינוק שהיה חלוש באבריו

להלן קטע מתשובת רבינו החת"ס אודות מילה אצל בנו של תלמידו הגאון ר' דוד אייבניץ – אלט זצ"ל, בנידון שהילד היה חלוש קצת באבריו ודנו אם למולו בזמנו, והתיישבו המוהלים בדבר יחד עם מוהל רופא אומן מהקהלה, שהביע חוות דעתו בנידון. בתוך התשובה לא נזכר שמו של אותו מוהל מומחה, אך בפנקסי הקהלה מצינו זכרו, והוא הרופא הר'

נה. עניני התחדשות הקהל לא מצאתי לע"ע מבוארים בפנקסי הקהל בלה"ק.

נו. מו"ה אברהם צבי הרש בהא"ס, היה חתן ר' וואלף גיטלס ז"ל, שנשא את בתו מרת גיטל צפורה לו לאשה, שימש כראש הקהל כמה שנים. בנו היה מו"ה גאטליב סג"ל חותנו של מו"ה יוסף אליעזר אבליס זצ"ל. נזכר בשו"ת חת"ס אה"ע ח"ב ("שלחנו אני והב"ד בצירוף התו' ר' אברהם הרש", תקע"ח), ובאגרות סופרים מכתב נ"א במכתבו של הגאון ר' בונם גינז זצ"ל ("התו' מו"ה אברהם הרש").

נז. מו"ה יוסף בן הר' אברהם קאפפעל [עי' להלן אות ל"א].

חתימת מרן החת"ס על קנסות לאיש שלא התנהג כשורה

יעקב בן הר' דוד פלענק ז"ל, ובפנקס הנימולים שלו הוא מזכיר אותו ברית מילה[נח].

זה לשון מרן (שו"ת ח"ו סי' ס"ד) מיום ב' י"א למב"י תקס"ג לפ"ק:

הן עתה באתי דאתא לידי מעשה, עובדא הכי הוה, ה"ה תלמידי הותיק מו"ה דוד אייבניץ נ"י נולד לו בן זכר ביום תענית אסתר, ולהיות נראה חלוש קצת באיברים לא חשו למולו בזמנו ונתאחר הדבר כמו שבוע אחר זמנו, וכשנתחזק אז באיבריו שהרגישו שהוא ראוי למולו, הלכו המוהלים לבודקו כנהוג והציצו בו וראו בהתינוק כמה שינויים שונים... ונאספו אליו מוהלים המומחים המצויי' וגם רופא אומן ישראל שבכאן וגם הוא מוהל, וכולם שפטו למולו כי לא יזיק לו המילה כלל... והרופא הישראלי אמר לענין רפואת הילד... **וגם אני הייתי באותו מעמד** ומ"מ אמרתי כיון שכבר עבר זמן המילה לא נמהר עד נשאל פי מומחה אחר היותר מפורסם ונשמע מה בפיו גם הוא, שלא יבוא היזק ח"ו ע"י המילה, וכן עשו והביאו מעיר סמוכה רופא אינו נימול לכאן, **וגם שם הייתי ודברתי והצעתי לפניו כל חלקי הסותר האפשרי להסתפק לפי ידיעתי קצת ברפואות וניתוח**[נט], ומ"מ לא זז הרופא המומחה מכל דבריהם הנ"ל ואמר למולו... וכן נעשה מעשה ע"פ הרופאים והמוהלים וע"פ הסכמתי ונימול בעי"ט הראשון של פסח העבר..."

בפנקס הנימולים הר' יעקב פלענק הנ"ל הוא מזכיר את הברית:

יום ד' ערב פסח מלתי - תקס"ג - הילד... בן מו"ה דוד אייבניץ, יגדל לתורה ולחופה ולמ"ט אמן.

נח. וע"ע בשו"ת חת"ס חלק יו"ד סי' קנ"ח מזכירו רבינו בשמו.

נט. ראה חוט המשולש עמ' פ"ח: "גם הי' [מרן] בקי בחכמת הניתוח".

ח.

נדבת מעות לחברא קדישא ללמוד משניות בעד הנפטרים

כנהוג בקהלות קדושות מקדמת דנא לנדב מעות עבור החברא קדישא בעד קרן קיימת, שמפירותיו חילקו מעות לתלמידי חכמים ללמוד משניות בעד הנפטרים והדליקו נר שמן זית לעילוי נשמתם. פרטי התנאים נרשמו בפנקס החברא קדישא[ס]. בפנקס הקהל דק"ק מט"ד נמצאו כמה רשימות של בני החברא שחתום עליהם הגאון החתם סופר זצ"ל כגבאי ראשון של החברא.

הקרן קיימת דלהלן נעשה ע"י מוהר"ר ליב באדן בן מו"ה אלכסנדר זצ"ל, מחשובי הקהלה ומהיהודים הראשונים שהתישבו בקהלת באדין וניהל שם בית תבשיל.

מוהר"ר ליב באדען[סא] ז"ל שבק חל"ח ביום ד' שושן פורים תקס"ג, והניח לקרן קיימת דג"ח דפה סך מאה זהו' על אופן המבואר פה. וז"ל בצוואתו פונקט... לתיקון נשמתי יתנו יורשי אחרי מעזבוני שאניח אחרי סך מאה זהו' לח"ק ג"ח דקהלתינו פה יצ"ו וה... בני ח"ק יצ"ו יעשו מיד איזה צורכי רבים השייך לב"ח שיעלה ממנו השכר כדי ליתן מדי שנה משנה ביום היאה"צ שלי שכר לימוד פרק משניות לשלשה לומדי תורה, וגם ילכו על קברי להתפלל לתועלת נשמתי, וגם להדליק נר יאה"צ באותו יום כנהוג עכ"ל הצוואה. וכהיום דלמטה עלה במוסכם אצל האלופי' גבאים הנ"ל ובצירוף **אמ"ו הרב הגאון אב"ד נ"י שהוא אובר גבאי לע"ע**, ככה יהי' מסך מאה זהו' הנ"ל יוקח חמשה ושבעים זהו' סיוע' לבנין החומה בבה"ק [=בבית הקברות] לתקנה על עמדה כראוי', וחמשה ועשרים זהו' הנותרים יקחו האלופי' גבאים דח"ק עוד בדיל היינו כלים למאכלי חלב, ולנגד זה יתנו האלופי' גבאים הנ"ל בכל יאה"צ לתיקון נשמתו של ליב הנולד מן מלכה

ס. דף נ"ד ע"א.

סא. שם אמו היתה מרת מלכה, היה לו בית תבשיל בבאדן, זוגתו מרת ברכה היתה בתו של הר' שלמה בן משה נ"פ וזוגתו פיגלה, השאיר ק"ק לעילוי נשמתו וזוגתו מרת ברכה השאירה ק"ק לטובת נשמתה עי' להלן אות י"ז.

סך ארבע זהו', דהיינו להלומדי' ולמי שיאמר קדיש... וגם שמן זית לנר נשמה. ולראי' בעה"ח היום יום א' ר"ו למב"י תקס"ד ל'.

משה"ק סופר מפ"פ דמיין
יואל לייפנר[סב]
משה ב"כ שמעון נ"פ
קאפל ב"ה ראובן סג"ל[סג]

ט.

קרן קיימת רבי משה מאנהיימר מנגידי הקהלה

הקרן קיימת דלהלן[סד] הוא של מו"ה משה מנהיימר[סה] בן הר"ר אהרן יוסף

סב. מוהר"ר יואל לייפן אחד מדייני קרתא בק"ק מט"ד ושימש מגיד בהקהלה יותר משלשים שנה, והוא אבי משפחת לייטנער במט"ד. [נכדו מו"ה אשר פאלק לייטנער ז"ל ראש הקהל במט"ד, היה אבי מרת רכָל לאה אשת הר' יוסף צבי קאפפעל ז"ל, חמיו של הרבני ר' משה יהודא לעדערער בזווג ראשון].

סג. כנראה שהוא שייך למשפחת שישא, ואביו הוא ראובן בן ר' יצחק בער סג"ל, ושם אשת ר' ראובן היתה לאה. ומצאתי בן אחד לר' קאפל בשם שמואל. הר"ר קאפל נפטר ט' ניסן תקס"ו.
וז"נ מצבתו: **י"נ ביום ו' עש"ק ט' ניסן תקס"ו לפ"ק, איש אשר הלך לדרכו דרך אמונה נעד' למנוחה נכונה. שלא בזמנו גבאי דח"ק הי' אף בזה השנה ה"ה הר"ר קאפל בן הר"ר ראובן סג"ל ז"ל. ת.נ.צ.ב.ה.**

סד. בפנקס הח"ק דף נ"ד ע"ב.

סה. אחד מנגידי ועשירי הקהלה במט"ד היה ראש הקהל (בשנת 1780-1781), ומצינו חתימתו בפנקס הקהלה כבר בשנת תצ"ז (פנקס השחור ק"ו ע"א), מוצאו מאופיבאך והי' בנו של ה' אהרן יוסף המכונה יוזבל מאופיבאך, שם אמו היתה פריידכה. היה חתן ר' געציל סג"ל [בן ר' שמואל זנוויל בן הר"ר אליקים געצל סג"ל ממשפחת געצל] שנשא את בתו מרת הענדל לו לאשה, לפי הסענסוס (תקכ"ח) היה סוחר בעורות.
בתו מרת רבקה קרעסל היתה אשת מו"ה יוזפא באדאנצקי זצ"ל. בתו מרת רעכלה נשאת להר"ר וואלף שטאמפי.
מו"ה ר' משה נפטר ביום ג' כ"ה אייר תקמ"ו לפ"ק, וזה נוסח מצבתו: **פ"נ ונקבר משה בן ה' אהרן יוסף המכונה יוזבל ז"ל מאופיבאך, הנקרא בפי כל ר' משה מנהיים,**

נדבת מעות לח"ק ללמוד משניות בעד הנפטרים

מאופיבאך[סו] זצ"ל אחד מנגידי הקהלה היה ממיסדי החברא קדישא בק"ק ווינא בשנת תקכ"ג, מו"ה משה הנ"ל היה זקנו של הגאון מו"ה אליקים געץ באדאנצקי זצ"ל אב"ד קערמענד, אבי אמו הצדיקת מרת רבקה קרעסל ע"ה.

כהיום דלמטה עיינו האלופי' גבאים דח"ק בצירוף **אמ"ו הרב הגאון אב"ד מוהר"ם פפ"ד נ"י,** במכתב אשר נמצא כתוב בפנקס ישן מח"ק יצ"ו, ע"ד הק"ק מהתו' מו"ה משה מ"ה [=מאנהיימר] זצ"ל, ושם נאמר שיותן ביאה"צ שלו מהכנסו' ח"ק יצ"ו סך ל"ו פגים זגי 1:48, ומזה יותן לר' ביניש ז"ל[סז] ולר' וואלף שטמפי ז"ל[סח] ולר' שלמה מ"ה[סט] ר"ד פגי', ולשלשה לומדים אחרים י"ב פגי' ללמוד ביא"צ שלו, ובהיות שמתו הנהו תלתא הנקובי' בשמותם הנ"ל עלה במ[וסכ]כם שיקחו האלופי' גבאים ששה לומדים וליתן להם ל"ו פגי' ובידם להוסיף לאחד ולגרוע מהשני ליתן לכאו"א כפי אשר ייטב בעיניהם, ובאם שיהי' מההכרח להדליק ביאה"צ שלו אזי יוקח השמן זית

י"נ ביום ג' ר"ה אייר תקמ"ו לפ"ק. ת.נ.צ.ב.ה.

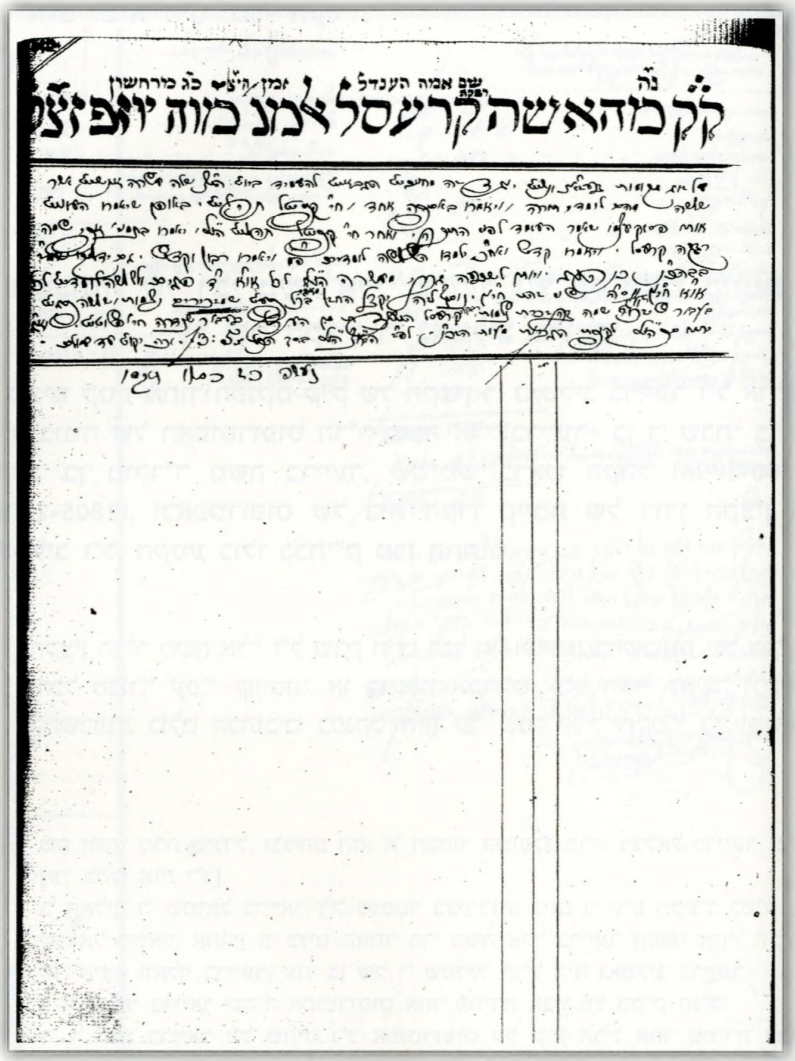
חתימתו נמצאת בפנקס דח"ק בק"ק ווינא משנת תקכ"ג [וחתימתו שם (בחוברת של וואכשטיין פנקס ח"ק דק"ק וויען, צילומו בעמ' 24) זהה עם החתימה בפנקס השחור דק"ק מט"ד].

סו. בספר הזכרת נשמות דק"ק שפירא, הענא, ואופיבאך, שנדפס ע"י הר' יעקב קאפל דושינסקי ז"ל (הצופה לחכמת ישראל שנה ח' עמ' 79), מצאתי הרישום הזה: "א"נ האלוף כמר אהרן יוסף בן כמר משה מהענא וכו' שהיה משא ומתן באמונה ומשכים ערב ובוקר לבית התפלה ומתפלל תפילתו בכוונה ויראה שמים גם גומל חסד עם עניים ועשירים וגם אשתו נתן מתנה לצדקה בעבורו וכו' גם היה ביסורין קשים על ערש דוי וקבלה באהבה וחיבה ונפטר בשם טוב ונקבר ביום ו' ד' ניסן תצ"ט ? הנקרא בפי כל יוזפל הענא." והנני משער שהוא אבי ר' משה מנהיים ממט"ד.

סז. מו"ה ביניש בן הר"ר געציל סג"ל, אביו ר' געציל היה בנו של הר"ר זנוויל בן געציל סג"ל, נולד בשנת תפ"ו בערך בשנת תק"ד היה תלמיד בישיבה במט"ד, ובשנת תקכ"ח היה מרביץ תורה בק"ק מט"ד שם אשתו היתה חנה. הוא היה גיסו של מו"ה משה מאנהיימער זצ"ל.

סח. ר' וואלף שטאמפי ז"ל היה חתן מו"ה משה מנהיימר זצ"ל.

סט. ר' שלמה מנהיים זצ"ל בנו של מו"ה משה מנהיים זצ"ל.

ק"ק קרעסל אמו של הג"ר אליקים געץ באדאנצקי אב"ד קערמענד

מן ל"ו פגי' הנ"ל ולגרוע מהלומדים מה שיעלה הוצאת שמן זית כנ"ל. נעשה היום יום א' מ"ם למב"י תקס"ד.

י.

חשבונות של רבי משה אלי' ברייער ז"ל על הקרן קיימת על שם הקצין ר' גאטליב ברייער

לפנינו קטע מתוך הפנקס ק"ק של הקצין ר' גאטליב ברייער ז"ל אודות החשבונות של האפוטרופוס הר"ר משה אלי' ברייער[ע] בן ר' שבתי בן ר' יעקב בן מוהר"ר משה ברייער, ששימש כראש הקהל (1790-1796, 1805-1806), וכאפטרופוס של בית הקרן קיימת של דודו הקצין ר' גאטליב ז"ל. הקטע כולו בכתי"ק מרן החת"ס.

הקצין הר"ר משה אלי' ז"ל שבק חיים לכל חי, ועיינתי בחשבונות של הק"ק, והכל מבורר עפ"י קוויטונג או ברשות אקרו"ט, ע"כ ראוי' לאשר ולקיים החשבונות כולם הכתובים בפנקס הזה עד שנה הנ"ל תקס"ו ל', ומשנת

ע. שם זוגתו מרת שינדל, ובניהם הם: א' הבחור המופלג מו"ה בצלאל ברייער זצ"ל [עי' להלן אות י"ד].
ב' האלוף ה' שמואל בריאר ז"ל שנפטר בצעירותו ביום ב' ע"פ תקע"ד לפ"ק. ר' שמואל השאיר אחריו ב' בנים האחד הר' משה אלי' ברייער והשני אחיו הקצין הר' איצק וואלף ברייער, עוד בן של ר' שמואל הנ"ל היה גאטליב ברייער.
ג' ר' שבתי ברייאר שהיה אפוטרופוס אחר פטירת אביו על הק"ק הנ"ל.
ד' ר' נטע ברייאר ז"ל שהיה ג"כ אפוטרופוס על ק"ק הנ"ל אחר פטירת אביו.
[בזווג ראשון היה חתן הגאון ר' וואלף ראפאפורט אב"ד פאפא זצ"ל].
מוהר"ר משה אלי' נפטר ביום י"ב תשרי תקס"ז, וזהו נוסח מצבתו: ה"ה הקצין הר"ר משה אלי' ברייאר י"נ ונקבר ביום ד' י"ב תשרי תקס"ז לפ"ק. פ"נ משה עלה אל אלקים. שמו הלך למרחקים. השמח אלקים ואדם. אלי' בא לקראתו. לקבל בשמחה נשמתו. ידע לרצות קונו. בהונו ובנעים גרונו. רחום רבנן ומוקיר. יצאה נשמתו בסילוד. ינוח על משכבו. אראלים תרשישים סביבו...

חתימת מרן החת"ס בפנקס קרן קיימת של הקצין ר' גאטליב ברייער

תקס"ו ל' עד השתא שנת תקס"ז עדיין לא ראיתי החשבון ויבואר בדף הדבוק. הכ"ד החותם פה ק"ק מ"ד נגהי ליל ג' ט' מרחשון תקס"ז ל'.

משה"ק סופר מפ"פ דמיין[עא]

יא.

אודות קרן קיימת שנתהוה דין ודברים בין היורשים וגבאי החברא

יסוד קרן קיימת[עב] **שנעשה ע"י התו' מוהר"ר נתן בן הר' חיים יפה ז"ל**[עג]**, ופסק מרבינו החתם סופר זצ"ל אודות דין ודברים שנתהוו בין היורשין ובין גבאי החברא.**

עא. בשנה הבא בא האישור בפנקס של ק"ק הנ"ל מהגאון ר' צבי מייזלש כי אז כבר נתקבל מרן החתם סופר כאב"ד פ"ב, והרב הנ"ל נתקבל במט"ד למלאות מקומו. והנני להעתיק דבריו: "נתבקרה פנקסו של המנוח הנ"ל ומצאתי כי נכון הדבר והחשבון צדק כנ"ל ולראי' באתי עה"ח הצעיר צבי מייזלש החפ"ק מ"ד". וגם בשנה שלאח"ז חתם הגאון ר' צבי וז"ל: "גם הלום ראיתי אחרי רואי רשום בכתב האמת, ולראי' באתי עה"ח הק' צבי מייזלש החפ"ק מ"ד".

עב. פנקס השחור דף נ"ד ע"ב.

עג. מוהר"ר נתן בן הר' חיים. אביו ר' חיים היה בנו של מוהר"ר צבי הירש יפה מניקלשפורג, אביו ר' חיים ודודו ר' נתן בן מוהר"ר צבי הירש הנ"ל נשאו שתי אחיות בנות הר"ר וואלף רוסט ממט"ד, ועברו לגור בהקהלה, ומהם הסתעפה משפחת יפה – שאהן במאטערסדארף.
ר' נתן בן הר' חיים נולד בשנת תצ"ח בערך, ושם אמו מרת טויבה. אשתו היתה (בת דודתו) מרת דאבריש בת אלכסנדר ובריינדל.
חותנו ר' אלכסנדר הנ"ל הוא האלוף הר"ר אלכסנר זיסקינד בהר"ר שלמה אופנהיים מווירמייזא זצ"ל. והר"ר אלכסנדר היה חתן הר"ר וואלף רוסט הנ"ל.
חתנם ר' אברהם קראנפעלד ז"ל הנקרא בפנקסי הקהלה אברהם חר"ן (חתן ר' נתן) שם אשתו מרת לאה. וגם ר' שמעון בן ר' ישראל שאפיטאן פאלאק היה חתנם, שם אשתו מרת אידל צביאה.
ר' נתן בן ר' חיים נפטר ביום וי"ו עש"ק אדר"ח מרחשון תקס"ה לפ"ק. היארצייט של אשתו מרת דאבריש הוא ביום א' דר"ח תמוז. ומצאצאיהם הסתעפו משפחות חשובות במט"ד.

חתימת מרן החת"ס והר' יואל לייפנר – זקינה של הכלה
אודות דין ודברים בין היורשים וגבאי החברא

התו' מוהר"ר נתן בהח"י שבק חל"ח ביום וי"ו עש"ק אדר"ח מרחשון תקס"ה, והניח אחריו מאה זהו' מזומנים לק"ק לח"ק דג"ח יצ"ו, ולעומת זה ייטיבו הח"ק הנ"ל עם נשמתו להעמיד לו אחד בשנה ראשונה אחר מותו לומר קדיש וביום היאהר צייט ילמדו שלשה לומדים פרק משניות ואחד יאמר קדיש דרבנן ויאמרו הרבון, ויתנו האלופי' גבאים דח"ק לשני לומדים לכל אחד ח"י ץ' ולאותו שיאמרו קדיש יתנו חצי זהו', וגם ידלקו שמן זית לנר נשמה ביום היאה"צ וכן יהי' עד עולם. נתן הנולד מן טויבה.

היות לאחר שנכתוב הנ"ל ביאהר צייט הראשון שהי' אדר"ח מרחשון תקס"ו ל', הי' דו"ד בין יורשי המנוח ר' נתן הנ"ל ז"ל ובין האלופי' גבאים דח"ק, והיות שהיורשים הגידו שהמנוח הנ"ל צוה לפני מותו ליקח עשרה אנשים ללמוד ביום היאה"צ וליתן שלשה זהו' ללומדים ולשמן זית לנר נשמה, והעדים שחתמו הצוואה [אמרו] אמת שצוה ליתן שלשה זהו', רק שלא יהי' הנתינה בתורת רבית ח"ו ויצא ה[פס"ד] על זה **מאדמ"ו הרב הגאון אב"ד דקהלתינו נ"י שהוא כעת אובר גבאי [של] הח"ק הנ"ל**, ככה יהי', הח"ק יתנו בכל יאה"צ שלשה זהו' ללומדים עשרה ול[שמן] זית כנ"ל יחד, ובתנאי זה שיהי' הקרן מאה זהו' הנ"ל פוחת והולך עד בכלות שלשה ושלשים שנים מיום המיתה הנ"ל אז אין בידי החק"י רק אחד זהו' ליתן ביום היא"צ בשנת ל"ד מיום מותו ז"ל, ומזה אל יזיז הח"ק מיני' בזיז כל שהוא. וליתר תוקף ועוז בא אמ"ו הגאון בצירוף אלופי' גבאים דח"ק דהאי שתא בעה"ח, היום יום א' ט"ב מרחשון **ועצת** ה' היא תקום לפ"ק פה מ"ד.

משה"ק סופר מפ"פ דמיין
איצק חיים מ"דעד
הק' קאפל ב"ה ראובן סג"ל
הק' יואלייפנר

עד. שישא, איצק חיים מ"ד כנראה הוא איצק חיים חתן ר' ליב באדן, כנראה שהוא אבי הקצין התורני ר' ליב באדן ואחיו האלוף ה' אהרן בער בני ר' איצק חיים שישא באדן, ואחותם הבתולה מרת חנה ע"ה, ושם אשתו היתה מרת פראדל.

יב.

אגרת קצין מבני הקהלה שנעתקה לפנקס הקהל ומרן החת"ס מעיד על ההעתקה שהיא נכונה

העתק אגרת הקצין ר' מאיר סאנטוע"ה שנעתק לתוך פנקס החברה קדישאע"ו, ורבינו החתם סופר מעיד עליו שנעתק אות באות מגוף הכתב.

בע"ה

העתק מאגרת שהגיע לידינו גבאים דח"ק ג"ח יצ"ו ע"י הקצין הר"ר משה אלי' ר"ה דקהלתינו מ"ד יצ"ו, והוא מהקצין המפורסם הר"ר מאיר ב"ה נתן ווינדן הנקרא בפי כל ר' מאיר סאנטע.

.. מאטרסדארף

קעסטהעל ב"ה יום ה' ט"ו מרחשון תקס"ו ל'

אל אצילי בני ישראל וצדקתם כהרי אל, ה"ה הקרו"ט עיני העדה מנהלי עדת ישורון כחו"ח [=כל חד וחד] [כפי] מעלתו הרמה, ועליהם הראש והקצין הטפסיר והנגיד הר"ר משה אלי' יצ"ו ר"ה דק"ק הנ"ל. [שני] כתבים הבאים כאחד ממעלתם הרמה מן ד"י אלול העבר הגיעני לנכון ומה נכבד היום בראותי שמאשר יקרתי בעיניהם ונכבדתי כבוד גדול לכבדני בחזקת קהלתם יע"א, ואחזקינא טבותא לרישי דעמא ה"ה הקרו"ט על זה, והנה מן הראוי להקדים המוקדם באר""ש קמאע"ז דאתי לידי מכתבם הרמה, רק באותו פעם

עה. הקצין המפורסם מו"ה משה מאיר ב"ה נתן ווינדן הנקרא לעת עתה מאיר שווארצבערג מסאנטא, בק"ק מט"ד נזכר הר' יוסף ווינדן וכן נזכרו יורשי הר' נתן ווינדן, ומצאתי במקור אחד שמו של נתן ווינדען וכפי מה שכתוב שם היה דר באונגארן משנת תק"ה, והיו לו ה' בנים בין הגילים של ב' שנים וי"ד שנים וגם היה לו בת שהיתה בגיל י"ח שנים, ועל פי חשבון נראה שהוא נתן בן מאיר ששם אשתו הנלה, שחותם בשנת תק"כ הק' נתן ב"מ מאיר אייבשיץ ז"ל וכנראה שהוא אבי ר' משה מאיר סאנטו.

עו. דף נ"ו ע"א.

עז. מליצה על משקל דברי הגמ' (ברכות מ"א ע"ב) לגבי קדימה בברכה, דתלי' אי הוי קרוב ל"ארץ" קמא, וכאן הכוונה לאר"ש – לדיבור ראשון.

מרן החת"ס מעיד על העתקת אגרת שהיא נכונה

באתי מווין עם זוגתי תי' אשר הי' נחלה מבתה ר"ל ועסקה ברפואות, ומה גם עתה עדיין לא נחתי ולא שלותי מטרדות הרפתקאות הזמן רק להשיב מפני הכבוד אז אמרתי כי אקח מועד, ומה שראיתי באגרת הזאת השנית דעתם הרמה נוטה לאותן חמשה זהו' שנדרתי ליתן כל שנה לחברא משכיל אל דל אתנם לח"ק, וימחלו מעלתם הרמה מוצא שפתי אשמור כאשר נדרתי גם מזה ומזה על תנח ידי, והריני מקבל עלי בחוב שני מאות זהו' לק"ק ח"ק וכתובו זאת זכרון בספר, שמן ר"ח תשרי קס"ו ל' העבר אני מחויב [ליתן] לח"ק מדי שנה בשנה עצ"ה עשרה זהו', וכי ירחיב ד' את גבולי אמסור להם השתי מאות זהו' הנ"ל, וכעת אותן שני מאות זהו' הנ"ל בידי... הלואה, וינוח דעתם הרמה בזה, ומחמת טרדות אקצר ואומר שלום. כ"ד אוהבם וידידם נאמנם הבא בעצמו על החתום משה מאיר ב"ה נתן ווינדן ז"ל הנקרא לע"ע מאיר שווארץ בערג.

עח העתק אות באות מגוף הכתב, ולראי' בעה"ח פה ק"ק מ"ד נגהי ליום ב' ט"ז טבתקס"ו ל'

משה"ק סופר מפ"פ דמיין

עט סך ב' מאות זהו' הנ"ל שילם הקצין הר"ר מאיר סאנטע הנ"ל ביום עש"ק מנחם דהאי שתא ונמסר ליד הגבאי הקצין הר"ר משה נ"פ נ"י.

יג.

קרן קיימת של אם הגאון ר' געץ באדאנצקי אב"ד קערמענד שנדבה מקומות שלה בבהכ"נ לעילוי נשמתה

לפנינו קטע מקרן קיימת[פ] שנתיסדה ע"י האשה הצדיקת מרת רבקה

עח. קטע הזה בכתי"ק של הגאון החתם סופר זצוק"ל.

עט. גם קטע זה בכתי"ק.

פ. פנקס הח"ק דף נ"ה ע"א.

קרעסיל, אלמנת מו"ה יוזפא באדאנצקי[פא] זצ"ל, אמו של הגאון ר' געץ באדאנצקי אב"ד גערמענד זצ"ל, שנדבה את המקומות שלה בביהכ"נ לקרן קיימת לעילוי נשמתה.

היום דלמטה באה לפנינו ח"מ ה"ה האשה מ' קרעסיל אלמנת המנוח מו"ה יוזפ' זצ"ל, ואמרה לנו בפה מלא בזה"ל איך בין מנדר מיינה שטעט [=מקומי] א' בעז"נ וא' בעזא"נ[פב] יהי' שייכים לח"ק דג"ח [ד]היינו - מעכשיו ו[פג] - שעה א' קודם מותה זאללען המקומו' הנ"ל בעהדע לח"ק יצ"ו צו געהערין[פד] שיהי' שייך ההכנסה ממקומו' הנ"ל שייכים להם למאותו שעה והלאה, ולעומת זה ייטיבו עמדה ח"ק יצ"ו וליקח עשרה אנשים ביום היאהר צייט שלה שיאמרו באסיפה א' ח"י קפיטל תילים, והיינו פסוק שיא' העומד לפני הארון הקודש יאמרו נמי התשעה הנותרים אבל לא לדלג ולומר פסוק שלאחריו, גם יאמרו אחר הח"י קפיטל הנ"ל בתמניא אפי שמה קרעסיל, ולאחר אמירות התילים ילמדו ג' לומדי תורה פרק משניות ויא' [=ויאמרו] הרבון הידוע לאחר הלימוד לתיקון נשמות קרעסיל הנולדת מן הענדל, ויותן מהכנסו' המקומו' לשבעה גברי מעשרה הנ"ל לכאו"א ד' פגים ולשלשה לומדי תורה הנ"ל לכאו"א ח"י ץ' עולה יחד לסך שני זהו' ח"י ץ', גם יא' אחד קדיש אחר אמירות תילים הנ"ל ונוסיף לזה יותן לש"ץ בכל פעם שמזכירים נשמות שלשה פגים להזכיר את שמה קרעסיל הנולדת מן הענדל בעבור שנדרה ח"י פשוטים, וכאשר יגבו הגבאים המעו' של מזכיר נשמות יתנו האלופי' גבאים בעבורה לתוך הקופה ח"י פשוטים, ולהיות זאת למזכרת

פא. מו"ה יוזפא בן מו"ה ליב באדאנצקי מק"ק טריטש. אביו מו"ה ליב באדנש זצ"ל מוצאו מקהלת טריטש. למו"ה ליב הנ"ל היו ב' בנים האחד מו"ה יוזפא והשני הוא הר"ר גרשון באדאנצקי חתן מו"ה ליב המבורגר-חלפן שהיה אב"ד צעהלים.
מו"ה יוזפא נשא את האשה מרת רבקה קרעסל, בת מו"ה משה מאנהיים מק"ק מט"ד [עי' לעיל אות ט.] וכנראה שאף קבע מקום מגוריו שם למשך זמן, כי מצינו זכרו בפנקסי הקהלה, ובהסענסוס נזכר יוסף טרישט אשר ברור שהכוונה אליו.
בנו הוא הגאון רבי אליקים געץ באדאנצקי זצ"ל אב"ד קארמאנד, שנולד בצעהלם בשנת תקמ"א, ונקרא על שם אבי זקנתו הר' אליקים געציל סג"ל.

פב. המקומות שלי אחד בעזרת נשים ואחד בעזרת אנשים.

פג. תיבה זו תלוי' למעלה בין השיטים – ראה הוספת מרן החתם סופר זצ"ל בסוף הקטע.

פד. ששני המקומות הנ"ל יהיו שייכים לחברא קדישא.

קרן קיימת של אם הגאון ר' געץ באדאנצקי אב"ד קערמענד בחתימת מרן החת"ס

לדורי דורות כתבנו את אלה פה היום יום א' ך"ד כסלו תקס"ו פה מ"ד. וליתר תוקף ועוז באה ה"ה האלמנה מ' קרעסיל הנ"ל בעה"ח[פה] פה היום יום הנ"ל,

תיבות מעכשיו ב"ח ד"ק[פו] גם ידליקו שמן זית ביום היהא"צ שלה כנהוג[פז].

המצרים ממקומו' הנ"ל בעז"נ הוא מצד א' המקום שהי' שייך להר"ר ישראל שאפיטען ז"ל ומצד שני המקום ששייך לר' איצק פיהם המקום בבה"כ החדשה.

נאם קרעסיל בת מה' משה זצ"ל

[פח]בפני נעשה מעשה הנ"ל, וחתמה עצמה האשה נא' קרעסיל בת מה' משה זצ"ל - ותיבת מעכשיו בשורה שני שלישי[פט] ב"ח וד"ק, והואיל ואתברר לי שכן הוא אשרתיו וקיימתיו כדחזי ביום הנ"ל פה ק"ק הנ"ל

משה"ק סופר מפ"פ דמיין

האשה קרעסיל הנ"ל נשתנה שמה בשעת חולי' ונקראת בשם רבקה קרעסיל בת הענדיל, ויום יאר צייט שלה כ"ג מרחשון שח"ל יום הנ"ל תקע"ט בק"ק גערמענט.

פה. בעצמה על החתום

פו. [=ביני חיטי ודין קיומי'] ושוב קיים מרן תיבות אלו בכת"י.

פז. כנראה שמילים אלו המתחילים בתיבת "גם" הם הוספה מאוחרת.

פח. קטע זה הוא בגוף כתי"ק של הגאון החתם סופר זצוק"ל.

פט. המילה 'מעכשיו' נכתב בין שיטה השני ושיטה השלישית, מתחלה כתב רבינו בשורה שני ושוב מחק מילה 'שני' וכתב 'שליש'.

יד.

קרן קיימת לזכרון נשמת תלמיד מרן החת"ס

לפנינו קרן קיימת[צ] עבור הבחור המופלא הר' בצלאל ברייער, שנעשה ע"י אביו הקצין הר"ר משה אלי' ברייער[צא]. הבחור נמנה בין תלמידי מרן החתם סופר זצ"ל.

היום דלמטה צוה הקצין הר"ר משה אלי' ברייאר, שיהי' שייך אותן ששה זהו' שיתנן [לח"]ק בכל שנה ושנה ביום היאה"צ של בנו הבח' המופלא בצלאל ז"ל לתיקון נשמתו כפי המבואר בפנקס אק"י הנכתוב שם ביום דלמטה, ובקש הר"ר משה אלי' הנ"ל מהאלופי' גבאים דח"ק ג"ח יצ"ו המה יכתבו אותו קרן קיימת בפנקס דנא כמו שארי ק"ק, ובכל שנה ושנה יתנו אק"י אותן ששה זהו' הנ"ל לידי הגבאים דח"ק... והאלופים גבאים יתנו לשלשה לומדי תורה ביום היאה"צ כנ"ל לכאו"א ח"י פגים כדי שילמדו בבה"כ הק' באותו יום פרק משניו' וי"א[צב] אחד קדיש דרבנן על נשמת בצלאל הנולד בן שינדל, גם ידלקו ביום היאה"צ נר נשמה שמן זית כנהוג, והמותר מן הששה זהו' יהי' שייך להכנסו' דח"ק ג"ח יצ"ו, כדי שיתנו עינא פקיחא על זה שיקויים כנ"ל בכל שנה ושנה לדורי דורות, ונכתוב פה למשמרת ולמזכרת, וליתר תוקף ועוז בא ה"**ה אמ"ו הגאון אב"ד נ"י בעה"ח שהוא נמי אובר גבאי דח"ק ג"ח יצ"ו**, היום א' ער"ח תמוז תקס"ו ל'.

למדין משטה אחרונה יום שמת הי' יום ה' י"ט טבתקס"ו ל'

משה"ק סופר מפ"פ דמיין

צ. בפנקס הח"ק דף נ"ט ע"א

צא. הבחור המופלג הר"ר בצלאל בן הקצין ר' משה אלי' ברייאר זצ"ל מתלמידי רבינו בעל החתם סופר זצ"ל. ורבו מזכירו בחידושיו (חידושי ח"ס השלם עמ"ס ב"מ ס"א ע"ב [תקס"ב], וס"ב ע"א [תקע"א] "הקשני תלמידי הבח' ר' בצלאל ברייאר זצ"ל מק"ק מ"ד") וזה נוסח מצבתו: **י"נ ביום י"ט טבת תקס"ו לפ"ק, פ"נ בצל א-ל היית כל ימי חייך, צדק ומישור הלכת בכל דרכיך, לילות כימים שמת ותידור שנתיך, אב בחכמה רך בשנים היית, להתלונן תחת כנפי השכינה נקראת, ה"ה הבחור המופלא ירא הגדול, כ"ה בצלאל בן הקצין משה אלי' ברייער, לגן עליון אזל עד טל תחי' יזול.**

צב. ויאמר אחריו אחד = ואחד יאמר אחריו קדיש דרבנן.

חתימת מרן החת"ס על קרן קיימת לזכרון נשמת אחד מתלמידיו

טו.

אישור מרן החת"ס על העתקה המדויקת של חלוקת הירושה של אחד מנכבדי העיר מפנקס היתומים לפנקס הח"ק

לפנינו מועתק קרן קיימת[צג] וחלוקת הירושה של הר' אהרן בן הר' איצק שישא סג"ל[צד] בין ארבעה בניו היתומים, שנעתק מפנקס היתומים לתוך פנקס החברא קדישא, באישור רבינו בעל החתם סופר זצ"ל.

מו"ה מאיר שישא סג"ל שהיה נקרא ג"כ מו"ה מאיר מלכה קראסל'ס על שם אמו האשה החשובה מרת מלכה בת קראסל למשפחת דייטש – סופר, היה בנו של הר' אהרן שישא הנ"ל[צה].

בע"ה העתק מפנקס היתומים

שם נאמר הקרן קיימת שעשה כ' אהרן בהא"ס ז"ל לחק"י

המנוח כ' אהרן בהא"ס ז"ל שבק חל"ח ביום יו"ד אדר שנת תקס"ה ל', והניח אחריו ביתו הידוע בסימנים ומצרים וגם שוה כסף בעד מאה ואחד זהו' זגי F101 עלה כל עזבונו דהיינו לאחר שמכרו האחים ברשות בד"ץ בית אביהם לאחיהם היתום החתן הרש סג"ל[צו] בעד שבעה מאות זהו' זגי 700

צג. פנקס ח"ק דף ס"א ע"א

צד. הר' אהרן בן הר' איצק סג"ל שישא זצ"ל נולד לאביו ר' איצק סג"ל ולאמו מרת מרים, בערך בשנת תק"כ. בשנת תק"מ לערך נשא זוגתו האשה החשובה מרת מלכה בת הר' מרדכי סופר וזוגתו מרת קראסל, מרת מלכה היתה נקראת בפי כל מרת מלכה קראסלס על שם אמה.
ר' אהרן נפט' ביום י' אדר שנת תקס"ה ובניו הקימו להח"ק ק"ק לתיקון נשמתו. וזה נוסח מצבתו: י"נ ביום ו' עש"ק י' אדר תקס"ה, פ"נ וימת אהרן בשם טוב הלך בדרך תמים כל ימיו ה"ה כ' אהרן בן הר"ר איצק סג"ל, ת.נ.צ.ב.ה.
לר' אהרן סג"ל שישא היו ארבע בנים ר' הרש, ר' לאזר, מו"ה מאיר, ור' דוד.

צה. גם הר' אברהם שישא משאפראן, אבי האחים ר' שמעון שישא משאפראן – ניו יארק, ואחיו ר' דוד שישא מוויען – ירושלים, מתיחס לר' אהרן בן ר' איצק שישא ז"ל [ר' אברהם הנ"ל היה בנו של הר' מאיר בן הר' אלעזר בן הר' אהרן בן הר' איצק שישא סג"ל].

צו. הרשל בן הר"ר אהרן סג"ל שישא נולד בשנת תקמ"ב, ונפטר במט"ד ב' או ג' טבת שנת תר"כ לפ"ק.

F עולה כל עזבונו לסך 801, על זה הי' התובעים ה"ה אלמנת המנוח האשה מ' מלכה תי' ממה שמגיע לה כנהוג פה שנותנים לבתולה דמי כתובתה סך ארבע מאות זהו' זגי 400 F, אך בהיות האלמנה הנ"ל וויתרה ומחלה כ"ה זהו' זגי F25 מדמי כתובתה שיהי' שייכים אותן 25 F לח"ק ג"ח דפה לעשות בו לטובת נשמתו של המנוח הנ"ל, וכפי המבואר בצוואה של בעלה אהרן שעשה לפנינו בד"ץ ח"מ גם מחלה אל' [=האלמנה] הנ"ל מדמי כתובתה שנים עשר זהו' וחצי זגי F 12:30 שיהי' שייך לבנה מאיר שי'[צז] ולפ"ז תנכה

צז. היה א' מדייני הקהלה בק"ק מט"ד. מסופר שכשהגאון ר' מאיר אולמאש זצ"ל הגיע לקהלת מט"ד איזה ימים לפני ר"ה שנת תקצ"א, התאכסן בבית ת"ח אחד ר' מאיר מלכה קראסלס, וע"פ עדותו של הדיין ר' מאיר מינו את הגאון ר' מאיר אולמאש לאב"ד בקהלתם. הגאון ר' חיים סופר מביא חידוש בשם הדיין ר' מאיר סג"ל שישא זצ"ל שו"ת מחנה חיים או"ח חלק ג' דף מ"א ע"ב סימן נ"ו: הגדתי בשם הזקן ת"ח מהו' ר' מאיר שישא ז"ל ממט"ד. ואולי נזכר בעוד מקומות בספריו. גם בספרו קול סופר על משניות במסכת סוכה מכנהו שאר אשתי הרבנית תחי' [כי מרת בריינדל ע"ה אשת הגאון בעל ר' חיים סופר בעל המחנה חיים זצ"ל היתה בת ר' יוסף צבי בן הר"ר ראובן בן הר"ר מרדכי דייטש ז"ל, ור' מרדכי הנ"ל היה אבי אמו מרת מלכה קראסלס].

ר' מאיר שישא היה מוהל מומחה והרבה מילדי הקהלה נכנסו על ידו בברית קודש, ביניהם הילד שמואל וואלף בנו של הגאון הצדיק ר' אשר אנשיל מטשענגר שהיה חתן הגאון ר' מאיר אולמאש אב"ד מט"ד בעת ההיא. וגם הגאון ר' שלמה [אלכסנדר] זיסקינד בן הגאון ר' שמעון סופר אב"ד מט"ד נימול על ידו. [פנקס הנימולים שלו נשאר לפליטה ונמצא אצל נכדתו מרת מילכה צילמאן שתחי', ותש"ח לה על הרשות להשתמש בה כי הוא מקור נאמן לכמה פרטים בתולדות המשפחות במט"ד.]

מו"ה מאיר נפ' ביום ג' א"ח שבועות שנת תרכ"ו וז"נ מצבתו: נפטר ונקבר ביום ג' אסרו חג דשבועות תרכ"ו לפ"ק, מצוה לקיים דברי המת שלא לכתוב שבח על מצבתו, פה נטמן הרבני המופלג מו"ה מאיר בן כ"ה אהרן שישא סג"ל זצ"ל ושם אמו מלכה.

וכדאי להעתיק קטע מצוואת אמו מרת מלכה קראסלס שנעתק בפנקס דח"ק, וז"ל: היות שמגיע לי מבני כ' הרשל סג"ל מאה זהו' על תביעת כתובתי,ע"כ מחויב בני כ' הרשל סג"ל הנ"ל לסלק חמשים זהו' שיין לבני התו' מו"ה מאיר סג"ל, ומחויב בני מו"ה מאיר סג"ל לקנות ספרים עבור המעות הנ"ל, ותיכף ומיד כשיזדמן לפניו ספרים וירצה בני מו"ה מאיר ס' לקנות אותן לצורך עצמו מחויב בני כ' הרשל סג"ל לסלק לו החמשים זהו' בלי איחור ועיכוב כלל ובלי שום טו"מ ודו"ד [=טענות ומענות ודין ודברים], וחמשים זהו' הנותרים נשאר תחת ידו... מחויב ליתן כל שנה

מדמי כתובתה יחד ל"ז זהו' וחצי זגי 37:30 F, וכבר קבלה האל' [=האלמנה] הנ"ל כל המטלטלין כנ"ל בעד מאה ואחד זהו', ולפי"ז ינוכה לה מדמי כתובתה כנ"ל: 400 אב המחילה וקבלה כנ"ל מן דמי כתובתה 138:30 מגיע עוד לאל' 261:30

עוד מחויב כ' הרשל שקנה הבית לשלם להיתום

די'צח מאיר כנ"ל.....12:30

די' לחק"י על ח"כ [=חילוף כתב] שנ"ח [=שנשאר חייב] אביהם מה

די' שלוה לצרכו 5

די' לר' וואלף יפהצט 7

די' לר' יוסף בה"אק על ח"כ ע"פ פשרה ערך ...8

די' הוצא' על העזבון.....10

די' לראובן ברמ"סקא על ממרני וע"פ פשרה..34

די' לחק"י הנ"ל.....25

ושנה שני זהו' שיין תוך קופת החק"י גמח"י להיות לק"ק ע"ע והגבאים דח"ק הנ"ל יעשו לסגולת נשמתה כנהוג להדליק ש"ז בבה"כ... בי"צ ולמדן א' ילמוד פרק משניות ויאמר רבנן וקדיש, ויעלה הוצאות בשביל זה א' זהו' וא' זהו' שייך לח"ק יצ"ו וע"ז יהי' הבית הנ"ל מחוייב ליתן כל שנה ושנה שני זהו' וכה יהי' וכה יקום ע"ע כל הנ"ל העתקתי מגוף הצוואה בלי חסר ויתר. לראי' בעה"ח יום א' ט"ז מרחשון תקצ"ב, הק' ישעי' שמש ונאמן פה ק"ק מט"ד יע"א.

צח. דיטא = כלומר כנ"ל.

צט. הר' וואלף בן הר"ר חיים יפה למשפחת שאהן.

ק. הוא הקצין ר' יוסף בן אברהם קאפפעל ז"ל. [עי' להלן אות ל"א].

קא. ר' ראובן בן ר' מרדכי סופר, הוא היה גיסו של הר' אהרן סג"ל שישא אחות אשתו מרת מלכה קראסל'ס.

ס"ה מחויב הרשל הנ"ל לשלם 101:30

די' לאל' הנ"ל.....261:30

ס"ה ישלם הרשל 363

וכל העזבון עולה כנ"ל לסך 700

אב מה שחייב העזבון כנ"ל.....363

נשאר עדיין לירושת בניו 337

ולירושה זו הם ארבע בניו של המנוח כ' אהרן

מגיע לחלק אחד 84:65

וינוכה לשלשה אחי היתום מאיר

לכאו"א י"ב זהו' וחצי זגי' 12:30 מה שצוה אביהן אהרן ז"ל לפני מותו בצוואה כנ"ל להוסיף וליתן לאחיהם מאיר שי', גם ינוכה לכל או"א משלשה אחים מחלק ירושתם סך חמשה עשר זהו' שיהי' שייך לאחיהם הרשל עבור שקנה הבית הנ"ל בעד שבעה מאות זהו', והתחייב א"ע ליתן לאמו האל' מ' מלכה דירה בחנם בביתו הנ"ל כל ימי מיגר אלמנותה, וכן צוה בעלה אהרן ז"ל שיהי' דירת אלמנותו בביתו כנ"ל, גלל זאת מחל כאו"א מהנהו תלתא אחי הרשל לאחיהם הרשל עשרה זהו' זגי 10 ועוד חמשה זהו' מחלו כאו"א ליתן ולהוסיף לחק"י וליתן להם תחת כ"ה זהו' כנ"ל סך חמשה וארבעים זהו' זגי' 45, ואותן חמשה וארבעים זהו' יהי' בידי כ' הרשל [הנ"ל] וי"א וב"כ [=ויורשיו אחריו ובאי כחו] ליתן בכל שנה ושנה ביום היאר צייט של אביהם אהרן ז"ל סך שלשה זהו', ולזה הסכימו האלופים גבאים דחק"י ומה שיעשו הגבאים ביום היאהר צייט עם אותן שלשה זהו' ואף גם כשיבא בדעת כ' הרשל או י"א וב"כ ... חק"י אותן חמשה וארבעים זהו' וכדי לסלק ממנו התשלומין ג' זהו' בכל שנה ושנה אחר אלה בהיתייעצו' האלופי' גבאים

קק כן המנ מוה ישראל יואל לייפן זצנ

קרן קיימת של הג"ר יואל לייפנר דיין ומגיד במט"ד – זקינה של הכלה ››

מצבת הג"ר יואל לייפנער – זקינה של הכלה ››

ומה שיעלה בדעתם לעשות וכן יהי' וכן יקום, והשתא לפ"ז לאחר הנכיון מירושת כמ' דוד שמגיע לו כנ"ל סך 84:15 וינוכה הך"ז זהו' וחצי [ומגיע לו עוד] 56:45 56:45, כ"כ מגיע להיתום לאזר 56:45 ולאחים מאיר עם 12:30 מ[כאו"א] כנ"ל סך 119.

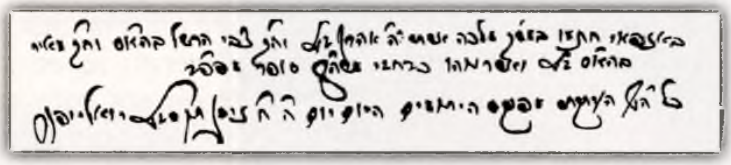
כל הנ"ל נעשה במעמד האחים כ' דוד והרשל ומאיר ובמעמד אמם האלמנה, היתום לאזר לא הי' פה אתנו היום ועמד הבד"צ בחריקאו לעשות לטובתו כמבואר לעיל, ולראי' באו האלמנה מלכה ושלשה בני' דוד והרשל ומאיר בעה"ח היום יום ב' אסחג דסוכו' תקס"ז לפ' פה מ"ד יצ"ו.

במס"ק מלכה אשת ה' אהרן זצ"ל
במס"ק צבי הרשל בן כ"ה אהרן סג"ל
נאם הק' מאיר ב"ה אהרן סג"ל

באנפאי חתמו במס"ק מלכה אשת אהרן ז"ל והק' צבי הרשל בהא"ס והק' מאיר בהא"ס ז"ל ואשרינהו כדחזי.

קב**משה"ק סופר מפפ"ד**

כל הנ"ל העתקתי מפנקס היתומים היום יום ה' ח' ניסן תקס"ז ל'
יואל לייפנר

אישור מרן החת"ס על העתקה המדויקת של חלוקת הירושה
של אחד מנכבדי העיר

קב. בפנקס הח"ק ישנו רק העתק החתימה.

טז.

קטע מצוואת ר' יוסף בחור שנמסר לפני מרן החת"ס

קטע מצוואת מו"ה יוסף בחור זצ"ל[קג] **שנמסר מפיו לפני רבינו החתם סופר זצ"ל ועוד ב' עדים ורבינו בעצמו חתם על הקטע**[קד]**, צוואה נוספת ממנו מופיעה להלן בחלק ה"נספחים"**[קה].

בע"ה

כהיום דלמטה בא התורני מו"ה יוסף בחור נר"ו לפנינו ח"מ, וביקש מאתנו לכתוב את דבריו בפנקס הח"ק דנא. איך שהוא מנדר בנדר גמור את המקומת בבה"כ הק' א' בעז"א וא' בעז"נ [=א' בעזרת אנשים וא' בעזרת נשים] הידועם לנו ולרבת בני עם יצ"ו, אותן המקומות יהי' שייך לחלוטין

קג. מו"ה יוסף בן הר"ר יעקב סג"ל, פשר השם בחור לא ידעתי כי היה נשוי עם משפחה, נולד בערך בשנת תס"ט במסמכים כתוב שבא ממעהרין, אבל ברור הדבר שאביו וזקנו היו מבני הקהלה במט"ד, היה מדייני הקהלה, שימש גם כאפוטרופוס של הבית קרן קיימת של משפחת ברייער עפ"י פקודת הגאון האב"ד בעל החתם סופר זצ"ל [עי' לעיל אות ג'] אביו הר"ר יעקב היה בנו של הר"ר צבי בן הר"ר געציל בן הר"ר משה סג"ל..שם אמו היתה מרת יטל, וגם שם זוגתו [כנראה בזווג שני] היתה מרת יטל.
מתוך צוואתו נראה שהוא היה איש חסיד, צוה שיכתבו על מצבתו שהוא הבחור שמסר לבבו ונפשו ומאודו בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו על קדושת השם הנכבד והנורא במדינת מעהרן אצל מקום ווישע כמעט מזעיר כיצחק על עקידה זאת יזכור אלקיו לטובה וחוסה עליו אמן. על מה ירמזון הדברים לא אדע, מצבתו אינו קיים ואי אפשר לדעת אם אכן כתבו כנוסח הזה על המצבה.
בשנת תקס"ד בא להוסיף על צוואתו אך היות שהיה כבר זקן ותשש כוחותיו מסר הקולמוס להשמש דבני החברה שחתם בעדו ואח"כ בא חתימת הגאון בעל החתם סופר זצ"ל שהיה הגבאי עליון של החברה קדישא.
בתו מרת מערל היתה אשת הר' אברהם ראזענבערגער מצעהלם, הר"ר אלעזר שישא אבי אחד מענפי משפחת שישא, היה חתן הר"ר אברהם הנ"ל, [הר' אלעזר הנ"ל הוא זקנו של הר' אברהם שישא, אבי הר"ר שמעון שישא שהיה חתן הרבני מו"ה יוסף שטערן ז"ל מנכדי הגאון בעל החתם סופר זצ"ל ואחיו הר' דוד שישא מירושלים אבי משפחת שישא בלונדון, ניו יורק, וארץ ישראל].

קד. בפנקס הח"ק דף נ"ג ע"ב.

קה. אות ו.

קטע מצוואת ר' יוסף בחור שנמסר לפני מרן החת"ס

ולצ"ע להח"ק יצ"ו. ובתנאי [כפו]ל כתנאי ב"ג וב"ר לכל הליכותיו שיתנו לו הח"ק יצ"ו מקום בבה"ק לאחר אריכו' ימיו ושנותיו יהי' מקומו אצל אבות אבותיו באותו מקום שתנוח האל' [=האלמנה] חיידל אל' המנוח הרבני מו"ה זנוויל דיין זצ"ל, באם שיהי' באפשרי להניחו שמה. ואף גם יהי' מחד בני החברא קדישא, ונוסיף לזה יעמדו לו הח"ק המצבה שלו בתוך שלשי' יום לאחר מותו. ואף גם זאת ישלמו הח"ק יצ"ו בכל יאהר צייט שלו שלשה לומדי תורה וליתן... פגים שילמדו פרק משניות ויאמרו קדיש ויזכר את שמו שהיינו יוסף הנולד מן יטל. וידלקו הח"ק שמן זית ביאה"צ שלו. זולת זה אין לשום אדם בעולם הן מיורשי אחריו והן מאדם אחר שום טו"מ ופ"פ ודו"ד שבעולם על המקומו' הנ"ל, רק המקומו' הנ"ל בחיי מוהר"י הנ"ל יהי' שייכי' לו לצורכו וגוף המקומו' שייכי' לח"ק יצ"ו, וליתר תוקף ועוז באו האלופי' גבאי' דח"ק **ואמ"ו הרב הגאון אב"ד דקהלתינו נ"י** שהוא גבאי עליון דח"ק יצ"ו בעה"ח היום יום א' ר"ג שבט תקס"ז ל' מ"ד.

והיות שהתו' מו"ה יוסף ב"ה יעקב ז"ל כהתה עיניו וידיו כבדות, גלל כן מסר הקולמס לידי לחתום שמו עליו בעבורו היום יום הנ"ל.

הק' יוסף ב"ה יעקב סג"ל ז"ל

ולרא' באתי עה"ח,

הק' משה בער במ' מנחם מענדל לוריא זצ"ל שמש ונאמן דק' מ"ד.
משה"ק סופר מפ"פ דמיין
הק' קאפל ב"ה ראובן סג"ל ז"ל

יז.

צוואה שהיתה משולשת בידי מרן החת"ס עד עזבו את מט"ד לכהן פאר בפרשבורג

העתק צוואת האשה מרת ברכה אשת הקצין מו"ה ליב באדן[קו] בת כ'

קו. ראה לעיל אות ח' ע"ד הקרן קיימת של בעלה ר' ליב באדן.

שלמה נייפעלד ז"ל, הצוואה עצמה היתה משולשת ביד רבינו החת"ס, וטרם עזבו את מט"ד לכהן פאר בפרשבורג המעטירה, החזיר את הצוואה לבני הקהלה כפי שכתב בעצמו למטה על גוף שטר הצוואה, ומשם הועתק לפנקס דח"ק[קז].

העתק מצוואת מ' ברכה בת כ' שלמה נ"פ ז"ל אות באות לא פחות ולא יותר כמו שמבואר בצוואתה. וז"ל הצוואה:

זכרון עדות שהיתה בפנינו עח"מ ביום דלמטה, איך שבאה לפנינו האשה מ' ברכה אלמנת המנוח מו"ה ליב בָּאדען ז"ל, ואמרה לנו הוו עלי עדים כשרים ונאמנים וגם קנו ממני בקגא"ס על אופן המועיל איך שאני נותן במתנה גמורה שרירא וקיימא לחלוטין ולצ"ע מדמי כתובתי שיש לי בשותפו' אצל חתני ר' יעקב בהל"ג וגיסו חתני הר"ר איצק חיים יצ"ו, סך שמנה מאות זהו' מלבד כלי בית והכל כמבואר בצוואו' בעלי המנוח מוהר"ל ז"ל, מסך הנ"ל הנני נותן מזה כהיום הזה בקגא"ס במני דכשר למקני' בי' סך שני מאות זהו' זאגע צווייהונדרט גולדען יהי' שייכים לח"ק דגמילת חסדים דפה קהלתינו מ"ד יצ"ו, וזה יהי' שייך להם במתנות בריא ולא במתנות שכיב מרע, דלא אוכל למיהדר בי' עד עולם דהיינו איין אונטר שטוק און איין אובר שטוק אונד דרייא קישען אונד ווידרום עקסטרע איין שטיק בעט אובר אָבר אונטר כפי שירצו חתני שי' זאמט איין קישען והכל הנ"ל יהי' שייך גוף המעות ובעטונג מהיום יש בו בהם הח"ק הנ"ל אך שיהי' עדיין הכל תחת ידי חותני שי' עד לאחר מותי, אז רשות בידי' אלופי' גבאים דח"ק לתבוע כל הנ"ל מחותני שי' בכל עת ובכל שעה ואימתי שירצו מחויבים חותני שי' למסור כל הנ"ל לידם וא"ג [=ואלופי גבאים] דח"ק תעשו עם המעות הבעטונג הנ"ל כאשר יתבאר להבא שיהי' לתקון נשמתי, אמנם באם שיתעכבו את עצמם חתני שי' בדבר הזה ולמאן ח"ו מבלתי ליתן כל הנ"ל ופן ואולי יטענו חותני וי"א שכבר קבלתי דמי כתובתי עם כל הרווח שהי' מגיע לי או עכ"פ קבלתי כל כך עד שלא מגיע לי עוד מהם כפי אשר נתתי במתנה כנ"ל, אזי הנני נותן כח והרשאה כהיום הזה בקנין גמור א"ס הנ"ל לאלופי' גבאים דח"ק יצ"ו אשר יהי' בימים ההם לבוא עם חותניי' שי' אל הב"ד ויקוב הדין את ההר ולהשביע שני חותני וי"א שבועת השותפין

קז. דף ס"ד ע"א.

שלא ישלחו בעולה ידיהם, והעמידו הכל לחשבון הן הרווח מן הגארקאך בעיר באדן והן במו"מ שלהם על הכל עשו חשבן צדק וישר וסלקו אותי וי"א, וחותני שי' ישבעו על הכל כפי אשר יפסקו עליהם הבד"צ ע"פ דבה"ק, ואמנם אם חותני הנ"ל וי"א לא יעוררו כלל ויקיימו כל מוצאי שפתי ולא יטרחו את גבאי דח"ק למיזל בדינא ודיינא אזי זכי להם סך חמשים זהו' ממתנה זאת שאני נותן לח"ק ולא יגבו כ"א מאה ר"ט זאגי F150 אבל אם יצטרכו לילך עמהם בדינא ודייני אזי יגבו סך מאות זהו' כנ"ל. ועל עתה באתי לפרש את אשר יעשו האלופים ח"ק יצ"ו ממתנה הנ"ל לתיקון נשמתי, בראשון מאותן שלושים זהו' שיש לי אצל האלמנה האדיסנס אלמנת ה' המנוח דוד כ"ץ ז"ל, יתנו מהם ר"ו זה' זאגי F25 להמשרתת היתומה חיי' בת ה' הרשל ש"מ ז"ל, ואף גם אותו שטוק בעט הנ"ל עם א' קישין כנ"ל וחמשה הנותרים שיש לי ביד מחלה הנ"ל יתנו לבת אלמנה מיכלה סיוע לנדוניתה, שנית יחלקו א"ג דח"ק מן סך מאה רט הנ"ל בשעת הטהרה שלי סך שנים עשר זהו' **ולהרב הגאון אדמ"ו נ"י אב"ד נ"י** סך שנים עשר זהו' שילמוד עבורי כל שלושים, ולארבע לומדי תורה שילמדו כל שלושים שנים עשר זהו', ולאותו איש שיאמר קדיש עבורי כל השנה שנים עשר זהו'. ובזה יהי' הברירי בידי ... מו"ה יואלייפנר באם שירצה הוא לאמר עבורי קדיש כל השנה לו משפט הבכורה, ומחויבים הא"ג דח"ק יצ"ו להעמיד אותו לומר קדיש וליתן לו סך י"ב זהו' ולא לזולתו, ולש"ס חברא לפה יותן עשרה זהו' לקנות בו ספר כדי שיזכר שמי לאחר הלימוד בכל שנה ראשונה, נמצא עולה יחד מה שיתנו א"ג דח"ק לתיקון נשמתי ששים ושבעים זהו', ומגיע ליד ח"ק סך שבעים ותשעה זהו', דהיינו עם השלושים זהו' בידי האלמנה מחלה הנ"ל, ומזה יתנו תשעה ועשרים זהו' סיוע לנדונית בת מו"ה יואל הנ"ל שהיינו לאותו בת שיהי' לה נשואין תחילה, וחמישים הנותרים יהי' שייכים לח"ק יצ"ו, והמה יתנו בכל שנה ביארצייט שלי לשלושה לומדי תורה אחד ר"ט, ואף גם ידלקו בכל יאהרציט שמן זית לנר נשמה עבורי, וככה יהי' עד עולם, ומעתה ומעכשיו מיום דלמטה ואילך סלקתי א"ע מסך מעות הנ"ל ובעדגוואנד הנ"ל ואף גם סלקתי מזה כל י"א וכל ב"כ רק מתנה זו יהי' קיימת, וכל מי שיבוא ויערער על מתנה זו מכל מה שהפה יוכל לדבר והלב לחשוב יהיו דברי המערער בטילין ומבוטלין כחרס הנשבר וכדבר שאין בו ממש, ושום יושבי על מדין הן בד"י והן בדא"ה [=בדין ישראל והן בדיני או"ה] לא יזדקקו כלל לטענות המערער, רק לעולם יהי' יד בעל שטר מתנה זו על עליונה ויד המערער על התחתונה, ונעשה הנ"ל בדיעה מיושבת ובנפש

חפיצה בלתי שום אונס והכרח כלל ובביטול ובפיסול כל המודעות ועידי? מודעות כדרך שמבטלין בג"ן [בגיטי נשים] ואף גם זאת אמרה לנו האלמנה מ' ברכה הנ"ל שטר מתנה זו כתבוהו בשוקא וחתמוהו בברא כי היכא דלא ליהוי' כמתנה טמירנא רק תהי' גלויי' ומפורסמת לכל קנינא מאלמנה מרת ברכה הנ"ל לטובת הח"ק דג"ח יצ"ו, היום יום ו' עש"ק ר"ד למב"י תקס"ד ל' פה מ"ד יצ"ו.

האשה מ' ברכה הנ"ל בקשה בבקשה למאוד מאתנו עח"מ לחתום שמה על צוואה זו, והיות שהי' לא למדה מעשה הכתב ומסרה הקולמס לידינו ע"כ חתמנוה את שמה בעבורה ברכה בת כ"ה שלמה ז"ל

והאשה מ' ברכה הנ"ל עשתה צוואה זו והגידה לנו בפה מלא לעשות ולקיים את כל הנ"ל ואך גם עשתה קגא"ס במנא דכשר למקני' ביה, ומסרה הקולמס כנ"ל והואיל שכן הוא האמת אשרנוהו וקיימנוהו כדחזי היום יום ו' עש"ק הנ"ל פה קהלתינו מ"ד יצ"ו.

הק' נתן צבי ב"כ אברהם רופא ז"ל[קח]

קח. היה רופא בהקהלה ושם זוגתו פערל, היה לו בן בשם אברהם אהרן שנקרא ענגלס ראטה, וכנראה שהוא ר' הרש נתן בס שהיה משורר בהקהלה (באותה תקופה לא הקפידו תמיד על סדר השמות), ואולי אודותיו הסיפור המובא בחוט המשולש עמ' מ"ו וז"ל: במט"ד היה איש א' חזן הכנסת בשמו ר' נתן והיתה דירתו באותו בית אשר דר בו זקיני זצ"ל [הוא הבית הקהל שדרו שם פקידי הקהלה]. הוא דר בעליה והחזן דר בתחתית הבית ומחלונות דירתו היתה אפשר לראות לתוך בית החיים, ויהי בלילה וישקיף זקיני במקרה בעד החלון אל תוך בית החיים וראה שם איש מלובש בבגדי מתים והכירו כי הוא דמות ר' נתן חזן, וחרד על המראה. ויהי בבוקר וציוה לתלמידיו שיאמרו תהלים ויתפללו בעד נתן בן פלונית וגם ר' נתן בעצמו אשר דירתו היתה סמוכה לבהמ"ד של בני הישיבה בא והצטרף עמהם בתפלה, אבל לא ידע אתו מאומה בעד מי מתפלל. ובלילה שני' נראה כמראה הראשון עוד הפעם וציוה עוד הפעם להתפלל, אבל באותו יום נחלה ר' נתן הנ"ל ועוד בה שלישית בלילה השלישית שנראה מראה נורא ההוא לזקיני זצ"ל, והוכבד החולי על ר' נתן ושבק חיים לכל חי ר"ל, ונשאר ממנו יתום קטן יונק משדי אמו בשמו עזרא. ויען כי מן השמים נתגלה לו פטירת ר' נתן מקודם ע"כ ריחם על היתום ולקחו לביתו לגדלו, ושילם לאם הילד שכר הנקה ולאחותו שכר שתשאהו בחיקה ולשמרו, וכאשר בכה הילד הקיש זקיני זצ"ל על קרקעות הבית כ"כ עד שנשמע לאם הילד ועלתה לעלי' להניק בנה ומאז והלאה גדלו כבנו ממש.
הר' עזרא הנ"ל הוא ר' עזרא הילף מסערדאהעלי – פרשבורג שהיה חתן הר'

הק' רפאל ב"כ נתן ז"ל[קט]

צוואה זו היתה משולשת תחת ידי עד היום הזה, ועתה הגיעה הזמן שאני נוסע לחיים ולשלום לק"ק פ"ב[ק], מסרתי צוואה הנ"ל ע"פ פקודות האשה הנ"ל ליד התו' מו"ה יואל נר"ו[קיא] ולראי באתי עהח"ת פה ק"ק מ"ד יום ג' ב' מרחשון תקס"ז ל'.

משה"ק סופר מפ"פ דמיין

הצוואה הלז העתיק מגוף הכתב הצוואה אות באות בלי שום חסר ויתור וחלוף, ולראי' באתי עה"ח יום ו' עש"ק י"ג סיון ...

הק' משה בער ב"מ מנחם מענדל לוריא ז"ל[קיב] שמש ונאמן דק"ק מ"ד הק' ישעי' חזן ונאמן דק"ק מאטרשורף יצ"ו[קיג]

נחמיה ראש הקהל בסערדאהעלי ובענין זה ראה בחוט המשולש (עמ' ק"ד), שכשהתעסק החת"ס בשידוכו של הב' עזרא הנ"ל, והציעו לו את בתו של ר' נחמי', נפל בפיו הפסוק: "כי אתה ה' עזרתני ונחמתני", ועפי"ז גמר את השידוך.

קט. נראה כי הוא רפאל מלמד, הנזכר לעיל בין בני הקהלה שנדבו לתיקון חומת ביה"ח.

ק. כשבוע ימים לאחר מכן בפ' לך לך, הגיע מרן לפרשבורג, ראה בליקוטי חבר בן חיים בהקדמתו לחלק ב' מספרו, ובתולדות מרן שנכתב ע"י בנו הגרש"ס (ונדפס באבני בית היוצר) הוא כותב: "ויבא אבינו זצ"ל לק"ק פרעשבורג, לך לך שנת נפלאות לפ"ק".

קיא. הוא המגיד מישרים ודיין בהקהלה מו"ה יואל לייפנר זצ"ל.

קיב. שמש ונאמן בהקהלה הרבה שנים. מצינו בני משפחת לוריא בהקהלה וכנראה שהם נכדיו.

קיג. כנראה שהוא ישעי' בן ליפמן פרויענקירכן - דייטש.

יח.

מעות קרן קיימת שנמסרו בידי מרן החת"ס והוחזרו לבעליה בימי חליה

קטע הבא מתוך הפנקס חברא קדישא[קיד], אודות ק"ק עבור האשה מרת חיידל, אלמנת מו"ה זנוויל דיין[קטו] זצ"ל. בקטע זה נזכר הר' שמואל חר"ז[קטז]. ר' שמואל זה, חתן הדיין ר' זנוויל ואשתו מרת חיידל, היה בנו של הגאון הר' נתן נטע פ"פ שאטטען זצ"ל אב"ד מט"ד וש"ב של רבינו[קיז].

בסוף הקטע נאמר שהמעות שהופקדו לצורך הקרן קיימת, שנמסרו בידי הגאון מו"ה משה פ"פ, הוחזרו לידי האשה מרת חיידל להחיות את נפשה בימי חליה. מאז נתבטל הקרן קיימת והועברו קוים למחיקה על כל הקטע.

קיד. דף נ"א ע"א.

קטו. מו"ה זנוויל בן הר"ר יעקב הי"ד היה אחד מדייני קרתא דק"ק מט"ד ונקרא מו"ה זנוויל דיין, מצינו זכרו בפנקסי הקהלה כבר בשנת תק"ה, זוגתו היתה מרת חי' או חיידל.
וזה נוסח מצבתו: י"נ ביום א' י"ב א' תקמ"ג לפ"ק. פ"נ ושמואל מת ויספדו לו כל ישראל. ז'קן' ושבע ימים נ'שמתו ממנו אזל. ו'ו' ל'ך דמתנא ד'ין י'דין י'שראל. נ'פש נקי וצדיק צדקתו כהרר"י אל. ה"ה הרבני העניו מו"ה זנוויל דיין בן הקדוש ה' יעקב ז"ל.
הוא היה מחותנו של הגאון מוהר"ר נתן נטע שאטטען האב"ד דמט"ד זצ"ל, כי בתו מרת חנה היתה נשואה למורנו שמואל שאטטען בנו של הגאון האב"ד מו"ה נטע זצ"ל, ור' שמואל שאטטען הנ"ל נקרא ג"כ ר' שמואל חר"ז על שם חותנו.

קטז. מו"ה שמואל בן הגאון מו"ה נתן נטע זצ"ל ששימש כאב"ד דק"ק מט"ד, כנראה שאמו היתה הרבנית מרת ריזל בת הר"ר וואלף נס ברילין ממשפחת ברילין המיוחסת, מצד אביו האב"ד היה נכד הגאונים בעל המהרשש"ך, ר' שמואל ר' חיים ישעי'ס, והגאון המקובל רבינו נתן בעל המגלה עמוקות ולמעלה בקודש, זוגתו היתה מרת חנה בת מורנו הר"ר זנוויל דיין.
בניו היו: הר"ר חיים ישעי שאטטען, והר"ר יאקב הירש, ואולי היו לו עוד בנים ובנות.

קיז. ראה באיגרות סופרים מכתב ל"ט אודות משפחת שאטין.

כהיום דלמטה באה האשה מ' חיידל אלמנת מו"ה זנוויל דיין זצ"ל, ומסרה לידי אלופי גבאי דח"ק א בעכרל של כסף משקלו 4.5 לויט ווינר פרוף דיטא [=כנ"ל] א בשמים ביקסל של כסף 3.5 לויט דיטא ששה זהו' באהר מעות מזה יחלק לעני' בשעת קבורה חמשה זהו' דיטא לשלושה לומדים שילמדו בשעת שכיבה על הארץ א' זהו'. א מצבה ששה זהו' מיט דען צו שטעללין. מעות קבורה שני זהו'. ולנר נשמה שבעה ושלושים, שני זהו'. יחד ששה עשר זהו', גם מסרה האלמנה הנ"ל א פאקל כתבים שהם מונחים בתוך הזעקל פר חתמנת בחותם של ר' שמואל חר"ז. ולהיות לראי' מהמנא באו אלופי' גבאים דח"ק על החתום היום יום ג' ך"ה מנחם תקנ"ט ל'

משה ב"ש נ"פ ז"ל

הסך הנ"ל שמסרה האשה מ' חיידל הנ"ל נמסר ליד **אמ"ו הגאון מו"ה משה פ"פ נרו יאיר**. כל הנ"ל הוחזר לידי האשה מ' חיידל ע"ה בימי חולי' ל"ע להחיות את נפשה, ולא נשאר כלום ת"י האלופים גבאים ולא ת"י אמ"ו אב"ד נ"י.

רבינו שמעון סופר זצ"ל

יט.

קרן קיימת שספיקו נתברר ע"י הג"ר שמעון סופר ומוזכר בו הכרזת אביו מרן החת"ס

בירור ספק בנידון הקרן קיימת של הר' הרש געליס[קיח], שנתברר ע"י הגאון ר' שמעון סופר זצ"ל, ומוזכר בו גם הכרזה שנעשה ע"י אביו מרן בעל החת"ס זצ"ל[קיט]:

ב"ה!

ע"פ בקשת אלופי הגבאים דח"ק גמח"י דפה קהלתינו, נזדקקנו כהיום ב"ד ח"מ מחמת ענין הצוואה של המנוח האלוף ה' הרש געליס הנולד מן ראכל ז"ל אשר הלך למנוחות ושחל"ח בעיר וויען ביום ד' אייר תרכ"ב ל', שם נאמר: שהפקיד בדברים שבכתב הנ"ל שעל חצי חלק מהזוג מקומות שלו בבהכ"נ הקדושה הישנה בפה יהי' מוטל ק"ק לתיקון נשמתו כפי מנהג החק"י גמ"ח דפה בלימוד משניות והדלקת שמ"ז [=שמן זית], ישולם מיד מהכנסות שטאדט געלד מזוג המקומות האלו מה שמגיע לו לחצאין, באופן שישאר גם לחק"י איזה הכנסה מזה לטובת קופת שלהם: והואיל שהאשה האלמנה מאטל א"ה יעקב באדן - געללעס ז"ל ציוותה גם היא - אמנם קודם לכן - עוד קודם שהי' ביום י"ב ניסן תרט"ז ל' **שכל המקום בכללו** בעזא"נ ונשים ישאר לקרן קיימת עבורה ועבור בנה הבחור לוי ז"ל. וכל זה היתה רק צוואתה בפה בפני עדים כשרים ונאמנים אנשי קהלתינו. והי' הדבר מוטל בספק עד כהיום שחקרנו על מהותו.

קיח. כנראה שב' אחים ר' הרש, ור' יעקב געליס ירשו זוג מקומות בביהכ"נ, ומרת מאטל אשת הר' יעקב הנ"ל רצתה לעשות אותם מקומות לק"ק עבור בנה הבחור לוי, והר' הרש הנ"ל רצה לעשות המקום ק"ק עבור עצמו.

קיט. פנקס ח"ק דף ק"ה ע"א.

ואחרי שנתבטלה חזקת האלמנה מאטל הנ"ל מאלו המקומות, ולפי שנתברר שבנתיים רבות בשנים פעם אחר פעם עוד בחיים חיותה של האלמנה הנ"ל ביקש ה' צבי הרש הנ"ל **מהרב אב"ד הגאון מו"ה שמעון סופר נ"י** וגם מהנאמן התו' ה' זלמן העניגסבער ועוד אחרים כדומיהם, שיעשה רצונו בענין הק"ק אשר עלה בדעתו זה ימים רבים, ואף מתוך כתב הכרזה והחלטה שלפנינו מבד"ץ **ה"ה הרב הגאון בעהמ"ח חתם סופר זצוק"ל** ואק"י שמיום א' ח' מרחשון תקס".. ל' נראה כן לטובת בעל השטר הזה, על כן אחרי חקירת הענינים באר היטב מצאנו שהדין עם ר' הרש הנ"ל וזכותו עומד על חצי מהזוג המקומות הנ"ל. והסכמנו אחר המתקת סוד עם אה"ג דח"ק לקיים דברי המת ולמלאות חפצו לטובת נשמתו כאמור, וגם לרבות להזכיר את שמו תמיד אצל הזכ"נ [=הזכרת נשמות] ע"י הנאמן ש"ץ דקהלתינו, ולפ"ז ישאר להאלמנה מ' מאטל ובנה הנ"ל רק הזכות לחצאין מהזוג מקומות הנ"ל. עם כל זה קבלו עליהם החק"י לקיים גם שני הי"צ שעשתה האלמנה מאטל הנ"ל ורק לפחות מעט מהוצאות על אלו כדי שישאר אעפ"כ איזה הכנסה לטובת החק"י וכל הי"צ הנ"ל יקומו לעד לדורי דורים, והכל לפי ההכנסה מהמקומות הנ"ל, וכדי ליתן תוקף ועוז להסכמה הנ"ל באנו נחנו בדח"מ עה"ח יום א' טו"ב מנחם תרכ"ג ל'.

נאם אהרן זינגר מס"ג[קכ]
ונאם הק 'דוד בה"צ כ"ץ[קכא]

קכ. הגאון ר' אהרן זינגר מסאנגרוט זצ"ל מתלמידי מרן החת"ס זצ"ל, בעהמ"ח ספר תפארת אהרן. אביו ר' יצחק זינגר חתן הגאון ר' שלמה זלמן ליפשיץ זצ"ל אב"ד לאקינבאך, נתגדל אצל דודו הדיין מו"ה אליעזר ליפשיץ בן הגאון הנ"ל. הגאון ר' אהרן הנ"ל היה דיין בהקהלה שנים הרבה ונפטר ביום י"ב חשון תרכ"ט ומנו"כ במט"ד. וזה נוסח מצבתו: י"נ יום ד' י"ב מרחשון ונקבר, יום ה' תרכ"ט לפ"ק, הגאון הקדוש חסיד ועניו החריף ובקי צדיק נשגב המפורסם במדותיו, מו"ה אהרן זינגער מס"ג, דיין דק"ק מט"ד זצק"ל, אב בחכמה וצדיק אף בדורותיו, השביע נפש שוקקה במתק שפתיו, רבים השיב מעון למדם אורחותיו, נהג צאן קדשים בישרת מדותיו, זכרו לא תשכח מקהל עדתינו, לעד אבדה עטרת תפארת משפחתנו, ת.נ.צ.ב.ה.
באיגרות סופרים עמ' 39, כותב המחבר שהג"ר אהרן היה חביב מאד בעיני אביו מרן בעל הכת"ס, וכשהזדמן אתו עמו, היה מחבקו ומנשקו, ע"ש.

קכא. הוא הדיין מו"ה דוד בן הר' צבי כ"ץ בעמ"ח ספר מנחת כהן זצ"ל, חתן הקצין הר' גבריאל טרעביטש בעל בתו מרת רבקה.

ונאם הק' ליפמן במ"ד כ"ץ[קכב]
גבריאל ב"ה משה ליב טרעביטש[קכג] גבאי ראשון מח"ק דג"ח יצ"ו
הק' אהרן טעלטש[קכד]
הק' מאיר ליב סג"ל[קכה] גב"ש

כ.

קרן קיימת לעילוי נשמת מרן הכתב סופר זצ"ל

אף שלא שימש הגאון בעל הכתב סופר זצ"ל בכהונת מט"ד, בנוסף לזה שאביו מרן החתם סופר זצ"ל ואחיו הגאון ר' שמעון סופר זצ"ל שימשו כאב"ד בהקהלה, עוד זאת היה בידידות עם ראשי ומנהיגי הקהלה. גם מינויו של אחיו הגאון רבינו שמעון סופר זצ"ל כאב"ד, נעשה בהשתדלותו כמפורש יוצא במכתבו אל אחיו הגאון רבינו שמעון זצ"ל הנדפס בספר אגרות סופרים[קכו] **וז"ל:**

קכב. הדיין מו"ה ליפמן בן מו"ה דוד בן מו"ה גרשון כ"ץ נולד בשנת תקע"ו. בפנקס צדקה דמתא בכסליו תר"ב כתוב שאקאלאדע מזיגה להרבני מו"ה דוד כ"ץ מחמת בנו החתן ר' ליפמן. אביו מו"ה דוד בן מו"ה גרשון היה חתן הקצין מו"ה יוסף בן אברהם קאפפעל, אשת בתו מרת ריזל.

קכג. הקצין ר' גבריאל טרעביטש (תקמ"ה- תר"ל), חותן הגאון ר' יעקב בן צבי הירש מחבר ספר מור דרור זצ"ל, וחותן הגאון ר' דוד בן ר' צבי כהן בעהמ"ח ספר מנחת כהן, שניהם שימשו כדיינים במט"ד. היה ראש הקהל כמה שנים. היו לו עוד ב' חתנים, ר' איצק בן ר' דוד שישא שנשא את בתו פעסל, ור' ליזר העסעל, כל אלו הם ילדיו מזווגו הראשון מרת מרים בת הר"ר שמואל ליב בן ר' ישי סג"ל שישא, וכנראה שחותנו הנ"ל היה מקרובי רבינו החתם סופר זצ"ל, כי בפנקס נימולים שלו כתוב: כ"ה תמוז תקע"ד הילד יעקב קאפל ש"ב בן מחו' הקצין גבריאל ממט"ד. בזיווג שני בשנת תר"ג נשא מרת רעגינא למשפחת שיי, ומזיווג זו נולדו בניו: יהושוע, צבי, ובערנהארט.

קכד. אהרן בן ר' בונם טעלטש ונקרא גם ר' אהרן קעסלער.

קכה. הר' מאיר ליב בן ר' דוד בן ר' יעקב בן ר' מרדכי ליב שישא נולד בערך בשנת תקפ"א, ונפטר בשנת תרמ"ג בוויענר נוישטאט, חתן ר' שמואל נייפעלד..

קכו. מכתבי כת"ס – מכתב ח'.

שי"ת פ"ב יום ד' פ' תולדות הדר"ת לפ"ק

שפעת ברכות לכבוד ידידי חביבי אחי הרב המופלג הגדול מעוז ומגדול ובקי צדיק ונשגב כש"ת מה"ו **שמעון** נ"י מ"ל ראב"ב [=מיועד להיות ראש אב בית דין] לק"ק מאטערסדארף יע"א.

כיום באו בצל קורתי אלופי קהל דק"ק מאטערסדארף יע"א, ובתוכם הישיש המפואר ה' יוסף חיהאניס נ"י[קכז], והביא אלי כתב הרבנות מגלה יפה ומהודרת, ושאלו עצה ממני להיות כי הראוי' שישלחו שלוחים עם שטר הרבנות כנהוג, אבל הדרך רחוק מהם ואינם בקיאים בלשון אונגאריש והוצאות מרובות מאוד, מ"מ אם אצוה עליהם שישלחו שלוחים יעשו כראוי. ומחיתי בהם שלא ירבו בהוצאות והתורה חסה על ממון ישראל, וידעתי כי קשה לפזר על קהל ישראל ואמרתי להם ידי כידך והוא כמו שמסרו לידך ממש ומידי יושלח לך, והנני שליח קבלה והולכה. שמח בחלקך וגורלך, כי נפל בקהלה נאה כמות שהיא יראים ושלמים. והנה דברו אתי ארוכות וקצרות אשר א"א להעלות על הנייר ופה אל פה אדבר אותך אי"ה. שמעתי כי חמיך הנגיד הרבני נ"י יבוא הנה עמך מה טוב ונעים יהי', לפי שהסכמת עמהם מדעתך לבוא על שבת חנוכה וכבר יודעים ושמחים בהבטחתך וא"א לדחות עוד. טוב שתבוא הנה יום ב' או ג' פ' מקץ כדי שיבואו אקרו"ט דמאטערסדארף לקבלך פה ולנסוע עמך לשם אי"ה לטוב, ורצונם שיהי' בואך לק"ק ביום ה' לעת ערב ליל עש"ק כי כן דרכם בכל פעם ועושי' הכנות גדולות. מן הראוי לכתוב מהר וגם בקשו שתשלח מהר הכלים וחפצים מקראלי למט"ד, הזמן קצר והמלאכה מרובה. עשיתי את שלי ודיברתי היום הרבה עמהם כל הצורך לטובתך ולטוב לה', יתן ה' ויהי' הכל לטובה ולברכה ויתגדל ויתנשא שם ה', וזכות אבותינו הקדושים יעמוד לך, צלח ורכב על דבר אמת וענות צדק. הכ"ד אחיך מצפה לראותך בהצלחה כותב בחפזון רב מאוד כי אקרו"ט בביתי עומדים עלי ובי דואר עוברת אוה"נ דש"ת.

הק' אברהם שמואל בנימין בה"ג מהרמ"ס זצ"ל

אחרי פטירת הגאון בעל הכתב סופר זצ"ל נתייסד במט"ד קרן קיימת לעילוי נשמתו. הנדבות לטובת הקרן נתקבלו מאת בני הקהלה מדמי

קכז. הוא הקצין מו"ה יוסף בהר' אברהם קאפפעל ז"ל שנקרא על שם אמו מרת חיה הנה ע"ה. [עי' להלן אות ל"א]

מכירת הספר "בית אפרים" שחיבר הגאון ר' נפתלי סופר זצ"ל[קכח]. הגאון ר' נפתלי סופר היה אב"ד קאדלבורג בעת ההיא, ותלמידו הגאון ר' דוד ליב זאלצער זצ"ל[קכט] – חתן מו"ה דוד כ"ץ[קל] דיין במט"ד – שהיה אב"ד בטעוועל בעת ההיא במכתבו לק"ק מט"ד מיום צום גדלי' תרל"ג, כתב לבני החברה במט"ד וכפי שהעתיקו המכתב בפנקס הח"ק.

הדברים תואמים למה שכתב בהקדמה לספרו: **"אמר הכותב, כבר מילתא אמורה בהקדמה לחיבורי "מטה נפתלי" ח"א מה ראיתי על ככה לחבר חיבורי וכי במחשכים הושיבני, לבן ולבת לא זכני, ויושב מרום יודע צערי, ואמרתי בלבי אשלח חיבורי בתוך עדת א-ל ויה' זכרון לשמי בישראל עד יבוא הגואל. – אמנם כן יצר סוכן בנו, וידעתי דיבת רבים המהתלים על ספרים חדשים ואומרים מה זאת עשית לנו בספרך, ויצאי' כטורפי היער, ואומרים מי הוא זה, אשר מלאו לבו לעשות חיבור, והנני מפיל תחינתי לפני יוצר כל הצילני נא פן יעשו ספרי לשמצה, הלא ה' אתה ידעת מחשבותי, שלא להתפאר עשיתי ספרי, וגם לא לקבץ הון, (וקרוב לאלף זהובים הפסדתי בספרי, כי לא נסעתי למכור ספרי)** כי הרמותי ידי לה' אם אזכה למכור ספרי אם יהי' מותר מהוצאות יהי' קודש לה' לעשות זכרון לקדושי' אשר הם בארץ..."

כ"ד הכותב בלב נשבר ונדכה היום יום ג' כ"ח טבת תרל"ב לפ"ק פה ק"ק קארלבורג.

הק' נפתלי בן הצדיק מו"ה מרדכי פישל סופר זצ"ל מפ"ב

קכח. ה"ה הגאון ר' נפתלי בן התורני ר' מרדכי אפרים פישל סופר אב"ד קאדלבורג ופעטשי נייִדארף זצ"ל, מתלמידי רבינו החתם סופר ובנו הגאון בעל הכתב סופר זצ"ל. נפ' ט"ו אדר תרנ"ט. [אח נוסף מהאחים הגדולים בני הר' מרדכי פישל סופר זצ"ל, הוא הגאון ר' אליעזר זוסמאן סופר זצ"ל אב"ד פאקש, שחתנו הרבני הר' מיכאל חיים פאשקעז זצ"ל היה אבי הרבני ר' ליזר יואל פאשקעז זצ"ל – חותנו של הרבני הר' משה ארי' ראזענבערג ז"ל].

קכט. הגאון ר' דוד ליב בן ר' שלמה זאלצער תלמיד הגאון בעל הכתב סופר, ולמד גם אצל הגאון ר' אברהם שאג והגאון ר' יהודא אסאד, וכנראה גם אצל הגאון ר' נפתלי סופר זצ"ל. שימש כאב"ד טעוועל ובשנת תרל"ט בערך אב"ד באטורקאז, ומשנת תרנ"ב בערך אב"ד הומנא. נפטר כ"ט אדר ב' תרע"ט ושם מנו"כ.

קל. היינו הדיין הר' דוד בן הר' צבי כ"ץ.

העתקה[קלא]

מרשות והורמנא מכבוד אדמ"ו הרב המאה"ג הצדיק אבדק"ק ק"ב[קלב] יע"א, לעשות כרצונו הטוב בהנך זוזי הנאספים עבורו בעזה"י מנדיבי עם בק"ק מאטטערסדארף יע"א... בעד הנך ספרי דבי רב "חיבור בית אפרים" אשר נתנם **לזכרון לנשמת רבינו מאור הגולה הגאון הצדיק מו"ה אברהם שמואל בנימין זצ"ל אבדק"ק פרעסבורג**, במתנה גמורה אל כל חברא אשר יחפוץ לבבו לעשות ולתקן ובכן נפשי שאתני לתת סך הנזכר לקמן.

הנה אותם המעות יהי' שייך לח"ק לגמ"ח דק"ק מטד"ף לטובת נשמת הרב הגאון זצ"ל הנ"ל בתנאים המבוארים פה, דהיינו: האחד' שבכל שנה ושנה י"צ של **הגאון מ' אש"ב זצ"ל הנ"ל הנולד מן שרל** שהוא ביום **י"ט טבת** הי' מחויבים הח"ק להדליק נר נשמה בבהכ"נ עבור האי גאון אמ"ו הקדוש מ' **אברהם שמואל בנימין** זצ"ל על הוצאותיהם, ובר מן דין יחייבו לתת להראש ב"ד בכל דור ודור ששים צ"ל זאגע 06 עוו"ג ולהדיין השני שבכל דור ודור ל' ץ' זאגע 03, והשני הוא הסובב להראשון שאין רשות לעולם לשנות מזה אף שאפשר מצד הנהגת הח"ק, לא נשאר לחלק רווחים בסך הנ"ל, אמנם כבר מילתי' אמורה שבטוח אני בישרת לב אנשי ארץ בארץ מולדתי יריאים ונדיבים הי"ו ויעלו זה לפנים משוה"ד.

הכ"ד פה טעוועל צום גדלי' לשנת את הברכה תרל"ג לפ"ק

הק' דוד זאלצר חונה פק"ק הנ"ל והגליל

ואלו שמות המתנדבים לק"ק הנ"ל אשר כל חו"ח נתן לא משוה זוז ולמעלה ולא מלמטה כ"א כלם כאחד מתנתם שוה א' זהו' ע"ווקלג - חוץ שתים כנראה.

מ' שמעון נייפעלד רה"ק — מ' איצק דייטשקלד
מ' אשר פאלק לייטנער — מ' גאטליב דייטשקלה

קלא. פנקס חברא קדישא דף קי"ד ע"א.

קלב. קאדלבורג.

קלג. עסטרייכער וועהרונג, מטבע קבוע במדינת אסטרייך.

קלד. כנראה בנו של מו"ה מענדל פ"ק דייטש.

קלה. כנראה בנו של ר' מענדל פ"ק דייטש.

מ' אלעזר דייטש
מ' בער פישער
מ' אליעזר כ"ץ
מ' וואלף רייכנער
מ' וואלף יוליוס
מ' זלמן העניגסבער
מ' זלמן וואלף אבליס[קלו]
מ' פנחס הירש
מ' דוד ליב זאלצר
מ' זלמן בראנדל
משה האראוויטץ
מ' איסר אולמאן
מ' ליפמאן שטה"ף
מ' איצק ליב היים
ר' יוסף ראזענבערגער
ר' קלמן בראנדל
ר' חיים שישא
ר' ליזר יעקב כ"ץ

ר' אברהם פאלאק
ר' יוסף מאיר שטה"ף
ר' משה ווייס שני זהו'
ר' מאיר ליב שישא
ר' משה ליב טערביטש
ר' איצק ליב פ"ק[קלז]
ר' מרדכי שישא
ר' שמואל ברייער פ' ץ'
ר' משה חזן
ר' משה קערפל
הבח' אליעזר העניגסבער
ר' מהרם פינקאס
ר' דוד ברייער
מ' ליפמן שטיינהאף[קלח]
חתנו ר' איצק ליב היים
ר' אלי' ברייער
ר' לאזר ברייער

הקרן קיימת הנ"ל נרשם גם בפנקס מיוחד בו נרשמו כל הקרנות, ושם נאמר:

שם אמו שרל זמן הי"צ י"ט טבת

ק"ק של הרב הגא' מ' אש"ב זצוק"ל בן אמ"ו הרב הגא' רבשכבה"ג מ' משה סופר זצוק"ל אבדק"ק פרעסבורג יע"א

קלו. חתן מו"ה יוסף ליזר אבליס זצ"ל אשת בתו מרת חנה.

קלז. איצק ליב בן ר' ישע' בן ליפמן פ"ק נפטר בוויען ח' אדר תר"ם ומנו"כ במט"ד, היה חתן הר' שמעון הרש בן ר' מאיר פ"ק.

קלח. נרשם בטעות פעם שנית וע"כ מחקו אותו.

קרן קיימת לעילוי נשמת מרן הכתב סופר זצ"ל

כפי הנראה בפנקס שפאנגענבוך[קלט] ממכתב הרב מ' דוד ליב זאלצער נ"י החונה כעת בישוב טעווטל, ע"פ רצון רבו הרב המאה"ג מו"ה [נפתלי סופר[קמ]] אבדק"ק קאדלבורג אשר התנדב חיבורו **בית אפרים**, כדי לתקן מהכנסות מחירו קרן קיימת לטובת **נשמת אמ"ו הרב הגאון הצדיק מו"ה אש"ב זצ"ל אבדק"ק פרעסבורג יע"א**, הותנה בפירוש שיהי' החיוב מוטל הח"ק דגמח"י דפה קהלתינו אשר קבלו מחיבור הנ"ל הנמכר אחד אחד וסך 80 : F36 עוו"ג, שביום י"צ של אמ"ו הקדוש הזה מאש"ב זצ"ל יעמידו הח"ק דפה נר נשמה בבהכ"נ הקד' דפה אשר יודלק שמ"ז [=שמן זית], ובר מן דין יתנו להראש אב"ד בכל פעם ששים צ"ל ולדיין השני שלשים צ"ל עוו"ג הכל על הוצאות החק"י, וכן יקום עד עולם.

ג' תשרי תרל"ג.

כא.

אישור מהג"ר שמעון סופר על חשבונות קרן קיימת

לפנינו קטע בו מאשר רבינו הגאון ר' שמעון סופר את חשבונות הקרן קיימת של הקצין ר' גאטליב ברייער ז"ל:

ביום דלמטה בא לפני האפטרופוס המרומם הנעלה הקצין כ"ה ליפמאן סופר נ"י[קמא], ועיינתי בחשבונו אשר טיהר[קמב] לפני עפ"י אויז ווייזונגען וקוויטונג,

---

קלט. היינו פנקס הח"ק.

קמ. בפנקס יש מקום פנוי וכנראה שסופר הקהלה לא ידע בדיוק את שם הרב הנ"ל.

קמא. ה"ה הקצין הר' ליפמן בן ר' בער סופר ז"ל, נפטר במט"ד כנראה יום א' דחג השבועות תרמ"ו כבן ע"ו שנים, וכנראה שהוא בנו של ר' בער סופר, והיה חתן הר' ישעי' פ"ק בעל בתו מרת רבקה צפורה שנפטרה במט"ד. ר' ליפמאן היה מקורב ואהוב אצל הגרש"ס זצ"ל, ראה באגרו"ס (כתבי רש"ס) מכתב ח', בסו"ס צוף דבש ("הקשור בעבותות אהבתו"), ובס' שמואל בדורו (מכתב ג').שימש כראש הקהל בהקהלה הרבה שנים.

קמב. הכוונה "טיהר" – שליבן ובירר, או שכוונתו "תיאר" והראה.

אישור מהג"ר שמעון סופר על חשבונות ק"ק של ר' גאטליעב ברייער

עיני ראה ותעידה כי הכל נכון על מכונו בכל שלושה שנים אשר עשה באמונה עשה לטובת הק"ק הוא ואחוזת מרעהו, ע"כ קיימינוהו כדחזי. הכ"ד פק"ק מאטערסדארף יום ב' פ' ואתחנן עט"ב [ערב תשעה באב] תר"ה.

הק' שמעון בהגמהרמ"ס זצ"ל

כב.

צוואת ר' גאטליב סג"ל שנעשית בפני הג"ר שמעון סופר

לפנינו העתקת צוואת מו"ה גאטליב במו"ה אברהם הרש סג"ל[קמג], שנעשה לפני רבינו הגאון ר' שמעון סופר זצ"ל[קמד]:

בעזה"י

העתקה

אנחנו ח"מ מודים ומעידים לפני כל רואי חתימות ידינו דלמטה, איך שאנחנו ח"מ נכנסנו אל התו' מו"ה גאטליב במו"ה אברהם צבי סג"ל זצ"ל לבקרו בחליו ומצאנוהו שוכב על ערש דוי רח"ל, ולשונו ומילולו עדיין בפיו ודעתו צלולה ומיושבת עליו כשאר אדם ההולך בשוק, ויודע להשיב על הן הן ועל לאו לאו, וכך אמר לנו: הנני מצוה את ביתי לפניכם שתהיו אתם עדים בדבר, והיינו: כל מה שישאר אחר מותי יקח הכל בני ר' בנימין אהרן סג"ל[קמה], חוץ משני המקומות בבה"כ הקדושה דהיינו בעזרת אנשים ונשים בבהכ"נ הישנה אשר עלה יעלה עליהם כעת חתני הרבני מו"ה יוסף אליעזר נ"י[קמו]. ואותן שני המקומות יהי' אפותיקי מפורש להח"ק דגמח"י שישלם

קמג. מו"ה גאטליב היה חותן מו"ה יוסף אליעזר אבליס ז"ל. היה לו עוד חתן בשם אהרן בן הר' צבי שנפטר בעת החולי רע, ביום הושע"ר שנת תקצ"ב.

קמד. נעתק בפנקס הח"ק דף פ"ו ע"ב.

קמה. ר' בנימין אהרן בן מו"ה גאטליב סג"ל, בנו מאיר נולד בשנת תקפ"ד, ובנו בערל נולד בשנת תקפ"ז.

קמו. עי' להלן במדור הג"ר בונם גינז אות כ.

בני הא' ב"א הנ"ל לקופת החברא הנ"ל עשרה זהו' שיין מדי שנה בשנה, והברירה ביד בני יחי' אם ירצה שילך חתני הרבני הנ"ל על מקומות הנ"ל כמו עד עתה בשכר עשרה זהו' לשנה כמו ששילם עד עכשיו. ונגד אלו תשלומין מחויבים הגבאים דח"ק להעמיד ביום הי"צ של אבי זקני המנוח ה' וואלף גיטל'ס ז"ל שני לומדי תורה שילמדו פ"מ [=פרק משניות] ויאמרו הרבון וקדיש כנהוג וילכו על קברו. וגם ילכו ביום הנ"ל על קבר אבי המנוח מו"ה אברהם צבי זצ"ל להתפלל שם כנהוג להתפלל על קבר שהולכים עלי' חוץ לזמן היא"צ, ויקבלו עבור זה כל או"א טי"ת פגים מעות כסף וגם ידלקו שמ"ז בבהכ"נ הקד' ויקבל השמש שו"שקמז עבור שמ"ז והדלקה י"ב ץ' מעות כסף זאגע 21ק מינצע. והשאר יפול לקופת החברא, וכמו כן יעשה ממש ביום היא"צ של אמי זקנתי היקרה מ' צווילה ז"ל, באופן שבכל יום הי"צ מזוג הנ"ל יתן בני מקופת החברא חמשה זהו' וו.וו. [=וויענער וועראנג] באופן שהיתר מהוצאה כנ"ל העולה לסך שני זהו' ט"ו ץ וו.וו. יפול כל פעם לקופת החברא וכה יקום ע"ע.

עוד זאת אמר לנו, שחתנו מו"ה יוסף אליעזר נ"י חייב לו בח"כ סך מאה וחמישים זהו' וו. וו. נגד זה חייב הוא לחתנו הנ"ל סך חמשה ושבעים זהו' אשר ינוכה מסך התחייבותו מסך חמישים ומאה זהו' הנ"ל. כל הנ"ל אמר לנו בדעה צלולה ומיושבת ומת מתוך אותו חולי ר"ל וחיים לרבנן ולכ"י שבק. והנעשה היום יום ה' ב' אלול תר"ה ל'.

גם זאת צוה שלא יוחק על מצבת קברו שום שבחי' ויקראקמח לכבודו, כ"א פ"נ התורני מו"ה גאטליב הנולד מזוג מו"ה אברהם צבי ס' וזוגתו היקרה מ' גיטל צפורה ע"ה.

ועוד זאת צוה שהק"ק הנ"ל יאמר עם הספר פנקס ציון ק"ק על שם אביו המנוח מו"ה אצ"ס ז"ל הנ"ל. כל הנ"ל אמר לנו המנוח מו"ה ג"ל ז"ל כד קציר ורמי' בערסא בדיעה צלולה ומיושבת. לזכרון ולראי' בעה"ח פק"ק מטד"ף יום הנ"ל.

הק' שמעון בהגמהרמ"ס זצ"ל

קמז. הטעם שנקרא שמש שו"ש עי' בנספחים אות ב'.

קמח. מלש' כבוד ויקר.

יעקב ב"ה צבי סג"לקמט

כל הנ"ל העתקתי מגוף הצוואה המונחת בידי אלופי הגבאים יצ"ו. לרבעה"ח [=לראי' באתי על החתום] יום א' בטו"ב אלול תר"ה ל'.

הק' זלמן העניגסבערקנ נאמן פה כותב החברא

קמט. מו"ה יעקב בן הר"ר צבי סג"ל ז"ל מתלמידי הגאון החת"ס זצ"ל, מחבר ספר מור דרור ועוד כמה ספרים, היה מוהל מומחה, ובפנקס הנימולים של הר' זלמן הענינגסעבר נזכרו כמה בריתות שעשה ביחד עמו. היה דיין בקהלת מט"ד כעשרים שנה, והיה מועמד לרבנות העיר, אלא שוויתר על ההתמנות לטובת הגאון רבינו שמעון סופר בן רבו הגאון בעל החת"ס זצ"ל.
אביו הר"ר צבי סג"ל נקרא בפנקסי הקהלה הר' הרש באביטן, כנראה שהיה דר בכפר באביט או שמוצאו מכפר ההוא, אמו מרת הענדל היתה בת הקצין הר' אליקים געציל, צדיק ונשגב גדול ליהודים ושמו נודע בשערים לתהלה, בן הקצין הר"ר אברהם ליב סג"ל ממשפחת הלויים סג"ל במט"ד.
זוגתו מרת ראכל היתה בת הקצין הר"ר גבריאל טרעביטש ז"ל שהיה ראש הקהל בקהלת מט"ד יותר מעשרים שנה. נפטרה ביום ט' סיון תרמ"ב לפ"ק, ובעלה כותב אודותה בספרו הנ"ל חלק שני עמוד ז': ועל דא ודאי קא בכינא כי היא הלכה עמי בגולה והתעניתה בכל אשר עניתי, וזכרה לה אלקי לטובה אשר הטיבה עמדי אשר כל מחמדיה בכסף וזהב ותכשיטין ורדידין אשר היה לה מבית אביה, את כולם מכרה בנפשה חפיצה לקנות בהם ספרים ספרי קודש ש"ס ופוסקים שלי ללמוד וללמד.
ובהספידו עלי' בספרו במימרא שע"ח כותב: ועוד זאת זכור אזכרנה לה, כי בסדר הזה אשר אנחנו עומדי' כהיום והוא סדר בהעלתך בפרשה זו נתקבלתי בכתר רבנות מעיר אגראם אשר דרשתי שם בפ' זו ובפ' שלח זה כמו שלושים שנה, ואנשי' ההם שמחו לקראתי עד מאד והרבו עלי מוהר ומתן והי' הכל נעשה ונגמר אצלם עד ששלחו סוס ורוכבם אלי למקומי לבא אצלם, ורק היא היא היתה המטרה שלא הלכתי שם כי אמרה שלא תלך למקום ההוא אשר כבר נחלקו לשנים לחדשים וישנים ורק אין יראת אלקים במקום ההוא, ואיננה הולכת מקהלה קדושה כקהלתנו למקום ההוא, ועי"ז לא הלכתי לשם והרבה תליתי בזה על כל הבא עלי מאז ועד עתה, ומ"מ היא לש"ש נתכונה וצדק לפני' יהלוך להוליכה ולהושיבה תחת עץ החיים, ותהי' נפשה צרורה בצרור החיים עם אמותינו הקדושות שרה רבקה רחל ולאה, ולהחיות בתחיית המתים עם כל מתי עם ישראל א"ס.
נפטר בין השנים תרס"ב – תרס"ה, נוסח מצבתו בביה"ח במט"ד: יצאה ... ויעקב איש תם. תמים עם ד' אלוקיו ותמים בתורת ד' התמימה, לא חסר כל בו צנא מלא ספרא בעל מקרא משנה ותלמוד פייטן ודרשן בעל לשון סופר מהיר בקי בש"ס

כג.

קטעי אישור מרבי שמעון סופר על חשבון הקרנות

רבינו הגאון ר' שמעון סופר מאשר את חשבונות הקרן קיימת של הקצין ר' גאטליב ברייער ז"ל:

היום יום ב' בדר"ח מרחשון תר"ח ל' באתי לעיין בחשבון הנ"ל, ומצאתי הכל נכון על פי קוויטונגען של הבע"מ ויתר ההוצאות דבר דבר על אפנו לעומת ההכנסות. לראי' באתי עה"ח יום הנ"ל.

הק' שמעון בהגמהרמ"ס זצ"ל

*

היום יום ג' לס' הברכה תרי"א לפ"ק באתי חשבון משנת תר"ז עד תר"י, ומצאתי החשבון יפה כמבואר. לראי' בעה"ח פה ק"ק מט"ד.

הק' שמעון בהגמהרמ"ס זצ"ל

*

בעזה"י

היום יום א' י"ד למב"י תרי"ד טיהר[קנא] הקצין הנעלה הישיש ה' משה בער

ופוסקים. בעל סברה ישרה ומפורסם לחריף עצום. ה... מ"ה יעקב ב"ה צבי הירש. הוא היה תלמיד ותיק לרבו מובהק. הגאון בעל חתם סופר זצוק"ל.
זה עשרים שנה הורה גבר היה דיין קהלתינו. ויצל יעקב נתעלה לרב ומורה בית הכנסת זעכסהויז בוויען הבירה וישב שם על התורה ועל העבודה לא מש מתוך אהל של תורה עד. היום האחרון עת לקח אותו אלוקים, הוא היה גבור ואיש מלחמה במלחמות ד' לעמוד בפרץ נגד המתפרצים והמהרסים, הוכיח בשבט פיו בשלום ומשור ורבים השיב מעון אמרות מתוקות מדבש יצאו לאור בספריו תפארת ישראל מעשי אבות ומר דרור, וימת שם בשיבה טובה בן תשעים וארבעה שנים. ואוהביו אשר כבדוהו בחייו כבוד גדול עשו לו במותו ללוותו עד הנה קהל גדול... לקברי אבותיו... הטהורה... לשכר טוב הצפון... ולכל ישראל אמן [וש"א הענ]דל.

קנ. הר"ר שלמה זלמן בן הר"ר בער זצ"ל, אחיו הר"ר יוסף העניגסבער.

קנא. הכוונה "טיהר" – שליבן ובירר, או שכוונתו "תיאר" והראה.

ברייאער נ"יקנב את חשבונו לפני, מן ר"ח אייר תריו"ד עד ר"ח תרי"ב ל' על פי קוויטונגען ואויס ווייזונגען. לראיה בעה"ח פה ק"ק מאט"ד.

הק' שמעון בהגמהרמ"ס זצ"ל

*

היום יום א' לס' בא כת"ר לפ"ק בא החשבון לפני ומצאתי נאמן. לראי' בעה"ח פה ק"ק מאט"ד יום הנ"ל.

הק' שמעון בהגמהרמ"ס זצ"ל

כד.

אפוטרופסים שנתמנו ע"י רבי שמעון סופר לקרן קיימת

לפנינו קטע בפנקס קרן קיימת של הקצין ר' גאטליב ברייער ז"ל, בדבר מינוי אפורטופסים הקצין ה' איצק דייטשקנג וגיסו כ"ה דוד ברייערקנד נ"י ע"י רבינו הגאון ר' שמעון סופר זצ"ל:

רשום פה לזכרון, שמן חודש אייר תרי"ג עד חהמ"ס לא הי' שום מוציא ומכניס על החשבון הנ"ל, היות שהר"ר משה בער ברייער נ"י סילק את ידו מאפוטרופסי' שלו ולא רצה עוד להטריח את עצמו בו, אחר כן בחהמ"ס

קנב. הר' משה בער בן הר' אלי' בן ר' יעקב ברייער, נולד בשנת תקמ"ה בערך, היה לו בן בשם בנציון שנולד בשנת תקס"ח, היה אפוטרופוס של הקרן קיימת על שם הקצין הר' גאטליב ברייער ז"ל.

קנג. הקצין הר"ר איצק בן הר"ר מנחם מענדל דייטש – פרויענקירכען, היה ראש הקהלה כמה שנים, ושימש כאפוטרופוס של הק"ק של הקצין ר' גאטליב ברייער הרבה שנים יחד עם גיסו הר' דוד ברייער ז"ל.

קנד. הוא הר' דוד בן הר' זלמן בן הר' אלי' בן הר' יעקב ברייער, היה חתן הקצין הר"ר מנחם מענדל דייטש, וכך היה גיסו של הקצין הר"ר איצק דייטש הנ"ל, היה אפוטרופוס של הק"ק של הקצין ר' גאטליב ברייער הרבה שנים יחד עם גיסו הר"ר איצק דייטש ז"ל. [בנו של ר' דוד ברייער ז"ל ר' זלמן ברייער משאפראן היה חותן אבי זקני הר' דוב שטראה הי"ד מאייזענשטאדט וויען].

תרט"ו ל' נתמנו ע"י **הגאון אב"ד נ"י** וע"י האדון שט"ר [=שטולריכטער] לאפטרופוסי', ה"ה הקרובים הקצין ה' איצק דייטש וגיסו כ"ה דוד ברייער נ"י, ומאז והלאה יבואו חשבונם ונכלל בו מזמן העבר פה לקמן.

הק' זלמן העניגסבער נאמן פה

כה.

תקנת החברא קדישא באישור רבי שמעון סופר

קטע מתוך פנקס החברא קדישא[קנה] **אודות תקנה שנתקנה, ובסופו אישור בכתיבת יד רבינו שמעון סופר זצ"ל:**

רשום פה לזכרון שהוסכם אצל ג' הגבאים דח"ק גמח"י יצ"ו אחר התחדשות שנה זו **ובהסכמת אמ"ו הגאב"ד נ"י**, שבדבר הקרן קיימות של בני החברא דהיינו ההכנסות של הק"ק כפי אשר מבואר בפנקס החברא, יוחלק המעות הכנסות ק"ק הנ"ל לאותן לומדי תורה הראוים לאמר קדיש דרבנן חלק כחלק, ולעמת זה מחויבים כאו"א מאותן לומדי תורה לומר קדיש דרבנן ביום י"צ של כל אותן אשר התנדבו ק"ק לבני החברא, וכה יהי' ויקום מהיום ולהלן ע"ע וכי נעשה ע"פ הצדק והיושר. ולראי' באו גבאי דח"ק עה"ח יום ב' דחהמ"ס[קנו] תריו"ד ל'.

נאם הק' אהרן טעלטש גבאי ראשון
ונאם הק' משה ב"ה געצל סג"ל[קנז]
ונאם הק' משה ב"ה יהושע סג"ל

כל הנ"ל נעשה בהסכמתי דהיינו דאם לא נמצא מפורש בצוואת חד מנוחי נפש או ממי שעשה ק"ק ותיקון נשמתם בתנאי המתנגד לתקנה הנ"ל כגון שכתב להקדים חד מקרוביו לזכות בק"ק שעשה וכיוצא בו אין לשנות

קנה. דף פ"ח ע"א.

קנו. כנראה שהענין נחשב צורך המועד, עד שחתמו הגבאים בחוה"מ.

קנז. ר' משה בן הר' געצל סג"ל, היה חתן ר' יוסף בן אברהם קאפפעל שנשא בתו מרת מערל.

חשבונות מפנקס הח"ק בחתימת הג"ר שמעון סופר

חלילה מדעת הנותן אבל בזולת זה מסתמא דעת הנותן על דעת המנהיגים סמך בכל אופן המועיל לפי הזמן, הנה כי כן תקנה הנ"ל ישרה ונכונה למען תהיה מעשה הצדקה שלום.

הכ"ד פה ק"ק מאט"ד יום ד' י"ב טבת לס' ויחי תריו"ד

בעה"ח הק' שמעון בהגמהרמ"ס זצ"ל

כו.

מכתב ידידות מהגרש"ס לבני קהלתו כשנסע לבקר בקראלי

מכתב ידידות לבני הקהלה על בואו לחיים ולשלום כשהלך לבקר את חמותו בקראלי. בין השאר הוא מבקש שלא להזניח את חינוך התשב"ר בבית החינוך שהקים. זה לשון המכתב:

בעזה"י יום ב' פ' נשא מ"ו למב"י תרי"א פה ק"ק קראליא

שלום אקרא בקריאה של חיבה יתרה, לאלופי קהלתי ה"ה אלופים קצינים ראשים וטובים מנהלי עדת ישורון דק"ק מאט"ד יע"א, ובראשם האלוף הראש והקצין ירא ה' כ"ה אברהם ליב סג"ל נ"יקנח, כולם אהובים נעימים ונאהבים כל הקהל כאחד חברים מקשיבים, יעמדו על הברכה לאורך ימים ושנות חיים מרובים!

באתי במכתבי להודיע לכבודכם כי באתי אל מחוז חפצי לחיים ולשלום ביום וי"ו עש"ק ג' שעות אחר חצות היום, ומצאתי את בית חמותי הצדקת ובניה שיחי' הכל במזג הטוב תל"י. ועתה הנני דואג וצופה לראות את שלום קהלתי הקדושה ודורש שלום הצאן קדשים המה תנוקת של בית רבן בבית חינוך הנערים אשר הקמותי עמודיו, נא בבקשה מכם התחזקו והתאמצו שלא נגע לריק ולא נלד לבהלה חלילה, ואל תאבדו בנין יקר בין יום ובין

קנח. הקצין ר' אברהם ליב בן הר"ר צבי סג"ל, כנראה אחיו של הגאון ר' יעקב הירשל בעל המחבר ספר מור דרור, שימש כראש הקהלה כמה וכמה שנים, ונקרא ג"כ ר' אברהם ליב הירשל על שם אביו.

לילה, ולא אוכל להבטיח יעוד יום בואי לביתי אי"ה, יוכל להיות בשבוע הבע"ל ילך גיסי לעיר ברין וילך לק"ק מאט"ד לראות את שלום ביתי אי"ה זולת זה אין חדשות תחת עטי כעת הנני נוטה כנהר שלום לכל חד וחד מבני הקהלה, ה' יברכם וישמחם ינטלם וינשאם כל ימי עולם, יהי' כבוד ה' חופף עלי אהלם. הכ"ד אוהבכם אהבת אמת דושו"ט

הק' שמעון בהגמהרמ"ס זצ"ל
המצפה לראותכם מהרה
בנחיצה רבה
[על המעטפה]

ליד הקצין המפואר ירא ה' מרבים ידידי כ"ה אברהם ליב סג"ל נ"י אלוף וראש דק"ק מט"ד יע"א

כז.

המלצה לעני הגון מהגאון רבי שמעון סופר

המלצה בלשון מליצי עבור עני הגון שנמצא בארכיון הקהלה.

זה לשונו:

בעזה"י

הכרת פני הנוכחי ענתה בו כי לאו מאורחי פרחא המהדרין מן המהדרין על פתחי' הוא, אי לזאת עלנו לתמוך ידי עני לפי שעה לפי כבודו, אלה ברכב ואלה בזוזים, למען ישוב לביתו זו אשתו ובניו אשר נפשותם ברעב עטופים, כאשר למראה עני ראיתי מכתב תמרורים שלוחה אליו מביתו, נפשם לשאול לחם הגיע, ומי מבני רחמים אשר לא ירחם, והיה מעשה הצדקה שלום מנאי הדובר בצדקה.

הק' שמעון בהגמהרמ"ס זצ"ל

כח.

מעשה רב מרבי שמעון סופר בפנקס הנימולים

קטע מפנקס הנימולים של הר' זלמן העניגסבערג ז"ל מיום ה' מנחם אב תרי"ג לפ"ק.

עוד א' ה"ה הילד **יוסף בער** בן ידידי הרבני מו"ה ליפמן כ"ץ נ"י[קנט] פרעתי אחר החותך התו' מ' גבריאל פלענק[קס] נ"י ביום ג' ה' מנחם תרי"ג, ביום השמיני ללידתו **לעת תפלת מנחה**, כי נראה בו כאב עינים מעט והי' דעתינו לדחות זמן הברית, אך **אמ"ו הגאב"ד מ' שמעון נ"י** צוה והפקיד למול אותו בהסכמת הרופא הנ"ל בערב ביום ח' הנ"ל, **והוא רבינו נ"י בעצמו היה הסנדיק**, ייגדל הילד ויאומץ חילו לאורייתא... ונפש אבותיו ואבות אבותיו כיה"ר.

כט.

קטעים מפנקס הצדקה והוצאה והכנסה בתקופת הגרש"ס

הקטעים דלהלן הם מפנקס צדקה דמתא דק"ק מט"ד משנת תר"ד עד שנת תרכ"ה, ובכל מקום שמוזכר בהם הרב אב"ד הכוונה היא להגאון ר' שמעון סופר זצ"ל. "מזיגה" שבפנקס כוונתו שהרב קיבל מדת יין לרגל חג או מאורע מיוחד. כמו"כ העניק הקהל לכבוד הרב "קאפעע" ו"שאקאלאדע" בהזדמנויות מיוחדות.

קנט. הילד הוא הרה"ג מו"ה יוסף בער בן הדיין רבי יו"ט ליפמן כהן זצ"ל בן מו"ה דוד בן מו"ה גרשון כ"ץ, מגזע רבינו בעל התוי"ט זצ"ל, תלמיד הגאון ר' דוד ביסטריץ אב"ד מילכדארף ולמד גם אצל בעל השבט סופר זצ"ל, חתן הגאון ר' בנימין שלמה זלמן הלוי שפיצער זצ"ל אב"ד דק"ק שיפשוהל בוויען, שהי' חתן רבינו החתם סופר זצ"ל. לאחר פטירת חמיו מילא את מקומו כדיין בק"ק שיפשוהל, נפטר כ"ה שבט תרנ"ח, חתנו הו הגאון ר' קלמן וועבער זצ"ל אב"ד פישטיאן.

קס. הר' גבריאל בן הר"ר יעקב פלענק רופא, הוא כמו אביו היה רופא ומוהל בהקהלה.

מפנקס המוהל של הר' זלמן העניגסבער במילת יוסף בער קאהן

תר"ד:

[פ' וארא] נדבה מן הגאב"ד נ"י ע"י ר' זעקל – 00:36
לאורח א' מפישטיאן ע"י השתדלות הרב הגאב"ד נ"י – 1:15
מזיגה בשבת הגדול להרב הגאב"ד -
מזיגה להרב הגאב"ד נ"י – 2:27
נדבה מן מ"ה בער סיגעד[קסא] חמיו של אמ"ו הגאב"ד נ"י – 18:00
בפקודת אמ"ו הגאב"ד נ"י למו"ה נטע מק"ק טרענשין, ע"י ר' זעקל שטרח בניקור בשר, ומזון פה בשבת עם המשלוח שלו ואבפערטיג געלד ס"ה – 4:00
אלול תר"ד:
עבור תיקון כלי קודש אצל הצורף... ומזיגה להרב אב"ד כשהי' אצלו כאן אורח **מר אחיו הגאון אבדק"ק פ"ב יע"א**[קסב] – 5:07

תר"ה:

לשני חשובים גאונים מופלגים מעיר ירושלים תב"ב עפ"י השתדלות אמ"ו הגאב"ד נ"י לויט ... אקרו"ט 12:30

תר"ו:

ר' יאקב הרש עג"מ עבור אמ"ו הגאב"ד נ"י אל הרחיים – 2:30
מזיגה לאמ"ו הגאב"ד נ"י בשביל אורח – 1:26

תר"ז:

הדסים להרב אב"ד נ"י מן מו"ה קויפמאן – 5:00
להרב אב"ד נ"י בשביל אורח מו"ה שמואל גינז – 1:02
דורן דרשה להרב אב"ד נ"י בשבת הגדול – 6:20
להתו' מו"ה ליזר מק"ק יעמרינג בפק' אמ"ו הג' נ"י – 2:00

קסא. ה"ה הנגיד ר' דוב בער שטערנבערג ז"ל מקראלי. הגרי"נ שטערן בהקדמה ל"מכתב סופר" ח"א (עמ' ט' בהערה ט"ז), כותב, שחתנו הגרש"ס בהספדו על חותנו, אמר בין השאר: אין אני יודע עליו שום חטא, רק שהתנזר מחיי העוה"ז וישב בתענית, ונפטר בלימוד מס' נזיר, ע"ש.

קסב. הוא הגאון בעל הכתב סופר זצ"ל.

תר"ח:

מזיגה להרב אב"ד נ"י בש"ש 2.. צוקער 2.. קאפפע וח"מ [=וחצי מעסטל] יין ס"ה – 6:04
[אתרוגים] 1 שטיק להרב אב"ד נ"י – 12:30
לא"וו הרה"ק לאוה"ג [=לאורח הגון] ממדינת רוססיא ע"פ השתדלות הרב אב"ד נ"י – 1:00
לערל מויערער עבור בית הכבוד של אב"ד נ"י – 00:50
למויערער עהרענהאפער עבור תיקונים בדירת הרב ומקוה – 3:30
לאוה"ג בהשתדלות הגאב"ד לא"וו מאק"י – 1:15

תר"ט:

דורן דרשה לאמ"ו הגאב"ד נ"י צוקער של פסח – 2:16
לאוה"ג בפק' [=לאורח הגון בפקודת][קסג] הגאב"ד נ"י לא"וו מו"ה יעקב ס' – 1:00

תר"י:

ח"מ יין מזיגה לאב"ד בשביל אורח – 00:20
להתו' המופלג מו"ה יחזקאל מק"ק מג"ד לסיועת הכנ' כלה ע"פ אמ"ו הגאב"ד נ"י – 1:15
מזיגה לאמ"ו הגאב"ד נ"י בשביל אורח הרב הגדול מק"ק סערדעהעל[קסד] שבת פ' נח – 00:53
לאורח מק"ק מאגענדארף בפק' אב"ד נ"י – 00:54

תרי"א:

20.. קערצן [=נירות] א 51.. 17:20, 1.. שאקאלאד מזיגה להגאב"ד נ"י 1:12 – 18:32
קמחא דפסחא צעטטל שנעשה ע"י אקרו"ט הח"מ על שנת תרי"א פק"ק מאטטערדארף
אמ"ו הגאב"ד נ"י – 22 מעסטל [קטע זה הוא מדף בודד]

קסג. מעניין לציין שלפעמים נכתב "בהשתדלות הגאב"ד" ופעמים "בפקודת", כנראה לפי הצורך.

קסד. ה"ה הגאון מו"ה אליעזר ליפמן בן הרב לוי שטיין, מתלמידי רבינו החתם סופר זצ"ל.

תרי"ב:

יום ד' בראשית לא"וו מן דא"ד לאוה"ג ע"פ השתדלות אמ"ו הגאב"ד נ"י - 1:30
להבח' דוד אליעזר מק"ק סאבעדש ע"פ השתדלות אמ"ו הגאב"ד נ"י - 2:30
לירושלמי לא"וו מאק"י ע"פ השתדלות הגאב"ד נ"י - 5:00
רעפעראטור[קסה] בבית הרב אב"ד נ"י ע"י ר' ישי - 00:30
דורון להרב אב"ד נ"י והרה"ק ורק"ב ט"ע - 1:30
דורן להגאב"ד נ"י 1/2 .. שאקאלאדע - 00:30

תרי"ד:

למזיגה להגאב"ד ורה"ק אצל ר' שמעון נ"פ - 6:12
לר' יוסף ר"ב עבור שני ליטרות צוקער שני ליטרות קאפפעע של פסח
מזיגה להגאב"ד נ"י שבת הגדול כנהוג עם שליבאוויטץ - 6:18

תרט"ו:

לשלשה מזיגות דהיינו הגאב"ד נ"י ר"ג טרעביטש ור' בנימין אהרן סג"ל - 3:18
נדבה מגיסו של הרב אב"ד נ"י מק"ק קאראלי[קסו] - 8:75
מו"ה ליב א"ש ח"ל [=חצי ליטרא] שאקאלאדע מזיגה לאב"ד נ"י - 00:30
1 שטיק אתרוג להרב אב"ד ע"י ר' שמעון - 5:00
לר' אברהם ב"מ יוסף 6 שטיק לימ[א]נן מזיגה לאב"ד נ"י - 1:30
מזיגה להרב אב"ד נ"י ח"ל שאקאלדע וח"מ יין - 1:00
נדבה מאמ"ו הגאון אב"ד נ"י - 00:36

תרט"ז:

מזיגה להרב אב"ד נ"י בשביל בן הרב מק"ק ק"ד - 1:17

תרי"ז:

מן הרב גאב"ד נ"י על חוב מצוות - 5:30

קסה. =נואם.

קסו. כנראה אחד מבני חותנו ע"ה.

לאמ"ו הרב גאב"ד נ"י לויט אנווייזונג לאיש מכובד ידוע לו ולדייני הקהלה הי"ו – 15:00
לאורח ירושלמי בידיעת אב"ד נ"י ורה"ק – 2:30

תרי"ח:

גביית מצוות געלד עי"כ הרב אב"ד נ"י – 7:00
לבן של ר' בינטד פרייזיך בפק' הרב אב"ד נ"י והרה"ק – 2:30
ברזל עט [=עם] יתדות לסוכה של הרב אב"ד נ"י – 2:30

תרי"ט:

מצוות געלד עי"כ הרב הג' אב"ד נ"י – 13:45
להרב הגאב"ד נ"י לקנות חטין שמורה בידיעת אק"י – 20:00
כ' אליקים קאפפל עבור מזיגה להגאב"ד נ"י כשהיה פה הרב הג' דק"ק פ"ב[קסז]
עם שארי הוצאות לעירוב לי' קאנטא – 12:47
לאשה אחת משעגעשד, עגונה ביד הגאב"ד – 2:00
לאוה"ג בידיעת הרב הגאון אב"ד נ"י – 00:24
[טבת] מזיגה להגאב"ד נ"י מחמת בר מצוות בנו[קסח] קאפפעע עט צוקיר וח"מ יין – 2:48
מזיגה להרב אב"ד נ"י 1 טארטן מחמת אורח האדון אַדוטט- 1:12
יתדות לסוכה של הרב אב"ד נ"י – 00:05
לאוה"ג בידיעת הגאב"ד נ"י והרה"ק ע"י ר' ישי – 1:00
[נדבה] ע"י הרב הגאב"ד נ"י מן רא"וו ברייער – 9:00

תר"כ:

עבור הדסים להגאון אב"ד נ"י – 2:00
בידיעת הרב אב"ד לאורח הגון הנוסע לירושלים – 3:00
[טבת] עגלה לאייזענבאהן להרב אב"ד נ"י – 00:50
לאוה"ג בידיעת הגאב"ד נ"י – 00:50
מזיגה להגאב"ד ע"י אשת ... בר"וו 1 טארטן בשביל אורחי' מקראקוי[קסט] – 2:20

קסז. ה"ה אחיו הגאון בעל הכתב סופר זצ"ל.

קסח. היינו בבר מצות בנו מו"ה ישראל דוד שמחה בונם זצ"ל.

קסט. אולי היו אלו שלוחים ע"ד קבלת הרבנות בקראקא, כי באותה שנה – תר"ך, החליף

מזיגה בשבת הגדול להגאון אב"ד נ"י 2.. צוקער של פסח 1.. קאפפעע - 1:68
מזיגה להגאון אב"ד נ"י על ב"מ [=בר מצוה] בנו ר' יואל[קע] 4.. צוקער 1 ... קאפפעע - 2:40
להרבני מו"ה פסח מן ק"ק ינקק[קעא] בפק' הגאב"ד נ"י - 2:00
שכר משגיחים [על טחינת החיטים או אפיית המצות] לבח' שאצל הגאב"ד נ"י[קעב] - 7:00
נדבה מן מו"ה עקיבא בן אמ"ו הגאבד נ"י - 00:30
להבח' כ' יוסף ברייער שאצל אמ"ו הגאון אב"ד נ"י לצורך רפואה לעיר וויען - 00:80
[בשבוע דפרשת בלק] מזיגה להגאון אב"ד נ"י יום ד' בשביל אורחי' - 00:60
[בשבוע דפרשת פנחס] מזיגה להגאון אב"ד נ"י 3 ... צוקער 1 ... קאפפעע ח"מ יין בשבת אחר הנישואין של בנו החתן המופלג מו"ה עקיבא נ"י[קעג] - 2:28
להבח' יוסף שאצל הגאב"ד נ"י צידה לדרך - 1:00
להרבנית מביסטריץ ע"י מו"ה עקיבה שרייבר - 00:50
לאורח מפולין בהשתדלות הגאון אב"ד נ"י - 1:00

תרכ"א:

פ' וילך מזיגה להגאון אב"ד נ"י 2.. צוקער 1 .. קאפפעע - 1:76
לא"ו הגאון אב"ד נ"י לר' יואב רויטענבערג - 00:40
לאורח חולה ע"פ אמ"ו הגאב"ד נ"י מן מיאלפא - 00:50
להקצין רה"ק ר' שמעון עבור אתרוגים הדסים ולולבים ואף ההדסים של הגאב"ד נ"י עם לולב שלו - 30:21
יום א' פ' תצוה מזיגה להגאב"ד ח"ל שאקאל' וח"מ יין - 00:50

רבינו מכתבים עם ראשי הקהלה בהלוך וחזור, ראה בהקדמת מכתב סופר ח"א, ובס' אגרות מכתב סופר, ע"ש.

קע. הוא ר' יואל שגר בווארשא, ודבר באדמור"י גור.

קעא. אולי הוא הרבני ר' פסח האהן – שהגרש"ס ממליץ עליו, נדפס בס' "אגרות מכתב סופר" (מכתב ס"ה), והתאריך: ו' ניסן תר"ך.

קעב. כשתי שורות שלאח"ז מופיע שמו של הבח' יוסף ברייער שאצל אמ"ו הגאון אב"ד, ומסתבר שהוא הוא זה.

קעג. רבי עקיבא התחתן ביום ד' פ' בלק, ראה מכתב הזמנה להרבני ר' ליפמאן שטיינהאף בס' "אגרות מכתב סופר" (מכתב פ"א).

להגאון אב"ד נ"י ב' מידות יין פורים אאק"י - 00:80
מזיגה להרה"ק שנתארח אצלו אמ"ו הגאב"ד נ"י א"ל שאקאלאדע וח"מ יין - 00:80
מזיגה להקצין ר"א דייטש מחמת הגאב"ד נ"י - 00:50
פאספארטא אגרת אל הרב מק"ק קראקוי - 00:25

ניסן תרכ"ד:

מצוות געלד מאמ"ו הגאב"ד נ"י לעת עתה אב"ד דק"ק קראקוי[קעד] על חוב מצוות שלו ל' הויפט בוך ע"י הקצין רה"ק ח' פינקאס - 30:23

תרכ"ו:

רעקאמאנדירטעס שרייבען[קעה] לאמ"ו נר"ו קראקוי - 00:30

ל.

מפנקס ר' גאטליב ברייער שחשבונותיו היו למראה עיני הגרש"ס

קטעים מפנקס קרן קיימת של הקצין ר' גאטליב ברייער ז"ל, שחשבונותיו היו תחת השגחת הגאון האב"ד ר' שמעון סופר זצ"ל.

בערך שנת תר"ב - תר"ה:

שכר טרחה לאמ"ו הרב הגאון אב"ד נ"י כנהוג מחמת חשבון - 5:00
להרב דק"ק בעלידע[קעו] פא"ש בפקודת אמ"ו הרב הגאון אב"ד נ"י - 5:00

קעד. רבינו שמעון סופר נבחר לכהן כאבד"ק קראקא בשנת תרכ"א.

קעה. =דואר רשמי.

קעו. האב"ד בבעליד בעת ההיא היה הגאון מו"ה הרש קאניץ זצ"ל. זוגתו מרת חוואלה היתה ילידת מיהאלי ונפטרה י"ז אב תרכ"ח כבת שמונים וארבע ומנו"כ בבעלעד (ממאמרו של ר"ז קינסטליכער על קהלת בעלעד), ולפי"ז נולדה בשנת תקמ"ד במיהאלי [שליד בעלעד], ואולי היה אבי' אחד ממשפחת ברייער שכמה מבני המשפחה גרו במיהאלי, באופן שהיתה קרובה למשפחת ברייער [כי בדרך כלל היו המקבלים

בערך שנת תר"ה – תר"י:

להרבני מו"ה בעניש דיין דק"ק קערמענד להכנ' כלה ע"י אמ"ו הגאב"ד נ"י – 30:00

תרט"ו – תרטו"ב:

הכנ' כלה א"וו מן מו"ה יעקב צעהליס[קעז] בפק' הגאב"ד

לא.

קרן קיימת של הקצין מו"ה יוסף קאפפעל ולהעניק להגרש"ס שכר עבור הזכרת נשמה

לפנינו קרן קיימת שנעשה ע"י הקצין מו"ה יוסף ב"ה אברהם קאפפעל ז"ל[קעח], שממנו יש ליתן להאב"ד הגאון ר' שמעון סופר זצ"ל שני זהובים

מקרן הנ"ל נצרכים מקרובי המשפחה].

קעז. עפ"י מה שנמצא בפנקס הנ"ל כנראה הכוונה למו"ה יעקב ברודא מקיצע זצ"ל בנו של ר' צבי הירש ברוידא אב"ד קיצע, חתן האב"ד דצעהלם הגאון ר' משה גלוגא זצ"ל [עי' בספרו של רמ"ז קינטסליכער "קהלת צעהלים וחכמיה" עמ' 104 לתולדות הגאון ר' משה גלוגא, ושם עמ' 118], ואולי הקירבה למשפחת ברייער היא, כי חותן חותנו היה הגאון ר' אלעזר קאליר בעל האור חדש, וכפי מה שביררתי במקום אחר נראה שהיה ממשפחת ברייער.

קעח. מו"ה יוסף קאפפעל היה מנגידי הקהלה, ונקרא ג"כ ר' יוסף חי' הנה"ס על שם אמו היה ראש הקהלה ומצינו חתימתו ריבוי פעמים בפנקסי הקהלה ולפעמים ביחד עם רבני הקהלה מרן החת"ס והגאון מו"ה בונם גינז זצ"ל.
הוא נולד בשנת תקכ"ט ונפטר בשנת תרי"א לפ"ק. העמיד משפחה מפוארה. אחד מחתניו הגאון ר' דוד בן ר' גרשון כ"ץ שנזכר בצוואתו היה הדיין מו"ה דוד בן מו"ה גרשון כ"ץ שנסמך להוראה על ידי מרן החתם סופר זצ"ל, והיה מדייני קהילת מט"ד שנים רבות.
בנו של מו"ה יוסף הר' ישראל קאפפעל ז"ל מוויעזין היה אבי הר' יוסף צבי קאפפעל ז"ל, חותנו של הרבני הר' משה יהודא לעדערער ז"ל אשת זוגתו בזוו"ר מרת גליקל ע"ה.

עבור שיזכיר את נשמת זוגתו בתפלה קצרה אחר לימודו, באיזה לימוד אשר ילמוד ביום ההוא.

ב"ה

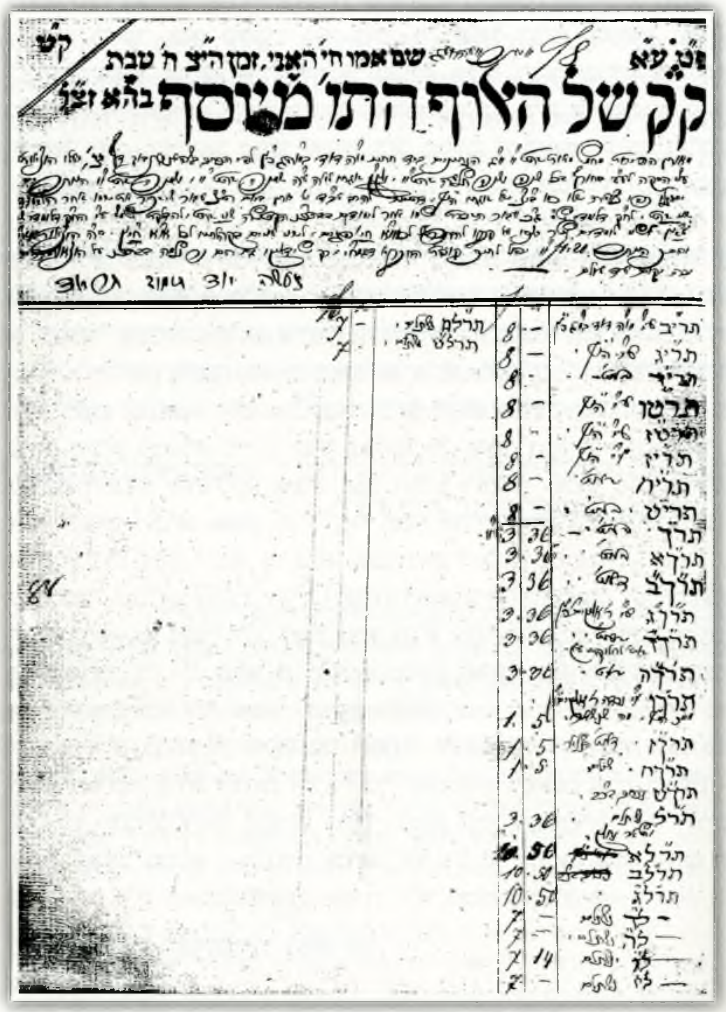
ה"ה התו' הישיש הנכבד כבוד מו"ה יוסף ב"ה אברהם נ"י שלח אחרינו עדים החתומים למטה לבא אצלו לשמוע מילולו בפי' להיות עדים, בדבר קרן קיימת אשר עשה לטובת נשמת זוגתו הצדיקת מ' לאה ז"ל ולתיקון נשמתו אאיו"ש [=אחר אריכות ימיו ושנותיו], ובאנו אצלו ואמר לנו להוו עלי עדים כשרים ונאמנים ואף כתבו וחתמו ותנו להגבאים דח"ק גמח"י להיות בידם לעדות לזכות ולראי', איך שאני מודה בהודאה גמורה שאותן חמשה מאות זהו' זאגע 005 וויענר וועהרונג שביד חתני הרבני הרב מו"ה דוד כ"ץ נ"יקעט נתתי במתנה גמורה להח"ק דגמ"ח יצ"ו להיות בידם לק"ק לטובת נשמתי אאי"ו ולטובת נשמת זוגתי היקרה מ' לאה בת גיטל ע"ה על אופן זה, דהיינו אותן חמש מאות זהו' וויענר וועהרונג נתנו ביד חתני מו"ה דוד כ"ץ הנ"ל ובניו על משך ששה שנים רצופים המתחילים 22טעז פעבר 748 למספרם וכלים למספרם 358, ובתוך זמן הנ"ל מחויב חתני ובניו לשלם שכר דירה מביתם סך 52 זאגע פינף אונד צוואנציג גולדן וויענר וועהרונג לשנה, כמבואר כל זה בכתב מיוחד מקוים בח"י חתני וזוגתו בתי ריזל תי' ובניהם וכלותיהם אשר אני מוסר ג"כ להח"ק הנ"ל. ואחר כלות ששה שנים הנ"ל אין רשות ביד הגבאים להשאיר המעות אצל חתני הנ"ל ובניו, כ"א לגבות המעות הנ"ל ולהניחם אצל השררה יר"ה על חמשה למאה לשנה, כמבואר כל זה בכתב מיוחד משני בני ה"ה הקצין הר"ר שמואל יחי' ובני הקצין הר"ר ישראל יחי'קפ, זאת אשר יעשו בני החק"י לטובת נשמתי ונשמת זוגתי מהפירות מעות הנ"ל באשר שכבר נעשה ק"ק מאבי המנוח ה' אברהם זצ"לקפא משנים עשר זהובים וו' וועהרונג לשנה אשר תשעה זהו' מהם יחולק לעניי עירנו בעת הקור והחורף עצי הסקה שלשה זהו' מהם שייכים ונופלים לקופת החברא בשכר עמלם להשגיח על זה שיוחלק המעות הנ"ל בעתו -

---

קעט. הוא הדיין מו"ה דוד בן מו"ה גרשון כ"ץ זצ"ל נסמך להוראה על ידי מרן החתם סופר זצ"ל.

קפ. הר' ישראל קאפפעל ז"ל והוא אבי הר' יוסף צבי קאפפעל ז"ל.

קפא. ראה בנספחים אות ה'.

קרן קיימת של הקצין מו"ה יוסף קאפפעל – זקינה של הכלה

והנה השלשה זהו' לשנה כבר סילק בני הקצין הר"ר אברהם יחי' לח"ק דגמ"חי ועל התשעה זהו' הנחלקים לע"ע נשאר השיעבוד על הבית שלי לחלק העץ הנ"ל במועדו - ומעתה יטלו המה התשעה זהו' הנ"ל לחלק לע"ע על עץ הנזכר ובזה סלקתי את ביתי משיעבוד הנ"ל, והששה עשר זהו' הנותרים שייך שמנה זהו' לתיקון נשמת זוגתי הנ"ל שמנה זהו' לתיקון נשמתי אאי"ו כאשר קיימו וקבלו עליהם שני בני ה"ה ה' שמואל ואחיו ה' ישראל יחי' - כמבואר בכתב מיוחד לזה מקוים בחתימת ידי בני הנ"ל אשר אני מוסר ג"כ להחק"י - וכה יעשו ביום י"צ של זוגתי הנ"ל - שנעדרה עש"ק ך"ו אדר שני תר"ה ל' - **ינתן להרב אב"ד דקהלתנו שני זהו' וו' וו' ביום הי"צ, בעבור שיזכיר את שם זוגתי בתפלה קצרה אחר לימודו באיזה לימוד אשר ילמוד ביום ההוא** - וכ"כ להח"ק דלומדי ש"ס ינתן שני זהו' וו' וו' בעבור שיזכירו את שמה בלימוד השיעור בבהכ"נ הקדשה ביום ההוא, ונוסף לזה ינתן להם ט"ז ץ' וויענר וו"ג להדלקת שמ"ז ביום הי"צ הנ"ל, ולשני לומדים אשר ילכו על קברה ביום ההוא לכאו"א ח"י פ' שין ולשני עניים מע"ע לכאו"א ח"י ץ' ס"ה 04:6 וו' וו', והסך 02:1 וו' וו"ג הנותר שייך לקופת החברא ולהדלקת שמ"ז אצל הח"ק דגמח"י מלבד מה שנדלק ג"כ אצל הש"ס חברא, ואופן הנ"ל בלי חסר ויתיר יעשה ג"כ ביום הי"צ שלי אאי"ו כי על אופן ותנאי זה נתנו המעות הנ"ל להח"ק דגמח"י, וגבאי דחק"י יתנו עיני' פקיחא על כל הנ"ל ולגבות המעות הנ"ל במועדו הן הפירות והן הקרן בבוא זמן הגבי' לבל יעכב הסך הנ"ל אחר השלמת הששה שנים ביד חתני הרבני נ"י, כי לולא כן משנים מדעת הנותן ועבירה בידם - אכן כל ימי חיי השמנה זהו' אשר לתיקון נשמתי שייכים לי לבד גמורה שרירא וקיימא דלא בהשבעה ודלא בה... וכתבו וחתמו כל זה בשמי ותנו להח"ק דגמח"י להיות בידם לעדות ולרא' בלי שום מוחה משום אדם בעולם - וגם יעלו כל הדברים האלו בפנקס החק"י למען תהי' למשמרת לדור דורים עד ביאת הגואל בבי"א - ולעדות ולרא' על כל הנ"ל באנו נחנו עדים הח"מ עה"ח פה ק"ק מאטערסדארף יום ה' יו"ד תמוז תריו"ד ל'.

נאם הק' זלמן העניגסבער נאמן פה
ונאם הק' יעקב ...
ליתר תוקף ועוז בא התו' מו"ה יוסף בעה"ח יום הנ"ל
הק' יוסף ב"ה אברהם ז"ל

לב.

פטירת שני בניו של הגרש"ס בעודם צעירים לימים

בכור בניו של הגרש"ס, רבי עקיבא, נולד ביום כ' אלול תקצ"ט בפרעסבורג, ונימול ע"י זקינו מרן החת"ס, והוא השם האחרון שמופיע ב"מוהל ביכל" של החת"ס בזה"ל: "יום עש"ק ז"ך אלול חתוך עם חתני הרבני מהו' דוד הרש [=עהרענפעלד] נ"י, נכדי הילד עקיבא בן בני הרבני מהו' שמעון נ"י, ה' יזכינו לגדלו לתורה ולחופה ולמע"ט, אמן".

ידוע לנו עד היום, כי לאחריו נולד רבי ישראל דוד שמחה בונם במט"ד בשנת תר"ו[קפב]. למעשה בשלהי שנת ת"ר – שנת פטירת מרן החת"ס, נולד לו להגרש"ס בפרעסבורג בנו השני, ויקרא שמו בישראל "משה" על שם אבוהון ורבן של ישראל. אלא שלדאבונו לא האריך הילד ימים, ונפטר כבן ד' שנים, ביום י"א טבת תר"ה, ונטמן בבית העלמין במט"ד.

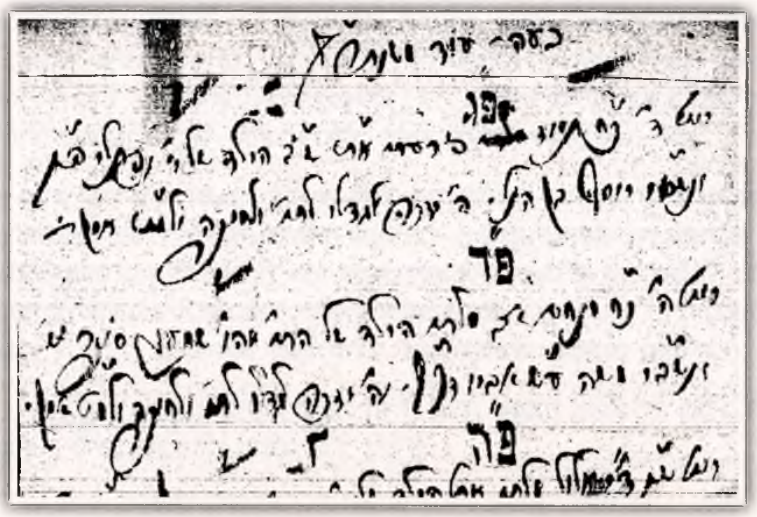
וכך כתוב בפנקס הנימולים של הדיין מו"ה שמעון אופנהיים מפ"ב ז"ל[קפג] בין הילדים שנימולו בשנת ת"ר לפ"ק:

קפב. ראה בארוכה בספר "רבינו שמעון סופר" עמ' תק"מ ואילך.

קפג. הנני להעתיק פה מה שכתב ידידי הר"ר בעריש וועבער אודות פנקס הנימולים הנ"ל: המוהל ר' שמעון אופנהיים ז"ל מק"ק פרעשבורג, בראש ספר נמצא רשום "מר' שמעון אפ"ה זצ"ל", ועוד הוכחות שהמוהל היה ר' שמעון אופנהיים מפרעשבורג, והמילות נעשה בפרעשבורג כגון מספר י"ג: לאחד יחיד המיוחד, כל עצמותי תאמרנה יחד, שיר שבח והודי' כאחד, על שהח.. וזכני לקיים מ"ע של ומלתם את בניכם אצל בני הרך ויחסד אחר בתו אחותו המבכירה שמלתם אותו תל... בצירוף הפורעו ה"ה כמהו' בענדיט נ"מ ביום ה' ז"ך תשרי שנת תקפ"א בק"ק פ"ב, וסנדק שלו הי' אמ"ו הרב אב"ד דפה, וה' יזכנו מהיום והלאה לגדלו לתורה ולחופה ולמ"ט אמן.

הרי שמל ביחד עם מו"ה בענדיט ניימעגען ז"ל, ובפנקס מוהל של הרבני מו"ה בענדיט ניימעגען על אותו ילד ומילה מביא בפירוש ששותפו בהמילה היה ר' שמעון אופנהיים ראה מספר תמ"ו: תקפ"א, תו"ם יושר יצרוני יום ה' כ"ז תשרי פריעה עם ר' שמעון אופ"ה יחי' קראתי אליעזר המכונה לאזל יגדל גם הוא לתור' ראה גם מספר פ"ד: ת"ר, אות פ"ד יום ה' כ"ח מנחם אב מלתי הילד של התו' מהו' שמעון סופר נ"י ונשב"י משה ע"ש אביו זצ"ל, וה' יזכהו לגדלו לתו' ולחופה ולמ"ט אמן הרי שמל את בנו של הג"ר שמעון סופר אבד"ק קראקא, אשר נקרא אחר אביו הג' בעל חתם סופר, והיה זאת בפרעשבורג. ואחר זאת אין צריך עוד

פ"ד. - יום ה' כ"ח מנחם אב מלתי הילד של התו' **מהו' שמעון סופר נ"י** ונשב"י [=ונקרא שמו בישראל] משה ע"ש אביו זצ"ל, וה' יזכהו לגדלו לתו' לחו' ולמ"ט אמן.

רשימת מילתו של הילד משה בהגרש"ס
בפנקס הנימולים של הדיין מו"ה שמעון אופנהיים מפ"ב ז"ל

סעד לזהות המוהל והמקום! דובעריש וועבער.
והנני להעתיק מה שרשמתי במ"א אודות פנקס נימולים הנ"ל: פנקס הנימולים של ר' שמעון אופנהיים מזכיר בו דודו ר' ישעי' אופ"ה אחותו שרל אחותו מלכה ואמו ריזל. במעטריקל של פרעסבורג הדיין שמעון אופנהיים שנפטר ביום ד' כסלו שנת תרי"ב, וכתוב שם שנולד בשנת תקנ"א. עיין בפנקס הנימולים של הגאון החתם סופר זצ"ל מס' תקי"ט מיום ב' אלול תקצ"א והוא בנו של ר' שמעון דידן כפי שהוא במס' כ"ד בפנקס זה. ועי' שם מס' תרצ"ג מיום ה' כ"ז תשרי תקצ"ח שהוא מס' נ"א בפנקס זה ושם מכנהו החת"ס זצ"ל דיין דקהלתינו, ועי' בערכו בס' "אישים בתשובות חת"ס" שהוא הדיין ר' שמעון בן ר' לאזיל אופ"ה מחבר ספר שם משמעון על מס' חולין. ונ"ל שאביו הוא המוהל לאזיל בן קאפל אופ"ה שהיה בנו של ר' שמואל זנוויל בן ר' ליב בן ר' דניאל משה בן הקצין המפורסם ר' שמואל אופנהיים מוויען (עי' וואכשטיין מצבת וויען חלק ב' עמ' 18 הערה 10).

וזה נוסח מצבתו:

י"נ ש"ק י"א טבת תר"ה לפ"ק, פ"נ הילד משה בן אמ"ו הרב הגאון אב"ד דקהלתינו מוהר"ר שמעון סופר נ"י.

גם בן נוסף נולד לרבינו שמעון בערך בשנת תר"ג והוא הילד שמואל ליב ע"ה, וגם הוא נפטר כבן ד' שנים, ביום ב' כ"ג סיון תר"ז לפ"ק במט"ד ונטמן שם[קפד].

במעטריקעל דשנת 1847 כתוב בזה"ל:

שמואל ליבל זאהן דער **הערן אבערראבינער ש. שרייבער**[קפה] [שטערבע מאנאט] יוני, [שטערבע טאג] 7, [בעגראבנעס טאג] 7, [עלטער] 4, [געבורטס ארטס דער פערשטארבענער] כנ"ל [היינו מט"ד], [בעערדענגסארט דעזעלבען] כנ"ל [בעמערקונגען] פריעזעל[קפו].

לג.

מילת רבי שלמה אלכסנדרי סופר בן הגרש"ס ומכונה בפנקס המוהל בשם שלמה זיסקינד

בנו של רבינו הג"ר שלמה אלכסנדרי סופר נולד בק"ק מט"ד ביום כ"ח

קפד. כנראה שנוסח מצבתו הוא בדומה לנוסח מצבת אחיו הנ"ל, כי במאמרו של גר"וו ב"יארבוך דאס יודישע פאלקסקונדע" משנת תרפ"ה בהמפתח של רשימות המצבות כתוב: שמואל בן ר' שמעון שרייבער מס' 16, ומשה בן ר' שמעון שרייבער מס' 17, ולפועל במספר 16 העתיק מצבת הילד משה ובמס' 17 כתב הילד משה כנ"ל.

קפה. שמואל ליב בנו של האב"ד ר' ש. שרייבער, נפטר ונקבר בז' יוני בן ד' שנים נפטר ונקבר במט"ד, סיבת מיתתו - אדמת.

קפו. כנראה שפרט זה אינו נכון, כי בשנת תר"ג עדיין לא בא רבינו לק"ק מט"ד.

תשרי תרי"ז לפ"ק, כפי שנרשם בפנקס הנימולים של הדיין מו"ה מאיר שישא זצ"ל[קפז].

שלמה זיסקינד[קפח] בן אמ"ו הגאון שמעון נ"י יום ב' ה' מרחשון, עם המוהל התו' ה' ליפמן שטיינהאף, והסנדיק הקצין ר' שמעון נ"פ תרי"ז[קפט].

גם בני הגאון ר' שמעון סופר, הרבני ר' יואל והרבני ר' אשר סופר, נולדו ונימולו בק"ק מט"ד, ולפי דברי הגאון ר' ישראל טויסיג זצ"ל ממט"ד, הסנדיק אצל הילד אשר[קצ] **היה הגביר ר' שמעון נ"פ, ואצל אחיו הילד יואל היה הסנדק הגאון מו"ה אהרן זינגער בעל התפארת אהרן זצ"ל, וכך סיפר הגאון הנ"ל**[קצא]**:**

להגאון בעל מכתב סופר היו שני בנים, שם האחד אשר ושם השני

קפז. מן הנכון להעתיק לשונו של הגרש"ס (איגרות סופרים מכתב כ"ג) ששלח לש"ב הרה"ק רבי ליבל"י איגר מלובלין: "ומנהג ישראל תורה היא בכל תפוצות הגולה להכניס את בניהם לבריתו של אברהם אבינו מיד אחר תפילת השחרית, ובק"ק מאטערסדארף ביום שיש בו ברית מילה משכימין קצת יותר מבשאר הימים, וכל מנהגי ק"ק מאטערסדארף עפ"י ותיקין קדושי עליונין, הגאון בעל פנים מאירות, והגאון המקובל איש אלקים מהו' גרשון חיות זצ"ל, והגאון המקובל האלקי מהו' ליב בן הגאון ר' שמואל חיים ישעי' זצ"ל, והגאון הקדוש המקובל מו"ה בער חסיד זצ"ל בנו של הגאון מוהר"ש חסיד בעל המחבר ס' תוספות חדשים על גליון המשניות, ואאמ"ו מאור הגולה זצ"ל זכותם יגן עלינו. **ואאמ"ו זצ"ל בעצמו הי' מוהל לרוב בנים הנולדים בקהלתו ק"ק מאטערסדארף**, הי' הוא משכים והם משכימים זריזים מקדימין למצוה זו ביותר".

קפח. היינו אלכסנר.

קפט. עי' בסיפור הבא להלן.

קצ. כנראה שטעה בזה והסיפור דלהלן אירע עם הגאון ר' שלמה אלכסנדר זצ"ל, כי הר' יואל נולד בחודש ניסן דשנת תר"ז וא"כ היה כמו עשר שנים מבוגר מאחיו ר' אשר שנולד בשנת תרי"ח, אבל ר' שלמה אלכסנדר שנולד בשנת תרי"ז היה בערך באותו גיל של אחיו ר' אשר וא"כ מסתבר שהסיפור היה עם ב' אחים הללו, וגם יש לעיין אם הנוהג אצל הגאון ר' שמעון סופר היה להשתמש בסנדיק אחד אצל ב' ילדים, ודלא כדעת הרמ"א בסימן רס"ה סעיף י"א עי"ש.

קצא. בית ישראל השלם חלק ח' עמ' ס"ב.

יואל. בברית מילה של אשר נתכבד בסנדקאות הגאון בעל תפארת אהרן, ובברית מילה של יואל נתכבד בסנדקאות הגביר מוהר"ר שמעון נויפלד. פעם אחת התקוטטו הילדים ונפל ריב ביניהם. אמר לו יואל לאשר: כשתגיע לבר מצוה, מה יקנה לך הסנדק שלך, בעל התפארת אהרן? אבל כשאני אגיע לבר מצוה יקנה לי הסנדק שלי, ר' שמעון נויפלד, מתנה נאה, כי הוא עשיר גדול. אמר לו אשר ליואל: כשתגיע לבר מצוה, איזו דרשה ילמדך הסנדק שלך? אבל כשאני אגיע לבר מצוה ילמדני הסנדק שלי דרשה נפלאה.

רבינו החתן סופר זצ"ל וצאצאיו

לד.

אישור חשבונות בפנקסי הקהלה מהגאון בעל החתן סופר זצ"ל

הגאון רבינו שמואל בן מו"ה דוד צבי עהרנפעלד, נכד רבינו החת"ס זצ"ל נתקבל לאב"ד בק"ק מט"ד בשנת תרל"ז ושימש בקודש עד לפטירתו ר"ח אב שנת תרמ"ג לפ"ק.

בנוגע לקבלת הרבנות במט"ד, מן הענין להעתיק מכתב חוצב להב אש קודש, שכתב החתן סופר (איגרות סופרים - כתבי רש"ס מכתב מ"ט) בשנת תרל"ז לבני הקהלה, ובראשם "חביב נפשי התורני הקצין היקר הנכבד המפואר ירא ה' מה"ר אשר פלק נ"י לייטנר – ראש הקהלה[קצב]",

וכה היו דבריו:

"**נתתי** שמחה בלבי ותעלוזנה כליותי כי מאוד נכסוף נכספתי לנשק מקום מקדש מה נורא, מדרך כף צדיקים גאונים קדושי עליון אשר הופיעו ברוח קדשם בקהלתכם מאז מקדם, ומה גם מקום מקודש אשר עליו עמד האי סבא קדישא מאיר עיני הגולה בקדושתו ובטהרתו, והעמיד תלמידים אלפים אלופים מסובלים, ה"ה קדוש זקיני רשכבה"ג בעל ח"ס זצוק"ל, וגם אחרי נסוע גאון עוזו, זכיתם לגדולי ישראל והבדלו החיים, השכין כבוד בתוככם אדוני דודי הרב הגאון הגדול צדיק מפורסם

קצב. מו"ה אשר פאלק לייטנער בן מו"ה יוסף חיים לייטנער ז"ל, היה נכד הדיין מו"ה יואל לייפנער [מוצאו של מו"ה יואל הוא מבאהמיש לייפנא אשר שמו בגרמנית הוא באהמיש לייטנער, ולכן כשעבר בנו של הדיין מו"ה יוסף חיים לוויען נשתנה שם המשפחה מלייפנר ללייטנער]. חתן מו"ה אשר פאלק לייטנער ז"ל הר' יוסף צבי קאפפעל ז"ל היה חותנו של הרבני ר' משה יהודא לעדערער ז"ל בזוג ראשון בעל בתו מרת גליקל ע"ה.

קדוש ה' מכובד כקש"ת מה"ו שמעון נ"י סופר אבדק"ק קראקא, ה' יאריך ימיו ושנותיו. והנה אם אוה ה' למלאות מקום אבותי הקדושים זלה"ה להשיבני שמה, הנני לרצונו ית"ש לילך בעקבותיהם הקדושים, להרביץ שם תורה וטהרה, כי זה כל מגמתי, ולזה הנני מוסר נפשי וגופי להגדיל תורה ולהאדירה..."

אחר פטירתו, והוא כבן מ"ח שנים בלבד[קצג], ביום ר"ח אב תרמ"ג, מילא אחריו בנו הגאון ר' שמחה בונם, ושימש כאב"ד, עד לפטירתו ביום ז' מנחם אב תרפ"ו לפ"ק. את מקומו מילא בנו הגאון ר' שמואל עהרנפעלד זצ"ל, עד חורבן הקהלה בשנת תרח"ץ, משם היגר לארצה"ב והקים את ישיבתו המפורסמת "חתן סופר", שבה העמיד תלמידים הרבה בדרכי אבותיו הקדושים.

בין רשימותיו של הגאון רבי שמואל ממט"ד זצ"ל, אנו קוראים דברים נוקבים אודות קהלה קדושה זו וגעגועיו וכיסופיו לעיירה – בה שימשו אבותיו ברבנות:[קצד]

"**כה** אירע לנו בשובינו מאה"ק [קיץ תשי"ט]... מצאתי עיר מולדתי ק"ק מט"ד חרבה ושממה מאין יושב שם מאחבנ"י, נשמו בתי כנסיות ובתי מדרשות, אשר אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה תורה וי"ש, בית הכנסת אשר שם שפכו שיח ארזי לבנון אדירי התורה, רשכבה"ג מרן החתם סופר וק"ז החתן סופר, חרב ואין זכר לו בעוה"ר, אוי לנו בראותינו בית המדרש חרב עד היסוד אשר שם שאבו תורה ויראת שמים למאות ולאלפים תלמידים מבאר מים חיים של אבוה"ק מגיני עולם, ודרכי ציון אבלות בקהלתינו, רק אדמתה קודשנשאר אשר שם צפונים עצמות הקדושות... ואין מלה בלשוני לתאר גודל השממה, וכל המקודש יותר שמם יותר בעוה"ר"[קצה].

צילומי הפנקסים שהגיעו לידי הן בעיקר מתקופת קדומים קודם

קצג. בנו המענה שמחה המליץ בהספדו עליו, כי קיים בעצמו: **מ"ח** קנינים שהתורה נקנית בהם.

קצד. שמואל בדורו עמ' קל"ז.

קצה. לשון הרמב"ן במכתב לבנו (חי' הרמב"ן על הש"ס סוף ח"ב).

שימושם של הגאונים הנ"ל בהקהלה, ובאיזהו מקומן מופיעה חתימת ידיהם על אישור חשבונות בפנקסי צדקה דמתא:

תרל"ח

החשבון הנ"ל ראינו וחקרנו היטב, ונמצא הכל מתוקן וטוב, ועולתה לא נראה בו, לרבעה"ח
פק"ק מטד"ף יום ה' י"א לחודש אדר ראשון שנת **לחרת** לפ"ק.
הק' שמואל בלאאמ"ו המהגד"צקצו **זצ"ל**
אשר פאלק לייטנער

תרל"ט

את החשבון הנ"ל ראינו ומצאנוהו מכוון הן בהכנסות והן בהוצאות, ונ"ח האפטרופסי' הנ"ל ר"ה זהו' ל"ד ץ' וו"וג. לרבעה"ח פק"ק מטד"ף יום ה' ל"ד למב"י תרל"ט.
הק' שמואל בלאאמ"ו המהגד"צ זצ"ל

תר"מ

את החשבון הנ"ל ראינו ומצאנו נכון היטב הן בההכנסות והן בההוצאות, וגלל כן קימנוהו כדחזי פק"ק מטד"ף יום ב' ר"ג למב"י תר"ם.
הק' שמואל בלאאמ"ו המהגד"צ זצ"ל

תרמ"א

את החשבון הנ"ל ראינו ומצאנו נכון היטב הדק, גלל כן קיימנהו כדחזי פק"ק מט"ד ר"ב אד"ש תרמ"א ל'.
הק' שמואל בלאאמ"ו המהגד"צ זצ"ל
בפני נבחר התורני מה"ו יוסף מאיר שטיינהאף לאפוטרופס מאקרו"ט יצ"ו בהסכמה אחת. ולראי' בעה"ח פה מט"ד מש"ק לסדר קדושים תהיו תרמ"א לפ"ק.
הק' שמואל בלאאמ"ו המהגד"צ זצ"ל

קצו. =המאור הגדול דוד צבי (שהי' חתנא דבי נשיאה מרן החת"ס).

חתימת החתן סופר על חשבון מפנקס גאטליעב ברייער

תרמ"ב

החשבון הנ"ל ראיתיו ומצאתי אותו נכון. לרבעה"ח יום עש"ק יו"ד כסלו תרמ"ב.

הק' שמואל בלאאמ"ו המהגד"צ זצ"ל

לה.

חתימת הגאון רבי שמחה בונם עהרענפעלד בפנקסי הקהלה וקטע מפנקס הנימולים אודות בנו

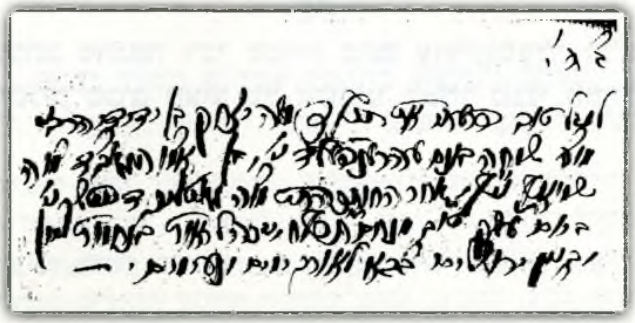
ביום ז' חנוכה שנת תרמ"ד כבר חותם הגאון ר' שמחה בונם עהרנפעלד בפנקסי החשבונות, מנהגו היה רק לחתום את שמו על החשבונות מבלי להוסיף תיבה,

בשנה הנ"ל – כשהוא תוך שנת האבל על אביו הקדוש, הוא חותם: **נאם הק' שמחה בונם עהרענעפלד אב"ד דפה יע"א, ז' חנוכה תרמ"ד בלא"א מ"ו הגאון הקדוש הכ"מ זצ"ל.**

בפנקס הנימולים של מו"ה זלמן העניגסבער מצאתי:

ב"ה למזל טוב פרעתי את **הילד משה יצחק**[קצז], **בן ידידי הרבני מו"ה שמחה בונם עהרענפעלד נ"י, בן אמ"ו הגאב"ד מו"ה שמואל נ"י,** אחר החיתוך התו' מו"ה גאטליב דייטש נ"י, ביום עש"ק טו"ב מנחם תרל"ח, יזכהו לראות בנחמות ציון ובנין ירושלים בב"א לאורך ימים ונעימים.

קצז. אין לנו ידיעות אודותיו, ויש לשער שנקרא ע"ש זקינו מרן החתם סופר, שלפני הסתלקותו ניתוסף לו השם "יצחק", ראה בהספדו של הג"ר דניאל פרוסטיץ זצ"ל (נדפס בסו"ס דעת חת"ס ח"ג, ומזכירו הגר"י ווייס זצ"ל בספרו "אלף כתב" אות ל"ט, ובמכתבו שבס' "זכרון למשה" עמ' קפ"ב).

מפנקס המוהל של הר' זלמן העניגסבער
במילת בנו של ה"מענה שמחה"

חתימת החתן סופר בלועזית בפנקס הקהלה

לו.
מכתב מהגאון רבי שמחה בונם עהרענפעלד זצ"ל להעניק סכום קצוב על חשבונו לאחד מבני הקהלה

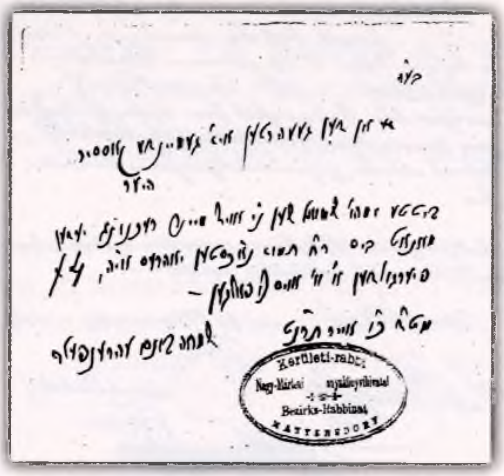
בע"ה

אן דען געעהרטען איז' געמיינדע [=עדת ישראל] קאססיר היער.

ביטטע מהו' שמואל שען נ"י אויף מיינר רעכנונג יעדען מאנאט ביס ר"ח תמוז נאכסטען יאהרעס אי"ה, 4 f פיערגולדען א' ו"ו אויס צו פאלגען.

מט"ד כ"ו אייר תרנ"ט

שמחה בונם עהרענפעלד

מכתב בקשה מה"מענה שמחה"
להחזקת אחד מבני הקהלה

לז.

מכתב המלצה מהגאון אבד"ק מט"ד זצ"ל
עבור העסקן החשוב ר' משה יהודא לעדערער ז"ל

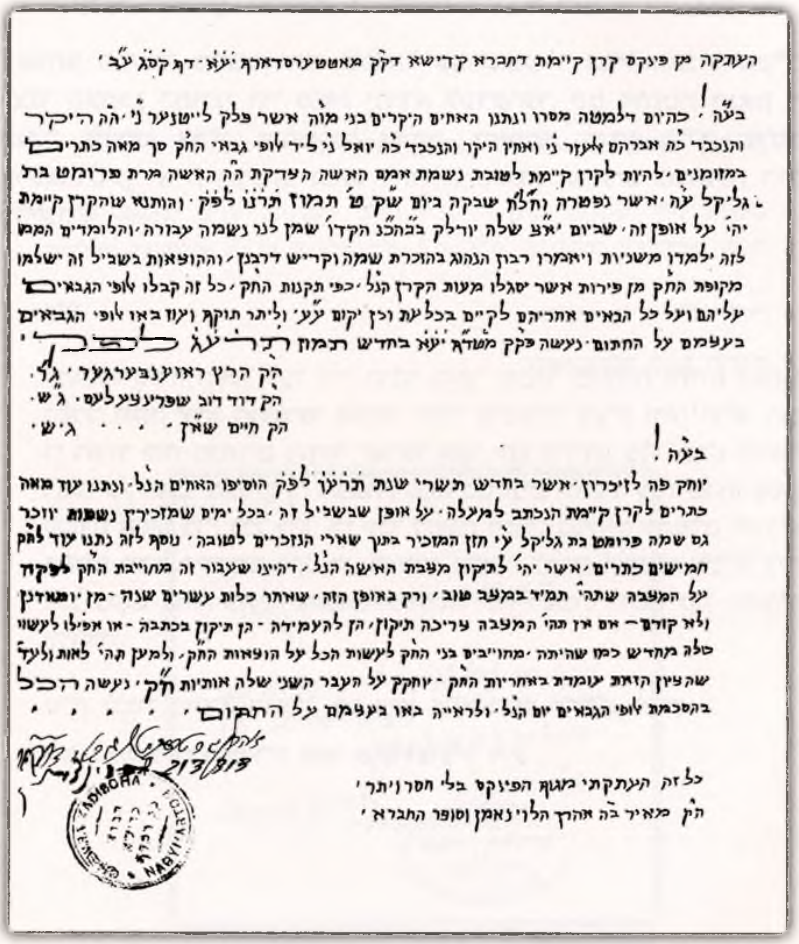
מכתב המלצה מהגאון רבי שמואל עהרענפעלד זצ"ל האב"ד מט"ד, עבור העסקן התורני הר' משה יהודא לעדערער, עם חותמת הגאון ר' ישעי' פירסט אב"ד שיפשוהל בוויען, וחותמת הדיין הר"ר שלמה בוימגארטען זצ"ל, המכתב נכתב בתחלת שלטון הנאצים כשהגלה הרב לוויען:

ב"ה

וענתה השורה הזאת לעד ביד הרבני היקר מוכתר במעלות ומדות טובות, כמו"ה **משה יודא לעדערער** מנכבדי קה"י שיפשיהל בע"מ וויען יע"א. הגם כי ראיתי בידו מכתבים מגדולי ישראל אשר יתנו עידיהון עליו. עכ"ז לעשות רצונו של הרבני העסקן נ"י חפצתי, לבוא בכתובים ולהעיד עליו שהוא עסקן לטובת אחינו בנ"י בכל כחו, וכן עבד לטובת הכולל בעיה"ק ירושלים תובב"א בלונ"ח עבור היושבים לפני ה', והמצוה עצומה לקרבו ולתמכו ולסייע בידו בכל מקום בואו, ונחת ינחתו בו כמעשהו פה לטובת הרמת קרן התוה"ק והיראה.

כו"ח לכבוד התורה ולומדי', פה וויען יע"א תמוז תרח"ץ לפ"ק

הק' שמואל בלאאמוה"ג מהו' ש"ב זצוק"ל זי"ע

מפנקס הק"ק לקרן זקינה של הכלה

צוואת הר' אברהם קאפפעל – זקינה של הכלה

הגאון רבי שמחה בונם גינז זצ"ל

א.

פשר מהג"ר בונם איגר ובית דינו
אודות דירה בבית קרן קיימת

לפנינו העתק פס"ד פשר מאת הגאון ר' בונם איגר זצ"ל ובית דינו, אודות אחד הדירות בבית הקרן קיימת של הקצין ה' גאטליב ברייער ז"ל.

העתק[קצח] מהפשר שנעשה בין הבד"ץ בצירוף אקרו"ט יצ"ו, ובין האחים ה"ה ה' אהרן ב"ה יעקב ברייאר ואחיו ה' אלי' ברייאר כמבואר פה מלמטה:

הגישו לפנינו בד"ץ הח"מ בצרוף אקרו"ט הח"מ ה"ה האחים האלוף ה' אלי' ואחיו ה' אהרן בנים של המנוח ה' יעקב ב"ה לאזר ז"ל ברייאר צד א', וה"ה האלוף המרומם ר' נטע בהמנוח הר"ר משה אלי' ברייאר ז"ל אפוטרופס של הבית ק"ק המנוח ה' גאטליב בה"י ז"ל בעד החוב שהי' מגיע לר' ג"ל ז"ל על הבית הנ"ל, והנה אחרי שמוע באריכות טענותיהם הנ"ל והפיקוח מאתנו ח"מ לטובת הק"ק מצאנו וראינו שדרך צלולה וברורה ביותר למצוא דרך ממוצע לפני שני הצדדים הנ"ל.

וזה אשר יצא מאתנו בתורת פשר גמור בריצוי הצדדים הנ"ל בקס"ג בכל אופן המועל הן בד"י והן בדא"ה, לאשר ולקים את כל דברי הפשר הנ"ל, ובזה יהי' מסולקים משני הצדדים הנ"ל כל ריב וכל נגע מהם ומי"א וב"כ, דהיינו מר"ח חשון תקע"ג ל' הבע"ל יהי' מושכר הדירה שדר בו כעת ה' אהרן ברייאר ור' משה בער ב"ה אלי' ברייאר יצ"ו דהיינו שני שטובין וקאמר וחצי שפייזל וכיפה ושני מרתפים א' הסמוך לקיפה וא' הסמוך לבאר ורפת, כל הנ"ל עם כל הזכיות וגג ועליות ששייך להבית הנ"ל יהי' מושכרין לשני האחים הנ"ל להם ולי"א ולב"כ משך חמשה עשר שנים מן מרחשון תקע"ג

קצח. פנקס גאטליב ברייער דף י"ב ע"ב.

בעד שמונה זהו' וו. וו[קצט], וכשיוזלו האיינלעזונג שיין מחויבים האחים ה' אלי' ור' אהרן ברייאר הנ"ל לשלם שכירות הבית כסף מינץ, ואודות הרעפראציאהנען והקלקול שמתהוה ע"י תשמיש הדירה כמו להחזיק התנור או חלונות ודברים קטנים כאלה, החיוב על האחים הנ"ל לשלם מכיסם חוץ שאם יארע קלקול הגג וכותלים[!] הבית או מכ"ש ע"י שריפה ח"ו אין להם לישא כלל וכלל, כל הנ"ל נעשה מריצוי הצדדים הנ"ל שלא באונס והכרח כלל וכלל ואין להצדדים הנ"ל שום טו"מ או דו"ד ופ"פ כלל וכלל לא בד"י ולא בדא"ה נגד הבית ק"ק הנ"ל ובביטול כל המודעות ועידי מודעות ע"ע כערך שמבטלין בג"ן וקבלו עליהם הצדדים הנ"ל בקס"ג לאשר ולקיים את כל הנ"ל ולהיות ולראיה מהימנא בידי הצדדים הנ"ל באנו עה"ח היום יום א' טו"ב מנחם תקע"ב ל' פה ק"ק מ"ד יצ"ו.

נשמט מלעיל בשורה ט"ו כסף מינץ סך F60

נאם הק' בונם גינז מא"ש חפק"ק הנ"ל
נאם הק' אליעזר ליפשיץ מק"ק לק"ב
ונאם הק' שמעון ממ"ד נאם הק' יחיאל ב"ה אליקים סג"ל נאם הק' אברהם צבי הירש נאם הק' גרשון כ"ץ ממ"דו נאם הק' שמעון ווינר ליתר תוקף ועוז באו הצדדים בעצמם על החתום
נאם אהרן בה"י ז"ל
הק' אלי ברייאר

ב.

תקנת סעודת החברא קדישא

לפנינו תקנה קדומה – בת שתי מאות שנה - אודות עשיית הסעודה של הח"ק גמ"ח משנת תקע"ג לפ"ק. הקטע כולו נכתב בכתב יד הגאון ר' בונם זצ"ל:

קצט. ווינר וואהרונג - שם מטבע של מדינת אסטרייך מתקופה ההיא.

היום[ר] דלמטה נעשה ונגמר בהסכמת רוב בני הח"ק דגמ"ח דבני קהלתינו יצ"ו, שמהיום והלאה כשיהי' עשיית סעודה דח"ק[רא] הנ"ל כנהוג אצלינו, שתהי' הושבת הלומדי תורה תוך המסובי'[רב] לפי כבודם, דהיינו שבכל שולחן ושולחן שישבו שם המסובי' אל הסעודה, יהי' יושבי' איזה מן הלומדי' הסמוכים בשם מורינו תוך שאר הב"ב דח"ק הנ"ל יצ"ו, כדי שיגידו כל אחד מן הלומדי' לבני החבורה שאצלם איזה ד"ת על הסעודה, ובשעת הגדת ד"ת יהי' הכל בהשקט שלא יתבלבלו דעת השומעי' וישמעו דבריהם היטב[רג]. לראי' על הנ"ל בעה"ח,

מאטערסדארף יום ה' י"ד אדר ראשון תקעגימ"ל לפ"ק

נאם הק' בונם גינס מא"ש חפק"ק הנ"ל
ונאם הק' אליקים במה"ו אברהם ליב זצ"ל

ר. פנקס ח"ק ב' דפים אחר המפתחות.

רא. ענין עשיית הסעודה מבואר לעיל מקטע זה ועי' בנספחים. והנני להעתיק התקנות כפי שהם בפנקס תקנת החברא קדישא שנעשה בשנת ת"ר לפ"ק, תקנה ק': סעודת החברא לא יעשה כי אם אחת לשלשה שנים ובהגיע זמן הסעודה אין רשות לאג"י [לאלופי' גבאים יצ"ו] להאריך הזמן ולדחותה וזמן הסעודה הוא בר"ח אדר ראשון. תקנה ק"א: השלשה גבאים מחויבים להכין צורכי הסעודה על הוצאות החברא, בבית מיוחד, ולתקן שם הכותלים והחומות בתליית הפרוכת ולהכין שם מקום מושב לפני האב"ד מקושט בכלי כסף השייכים לחק"י ולשום שמו בראש הקרואים.
תקנה ק"ב: בהוצאות צורכי הסעודה אין לגבאי אחד רשות להוציא אפילו פרוטה אחת, כ"א בידיעת שני גבאים לכה"פ, דהיינו שיהיו שנים בקנית כל דבר, ונשותיהם של הגבאים מחויבים להשגיח על כל צורכי הסעודה, ולחלק את הנשאר לאחר הסעודה לעניים ולאלמנות, וקודם זמן הסעודה אין רשות בידם ליתן לאחד אפילו מבני החברא יצ"ו שום דבר מאכל, ועל הגבאים ועל נשותיהם מוטל להשגיח כל אחד על חבירו שלא יבזבזו במיני מאכלים, ולא לצאת מגדר וסיג זה הנעשה לטובת הכלל כידוע.

רב. בפנקס תקנת החברא קדישא משנת ת"ר תקנה ק"י כתוב: על כל שולחן ושולחן של המסובים ישב למדן א' או שמש מבני החברא יצ"ו כדי שיאמר עליו איזה דברי תורה ואגדתא לפני החבורה היקרה ודברי חכמים בנחת ישמעו כל המסובין והשמש שי' יקרא טרם יתחילו לאמר אגדתא **שתיקה יפה בשעת דברי תורה!**

רג. מעניין לציין מש"כ הג"ר עקיבא יוסף שלעזינגער זצ"ל בספרו "כולל העברים" (בעניני ח"ק). וז"ל שם: "ומרן חת"ס ז"ל הנהיג ביום ל"ב בעומר התענית, ודרש אז דרוש פלפול מענינו אשר הודיע תחילה באיזה סוגי' אשר דרש ואח"כ אגדה של מוסר בעניני גמ"ח וחסד של אמת, ובל"ג בעומר היתה סעודה גדולה, וקודם

ונאם הק' משה נ"פ
ונאם הק' נטע ברייער
ונאם הק' אלי' ברייער

ג.

בנידון קרן קיימת ותשלומי המעות אחר שנשתנה שוויות המטבע

קרן קיימת[רד] שנעשה ע"י הר"ר שמואל בן ישי סג"ל, ופרטים אודות תשלומים עבור הקרן אחר שנשתנה שוויות המטבע.

כהיום דלמטה בא לפנינו גבאים הח"מ ה"ה הר"ר שמואל בי"ס, ובקש מאתנו לכתוב לזכרון את אשר נדב לבו לעשות קרן קיימת אצל הח"ק ג"ח יצ"ו, והוא אותו שטובן שלו אשר הוא דר לע"ע בתוכו אשר חלונותיו פונים לצד

הסעודה ישבו הגבאים בחצר בית הסעודה לקבל הנכנסים מחדש לתוך החברה והעריכו כמה יתנו דמי חנוכם... וחדר הסעודה היה מצויר להפליא אשר היו תלוין בו כל פרוכת נאה של בתי כנסיות מתכשיטי ס"ת, וב"ס שהתיר להם כן החת"ס ז"ל, ושמענו שאמר, המשכיל יבין כי השמחת מריעות בסעודה ושמחה של מצוה הוא נותן יסוד וקיום לכל דבר שבקדושה, וכדרז"ל ושבחתי אני את השמחה זו שמחה של מצוה... ואצל המתחנכים היה הסעודה בחדר מיוחד אשר שם ישב מרן ח"ס ז"ל בראש השולחן ודרש גם קצת על שולחן כדי שלא יהי' סעודה בלא דברי תורה..."

וראה בשו"ת פרי השדה ח"ג סי' ע"ג: "לאשר הדבר נוגע לקיים מנהג ישן, כאשר כתב לי שהיה עוד המנהג כן בימי מרן בעל החת"ס ז"ל זי"ע... שעושים החברא קדישא סעודה גדולה ואנשים אשר מסייעים לפעולת צדק וכן הנקרא "מלאטשעס" יושבים על שלחן אחד, ולאו כל אדם זוכה לשתי שלחנות כי בשלחן אחר יושבים הב"ד ושאר בני החבורה החשובים, רק שאחר שכבר אכלו על שלחן האחד ושתו שם אח"כ נקראו לשלחן האחר (מסתמא רק מי שראוי לזה) ושם צריכים לשתות מגביע הכסף אשר הוכן להם מבעלי החברא, ומברכים שנית בורא פה"ג, ומסתמא מלמדים אותם שיהיה דעתם בשעה שברכו תחלה על שלחן האחר שלא יפטור היין אשר ישתו אח"כ..."

רד. פנקס ח"ק דף ס"ב ע"ב – ס"ג ע"א.

מזרח והיא מימין בעלי' לשטיגען לתוך שטח עליון שלו יהי' לאפותקי מפורש ליתן ממנה בכל שנה ושנה להכנס' דח"ק הנ"ל סך עשרה זהו', הן כשיהי' השטובען תחת רשות יורשי' אחרי' והן שתהי' תחת ידי אחרים מחוייב הדר בתוכו ליתן בכל שנה ושנה סך F10 כנ"ל. ומאותן עשרה זהו' יתנו הגבאי' דחק"י בכל שנה ושנה ביום היאהרצייט של ר' שמואל הנ"ל שמן להדליק באותו מקום כמו שנוהגים בשארי היאהרצייטין שיש להם ק"ק בתוך החק"י, גם יתנו להכנסו' דחק"י סך ששה זהו' והמותר יתנו ללומדי תורה שילמדו ביום היאה"צ שלו לתיקון נשמתו כנהוג, והברירה בידי הגבאים ליקח שני לומדים או שלשה כפי הטוב בעיניהם, כ"כ מנדר ומנדב הר"ר שמואל הנ"ל שטובען שני אשר היא ממול השטובען הנ"ל שהיא מצד שמאל בעלי' מהשטיגן הנ"ל יתנו ג"כ הדרים בתוכו סך עשרה זהו' בכל שנה ושנה ולעשות בה כיוצא בהם, היינו בעשרה זהו' שלו כנ"ל, וזה יהי' לתיקון נשמות זוגתו מ' חיי' רוזה תי' ובתנאי כפל כתנאי ב"ג וב"ר לכל הליכותיו, באם מאת ה' יהי' זאת שהוא יעדר מעה"ז קודם מות אשתו הנ"ל והיא לא תינשא לאיש אחר, משא"כ באשר תינשא אשתו חיי' רוזה לאיש אחר אזי יהי' הק"ק שלה בטל ומבוטל כחרס הנשבר ויהי' כדבר שאין בו ממש, רק יהי' השטובען שני' שייך ליורשי אחריו מבלתי תשלומין כנ"ל. אמנם באשר תעדר אשתו חיי' רוזה קודם מותו של ר' שמואל הנ"ל אזי יהי' חל השיעבוד מעשרה זהו' כנ"ל על השטובען שני' הנ"ל עד עולם. וליתר תוקף ועוז בא ה"ה ה' שמואל בי"ס הנ"ל בעה"ח היום יום ג' אדר"ח אדר שני תק"ע ל' פה קהלתינו מ"ד יצ"ו.

הק' שמואל בן כמר ישי סג"ל

בפנינו עח"מ חתם א"ע הר"ר שמואל בי"ס הנ"ל ביום ג' הנ"ל והואיל שכן הוא אשרנהו וקיימינוהו כדחזי היום יום הנ"ל.

הק' יואלייפנר
הק' ... ...
הק מנחם מענדל

[ס"ג ע"א]

היום דלמטה בא לפנינו כ"ה שמואל בר"י סג"ל והציע דבריו אודות הנדבה שקיבל על עצמו ביום ג' א' דר"ח א"ש תקעין ל', ליתן שנה שנה לח"ק גמ"ח יצ"ו דקהלתינו כמבואר בדף הקודם, ואמר שבעת ההוא הי' עוד באנקע צעטל שהי' שווי' נגד מטבע ווינר כסף קרוב לחלק חמשית וע"ז

בנידון ק"ק ותשלומי המעות אחר שנשתנה שוויות המטבע
בחתימת הגר"ב איגר

הי' שכר הדירה מרובה, לא כן עתה שנפסלו הב"צ [הבאנק צעטל] שהי' מקובלים אז וניתן תחתיהם מהקיסר יר"ה שיינען אשר שכר הדירה עולה כעת כמעט בפחות ארבע חלקי' ממה שהעלה אז מצאנו דרך סלולה בריצוי ר' שמואל ובקבלת נדר גמור ובשעבוד השטוב הנזכר בדף הסמוך, שמהיום והלאה יקבלו הח"ק גמ"ח בכל שנה ארבע זה' וחצי עבורו ועבור אשתו לאחר מאה שנים מאותו המטבע שיהי' יוצא באותו שעה, ווינר וועהרונג או מטבע כסף, דהיינו שהח"ק גמ"ח יקחו מזה שני זהו' והשאר יהי' להדלקת שמן ליא"צ אחר מאה שנים ושכר לימוד ללומדי' שבעירנו הכל כמבואר בדף הקדום. לרבע"ה מ"ד יום א' ך"א מנחם קע"ד ל'.

נאם הק' שמחה בונם גינס מא"ש
נא' שמואל בן כ' ישי סג"ל
ונאם הק' יואלייפנר
הק' ...
הק' משה נ"פ

פרט זה נשכח למעלה שהסך ד"ז' [=ד' זהובים] וחצי שנקצב עפ"י הפשר הנ"ל, היינו מכל א' מהשטובן הנזכרי' בדף הקודם הן משכר הדירה של השטוב ששיעבד ר' שמואל הנ"ל ליתן כן בכל שנה לתועלת נשמתו, הן מן שכר דירה של השטוב ששיעבד בשביל זוגתו מ' חיי' רוזא לתועלת נשמתה, באופן שכל א' מן השטובין הנ"ל משועבד הדרים שבתוכה בחנם או בשכר ליתן כפי הקצוב הנ"ל ד"ז וחצי שתהי' נעשה בו כמשפט הכתוב בדף הקודם. לרבע"ה פה מ"ד יום הנ"ל.

הק' בונם גינס הנ"ל

ד.

התחדשות גבאי הח"ק ביום הדרשה - ער"ח אדר

לפנינו תקנה בפנקס הקהלה לשנות זמן התחדשות בני החברא ודרשות הרב בעד החברא, הקטע כולו בכתב יד הגאון ר' בונם זצ"ל:

היום[רה] דלמטה עלה במוסכם מבני הח"ק, שמהיום והלאה תהי' התחדשות הגבאי' בכל שנה בער"ח אדר, דהיינו ביום הדרשה[רו], שאם יהי' שני אדרי' תהי' הדרשה[רז] בער"ח אדר ראשון[רח], וההתחדשות ג"כ באותו היום ובעה"ח פה מ"ד יום ה' ער"ח א"ר תקע"ה.

הק' שמחה בונם גינס מא"ש חפק"ק הנ"ל

רה. שם.

רו. בדרשות חת"ס ח"א דף קי"ט טור ג': "קצת מדרוש ער"ח אדר לח"ק תק"ס לפ"ק פה ק"ק מ"ד", ועוד שם להלן. ובהערה כותב הגרי"נ שטערן: רבינו דרש בהיותו בק"ק מאטערסדארף גם בער"ח אדר לבני חברא קדישא [חוץ מה שדרש בזיי"ן אדר] כמנהג שם לפנים וכן עוד כעת..."

רז. בפנקס תקנת החברא קדישא משנת ת"ר לפ"ק סעיף מ"ג: **בערב ר"ח אדר ראשון** מנהג קדמון הוא בקהלתינו שיתעצו כל בני החברא יצ"ו לכל הפחות עד חצי היום, ותענית זה יוכרז בבהכ"נ הקד' הישנה והחדשה בשבת שלפני ההתחדשות - והרב אב"ד - ובאם אין אב"ד בעירנו יבררו אחד מבני החברא יצ"ו ע"פ... בחוזר חלילא, הראוי לכך, המוסמך בשם מורנו מאב"ד בישראל, ידרוש להם בדברי כבושים ותוכחת מוסר בדברים הנוגעים לענין העמדת החברא. ומחויבים הגבאים כלם להוית אצל הדרשה, ובקנס ח"י זהו' שיין על הגבאי שהוא בביתו ולא יבא אל הדרשה ויכתב מיד לקנס על דף שלו.

ובסעיף מ"ד: **בשנת הסעודה** (הסעודה התקיימה רק אחת לשלש שנים) **ידרוש הרב** - או הבא תחתיו - בבית המתוקן לסעודה. ובשנה שאין בו סעודה ידרוש הרב בבית אשר יבררו לו הגבאים, ומחויבים בני החברא להתאסף שם אצלו לשמוע הדרשה, ודורן דרשה להרב או הבא תחתיו, נקצב מקופת החברא שני זהו' מעות כסף זאגע, F:5 ואחד ליטרא קאפפע וחד ליטרא צוקער וחצי מדה יין, והדורן הזה נשתלח לו אחר חצות היום ע"י שני מלאטשיש חתנים כמבואר לקמן בתקנה ס"ו.

רח. ועי' בדרשות חת"ס ח"א דף קכ"ג: "דרוש לח"ק ער"ח **אדר שני** פ' פקודי פה ק"ק מ"ד תקס"ב לפ"ק", וכן בדף קכ"ד טור ג': "לפ' פקודי דרוש **ער"ח א"ש** לח"ק תקס"ה לפ"ק", וכן בדרושים ואגדות עמ' רנ"ב: "דרוש לח"ק **ער"ח אדר שני** פרשת

ה.

בענין הזלזול בכבוד ביהכ"נ בחודש אדר וביטול "רב החברא"

תקנה אודות התנהגות בני החברא, שהיה מזלזלין בכבוד בית הכנסת, ובענין ביטול רב החברא שהנהיגו בחודש אדר, ונרשם בכת"י הג"ר בונם איגר זצ"ל.

רעה ראינו אשר נהייתה ממקצת בני ח"ק דקהלתינו היום ד' ער"ח אדר דשנה, שבאו לבהכ"נ דקהלתינו בעת התפלה בפיזוז ובידוד? ונתנו קולם בבית ה' בקולות של שחוק והיתול, וקודם החזרת הש"ץ התפלה של ש"ע הרים א' את קולו לזעוק בקול משונה שתיקה יפה למען ישחקו השומעי', וא' מהם הלביש א"ע במלבושי נשי' ונכנס בעזרת נשי', דרך כלל מעשים אשר לא יעשו עשו ביום הנ"ל, ודין גרמא ע"י מנהג שטות שהתחילו להנהיג מקצת אנשי' מבני' הח"ק שכינו לא' בשם רב דחברא הנקרא כן בפי ההמון, אשר אחז דרכו לאמור בקול רם למען ירבו בק"ש לנהוג שחוק בבהכ"נ, ועברה גוררת עברה שנעשה גם התועבות הנ"ל אשר כל השומע תצילנה שתי אזניו לעשות עניני' כאלה בבית ה' והעמדת פרוצים ח"ו וח"ו בבית הקדוש, לעשות בו מעשה הוללות וסכלות ולבטל התפלה, ולכן קמנו אנחנו הח"מ לעשות לה' ולהסיר המכשלה הזאת, וגמרנו שמהיום והלאה לא יעשה שום א' מבני החברא או שאר ההמון שום מעשה של שחוק והיתול בבהכ"נ, לא ע"י התראותו בתואר של היתול או הרמת קול לצחוק כלל, והאיש שיכנו בשם רב דחברא הוא מוזהר באיסור גמור שלא להרים קולו בעת אמירת ק"ש לומר למען ירבו או זולת מנהג של הרב... [וכמו כן] שלא לעשות לו מי שבירך בשם מורי מורינו, כי כ"ז עניני' של היתול וצחוק לחלל כבוד שמי' בבהכ"נ דרך כלל מהיום והלאה הן מי שיכונה מהם בשם רב דחברא ע"ד ההיתול הן שאר יחיד' דבני הח"ק מוזהרים שלא לעשות שום דבר של היתול וצחוק בבהכ"נ, לא בשעה התפלה ולא שלא בשעת התפלה, ולהיות

פקודי פה ק"ק מאטערשטורף תקנ"ט לפ"ק", שנראה שמרן החת"ס לא נהג בב' אדרים לדרוש בער"ח אדר א' כמבואר פה בתקנת הקהלה, וכנראה מלשון התקנה הוא תקנה חדשה שתיקנו בתקופת הגאון רבי שמחה בונם מחמת איזה סיבה.

הדבר למשמרת כתבנו וחתמנו יום ו"ו ב' דר"ח אדר תקעו"ו לפ"ק.

הק' שמחה בונם גינס מא"ש חפק"ק הנ"ל[רט]

ו.

תקנות החברא קדישא

לפנינו רשימה של תקנות בעניני החברא קדישא[רי]:

כהיום דלמטה התאספו א"ע אלופי קהל יצ"ו בצירוף יחידי עם סגולה לעשות תקנה בצרכי צבור בנידון טובת הציבור, ועלה במוסכם אצל אסיפה להיות לחק ולא יעבור לאשר ולקיים את כל תוקף וכח יהי' וכה יקום מעתה ועד עולם, והן המה הפונקטן המבואירם פה דלמטה:

זה יצא ראשונה, בכדי שלא יהי' הכל במשמשין[ריא] [=ממשמשין] במעות הציבור כחפצו וכרצונו וכאדם העושה בשלו, ע"כ מכאן ואילך אין רשות ביד אק"י [=אלופי קהל יצ"ו] הן חמשה אנשים והן הגבאים יצ"ו לגבות שום מעות בכל אופן שיהי' אין לו רשות להיות תחת ידו לגבות ולהוציא, רק הכל יהי' תחת יד הגובה וכדי שיהי' אק"י משגיחים על הגובה, אכן באם יהי' שעת הדחק דהיינו שלא יהי' הגובה בביתו וצריך אחד מאלופי קהל יצ"ו לפי שעה לגבות המעות אזי בבואו הגובה בביתו צריך מיד למסור המעות בידו וזה נעשה באיסור גמור.

פונקט השני: הגבאים דצדקה דמתא צריכין לכתוב הוצאות והכנסות, אפי' מה שגובים בבה"כ ביום הכניסה ומן מתן בסתר, כלל דמלתא כל שיש תחת סוג הכנסה הכל צריכין לכתבו להיות על חשבונו וכ"כ כל ההוצאות צריכין להעלות על חשבונו, וכל חודש בחדשו מחויב ליתן החשבונו לפני אק"י ותיכף ומיד יכתב חשבון בפינקס הקהל, ואם הוצאה יתרה על הכנסה ינתן

רט. פנקס ח"ק דף ג' ע"א.

רי. גאלדענעס בוך דף רנ"ג – רנ"ד.

ריא. כך הוא שם.

מאק"י קוויטונג שלו מן הסך הוצאה, אכן בכלות החודש ולא יתן הגבאי החשבון שלו לפני אק"י אזי הפסיד מעותיו ואין לו שום תביעה בהמעות שלו מן אק"י, גם אין רשות לכל גבאי וגבאי לילך יחידי וליקח המעות מן מתן בסתר תחת ידו רק כפי שורת הדין צדקה נגבות בשנים, ולמנות המעות לעיני שניהם.

גם כבר מבואר בפינקס הצדקה ע"ד אורחי פרחי שאינם הגונים כמה שיהי' הקצבה שלהם, נוסף גם לזה מעתה באם שיבוא הנה אורחים הגונים אין רשות לפרנס החודש ליתן לאותו אורח שום פרוטה מקופה של צדקה בלתי ידיעת גבאים שני, אכן אם אינם הגבאים בביתם רק פרנס החדש לבד צריך לשאול את פי מאחד מחמשה אנשים וכ"כ אם שלא יהי' שום גבאי בביתו צריכה האשה מאותו פרנס החודש לשאול את פי מאחד מחמשה אנשים

פונקט שלישי: נעשה תקנה בנידון הנרות, צריך הגבאי להיות עינו פקיחא לבל ישלטו בו זרים להדליק חוץ לבה"כ חוץ לכ' שלום שמש ינתן מידי שבוע בשבוע לצורך הקדש א ליטריל נרות ובר מזו אין רשות לכ' שלום הנ"ל באיסור גמור וכ"כ לשארי משועבדים ליהנות מנרות בבה"כ בביתם.

ולענין תקנות התמנות נעשה ג"כ באסיפת אק"י בצירוף יחידי סגולה להיות בקיומו דורי דורות לבל יעבור

ראשון, חמשה אנשים לא יהי' קרובים זה לזה עד שלישי בשלישי, ומשלישי בשלישי ואילך המה כשרים, וכ"כ שני בשלישי בתרי בעל ג"כ כשרים, וכ"כ הדין בבוררים.

בשנים, הראש הקהל צריך להיות עושר עם בית ששייך לו לחלוטין, ושני טובים צריכין להיות ג"כ עשירים ושני טובי העיר צ"ל אחד בינוני וא' תחתון.

שלישית, מן שלשה הגבאים צריכין להיות שני גבאים עשירים וגבאי שלישי יכול להיות בינוני לפי רום מעלתו.

רביעית, שלשה גובאים [=גובים] צריכין להיות שני גובאים עשירים וגובה השלישי יכול להיות בינוני וגובה ראשון לא יכול להיות שום קרוב לראש הקהל עד שלישי בשלישי.

לבר מן דין עלה במוסכם שלא להתמנות קאסירר מן מס מלכות לבד,

והגובאים לבד רק הגובאים צריכין להיות ג"כ קאסירר מן מס מלכות כשהי' מקדמת דנא.

חמישית, מן שבעה בוררים לא יכול להתמניות בין י"א אנשים כ"א שני בוררים בלבד ולא יותר.

[רנ"ב ע"ב]

שישית, אותן י"א אנשים בכלל לא יהי' ראשון בראשון כגון אב ובנו, וכדומה אם יהי' רק ראשון בראשון בחד בעל, ובאם שיהי גיסו זה לזה בתרי בעל כשרים בין י"א אנשים חוץ מחמשה אנשים.

כל הנ"ל ומעלד"ז [=ומעבר לדף זה] נעשה באסיפת אק"י בצירוף יחידי עם סגולה ובצירוף הרב הגאון הגדול אב"ד ור"מ לקיים את כל הנ"ל באיסור גמור. ולראי' בעה"ח אק"י והרב אב"ד הגאון הנ"ל בכבודם ובעצמם יום ו' עש"ק חהמ"פ תקע"ד ל'.

נאם הק' שמחה בונם גינס מא"ש חפק"ק הנ"ל
ונאם הק' אברהם צבי הירש ..
ונאם הק' משה ליב טריביטש
ונאם הק' טעבליב כ"ץ
ונא' הק' ליזר ברייער
ונאם הק' שמעון ווינערריב
הק' חיים יפה
הק' משה בער ברייער

ז.

תשובת הגאון רבי בונם איגר זצ"ל בענין פועלים נכרים בשבת אצל בורסקי ששייך לישראל

לפנינו קטעים מתשובת הגאון ר' בונם איגר זצ"ל, שכתב להגאון מו"ה

ריב. ה"ה הגאון מו"ה שמעון וויענער אב"ד לאשבראני זצ"ל, שהיה דיין במט"ד בעת ההיא.

יהושע רייכענפעלד זצ"ל דיין בק"ק אייזענשטאדט[ריג], אודות היתר לישראל שבנה בורסקי, והיו עובדים בה נכרים שהיו צריכים לעשות איזה מלאכות בשבת. בההעתקה שלפנינו חסר המו"מ ההלכתי, ושמו של בעל הבורסקי לא נזכר מפורש בתוך המכתב. אמנם בספר "בית נאמן"[ריד] להגאון ר' יצחק משה פערלס אב"ד אייזנשטאדט, נזכר היתרו של הגאון ר' בונם איגר אודות הבורסקי של הק' מו"ה שמואל שפיץ[רטו] בקהלתו ק"ק א"ש, וא"כ ברור שמדובר בו בתשובה זו שלפנינו. מדבריו בריש התשובה אנו למדין על פעולותיו בקהלה, במסירת שיעורים לבני תורה ובחורי חמד בישיבתו במט"ד.

ריג. יליד פאפא בעהמ"ח ספר מלחמת יהושע, ראה עליו בס' "אישים בתשובות החת"ס" לרמ"ז קינסטליכער, נוסח מצבתו באבני א"ש מס' 993 וז"ל: וימת יהושע זקן ושבע ימים ויאסף אל עמיו יום ג' כ"ד אלול תרכ"ג לפ"ק. עדה האבן הזאת לכל עובר, כי פה הובל לקבר אדם גדול גבר חכם בעוז, מו"ה יהושע רייכענפעלד זצ"ל דיין מצויין בהלכה כארבעים שנה בעדתנו, הפליא לעשות לו יד ושם בתורתנו, שם כבוד מנוחתו במעון שמים. ת.נ.צ.ב.ה.

ריד. וז"ל בתוך התשובה: איש אחד אשר רוצה לקנות לו בית ברחוב היהודים ממש ולקבוע שם הבית העורות בביתו, אי שרי, והרחיק האיש עדותו שהוא כן בבית הנגיד מו"ה שמואל שפיץ פה קהלתינו ברחוב היהודים והאיש הזה אמת ענה, ואני בבואי הנה ק"ק א"ש הראה לי הנגיד הנ"ל **כתב התירו מן הגאון מו"ה בונם זצ"ל**, והגאון מו"ה מיכל ז"ל, וראיתי מה שאמרו בזה ולא רציתי להורות בענין זה דבר ויעשה כמו שהורו לו החכמים ז"ל, ועל פיהם יצא הדבר ובאמונה וכו', אלא שדבר זה צריך ביאור באיזה ענין נקרא בית של ישראל, שאם הגוי הוא וביתו דרין בבית ישראל ויש לו דירתו ממש שם כמו שהוא פה בבית הנגיד מו"ה שמואל שפיץ, ובבית דירתו הוא עושה מלאכתו אם זה נקרא ביתו של ישראל שהרי הוא ביתו וכו', וכבר כתבנו דמה שהישראל דר גם כן באותו בית דירה בפ"ע אין לחוש ובדבר זה יש יותר להתיר בכל המקומות מקהילתינו פה באשר שאצלינו דרים היהודים בפני עצמם והכל יודעין שהגוי הדר בביתינו היא בשביל שעוסק במלאכת ישראל, משא"כ במקומות האחרים במדינת הגר שהיהודים והגוים מעורבבין אין לחוש בוודאי וכו'.

רטו. הקצין הר"ר שמואל בן מו"ה אברהם שפיץ היה ראש הקהל בק"ק א"ש, ונמצא תשובת רבינו הגאון החת"ס אליו (חלק ו' סי' מ"ג). אביו מו"ה אברהם היה נכדו של הקצין המפורסם מו"ה אברהם שפיץ מוויען שיסד המתיבתא הראשונה באייזנשטאדט אשר בו הרביץ תורה הגאון מורנו בעל הפנים מאירות זצ"ל.
נכדת הקצין ר' שמואל הנ"ל מרת חנה [בת בנו הר' אשר לעמיל זצ"ל] נשאת לר' דוד שטראה מאייזנשטאדט ז"ל, זקן זקני הנעלה כ' דוד שטראה ע"ה.

ב"ה מ"ד יום' ד' מ"ג למב"י תקע"ח ל'

שלום וישע רב, לאור הנערב, חכם וצורב, ה"ה אהו' ידידי הרב המופלא ומופלג בתו' השנון, זית רענן, עדני..., שופכני וביישני מו"ה **יושיע** נ"י.

אחד"ש וש"ת אשיב מפני הכבוד, ע"ד השאלה אשר שת לפני, שבנה ישראל א' בית בורסקי ועל גבו בית דירה, שהשכיר לאומני' נכרי' מושכרי' לו על מלאכת הבורסקי בקבלנות על ג' שני' לטרוח בכל הצריך לאותו העסק, ואחריות קלקול העורות מוטל עליהם, והישראל התנה עמהם שלא לעשות שום מלאכה בעסק זה בשבת, ורק שיש שעות ידוע' שהעבדנים צריכי' ליקח העורות מן העריבה ואם יונחו שם יתקלקלו, ואפשר שיארע כן בשבת, גם צריכי' להחליק ולגהץ העורות אחרי לקיחתם מהעריבה, ומזה מקבלי' שכר מיוחד הבלעדי הנקצב להם לשנה, והנה ע"ז האריך מעכ"ת לפני אשר נשא ונתן בחכמה בדברי הפוסקים, ושאל ממני לחוות דעתי ולהשיב כיד ה' הטובה עלי, אשר מכבר היה ראוי ממני למלאות מבוקשו אלולי שנמנעתי מריבוי הטרדות אשר סבוני גם סבבוני, כי ביום מחרת בואי לכאן **הצעתי חילוק לפני הלומדי' והבחורי', ואיזה ימי' אח"כ עסקתי ג"כ עם הבחורי' בסוגי' ההיא, וביום א' העבר התחלנו שיעור נוסף**, ע"ז רבו טרדות הציבור אשר נקבצו מעת הרחקתי מביתי, ובקושי שלקחתי אתמול מעט זמן לעיין בכתביו כדי למהר תשובתי עכ"פ קודם ש"ק הבעל"ט.

והנה בדבר מלאכת הגיהוץ שדן מעכ"ת נ"י להיתירא דהוי קבולת בביתו של נכרי כיון שבית דירה של הפועלי' מושכר להם, אף שידוע לכל שעושי' מלאכה זו בשביל הישראל, מ"מ הא כ' הב"י...

דרך כלל אינני מוצא דרך סלולה להתיר זולת ע"י מכירה וכדרך שעושין באורנדא, וכבר חשבתי למצוא להתיר ע"י מכירת כל העורות שיעשה בהם מלאכה בשבת מעכשיו בקנין המועיל... ואך בעורות שיקנה אחר עשיית הקנין לא יועיל זה דהוי דבר שלא בא לעולם וכמו שהק'... ולזה הנכון לדעתי שיחכיר הישראל לפועלי' הנכרי' כל עסק הבורסקי שלו בדבר קצוב שיתחייב לו על כל שנה בעד רשיון ההתעסקות... ושטר זה יפורסם בעיר שנעשה על אופן כדי שלא יהי' שום חשדא, כי הרבה החמירו בדברי' דח"ו שלא יבואו לפרוץ גדר בשמירת שבת ח"ו ... ועל אופן זה יעשה הישראל ג"כ בעסק הבורסקי שלו, אסמוך על מעכ"ת שיחכים לתקן הכל עצהי"ט עפ"י

דרך הנ"ל וה' יצליח את הישראל בעל עסק הבורסקי במלאכתו אם יעשה הכל כתיקון הראוי, אלה דברי ידידו הכותב בחפזון נמרץ.

הק' בונם גינס מא"ש

ד"ש למחו"רטז ידידי הק' הנכבד כ"ה שמואל שפיץ ואחיו הק' כ"ה דוד שפיץ עכב"ב ה"י, וכן מזוגתי הרבנית תי' לנשותיהם ואשת מעכ"ת נ"י עכב"ב ה"י.

ח.

תיקונים בבנין הקרן קיימת של הקצין ר' גאטליב ברייער

אודות תיקונים בבנין הקרן קיימת של הקצין ר' גאטליב ברייער ע"ה:

לאשרריז ראה ראינו גרעון מעמד בית הקרן קיימת שהניח אחריו המנוח כ"ה ג"ל ז"ל שנתקלקל הבנין במאוד, אשר נתהוה ע"י שלא היה ההשגחה כראוי, והאחים בני המנוח כ"ה משה אלי' ברייאר ז"ל אשר שם האחד ר' שבתי שהי' אפוטרופס דק"ק הנ"ל אינו דר בכאן, ואחיו ר' נטע שהי' ג"כ אפטרופס הי' ג"כ דר איזה שנים במקום אחר, ועי"ז נתהוו קלקולי' שלא היה שכר דירות הבית נגבה כראוי ולא נעשו תיקוני הבית הצריכים אשר אם הי' נמשך הדבר עוד איזה זמן הי' כמעט מעוות אשר לא יוכל לתקון, אי לזאת... לשום עינא פקיחא להתבונן למצוא דרך סלולה להביא ענין הק"ק הנ"ל על מכונו, ולזה בירדנו אנחנו הח"מ הנהו שלשה אנשים מסויימי' לאפטורפסי', הלא המה הו' מו"ה אברם הרש סג"ל ומו"ה ישראל פאלאק והק' כ"ה יוסף בר"א ז"לריח, והמה יהי' ממונים על הכנסות והוצאות לתקן כל הצריך להבית הנ"ל ולהשכיר הדירות ולגבות דמי שכירות מהחדרנים. כללו של דבר כל מה שיהי' צורך לטובת הק"ק הנ"ל הכל יהי' נחתך על פיהם ובאופן שר' נטע הנ"ל ישגיח על תיקונים הצריכי' להבית דהיינו רעפראצאהנען, והק'

רטז. איך היה הגאון ר' בונם הנ"ל מחותנו לא עלה בידי לברר.

ריז. פנקס גאטליב ברייער דף י"ב ע"א.

ריח. ה"ה הקצין מו"ה יוסף קאפפעל זצ"ל עי' לעיל במדור החת"ס וצאצאיו אות ל"א.

תיקונים בבנין הק"ק של הקצין ר' גאטליב ברייער
בחתימת הגר"ב איגר והר' מענדל פ"ק דייטש – זקינם של החתן והכלה

כ"ה יוסף הנ"ל יהי' בעל הקאסע לגבות דמי שכירות הדירות ולהוציא כל מה שיהי' צריך עפ"י קוויטונג בח"י מהתו' מו"ה אברהם הרש ומו"ה ישראל הנ"ל או בח"י א' מהם, ועל פיהם יקום כל דבר הנוגע לענין הק"ק הנ"ל, ולצורך שעה הוסכם מאתנו בענין השכרת הדירות שיושכרו על משך שתי שנים מן ר"ח מרחשון דשנה זו עד ר"ח חשון דשנת תק"פ הבע"ל, על האופן שכל חדרן מחוייב ליתן אנטיציפאנדע על רביע שנה שלאחריו, ומי שהוא מקרובי משפחת המנוח רג"ל הנ"ל מחויבים לחתום עצמו בפינקס הק"ק שמקבל עליו לפ"מ בח"ח שבכלות זמן השכרת הדירה והאפטרופסי' יבקשו לסלקו מן הדירה בכלות השתי שנים שמחוייב לפנות הדירה בלי שום טו"מ ואמתלא שבעולם, ומכ"ש אם יעכב בפרעון דמי הדירה לזמנו שמחוייבים לפנות הדירה אף תוך הזמן, ובאם יעבור ע"ז ולא ירצה לפנות הדירה בטוב אזי מחוייב ליתן קנס שני מאות זהו' ווינר וועהרונג מחצה להקאסע של אדונינו הדוכס ומחצה להק"ק. כ"ז נעשה בהסכמה מאתנו.

הק' שמחה בונם גינס מא"ש חפק"ק הנ"ל
הק' יחיאל בן כ"ה אליקים סג"ל
הק' ישראל פאלאק מוואדיסלאוו
הק' מנחם מענדל פ"ק
הק' ליזר ברייער

ט.

פשר בין ראשי הקהלה ורבם הג"ר בונם איגר זצ"ל

פשר שנעשה בין קהלת מט"ד ובין רבם הגאון ר' בונם איגר זצ"ל:

העתקה[ריט] מגוף הכתב פשר בין **אדמ"ו הרב הגאון אב"ד ור"מ נ"י מו"ה בונם גינס נ"י** ובין אק"י ושארי יחידי סגולה, וע"פ מורשים שנבררו מאק"י ומיחידי סגולה כפי גוף הכתב שיש תחת ידי אדמ"ו נ"י בחתימת אק"י ומורשים ושארי יחידי סגולה.

ריט. פנקס דאס גאלדענע בוך דף' תנ"ב.

היום דלמטה נעשה ונגמר פשר דבר בין אדמ"ו הגאב"ד דקהלתינו מו"ה בונם גינס נ"י והתו' ה' ישראל צילטץ ומו"ה מאיר בר"א וכ"ה חיים יפה ממנויי הקהל יצ"ו, ושני אנשים מיח"ס [=מיחידי סגולה] קהלתינו התו' מו"ה ישראל פאלאק ומו"ה ליזר ברייאר, שנדברו למורשים מבני קהלתינו יצ"ו להתפשר עם אדמ"ו הנ"ל, ע"ד התביעה שתבע מבני קהלתינו יצ"ו להחזיר לו סך ד' אלפי' ה' מאות זהו' שיין שהוצרך להשלים מכיסו לפרנסת ביתו בשני הבצורת שעברו, וע"ז נתפשרו עמו המורשים הנ"ל עבור בני קהלתינו ע"פ פרטי הדברים שיבוארו בזה דהיינו:

א) על משך שלשה שנים רצופין מן ר"ח שבט דשנה העבר עד ר"ח שבט דשנת תקפ"ב ל' הבע"ל, יקבל אדמ"ו נ"י מקופת הקהל שכירות קצוב על כל שבוע וחדש ניסן ותשרי כפל סך יוד זהו' טז"פ מינץ או שיין שיעלו ערך זה, ממנו אין לגרוע אף כשיהי' זול גדול בכל הענינים ועליו יש להוסיף אם ח"ו ישתנה הזמן בנתים אל היוקר עפ"י הדרך שיבואר לפנינו, ולאחר כלות השלשה שנים הנ"ל אם יבקשו הרו"ט שבאותו הזמן לגרוע מקצבת השכירות הנ"ל ע"י חושבם שמספיק בפחות מזה לכדי פרנסת ביתו של אדמ"ו נ"י לפי אותו הזמן, מחוייבים לדבר מקודם עם אדמ"ו נ"י בדרך כבוד אולי יסכים בטוב לדעתם או שיבטלו רצונם, ואם לא יוכלו להשתוות יחד הרשות ביד אדמ"ו נ"י לברור לו תשעה אנשים ג' עליונים ג' בינונים וג' תחתונים מיח"ס קהלתינו שיצטרפו עם הרו"ט ושאר תשעה אנשים מיח"ס שיוסיפו הקהלה מצדם עפ"י הקלפי, והם ישאו ויתנו באמונה וביושר לב, וכפי אשר יוסכם מהם עפ"י רוב דעות כה יהי' וכה יקום על משך ג' שנים, וכן אם ח"ו ישתנה הזמן אל היוקר בעניני צרכי האדם הן תוך ג' שנים הנ"ל או אח"כ אם לא יספיק שכירות הקצוב עם שאר הכנסות לכדי הצטרכות ביתו, ואדמ"ו נ"י יבקש להוסיף לו על קצבת השכירות של אותו הזמן מחויב להציע דבריו לפני הרו"ט שבאותו הזמן אם יבואו עמו לעמק השוה טוב ואם לאו הרשות בידו לבחור לו ט' אנשים מיח"ס קהלתינו כנ"ל שיצטרפו עם מנויי הקהל, ועוד תשעה אנשים שיבחרו הם עפ"י הקלפי והם יפקחו ביושר לבבם כמה שינתן לאדמ"ו נ"י... כפי הצורך של אותו הזמן, שלא תהי' פרנסת אדמ"ו נ"י מקופחת ח"ו, וכפי אשר יצא מרוב דעות של אותן האנשים הנ"ל כה יהי' וכה יקום על אותו השנה.

ב) כדרך שנקצב לאדמ"ו נ"י עד ר"ח שבט תקפ"ב ל' הבע"ל לקבל על כל שבוע וניסן ותשרי כפל יו"ד זהו' ט"ז פ' מינץ או שיין שיעלו ערך זה מבלי

לגרוע ממנו אף כשיהי' זול בכל ענינים, כן יהי' מר"ח שבט תקפ"ב ל' ואילך עכ"ז שישכון אדמ"ו לרב ואב"ד בתוכנו שלא יגרע בשום זמן מן תשעה זהו' מינץ או שיין שיעלו ערך זה שיקבל מקופת הקהל לשכירות קצוב על כל שבוע וחדשי הכפולים הנ"ל אף כשיהי' זול בכל ענינים.

ג) כשיתקשר א' מי"ח של אדמ"ו נ"י הן בן או בת בקשר שדוכים ויהי' אדמ"ו נ"י שוכן בתוכנו לרב ואב"ד יקבל מקופת הקהל מאה זהו' מינץ או שיין שיעלו ערך זה, ממנו אין לגרוע ועליו יש רשות להוסיף מרו"ט שיהי' באותו זמן כפי דעתם מרצונם בצירוף ח"י א' כנהוג.

ד) ועפ"י אופנים ופרטי התחייבות הנ"ל של בני קהלתינו יצ"ו פטר אדמ"ו נ"י בני קהלתינו נגד עצמו וב"כ עד סוף העולם מכל הטו"ת ודו"ד שהי' לו מקדם עד היום דלמטה על בני קהלתינו יצ"ו בפיטור גמור, וגם קבל ע"ע להתנהג להבא כפי האמור בפונקט (א) ושלא לשנות ממנו בתנאי שיקויים מבני קהלתינו כפי המוזכר בכל הפונקטן הנ"ל, ומכלל הן נשמע לאו שבאם ח"ו לא יקויים א' מפרטי ההתחייבות של בני קהלתינו כפי המבואר בפונקטן הנ"ל שיוכל אדמ"ו נ"י לבטל תמיד הפשר מצדו ולהיות קיום גמור משני הצדדים מאדמ"ו נ"י צד א' ומהנבררים הנ"ל עבור בני קהלתינו יצ"ו צד שני לאשר ולקיים ככל הנאמר בזה מבלי שישונה דבר בעז"ה. וליתר תוקף ועוז הציעו הנבררים הנ"ל ענין הפשר הנ"ל לפני רו"ט קהלתינו והסכימו על ידם, ולראי' באו הצדדי' הנ"ל ושארי יחידי סגולה ע"ה פה מט"ד יום ה' כ"ח כסלו תק"פ ל'.

אמת הדבר שפטרתי בני קהלתינו יצ"ו מטו"ת הנ"ל בתנאי שיאושר ויקוים ככל האמור בפונקטן הנ"ל לא יפול דבר אחד מהם ולרבע"ה.[רכ]

נאם הק' שמחה בונם גינס מא"ש חפ"ק הנ"ל
ונאם הק' יחיאל בכ"ה אליקים סג"ל
ונאם הק' גאטליב במו"ה א"צ סג"ל
ונאם הק' משה בער ברייאר
ונאם הק' ישראל בהמ"א צילטץ ז"ל
ונאם הק' ליב פויער

רכ. קטע זה המתחיל במלת אמת הוא בעצם כתב ידו של הגאון ר' בונם זצ"ל.

ונאם הק' חיים יפה
ונאם הק' שמואל כ"ץ
ונאם הק' מענדל פ"ק
ונאם הק' זלמן ברייער
ונאם הק' לוי ...

פשר נוסף בין ראשי הקהלה ורבם הג"ר בונם איגר זצ"ל ולהשקיט את בעה"ב שלא שלחו לו כיבוד ליו"ט לסיבת התיגרה

פשר נוסף בין בני הקהלה ובין רבם הגאון ר' בונם איגר זצ"ל:

היום דלמטה התפשרו עם אדמ"ו הגאון אב"ד דקהלתינו מו"ה בונם גינס נ"י עפ"י הסכמת ח"י אנשים מיח"ס קהלתנו... לנו רו"ט ח"מ, לאשר כבר עבר קרוב שנה ומחצה מעת שנשלם הפשר ראשון הנעשה עם אדמ"ו הגאב"ד נ"י הנ"ל כפי הנכתב פה, דמנגד שיקבל שכירות קצוב על שלשה שנים מן ר"ח שבט דשנת תקע"ט ל' עד ר"ח שבט דשנת תקפ"ב ל' שכירות קצוב לשבוע מקופת הקהל ועשרה זהו' ט"ז פ קאנפענטיהנס מינץ מלבד הכפולים דחודש ניסן ותשרי, ולאחר כלות השלשה שנים הנ"ל אם יחשבו הרו"ט שיהי' באותו הזמן שיספיק בפחות מזה לכדי הצטרכות ביתו של אדמ"ו הנ"ל ידברו עמו בדרך כבוד אולי יוכלו לבוא עמו אל עמק השוה, ע"ד א' זהו' ט"ז פ' מינץ שנקצב לו בשלשה שנים יותר על קצבת השכירות המגיע לו בשאר הזמנים מקופת הקהל, והנה באמת שמן ר"ח שבט קפ"ב עד עתה לא מצאנו מקום להפחית לו מן יו"ד זהו' ט"ז פ' מינץ הנ"ל לשבוע, אחרי שידענו שהרבה ב"ב בקהלתינו מנעו א"ע מלשלוח לו כיבוד י"ט ע"י תגרת המחלוקת שהי' שרוי בעו"ה פה קהלתנו, וממילא אחרי שלא מצאנו מקום להפחית לו מסך יו"ד זה' ט"ז פ' מינץ הנ"ל עד עתה, אם גם בשנים הבאים יתן ה' שיהי' זול בעולם בכל הענינים רחוק שיאמרו הרו"ט שיהי' באותו הזמן לגרוע מסך ד' זהו' וחצי וו' וו' יותר משני זהו' וו' וו' אחרי ששכירות הקצוב לו לקבל בכל הזמנים אף אם זול גדול בעולם תשעה זהו'

מינץ ואין לגרוע ממנו בשום אופן, וכולי האי ואולי שיוזל שער התבואה ושאר הצטרכות מאשר הוא עתה, ואך לאשר בעו"ה עתה חיסור פרנסה בעולם ויש קושי ליתן לו מקופת הקהל סך הנ"ל במלואו על כל שבוע, בשגם לפי תקותינו שיתקיים השלום בקהלתינו מהיום והלאה, ושיתנהגו גם אותן הב"ב כראוי לנגד אדמ"ו נ"י הנ"ל בשילוח כיבוד י"ט וכדומה כדרך שהי' מתנהגים ב"ב קהלתינו מעולם, ע"כ זה שלחנו דעתינו לאדמ"ו נ"י שרצוננו לתווך עמו הדבר עד"ז שיקבל מקופת הקהל משך חמשה שנים רצופי' מר"ח שבט שנת קפ"ב עד ר"ח שבט קפ"ז הבע"ל, על כל שבוע שכירות עשרה זהו' קאפענטיאנס מינץ וחדש ניסן ותשרי כפל, והוא גם הוא נתן מקום לדברינו ונתפייס עמנו שכה יהי' וכה יקום, ויכתב בפנקס הקהל את אשר נגמר בינינו בריצוי ובטוב לב שיקבל מר"ח שבט קפ"ב עד ר"ח שבט קפ"ז ל' על כל שבוע עשרה זהו' קאנפ. מינץ וניסן ותשרי כפול מזה אין לגרוע אף פ"א במשך זמן חמשה שנים הנ"ל. ולהיות זכרון בספר כתבנו אשר נעשה מאתנו רו"ט ח"מ עפ"י הסכמת והרשאת חי"א הנ"ל היום יום א' י"ז למב"י תקפ"ב פה ק"ק מט"ד.

נאם הק' ישראל פאלאק ... (מוואדיסלאוו?)
ונאם הק' דוד נ"פ
(שורה שני')
ונאם הק' גאטליב סג"ל
ונאם הק' ישראל בהמ"א צילטץ ז"ל
ונאם הק' דוד כ"ץ

יא.

קנס לקצין שלא התנהג כשורה בניהול מעות הקהלה והלך לערכאות

פסק נגד קצין מבני הקהלה, וקנס עבור הנהגתו בניהול מעות הקהלה, חתום גם ע"י הגאון ר' בונם איגר זצ"ל.

כהיום[רכא] דלמטה האבן אקרו"ט יצ"ו מאסף גוועזין אנשי יחידי סגולה ב"ב דקהלתינו שני פעמים ח"י אנשים אונד בראכט פאר לפני שני פעמי' הי"א הנ"ל, בנידון המעשה אשר עשה ר'... שהי' שנה העבר גובה של בשטאנד וקודם שנעשה התחדשות הקהל שנעשה חשבון צדק ע"י רואי חשבונות כנהוג קהלתינו, בעפינדעט זיך תוך החשבון שלו שנ"ח... ששה מאות זה' ואחד ושבעים זהו ז"ץ זאגי 671:7 ווינר וועהרונג מגבי' שלו, אחר כל זאת הלך ר' ... הנ"ל בערכאות אצל הערן שטול אונד אק"י אונגרעכטר ווייזע איינגעקלאגט בדברי כזבים איבר דיע[ם], איזט מוסכם גבליבן אצל שני פעמים ח"י אנשים לפי ראות עיניהם על אשר הלך בערכאות אונד אק"י אייגעקלאגט, לקנוס אותו דאס ער ניכט קאממען דירף לא לתוך הברירה ולא לתוך התמניות ולא לקראותו לתוך חי"א על עשרה שנים רצופי' מהיו' דלמטה. ולראי' בעה"ח ב' פעמים חי"א בצירוף אקרו"ט יצ"ו היום יו' א' ר"ב סיון תקפ"ג ל'

הק' ... ב"ה משה ליב טריבטש
הק' רפאל ליב"ה זלמן יצ"ו
הק' משה בער ברייאר
הק' ליב"ה אלי' יצ"ו
הק' געציל במוה"ג ז"ל
הק' ... ב"פ
הק' חיים ב"ה וואלף יפה ז"ל
ונא' הק' לוי ש"מ
ונא' הק' זלמן הרש סג"ל

הק' יוסף חיים במו"ה ישראל יואל ז"ל[רכב]
ונא' הק' בערל רוסט
הק' ישראל פאלאק מוואדיסלב
הק' אברהם חר"ן
הק' משה נ"פ
הק' יעקב פאלאק
הקטן משה לייב בן כ"ה אלעזר ז"ל
הק' נטע ברייער

רכא. פנקס השחור דף קנ"ג ע"ב.

רכב. הר"ר יוסף חיים בן מו"ה ישראל יואל לייטנר זצ"ל.

הק' וואלף בן כ"ה שמעון ז"ל	שמאול בי"ס
הק' מאיר פאקש	הק' אהרן בה"י ז"ל
הק' מיינסטרל כ"ץ	הק' גאטליב במו"ה אברהם צבי סג"ל
הק' יואל האס	לעמיל בן אייזיק
הק' דוד בכ"ה הענין	הק' אברהם ר"ב
הק' משה ליב טריביטש	הק' הרשל ב"ב ק"ד[רכג]
הק' רפאל בהז"ק ז"ל	הק' אשר ב"ח
הק' מורי בישיץ	הק' הרש ב"מ ב"א
הק' דוד נ"פ	הק' מרדכי ליב בהא"ס ז"ל
הק' גרשון ש"מ	הק' שמואל בא"ל
הק' נתן בן פייש ליב	הק' מרדכי ליב בן כ' יעקב ס"ל

אמת[רכד] שכפי האמור למעלה שר' ... הנ"ל קבל בערכאות אצל האדוי' הערן שטול יד"ה על האלופי' רו"ט בדברי כזב שראוי לעונש הנ"ל ששתו עליו ח"י אנשי' דבני קהלתינו ולאשר מסתמא בחנו הח"י אנשי' החתומי' שהכל כפי האמור למעלה, באתי ג"כ בהסכמה על המשפט שחרצו עליו שלא ישונה ממנו כנ"ל. לרבע"ה יום ב' ר"ג סיון תקפ"ו.

הק' שמחה בונם גינס חפ"ק הנ"ל

יב.

תקנה בענין מינוי הגבאים והעמדת אילנות בביהכ"נ בחג השבועות

תקנה בענין מינוי הגבאים, והעמדת מחיצות של אילנות בבית הכנסת על חג השבועות, עם חתימת הג"ר בונם איגר זצ"ל:

היום דלמטה כאשר שמנו לבנו לעיין בפנקס הקהל בתקנות הנוגעים לענין התחדשות הקהל, מצאנו וראינו כתוב שם תקנה אחת שא' מן שלשה גבאי

רכג. הרשל בן בענדיט ק"ד.

רכד. קטע זה הוא בכתב"י הגאון ר' בונם זצ"ל.

צדקה צריך להיות מצוי בביתו, והיא תקנה ישרה אשר לא הי' ראוי לנטות ממנה, ואך הבוררים שהי' בזמן שבנתי' לא שמרו חוק התקנה הנ"ל ובחרו שלשה גבאי' שאפי' א' לא הי' מצוי בביתו, ובכן הסכמנו לתקן הדבר קודם שהטילו בוררים דשנה זו פתקאותיהם לתוך הקלפי לבחור גבאי צדקה בקהלתינו יצ"ו והחזיקו כח התקנה הנ"ל בגזירת ב"ד, שהבוררים דשנה זו ואשר יהי' בשנים שאח"כ עד עולם לא יבררו שלשה גבאי צדקה בקהלתינו בלתי אם יהי' עכ"פ א' מהם מצוי בביתו בימי הכניסה, וכמו כן מוזהר אותו שבחרו לגבאי שלישי בקהלתנו באיסור ב"ד שלא לקבל הגבאות אחרי ששני הגבאים שקדמו לו בלתי מצוי' בבתיהם, ובאם יזדמן לפרקים שיהי' חוץ מביתו באיזה עסק מו"מ וכדומה, צריך להעמיד קודם נסיעתו מביתו א' מחמשה טובי הקהלה בחריקאו ולהנהיג הגבאות עד שיבוא לביתו, ומה שישאר ביד אותו שהעמיד בחריקאו ממעות הצדקה ימסור להגבאי בביאתו לביתו, ולא הוא ולא הגבאי צדקה רשאי' למסור שום ממון ממעות הצדקה ליד א' מאנשי ביתו או לנשותיהם, רק להחזיק תחת ידם מעות הצדקה שיגבה אצלם. כל הנ"ל נעשה ונגמר מאתנו בגזירת ב"ד שלא לשנות מכל הנ"ל לעולם והי' מעשה הצדקה שלום.

עוד הוסכם מאתנו היות שמן איזה שנים נשתרבב מנהג בלתי הגון בקהלתינו, שהעמידו בבהכ"נ דקהלתינו יצ"ו על י"ט של שבועות מחיצה של אילנות קלועים לראשי הקהל שהי' בימים שבנתי', אשר מלבד שלא הי' מנהג זה מלפנים בקהלתינו וגם לא נשמע כן מעולם שעושי' כן בשאר הקהלות זולת לרבנים יושבי כסאות שלהם שיש להם מקום מיוחד בבהכ"נ[רכה] וא"צ להחליף מקום העמדת מחיצת אילנות הנ"ל ממקום למקום כמו שהי' צריך לעשות לראשי הקהל ולעשות חורי' ונקבי' בחומות העזרה פעם כה ופעם כה, אף גם הוא נגד הדין לנתוץ חומת העזרה שהוא בכלל אזהרת לא לעשות כן לד' אלקיכם, ומה שעושי' כן לרבנים יושבי כסאות הוא מפני שלב ב"ד מתנה עלי' כמו שהותר מלפנים בישראל לשום עטרות ס"ת בראשי חתני' מפני שהי' מנהג רבי' ולב ב"ד מתנה עליהם, לא כן בדבר שלא הי' מנהג מעולם דלא שייך בי' לב ב"ד מתנה עליהם, ולזה שמנו חוק בגזירת ב"ד שלא לעשות מהיום והלאה שום בית של אילנות או מחיצה מיוחדת לראשי הקהל בביהכ"נ דקהלתינו על י"ט שבועות, ואף להסמיך

רכה. ראה ב"חוט המשולש" (עמ' קכ"ח): בכל חג השבועות כאשר לכבוד יו"ט נתפאר בית

מחיצה בלי דיצת יתדות בכותל ג"כ אסור מהיום והלאה, ולא ישונה עוד מאשר נהגו מעולם בקהלתינו ובשאר קהלות בענין זה. כל הנ"ל יצא מאתנו לרבעה"ח היום יום א' טו"ב למב"י תקפ"ג פה ק"ק מט"ד יע"א.

הק' שמחה בונם גינס מא"ש חפק"ק הנ"ל
הק' אליעזר ליפשיץ מל"ב
הק' יואל [לייפנר]

יג.

התחייבות הקהל להאב"ד רבי בונם איגר בתוקפו הראשון

לפנינו התחייבויות בני הקהלה לרבם הגאון ר' בונם זצ"ל בתקופה שהפרנסות נדלדלו, ומהם שחייבים לממשלה סכומים גדולים:

היות שנכתב מעלד"ז [=מעבר לדף זה] בפונקט ג' באם שאדמ"ו הרב הגאון נ"י יתקשר בקשר השידוך בן או בת יקבל מקופת הקהל מאה זהו' מינץ, בכן האבען אק"י כהיום דלמטה נושא ונותן בדבר גוועזן מאחר שהרב הגאון אב"ד נ"י עשה חתונה לבתו תי' אונד לאק"י [=לאלופי קהל יצ"ו] גשיקט האט דאס ער מוס המאה זהו' מינץ באקוממען כפי התחייבות של בני הקהלה ווייליען אבר אק"י איינגזעהן האבען דאס מאן דאטא ניכט פערמעגענד איזט הסך הנ"ל צו געבן, היות שמחמת צוק העיתים הללו איזט מאן זעהר בדרענדט בקהלתינו וכמה ב"ב יורדין בדיוטא תחתונה, ואין משגת לאק"י ליתן להרב הגאון נ"י הסך הנ"ל, וגם זינד אק"י פערשולדעט אצל קאמיטאט יר"ה על כמה אלפי', שלא יוכלו להוציא ידי חובתו, ע"כ עלה במוסכם לאסף כל בני הקהלה פער מעג דאס בשנים העוברים אק"י גמרו כמה דברים בנידון צרכי ציבור רק ע"י ח"י אנשים אונד האבען נימאהלס כל בני הקהלה רופען לאסען, ווארבר זיך כמה וכמה ב"ב אויף האלטען ווייל אללעס בלתי ידיעתם גשעהט והנה כאשר שעלה במוסכם ע"פ הן און

אלקינו ע"י עשבים אשר ריחם נודף ואילנות שונות, ועל מקומו של זקיני (החת"ס) זצ"ל בביהכ"נ נהגו לעשות כילה מיוחדת מענפי אילן ומיני עשבים..."

לאו כה יהי' וכה יקום, וכן עשו אונד האבען לאסן שלשה פעמים עפפענטליך רופען כל בני הקהלה זאללען קוממען אויף קהל'ס הויס, ור"ה יצ"ו האט זאלכעס פארגטראגגען לפני בני הקהל שהיו בבית הקהל ונמנו ורבו ע"י הן או לאווין ועלה ע"פ הגורל שהיו רוב לאווין דאס הרב הגאון נ"י קיינע מאה זהו' מינץ ניהמאלס צו בעקאממען האט וכה יהי' וכה יקום ע"ע, ואק"י האבען אונס שני נאמני הקהלה החתומים דלמטה פאר ברופען אום איבר צייגט צו זיין דאס רוב לאווין ווארין אונד נור ג' הן לראי' באנו נחנו נאמני הקהלה עה"ח פה ק"ק מט"ד יצ"ו.

נאם הק' ישעי' חזן ונאמן דק"ק הנ"ל
ונאם הק' ישעי' שמש ונאמן דק"ק הנ"ל

אשר נכתב לעיל בענין התחייבות נגד אדמ"ו הגאב"ד נ"י שנעשה אסיפה מכל בני הקהלה לבטל אשר נעשה מהמבוררים בשנתק"פ ל', הכל הבל ותוהו מכמה טעמים בראשון לא הי' אסיפה מכל בני הקהלה באשר רוב ב"ב לא הי' מצוי' בביתם, ובענין כזה שאין השעה דוחקת לסתור או לבנות יתכן להמתין עד לזמן שב"ב מצוי' בבתיהם, ואם גם הי' אסיפה גדולה מב"ב יצ"ו לא הי' ביכלתם להכחיש הרו"ט שחתמו בשנת תק"פ ל' על הפשר הנ"ל שנעשה בצירוף מלא כנהוג, שנית הביאו כבר דברי ערעורים לפני אדונינו הדוכס יר"ה ולא היה ראוי' בנתים כלל לקבל דעות על מה שהובא לפני אדונינו הדוכס יר"ה רק להמתין עד ביאת רעזולאצאהן מאדונינו הדוכס יר"ה... אח"כ באמת הרעזולאצאהן מאדונינו הדוכס באישור וקיום דברי הנ"ל דירעקציאהן שלא לגרוע לאדמ"ו נ"י מאומה מכל מה שנאמר במכתבים שלו מבני קהלתינו יצ"ו, ולזה מצאנו הכרח להעלות בזה בחת"י דלמטה שדברות הראשונות שנחתם מהרו"ט קהלתינו שהי' בשנת תק"פ ל' שרירי' וקיימים ודברות האחרונים של הרו"ט דלעיל בטלים ומבוטלים לראי' על כל הנ"ל בעה"ח היום יום א' י"ז למב"י תקפ"ג פה ק"ק מט"ד יצ"ו.

נאם הק' ישראל פאלאק מוואדיסלאוו
ונאם הק' דוד נ"פ
ונאם הק' גאטליב סג"ל
נאם ישראל בהמ"א צילטץ ז"ל
ונם הק' דוד כ"ץ

יד.

בנידון שטח קרקע בקהלה של מי הוא

פסק בנידון שטח קרקע בהקהלה, שאין להמערער תוקף כלל:

בע"ה

החלק פלאטץ שהוא אצל הגמיין גארטן סמוך להבית של כ' מרדכי ליב בן כ' יעקב סג"ל מאחורי החצר, דהיינו הרוחב של הפלאטץ שפונה לצד החצר הוא 2/3 קלאפטר ד' צאל, והרוחב הפונה לצד גמיין גארטן הוא א' קלאפטר וחצי, וגם 4 צאל אותו חלק פלאטץ הי' שייך להאלוף ה' מרדכי ליב ב"ה אהרן סג"ל ז"ל, אשר קנה מאת בן אחיו ה"ה מו"ה אהרן ב"ה יוסף סג"ל ז"ל, שדר לע"ע בק"ק שליינונג, ועכשיו מכר ה' מרדכי ליב בהא"ס הנ"ל החלק פלאטץ שלו לה"ה כ' מרדכי ליב בן כ' יעקב סג"ל ע"פ אופנים שמבואר בשטר מכירה, וקודם המכירה נעשה הכרזה שלשה פעמים בימי קה"ת [=קריאת התורה] בבהכ"נ הישנה כנהוג מי שיש לו דו"ד או טו"מ [=דין ודברים או טענות ומענות] על חלק פלאטץ הנ"ל יבוא ויעשה מחאה, ומי שלא בא תוך זמן הנ"ל איבד חזקתו, והיות שלא בא שום אדם לעשות מחאה ולטעון או לערער על הפלאטץ הנ"ל, לכן החלטנו את החלק פלאטץ הנ"ל לה"ה כ' מרדכי ליב בי"ס הנ"ל להיות שייך לו ולי"א ולב"כ לחלוטין ולצ"ע ולעשות עם הפלאטץ הנ"ל כאות נפשו וחפצו, ומעתה ומעכשיו כל מי שיבוא לערער על המכירה אין בדבריו כלום, וכטוען אחר מעשי בד"ח דלא יתעביד לי' דינא כלל, ולראי' מהימנא ביד הנעלה כ' מרדכי ליב בי"ס הנ"ל באנו בעט ברזל ועופרת, להיות לו למשמרת, היום יום א' ב' אדר ראשון תקפ"ד ל' פה ק"ק מט"ד יצ"ו.

נאם הק' שמחה בונם גינס מא"ש חפק"ק הנ"ל
ונאם הק' יוסף ב"ה אברהם ז"ל
ונאם הק' משה בער בריאר
ונאם הק' ישראל בהמ"א צילץ ז"ל

טו.

פסקי הקהלה על עבריינים שעשו מעשים שלא יעשו

פסק נגד מעשים רעים שנעשו בתוך הקהלה. האחד שביזו אנשים חשובים והוצאת דבה, והשנית שהכה אחד את רעהו באגרוף והפילו על כסאו של הרב אב"ד, עד שהוצרך הרב לצאת מחדרו מחמת ההכאות, ועוד[רכו]**:**

בע"ה

ע"ד המעשים רעים אשר פעלו ועשו בזמנים טובא. הנהו שני אנשים... בענינים שונים ומשונים מכל הבריות, והרעו אשר עשו ופערו פיהם לבלי חק, בחירופים וגידופי' על התורה הקדושה ולומדי', וכעת הוסיפו חטאים על פשעים, לבזות בעליהם בעיניהם ובפני רבים והוציאו דבות רעות על אנשי השם אשר שמם נודע בשערים ומפורסמים לשבח, ומכש"כ שלא נמצא בהם שום שמץ ודופי ח"ו, וכדי בזיון וקצף, לכן יוחקק ויורשם פה סרחונם של כאו"א מהעבריינים הנ"ל ומשפטם אשר נחרץ על כל או"א ע"י אדון פישקאל ואדון פקיד יר"ה דען 17.. יענר [=יאנואר 17] 825

אונטרן 11.. יענר 825 בייא גלעגענהייט איינעס הערשאפטליכען אונטרזוכס, וואצו אדון פישקאל אונד אדון פקיד יר"ה בבית הקהל דעזע פער אן שטאללטונג אנגעארדנט האבן, אונד כמה ב"ב בקהלתינו יצ"ו בייא בערוען וואורדן. ויבוא גם השטן להתיצב בתוכם ה"ה... הנ"ל, וועלכר אונבערופן ערשיען, אונד האט הר"ה בפני הפקיד יר"ה אונד אנדערע אנווועזנדע ב"ב בפ"מ איין גנב גענענט, ואפי' בלשון לע"ז, וועלכעס זא גלייך אדון פישקאל ואצל פקיד יר"ה שערפסט אויף גענאממען וואורדע, אונד אנבעפאהלען אותו הבליעל ע"י טראבאנט לפארכטענאוי לתוך התפיסה בבית הכלא צו ליפרן ולהושיבו שם עד שיבוא א' פישקאל לפ"א? ואז יוחרץ עליו משפטו וענשו כראוי. ובתוך כך ביום ד' שלאחריו אלז דען 12.. דיזעס, האט זיך איין אויף טריטט ער אייגענט דאס ר'... עם החתן הנער שמואל ברק"ס מחמת עסקי קשרי התנאים עם בתו של ר' ... הנ"ל

רכו. פנקס הקהלה הנקרא "דאס שווארץ בוך" דף קל"ה ע"ב.

אצל הרב הגאב"ד דקהלתינו נ"י עומד לדין ווארן, ווא בייא אויף ר' וואלף פויאר שהוא קרוב להתובע החתן שמואל הנ"ל געגענווערטיג ווער, ובתוך טענותיהם של הבעלי דינים הנ"ל בא כ'... הנ"ל אונבערופען לבית הרב אב"ד נ"י אשר הוא יושב שם לשמוע טענות בעלי דינים הנ"ל, מיט גרעסטן אונגשטים אונד מאוטה, וצעק בקול גדול בדברי ריב ומצה ובזיונות נגד החתן ... הנ"ל, ובתוך חילופי דברי הנערים זה מול זה הרים מיכאל את ידו והכה את רעהו החתן... ותפס אותו בראשו ודחף אותו לכסא אשר הרב הגאון יושב עליו לדין, וויא דורך הרב אב"ד נ"י זיך גענטהיגט גזעהן האט, זיין אייגענים צימר צו פער לאסן, להציל את נפשו מן הדחיפה והכאה אשר נדחף עליו החתן המוכה, וכאשר ראה ר' וואלף פויאר אשר עשה... הנ"ל להכות את רעהו וכי החזיקו בראשו הלך הוא ורץ ותפס את מיכאל בבגדו כדי להפרידם זה מזה, אח"כ תפס הרשע הנ"ל את ר' וואלף פויאר בצווארו וצעק בקול רם הביאו לי סכין לדקרו.

אחר הדברים האלה, הלך ר' וואלף והחתן שמואל הנ"ל לאדון פקיד יר"ה בקובלנא על הרשע הנ"ל וסיפרו לו כל הדברים המכוערים אשר פעל ועשה בבית הרב נ"י, וצווה הפקיד יר"ה להוליך אותו הבליעל לפארכטענאוי ולישבו שם בבית הכלא בייא א' פישקאל שמה ואז יתווכחו יחד לשפוט עליו ועל... הנ"ל בפ"א ולענשם וליסרם כאשר ראוי לאנשים הרעים כאלה.

ווא אויך אונטרם 14 דיעזעס בשני בשבת בא א' פישקאל מא"ב לפארכטענאוי ואז נתבררו הדברים הרעים אשר עשו ... וכמ' ... הנ"ל ונחרץ משפטם מפי השרים הנ"ל כמבואר פה וכאשר נכתב לזכרון שם בפ"א אין לעבלכען אמט.

tens 1 [=ערשטענס] נחרץ משפטו של כ'... להכותו וליסרו בשנים עשר מכות ע"י שני טאבאנטין ור' ... יוכה ג"כ בשנים עשר מכות אך מפני ש... הנ"ל ישב בבית הסוהר ששה ימים עד זמן הביקור הנ"ל ינוכה לו מכה אחת משנים עשר מכות עבור כל יום היותו בבית הסוהר, ופסקו לו רק ששה מכות להכותו.

ובהיות שאק"י אשר היו שם בעת בקורי הדברים הנ"ל הפצירו בתחנונים ובבקשות אצל השרים הנ"ל להקל העונש מכות מרדות רק לקנוסם בשארי קנסות אונד דרך פילעס ביטען זא ווייט גבראכט דאס זיא אונזרע ביטטע גוועהרטן אונד דיא שטראפע וויא פאלגענד פעסט בשלאסן אלס:

א) ... הנ"ל זאלל 2 שטונדע אין האלס אייזן הדבוק לבה"ם הק' איין גשלאסן שטעהן אונד הטראבאנט מוז כל השני השעות הנ"ל בייא איהם שטעהן בלייבן דאמיט דיזע שטראפע פאן דער לעב' הערשאפט אלס עקסעמפלאהר ערקענט ווערדן זאלל.

ב) מוס כ' ... הנ"ל אויף איממר פאלן אללען וואאל פעהיגקייטען דהיינו בוררות והתמינות ושמאות וח"י אנשים אויס גשלאססען בלייבען.

ג) ... הנ"ל איזט צוואהר אויף 4 וואכען אים שלאס אררעסט פעראוטהיילט ווארד דאך אויף פילעם ביטען ע"י אק"י האבן השרים הנ"ל וויידער מיקל גווועזן אונד איהם אויף 41 טעגן דאהין אין שלאסארעסט[רכז] וליתן לו שני פעמים בש[בוע]... חמין ובשארי ימים רק לחם ומים.

ד) איזט מיכאל הנ"ל מיט 18.. גולדן מינץ וועגען זיינע אויסגעאיבטען שלעגעריאן לויט האכפירשליכעס פרעפי... בשטראפט ווארדן... שני שלישים לקופת הערשאפטליכען רענד אמט ושליש א' לצדקה דמתא אבגטראגען ווערדן מוס.

ה) איזט ... הנ"ל פסול לבוא לתוך שום ברירה התמנוית ולהי"א ולשמאות כל ימי חייו.

כל הנ"ל יצא אפי א' פישקאל מא' פקיד יר"ה ע"פ הפצרת בקשת של אק"י שלא לענשם בהכאת לויט ...ללען לאנד.. גזעצען אונד דען פסק הנ"ל ... פעסט גזעצט דאס עס אויך אין לעבלעך אמט דא נעהעמליך פסק טאקאלירט איזט אי לזאת חקקנו זאת פה בעט ברזל ועופרת להיות זאת למשמרת לדורי דורות להיות נזהרים ונשמרים מכל מכה ובהרת ושלא לנהוג קלות בדין איש בחבירו ומכש"כ בבני תורה או מנהיגים הכשרים נעשה יום ב' ך"ד טבתקפ"ה ל' דאס איזט דען 17 ינר 825 למספרם כל הנ"ל שמעתי מפי אק"י אשר היו שם בפורכטנאה באותו מעמד שכל הנ"ל יצא מפי האדון פישקאל והפקיד יר"ה.... שם אין לעבליכען אמט ולראי' בעה"ח יום הנ"ל הק' ישעי'.... יע"א.

רכז. כאן מתחיל דף קל"ו ע"ב.

טז.

תקנה שמלמדי תינוקות לא יתמנו בהתמנות משרה בקהלה

תקנה שמלמדי תינוקות לא יתמנו בתוך הברירה.

כהיום דלמטה עלה במוסכם אצל אסיפת אק"י **ובראשם הרב הגאון אב"ד נ"י** ובד"ץ דקהלתינו יצ"ו, לעשות תיקון ישר בעיני אלקים ואדם בעניני התמניות, להיות גדר למשמרת, לדורי דורות, שכל מי ומי מן הבעלי בתים דקהלתינו יצ"ו שהוא בסוג מלמד תינוקת, או הלומד עם תלמידים באיזה אופן שיהי' הן בשכר הן בחנם, אותו המלמד לא יבורר ולא ימונה בהתמניות י"א אנשים או קאסיר מ"מ יר"ה [=מס מלכות ירום הודו] או למנות לאיזה שירות הקהל, **כי ע"י כך התינוקת של בית רבן – והתלמידים**[רכח] **- בטילים**, והמלמד ההוא לא יכול לעסוק במלאכת שמים באמונה ע"י עול הציבור המוטל עליו וכה יהא וכה יקום ע"ע, כי הדבר הזה נעשה ע"פ הסכמת חבר עיר ובד"ץ ע"פ דתה"ק פה ק"ק מט"ד יום ה' ג' דחהמ"פ תקפ"ה לפ"ק.

הק' שמחה בונם גינס מא"ש
הק' אליעזר ליפשיץ מל"ב
הק' אליעזר דרעזניץ[רכט]

רכח. מילה זה ניתוסף בין שורה ד' וה' ולהלן נכתב קיומו.

רכט. הוא הגאון רבי אליעזר דרעזניץ מיללער זצ"ל שנולד בקהלת דרעזניץ אשר במורוביה בערך בשנת תקמ"ה לאביו הר' יאקב בן הר' נתן זצ"ל ולאמו מרת אסתר ע"ה, וכך כותב עליו בן אחיו הר' פייש בריש ספר "מנחה בלולה בשמן" (בודאפעסט תרפ"ז): **היה תלמיד חביב של מרן בעל החתם סופר זצ"ל, כי בעודנו נער כאשר נקרא הח"ס מדרעזניץ למאטערסדארף בשנת תקנ"ח, היה הוא רץ ורודף אחריו ברגליו עד אשר שבא להחניה ראשונה בעיר סקאליץ כי שם היו ינוחו יגיע כח איזה שעות, ואחרי שראה אותו רבו ושאלו מה לך פה ענה ואמר לא אוכל לעזוב את רבי אף אם אהי' מוכרח לילך כל הדרך ברגלי, והשיב אם כן איפה בא ושב על העגלה אשר לי, ובכן נסע עמו עד שנשתדך ונשא משם, ובני הקהלה מאטערסדאף מנוהו לדיין עליהם.**

זוגתו היתה מרת פראדל לבית ברייער שנשא אותה בשנת תקס"ח בערך וקבע דירתו בבית הק"ק של משפחת ברייער, כנראה שחמיו היה הר' יוסף אלי' ברייער, נפטר בשנת תקצ"ד בערך, וכנראה שמנוחתו כבוד בק"ק מט"ד.

בניו: א' בתו חי' שרה אשת רבי ישעי' בן ר' געצל ממט"ד, ב' בתו מרת לאה אשת הר' יוסף העניגסבער ממט"ד, ג' בתו אשת הר' אברהם אלי' גאבריאל

הק' יוסף ב"ה אברהם[רל]
גאטליב סג"ל
משה בער ברייער
ישראל ...
הק' וואלף פוער
הק' נתן ב"פ
הק' הרשל ב"ה אברהם כ"ץ

שלשה מחקים שבד"ה כהיום וכו' וכן תיבת והתלמידים הנכתב בין שורה ד' לשורה ה' ד"ק יום הנ"ל

הק' שמחה בונם מא"ש
הק' אליעזר ליפשיץ מל"ב
הק' אליעזר דרעזניץ

יז.

תקנות שונות שנעשו באסיפת אלופי קהל

העתק מאיזה התקנות הנעשים באסיפת אק"י:[רלא]

א' בנידון הוצאות התחדשות שלא בזמן הסעודה, אין רשות להגבאים לעשות הוצאות יותר על השיעור עשרה זהו' שיין, ואם שיוציאו יותר מהסך הנ"ל מחוייבים הגבאים לשלם מכיסם ומכספם, וכ"כ בשעת וזמן הסעודה אין רשות לשום גבאי להוציא הוצאות אכילה ושתי' שום פ"א.

ב' גם נעשה באסיפה הנ"ל היות שהקדימה לבן חברא קודם שהגיע לשש שנים בלי אסיפות כל בני הח"ק רק ע"י א"ג לבד תוך הח"ק איינצוקויפען, והיות שכמה מבני ח"ק באו לכתוב הילדים שלהם, והמה נ"ח סך מסוים

מאייזנשטאדט, ד' בתו אשת הר' יוסף בויער, ה' בתו אשת ר' מרדכי סג"ל שישא, ו' בנו הר' יאקב אלי' ז"ל, ז' בנו נתן ז"ל.

רל. חתימות ראשי הקהל מצד שמאל.

רלא. פנקס חברא קדישא י"ד ע"ב.

וואכן געלדר, ומרבים חוב על חוב מעצמם וביותר מהילדים שלהם, ע"כ עלה במוסכם אצל אסיפה שלא יבוא שום ילד בן חברא תוך הח"ק יצ"ו, ע"י אביו באם שלא יסלק תחלה אותו מאן דהוא החוב שלו עד פ"א [=פרוטה אחרונה], וכה יהי' וכה יקום מבלי לזוז זיז כ"ש מכל מה שמבואר למעלה הן בנידון הוצאות כנ"ל והן בנידון איינקויפונג בן חברא. לראי' לכל הנ"ל בעה"ח יום א' כ"ה שבט תקפ"ח לפ"ק

הק' שמחה בונם
הק' אליעזר ליפשיץ
הק' אליעזר דרעזניץ
הק' יוסף בה"א
הק' משה נ"פ
הק' רפאליבה"ז

העתקתי מגוף הכתב לראי' בעה"ח הק' ישעי' שמש ונאמן פה ק"ק מ"ד

יח.

אודות מקומו של חבר הקהלה בבהכ"נ לפי צוואתו

אודות צוואת כ"ה אברהם חר"ן לענין מקומו המיוחד בעזרת אנשים בבהכ"נ:

רלב דלמטה עמד הק' כ"ה גבריאל טריביטש גבאי דח"ק גמ"ח בפנינו עם התו' מ' מאיר סג"ל, ע"ד המקום בע"א [=בעזרת אנשים] הנמכר בצוואתו של המנוח כ"ה אברהם חר"ן ז"ל, שיהי' למדן המכונה בשם "מורנו" עומד ומשמש שם כל השנה בשביל תלמוד משניות בכל יום לטובת נשמתו, וכפי המוזכר לעיל דף ס"ב כבר נתנה חמותו מ' דאבריש חצי המקום לח"ק וע"ז נתפשר ר"ג הנ"ל עם מו"ה מאיר הנ"ל עפ"י הסכמת דעתינו לאשר שכר המקומות כעת מעט הנה לפי הזמן שישלם בעד שנה העברה שח"י

רלב. פנקס ח"ק דף ש' ע"א.

משתמש במקום הנ"ל לבדו ארבעה זהו', וכן בשני שנים שאח"כ יזכה להשתמש בה לבנו או ליקח לו אחר שישתמש עמו בשותפות וישלם לח"ק הנ"ל ד' זהו' בכל שנה משני שני', ואחר כלות השתי שני הנ"ל הרשות ביד הגבאי' ח"ק שיהי' באותו זמן להתפשר עם התו' מ' מאיר הנ"ל ג"כ על שלש שנים רצופי' כפי הזמן וכפי ראות עיניהם.

לרבע"ה [=לראיה באנו על החתום] מט"ד יום א' ר"ח אלול תקפ"ח ל'.

הק' שמחה בונם גינס מא"ש חפק"ק הנ"ל
הק' ליזר ברייער
הק' אליעזר דערזניץ

יט.

רשימת עזבונו של הגאון רבי בונם איגר זצ"ל

לפנינו החפצים ורהיטי ביתו מעזבון רבינו הגאון ר' בונם גינס זצ"ל, שרכשו בני הקהלה:

להיות לזכרון על שנים הבאות לטובה שקנו אק"י אחר מות אדמ"ו הרב הגאון מו"ה בונם זצ"ל מעזבונו את כל המבואר פה דלמטה.

6 זעסלן [=כסאות] דהיינו א' זעסל נמצא בעלי' 5 זעסל המה תוך הבית

1 ראהר גפלאכטענע זאפעע

1 דעטא מיט האאר

2 זעסלן דע' דע'

2 שובלאד קאסטל

1 גלאזענער אויף זאץ קאסטן

1 פאן אייכען האלץ נעהן טישל [=שולחן תפירה]

1 אייכען נאכט טישל

1 אנדעס טישל בסוכה

2 אייכענע בעטטר

1 גראסר הענג קאסטל פאן איין האלץ

1 קאכל וספייס קאסטען

1 ספרים קאסטן אין דער פאדערע שטובע [ארון ספרים בחדר הקדמי]

1 ספרים קאסטן בבית המדרש

2 שעהן זעסל

1 קליינר מעסינגר הענג לייכטער מיט 3 רעהרן בבית המדרש

כ.

צוואת הרבנית של רבי בונם איגר זצ"ל

צוואת הרבנית מרת שרה חיות ע"ה אלמנת הגאון ר' בונם גינס זצ"ל:

ב"ה[רלג]

העתק מגוף הצוואה של האשה הרבנית הצנועה מ' שרה חיות ז"ל, אלמנת המנוח הרב הגאון מו"ה בונם גינז זצ"ל, דהיינו פונקט ב' הנוגע בענין התחייבותה ונדיבות לבה לתיקון קרן קיימת עבורה, הנעשית ביום ה' ט"ז אלול תר"א ל' ומקום אחר חתימות ידה ממש בחתימות שני עדים כשרים ונאמנים, ה"ה הישיש התו' מו"ה יוסף ב"ה אברהם זצ"ל, וה"ה הרבני מו"ה אהרן זינגר זצ"ל. -

ב' הנה אפרוט לכם כל תוכן מצבי ומעמדי הוני ורכושי, אשר חנני אלקים בזה, ואיך לנהוג בזאת אחר אריכות ימי במה שישאר אחרי ברכה. - כפי

רלג. פנקס ח"ק דף צ"ב ע"ב.

השטר ושותפות אשר הוקם ביני ובין בני מו"ה יוסף ליזר נ"ירלד, הנעשה ביום ג' ט"ז אייר תקצ"ו מסרתי לידך בני שי' מעות מזומנים שטרי חובות שהיו לי לגבות, אשר כעת נגבו ונשתלמו כולם בס"ה שני אלפים זאגע 0002 וויענר וו"ג, ואחר זאת גביתי עוד חוב א' שהי' לי לתבוע מסך שבעים זהו' וו' וו' אשר גם זה נתתי לבני חי' לתוך השותפות, לפ"ז יש בידו סך הקרן

רלד. מו"ה יוסף אליעזר בן מו"ה וואלף אבליס זצ"ל, אביו הגאון מו"ה וואלף אבעליס זצ"ל היה אב"ד דק"ק טאפפענאדי [טאב] וגליל שאמידע, הוא היה בנו חורגו של הגאון ר' בונם גינס זצ"ל, כי אמו מרת שרה חיות נשאת להגאון ר' בונם בזווג שני - ראה להלן במדור הג"ר בונם גינס זצ"ל.

ועי' בתשובות ומכתבים של מו"ה בונם גינס (עמ' תצ"ח) במכתב שכותב הגאון ר' שלמה זלמן אולמאן לחותנו הגאון ר' בונם: "ב"ח [=בנו חורגו] הבחור יוסף ליזר שי' לומד בהתמדה".

ר"ח תמוז שנת תק"ץ נשא זוגתו מרת צוויילה בת מו"ה גאטליב בן מו"ה אברהם הרש סג"ל. בנם ר' וואלף ליב אבליס היה חתן הגאון ר' פנחס ליב פריעדן אב"ד קאמאראן זצ"ל.

היה לו עוד בן בשם אברהם הרש שנימול ביום ש"ק ב' טבת תקצ"ד לפ"ק.

מו"ה הר' יוסף אליעזר נפטר בשנת תר"י, ובפנקס צדקה דמתא מפרשת וארא דשנה ההיא כתוב: **יום ב' וארא בבית הנעדר מו"ה יוסף ליזר אבליס זצ"ל.**

בספר נחלת בנימין של בן אחותו הגאון ר' בנימין וואלף ברייער אב"ד טאב זצ"ל מביא חידוש בשמו, וז"ל שם: ודודי הצדיק הרבני החרוץ המופלג וכו' מו"ה יוסף אליעזר ז"ל כ' בהגה"ה וז"ל ולי נלע"ד דע"כ דעתו הרמה ונשגבה מא"א הגאון זצ"ל... זוגתו מרת צבילה נפטרה ביום ה' י"א אדר ראשון... וזה נוסח מצבתה: פ"ט האשה היקרה... אשת חיל...צבילה אשת מו"ה יוסף אליעזר אבעליס ז"ל, נפטרה ביום ה' **י"א אדר ראשון...**

צדקתה הכרת פניה ענתה. בלבה יראת שמים...ידיה פרשה...לתמוך עניים ואביונים בטובה. הגיעו לשתים ושמונים שנתה אבלו... ספדו ידידותיה. ת.נ.צ.ב.ה.

והנני להעתיק ממה שנמצא על **הטבלא בביהכ"נ הקדוש דק"ק מט"ד יע"א** (מתוך הספר אלף כתב אות שנ"ט): **לזכרון תמיד למען ידעו דורות אחרונים צוואת אדונינו** ורבינו הרב הגאון הגדול החסיד האמיתי בעל המחבר ספר "בינת יששכר" מה' **יששכר בער בלאך זצ"ל מהאמבורג, אשר ציוה לפני מותו שלא להדליק או לכבות נרות בבהכ"נ הקדושה בלילי שבתות וימים טובים, ובפרט ביום גדול ונורא יום כפורים על ידי אמירה לנכרי, ועי"ז יצילנו ה' מאש וממים, אם ילכו בעת צרה ח"ו איזה אנשים הגונים על קברו להתפלל,** והוא גם הוא אמר שבטוח בחסד הא-ל יתברך שלא יהי' באופן זה שום פרץ ברחובותינו. אי לזאת נעשה תיקון ע"י אק"י ליחד מקומות בכל פינה ופינה בבהכ"נ הקדושה לשום שמה נרות של הבע"ב ביום הכ' [=הכפורים]. ויהי בי"כ העבר תקצ"ז ל', עשו איזה אנשים נגד רצון הרב החסיד

שלי מסך שני אלפים שבעים זהו' זאגע 0702 לעסוק בכל מיני מו"מ לטובת שנינו כאשר יצוה ד' אתנו את הברכה. - ומהסך קרן שלי 0702 וו' וו"ג כנ"ל אני נותן סך שני מאות שבעה ועשרים זהו' לשני חבורת קדושות וה"ה ח"ק לומדי ש"ס בכל יום בבהכ"נ הקדושה אחר תפילת שחרית, ולח"ק גמח"י במתנה גמורה פסוקה וחלוטה מעכשיו ושעה א' קודם מותי, היינו מאה זהו' לח"ק לומדי ש"ס, ומאה זהו' לח"ק דגמח"י, והשבעה ועשרים זהו' יוחלקו ע"י בני ר' יוסף ליזר כאשר אבאר פה לקמן, והסך שני מאות זהו' כנ"ל השייכין לשני ח"ק הנ"ל הצבורים ונמסרים ביד בני שי' המה יהיו לי לקרן קיימת ע"ע על אופני ופונקטן אלו לתיקון נשמתי: היינו הסך שני מאות זהו' יהי' תמיד על בטחון מוספק, ואם ירצה בני שי' להחזיקם בידו על חמשה למאה על בטחון מוספק כדי שיעלו הפירות סך עשרה זהו' זאגע 01 וו' וו"ג לכל שנה, או ליתנם להשררה יר"ה על חמשה למאה כדי שיגיע לכל א' משני ח"ק הנ"ל חמשה זהו' לכל שנה ושנה עד עולם, ובעבור זה ימחלו אלופי לומדי שיעורא דרבנן בבהכ"נ לגמול חסד עמי, שבכל י"א חודש אחר אריכות ימי יאמרו הרבון אחרי הלימוד בכל יום ויזכירו שמי **שרה בת רחל** ז"ל וידליקו שמ"ז בבהכ"נ בכל יום הי"צ שלי ויאמרו קדיש דרבנן אחר הלימוד, ואותו הלמדן שיאמר קדיש דרבנן אחר הלימוד ביום י"צ שלי יקבל מקופת הח"ק זו סך ח"י פגים וויענר ווערונג. אמנם אם ירצה בני מ' יוסף ליזר לברור שני לומדי תורה מתוך הח"ק דש"ס לומר הקדיש ורבון ביום י"צ יחלוקו שניהם אותן ח"י פגים הנ"ל ח"י חצי פגים לזה וח"י חצי פגים לזה. והמותר מהפירות חמשה זהו' לשנה שייכין לאותו החק"י. - והח"ק גמח"י אשר גם המה יקבלו הפירות מן מאה זהו' לשנה חמשה זהו' בכל שנה ושנה עד עולם, יגמלו ג"כ החסד עמי שישכירו בכל י"צ שני לומדים ללמוד פרק משניות ולומר קדיש דרבנן והרבון, ויזכירו שמי שרה

הנ"ל, והדליקו נרות בבהכ"נ הקד' ע"י אמירה לנכרי לעת נעילת השער, וביום השלישי למחרת יום הכפורים בחצי הלילה ליל ש"ק שבין י"כ לסוכות, הבערה ללהב יצאה ברחוב עכו"ם, והיינו בסכנה גדולה על מאד, והלכנו על קבר של הרב החסיד הנ"ל זצ"ל, וקבלנו עלינו ועל זרעינו שלא לעשות עוד להמרות פי צדיק, ות"ל יתברך ששמע תפלת צדיק אשר התפלל בעדינו, ונגע לא קרב באהלינו. ומאחר שגם בליל א"ך אלול תקצ"ז הבערת אש לוהט יצאה מבית נכרי סמוך לרחוב היהודים, וברעדה וחלחלה אשר אחזונו מפני מראה האש הגדול, וברוב חפזינו להציל את נפשותינו לא עלה על דעתינו לילך על קבר הצדיק הנ"ל, וברגע קטן הבעיר ביעקוב אש, לא נופח אכלה סביב, אשר כמעט כל בתי היהודים היו לשריפה,

בת רחל כנ"ל, והמה ילכו על קברי ביום הי"צ שלי להתפלל שם תפילה קצרה לטובת נשמתי, ויותן לכל או"א משני הלומדים א' זהו' וויענר וועהרנג, וגם יתנו לשלשה אלמנות או לשלשה עניים ודחוקים לכל או"א ח"י ץ' ס"ה הוצאות הח"ק גמח"י לכל שנה ושנה F2:54 וו' וו"ג. והנותר מן הפירות חמשה זהו' הנ"ל שייך לקופת אותו הח"ק גמח"י. ובתנאי שהברירה ביד בני ר' יוסף ליזר שי' לברור אותן שני לומדים הנ"ל כטוב בעיניו, ולא ע"י איש אחר כדי שיעשה הכל באמונה. - ומאותן שבעה ועשרים זהו' הנותרים על סך שני מאות זהו' הנ"ל שביד בני יחי', יותן לאותו למדן הנברר לומר קדיש דרבנן והריבון אחר הלימוד שיעור הש"ס בבהכ"נ בכל י"א חודש אחר פטירתי סך חצי ח"י זהו' F9 וו" וו"ג, ולעת מצוא זה יום המיתה יחלק בני שי' לע"ע ח"י זהו' זאגע F18 וו' וו"ג, ובזה עולים הסך F27 היתורים על סך שני מאות זהו' הנתונים ונמסרים וצבורים ביד בני שי' הנ"ל, לפי החשבון זה יש לי מעות קרני לאחר ניכוי F227 לק"ק והוצאות הנ"ל מסך קרני שבתוך השותפות שלנו רק סך F1843 , ומהסך זה ינוכה הסך שט"ח שביד בני שי' בחתימות ידי על סך F680 וו" וו"ג ונשאר קרן שלי תוך השותפות שלנו אחד עשר מאות ששים שלשה זהו' זאגע F1163 וויענר וועהרנג. -

כל הנ"ל העתקתי מגוף הצוואה בלי שום חסר ויתיר ולרבעה"ח הק' זלמן העניגסבער נאמן פה

האשה הרבנית מ' שרה בת רחל הנ"ל נעדרה ונקברה **ב' אייר התר"י לפ"ק**

ע"כ נעשה הגליון הזה, להעיר עיני עירינו תמיד, שלא תשכח לקיים, והוא רחום יכפר עון ולא ישחית וכו'.

נדבה מן התורני מו"ה יוסף אליעזר אבליס נ"י עבור בני הילד וואלף ליב יחי', ואף עבור נשמת הרב החסיד הנ"ל בשנת תקצ"ז, ונתחדש ע"י בנו הנ"ל בשנת תרל"ז לפ"ק, עכ"ל.

צוואת הרבנית של רבי בונם איגר זצ"ל

וזה נוסח מצבתה:

***

פ"ט האשה החשובה הרבנית הצדקת
מ' שרה ממשפחת חיות שהיתה זווג שני
של הר' הגאון מו"ה וואלף אבעליס זצ"ל אב"ד דק"ק
טאפפענאדי וגליל שאמידע וזווג שני
של אמו"ר הרב הגאון הגדול כמו"ה בונם
זצ"ל שהי' אב"ד ור"מ קהלתנו מט"ד יצ"ו
י"נ
ביום ב' דר"ח אייר תרי"וד לפ"ק
ש'רה יקרא ש'מה כי ש'רתה כל ש'נותיה
ר'גליה לעשות ר'צון קונה ר'צו בחברת ר'עיותיה
ה'ודה פנה ה'דרה עמה ה'ובל לקבר ה'ורידה
ח'דות ה' ח'פצה ותורת ח'סד ימי ח'ייה
י'צאה קדם י'וצרה ובוראה י'די חובת י'מיה
ו'תקם בלילה ו'תדר שינתה ו'תיטב לבני ו'בנותיה
ת'מור זבחי ת'מים נשמעו ת'מיד כל ת'פילותיה
זכרונה לברכה שלום עליה
ת"נ צ' ב"ה

הגאונים למשפחת פראנקפורטער שאטטען

הגאון ר' ארי' יהודה ליב פראנקפורטר
אב"ד מאטערסדארף זצ"ל

הגאון ר' ארי יהודה ליב פראנקפורטר[א] זצ"ל נולד בקראקא[ב] לאביו הגאון ר' יוסף שמואל זצ"ל, ששימש אח"כ כאב"ד בקהילה המפוארה ק"ק פ"פ דמיין - מהקהילות הגדולות והחשובות בעת ההיא.

מאיזה זווג של אביו הגאון זצ"ל נולד בנו רבינו ארי' יהודא ליב לא מצינו ראי' מפורשת, אכן הדעת נוטה כי הוא נולד מזווג שלישי של רבינו מרת רבקה, שהיתה נכדת הגאון בעל המגלה עמוקות, שהרי ידוע שהיה נכד המגלה עמוקות[ג].

א. כך חותם שמו בפנקס הקהלה דק"ק מט"ד (שווארץ בוך דף ט'): אריהודא ליב מפ"פ דמיין. ובסוף הקדמתו להגהות על הש"ס דפוס אמשטרדאם ודפוס פראנקפורט דמיין הוא חותם ג"כ ארי' יהודה ליב.
אולם מנוסח מצבתו המובא להלן, נראה שהי' שמו: "משה ארי' יהודה ליב", ואולי הוסיפו לו את שם משה בחליו כנהוג.

ב. כך כתוב בס' "מצבת קודש" של גר"וו עמ' 110, וכמראה מקום לזה מביא כלילת יופי חלק ב' עמ' קמ"ד. אמנם שם לא כתוב מפורש שנולד בקראקא, אבל כן מוכח מדבריו שכותב שם עמ' קמ"ו: [והגאון ר' שמואל ר' חיים ישעי'ס] הרביץ תורה לתלמידים [בקראקא] ... ובתוכם גם בנו בחור חמד נחמד ונעים מו"ה ארי' ליב אשר נעשה אח"כ ארי שבחבורה. ובאמת שעפ"י חשבון נראה שנולד בק"ק קראקא, כי אביו הגאון ר' שמואל ר' חיים ישעי'ס נשא זווגו השני בשנת ת"ז, וא"כ בפשטות היה אז לכה"פ בערך בן שמונה עשר, ועפ"ז יש לשער שהגאון ר' שמואל ר' חיים ישעי'ס נולד בשנת ש"ץ בערך, וידוע שהגיע לפפד"מ בקיץ דשנת ת"ן ולא מסתבר שבנו ר' ליב נולד כשהיה אביו למעלה מששים שנה.

ג. רבינו ארי' יהודה ליב בסוף דבריו ב"דברי המתעסק" שבראש הוצאת הש"ס שלו אמסדרטאם תע"ד ופ"פ דמיין ת"פ, כותב: ויהא רעוא שאזכה להוציא לאור שארי כתבי קודש של אאמ"ו הה"ג זצ"ל, וכתבי הקודש של אאמו"ז איש אלדים קדוש, הגאון המפורסם מוהר"ר נתן שפירא זצ"ל בעל מגלה עמוקות, זכות' וזכות שאר אבותי הקדושים יעמוד לי שאזכה להרביץ תורה בישראל.

כשהגיע לפרקו נשא את מרת יוטלא, בת הגאון הגדול מוהר"ר שמואל הכהן שאטן[ד].

מפעלו הגדול של הגאון ר' ארי' ליב, הוא, הוצאת הש"ס במהדורה מפוארה והגהה מדויקת עם תיקונים רבים, ביניהם הוספות הנקודה שבין הדיבור המתחיל שבה מעתיק רש"י את דברי הגמרא ובין דברי רש"י עצמו, כמו כן הוסיף מראה מקומות ברש"י ובתוספות ושאר מעלות טובות, כמבואר בהקדמתו להש"ס הנדפס חלקו באמט"ד בשנת תע"ד וכולו בפ"פ דמיין בשנת ת"פ – תפ"ב.

בערך בשנת ת"ץ נתקבל לרב ואב"ד בק"ק מט"ד, וכיהן בה עד לפטירתו ביום י"ז טבת שנת תצ"ח מלבד בנו הגאון ר' נתן נטע שמילא מקום אביו ברבנות נודע לנו על עוד בת שלו מרת מערלא ע"ה.

וזה נוסח מצבתו: **ברמה נשמע ביללה קולינו, כי שבת משוש לבינו, נפלה עטר' תפארת ראשינו, מגיננו ומגן הדור גאון עוזינו, ה"ה ארי' דבי עילאה אמ"ו הרב המאו' הגדול הוותיק החסיד המפורסם ענוותן כהלל מזה בן מזה מו"ה משה ארי' יהודא ליב, ברא כרעי דאבו' הגאון החסיד המפורסם מוה"ר שמואל זצ"ל שהי' כבוד גדולתו בק"ק פ"פ דמיין, שקעה חמה שלא בעונתו ליל ש"ק י"ט[ה] טבת תצ"ח לפ"ק. תהי נפש אדוננו צ.בצ. ה. [=צרורה בצרור החיים].**

והיות שברור לנו שהגאון ר' ארי' יהודא ליב היה נכד המגלה עמוקות, ומדבריו שציטטנו לעיל משמע שרבינו ארי' יהודא ליב עצמו היה נכד המגלה עמוקות – ולא אביו, ורק אודות זווגו השלישי מרת רבקה יש לנו ידיעה שהיא היתה נכדת המגלה עמוקות כנ"ל, מסתבר לומר שהיחוס עולה דרכה, ושמרת רבקה היתה אם הגאון ר' ארי' יהודא ליב זצ"ל.

מה גם שהגאון בעל המגלה עמוקות נולד בשנת שמ"ה (כך כותב ידידי הר"ר אליעזר כ"צמאן בתולדות המגלה עמוקות עמ' י"א), והגאון ר' יוסף שמואל נולד רק בערך חמישים שנה אחריו, מסתבר שהוא או זוגתו היו מנכדיו, ולא מניניו דור רביעי.

ד. מרת יוטלא נפטרה במט"ד ביום א' ד' ניסן שנת תקי"ט, וראה נוסח מצבתה להלן ו'.

ה. בהעתקת המצבה (שנמצא בכת"י) ישנו סימן שאלה על היום בחודש.

א.

בפנקס הקהלה מצאתי רק קטע אחת שנחתם על ידו, אחר זמן העבירו קוים על הקטע לסימן מחיקה.

ע"ד שתבע ה"ה שמואל ב"ה צבי ס"ל מן ה"ה כהר"ר ליב בהר"ר דניאל, מאה וארבעים זהו' עבור הסחורה שמכר לו כפי הרשימה בפנקס של כ' שמואל הנ"ל חתום בח"י של ר' ליב הנ"ל הנעשה ביום ד' ה' כסליו תצ"ב ל' וזמן התשלומין הי' בחה"מ של פסח העבר, ובכן... שמואל הנ"ל סך הנ"ל, ור' ליב הנ"ל השיב שעל התשלומים הסחורה הנ"ל נתן לו ג"כ ממראני כאשר בא לכאן, וכפי המדובר שהי' ביניהם ונשכח מאתם למחוק חת"י בפנקסו של כ' שמואל הנ"ל, ובאשר שכבר פרע לו הממראני הנ"ל ממילא בטל החתימה שבפנקס הנ"ל, מצאנו שר' ליב הנ"ל ישבע היסת בפתא"ה ביום הכניסה, שכדבריו כן הוא שהרשימה שבפנקס של ר' שמואל הנ"ל הוא אותו חוב ממש שנתן לו ממראני עליו שכבר פרע לו ולא נשאר חייב לו כלום. ואחר שישבע ר' ליב הנ"ל הוא פטר ומסולק מת.. ע.. כ' שמואל הנ"ל וח"י שבפנקס כ' שמואל הנ"ל הוא בטל ומבוטל כחרס הנשבר יצא בפנינו יום ה' ר"ח חשון תצ"ו.

הק' אריהודא ליב מפ"פ דמיין
הק' שאול במהאזצ"ל[ו]
אהרן בהר"ר יעקב זצ"ל

ו. בפנקס השחור דף ט' ע"א.

ז. הוא מוהר"ר שאול בן מו"ה אהרן קעמפנער - דיין בק"ק מט"ד ומשם נתקבל למרא דאתרא מק"ק וויען, ונפטר שם כבן תשעים שנה בשנת תקל"א לפ"ק. וז"נ מצבתו: פה נטמן הרב מוהר"ר שאול בן הרבני מוהר"ר אהרן קעמפנער זצל"ה נפטר בליל ג' ונקבר בהספד מר ואבל כבד ביום ג' ר"א שבט שנת תקל"א לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.
בפנקס הח"ק דשם משנת תקכ"ג באות כ"ו כתוב: "ולהגדיל התורה ולהאדירה בפלפול ובסברה, לכבוד השי' ב"ה, הוברר לעת הזאת מאת כל בני החבר' ה"י, מרא דאתרא הישיש וזקן זה שקנה חכמה הרב הגאון מוהר"ר שאול קעמפנער נ"י שילמוד כל שבוע ושבוע איזה דברי חידושי ש"ס."

הגאון ר' נתן נטע פראנקפורטר אב"ד מט"ד

הגאון ר' נתן נטע נולד בפ"פ דמיין בערך בשנת תפ"ה[ח], כשאביו הגאון ר' ארי ליב זצ"ל שימש כדיין בהקהלה.. אמו הצדיקת מרת יוטלא היתה בת הגאון המהרשש"ך זצ"ל. בהיותו כבן שש שנים בערך עבר עם אביו לק"ק מט"ד, לאחר פטירת אביו הגאון זצ"ל- שנפטר ביום י"ט טבת תצ"ח - מילא ר' נתן נטע את מקומו כאב"ד מט"ד אחר פטירת אביו והוא היה אז בחור צעיר כבן י"ג שנים[ט].

בזווג ראשון נשא את מרת ריזל בת הר"ר וואלף ברילין מנס ע"ה. חותנו הר"ר וואלף ברילין היה נצר לאחת המשפחות המיוחסות באשכנז, בנו של הישיש הר"ר ליב ברילין בן הגאון ר' יצחק איצק ברילין אב"ד האמעלברג זצ"ל, בן הגאון ר' משולם זוסיא ברילין אב"ד פולדא זצ"ל[י], ומגזע משפחת אופנהיים שועים ונגידים מדורי דורות בקהלות וורמייזא ופראנקפורט דמיין[יא].

בזווג שני נשא את מרת זלדא בת הקצין הר"ר ליב ליידרשדארף[יב] מוויען זצ"ל, אחיו של הקצין הר"ר פרץ זאבל ליידרשדארף זצ"ל[יג] ממשפחה נכבדה בוויען.

ח. לפי דברי מ. גרינוואלד (יארבוך פאר יודישע פאלקסקונדע 1924/25 מאת ד"ר מאקס גרינוואלד עמ' 426) נתקבל הגאון ר' נתן נטע כאב"ד כשהיה בן י"ג כשנפטר אביו בשנת תצ"ח, וא"כ נולד הבן בשנת תפ"ה בערך.

ט. כך כותב מ. גרינוואלד במאמרו על קהלת מט"ד ב"יודישע פאקס קונדע" משנת תרפ"ה.

י. חותן הגאון ר' יאיר חיים בכרך בעל החות יאיר זצ"ל.

יא. מרת שרל אשת הגאון ר' יצחק איצק ברילין היתה בת הפרנס הר"ר וואלף אופנהיים זצ"ל מווירמייזא, זקנו של הגאון ר' דוד אופנהיים זצ"ל אב"ד פראג. (לתולדות הפרנס הר"ר שמעון וואלף אופנהיים זצ"ל ראה במאמרי בקובץ אור ישראל גליון ס"ה).

יב. הר"ר ליב ליידערשדארף, היה חתן מוהר"ר מרדכי בן הר"ר בנימין וואלף מרגליות יפה זצ"ל.
הר"ר בנימין וואלף מרגליות יפה הנ"ל היה אחיו של מהר"ר אשר אנשיל מרגליות יפה זצ"ל, אבי הר"ר שמואל גינז יפה מאייזענשטאדט זקנו - אבי אביו - של הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל.

יג. הקצין הר"ר פרץ זאבל היה אבי האשה המפורסמת מרת יוטל, אשת הגאון הגדול

הגאון ר' נתן נטע שימש כאב"ד בהקהלה עד לפטירתו בשנת תקכ"ח לפ"ק וזה נוסח מצבתו:

פ"נ, מוהר"ר נתן נטע בן הרב הגאון מוהר"ר ליב זצ"ל אשר שקעה שמשו שלא בעונתו כי נשבה הארון וכי לקח אותו אלקים ביום ה' ב' דר"ח תמוז תקכ"ח לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

בני הגאון רבינו נתן נטע זצ"ל הלא המה:

הילדה מרים שנפטרה בשנת תקכ"ד, וזה נוסח מצבתה: פ"ט הילדה רכה בשנים בת ששה מנוים מ' מרים ז"ל, בת המאור הגדול מוהר"ר נטע נתן אב"ד דפה, נקברה ביום ד' ר"ו אדר שני תקכ"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

מרת רוחמה, ואולי היא אשת כהר"ר זעליגמאן חתן הרב המנוח מוהר"ר נטע זצ"ל שהי' אב"ד דק"ק מטרשדארף, שרצה לקבוע דירתו בק"ק אייזנשטאדט בשנת תקל"ד.

מו"ה שמואל שאטטען חר"ז זצ"ל - אבי משפחת שאטטען במט"ד.

נזכר בפנקס הקהלה בהקטעים דלהלן.

ב.

אודות קבלת שכירות כאב"ד בהקהלה

כנראה שאף שקיבלו אותו כאב"ד בשנת תצ"ח, עדיין לא שימש בהוראה עד שנת תק"ז לערך, כי מצינו בפנקס הקהלה קטע מיום כ"א כסליו תק"ז, שבני הקהלה לא התרצו לשלם לו שכר הרבנות עד שיקבל סמיכה מרב המדינה הגאון ר' בעריש עשקעליש זצ"ל, או משלשה רבנים מפורסמים, וכך כתוב בהפנקס:

הן היום יום א' ר"א כסלו תק"ז בא כבוד הרב אב"ד ור"מ דקהלתינו ק"ק

רבינו עקיבא איגר (הראשון) אב"ד פרעשבורג, מחבר הספר "משנת דרבי עקיבא" - זקנו של הגאון רבינו עקיבא איגר זצ"ל.

מ"ד מוהר"ר נטע נר"ו לפני אלופי' ראשי' וטובי', בצירוף י"א אנשי' בעלי התמניות דקהלתינו ק"ק הנ"ל, ותבע שכירתו מה שמגיע לו כפי כתב רבנות שלו, בכן עלה במוסכם ליתן לו שכירותו מה שמגיע לו מן ך' טבת העבר תק"ו ל' מדי חודש בחדשו סך שמנה זהו' ריינש כפי שטר רבנו' שלו, ואף גם זאת עלה בהסכמה הנ"ל שכל זמן שלא יביא כתב התרה הגאון הרב מדינה מוהר"ר בערש נר"ו או משאר שלשה רבנים מפורסמים, אזי מחויב להחזיק לו למדן מופלג בעל הוראה מי שיוכשר בעיני אלופי' ראשי' וטובי'. כל הנ"ל יאושר ויקוים בכל תוקף ועוז וכדברי קהל שאינו צריך קנין באנו על החתום.

נא' יצחק אייזק ב"א ז"ל
ונא' זנוויל בהק" יעקב הי"ד
נאם' יוסף בהר"ר ישעי' ז"ל
ונאם הק' משה ב"ר אהרן יוסף ז"ל
נאם הק' אלכסנדר זיסקינד מל"ד
נאם
נאם יעקב הר"ר משה אלי' זצ"ל
נאם יעקב בן כמר מרדכי כ"ץ
נא' אלעזר בן הר"ר יעקב ז"ל
נא' הק' דוד ב"ה גרשון כ"ץ

קטע נוסף מצינו בנוגע לשכירותו כאב"ד משנת תק"י. וזה לשון פנקס הקהלה:

ג.

היום יום א' יו"ד סיון תק"י ל' חשבו אלופי' קהל יצ"ו חשבון צדק עם הרב אב"ד ור"מ דקהלתינו נר"ו, ונשלם הרב אב"ד נר"ו מן אלופי קהל יצ"ו כל השכירו שלו עד ך' טבת העבר תק"י ל' ולא נ"ח [=נשארו חייבים] אלופי קהל יצ"ו להרב אב"ד הנ"ל אף פרוטה אחת ועוד קיבל משם ואילך על שנה זו סך שלשים זהו' ריינש ... על שכי...

ד.

לפנינו פשר שנעשה בין אלופי הקהל ובין הר"ר זיסקינד א"ש, אודות בית של אשה אלמנה מק"ק סד"ה, ונחתם ע"י הגאון האב"ד ר' נתן נטע ובית דינו:

הפשר שנעשה בין אלופי' רו"ט ובין הר"ר זיסקינד א"ש, מחמת הבית של האשה מרת גיטל סרדהעל, כפי הנכתב ונחתם בח"י אלופי קהל, בכן אותו פשר ניתן ליד הר"ר זיסקינד הנ"ל, ונכתב פה גוף הפשרה כפי מה שניתן לו.

הן היום התוועדו אלופי קהל רו"ט בצירוף י"א אנשים בעלי התמניות לפקח בענין החוב שיש לתבוע מ' הבית השייך להאשה גיטל שהית' נשואה מקדם לקלמן נאחוד, דהיינו מימי אלמנותה קודם שנשאת להנ"ל עשרים זהו' מחמת מסי' ומחיי בעלה הנ"ל מסי' וסכומו' ט"ו זה', ומאז שהלכה מקהלתינו לאחר שנתגרשה מבעלה הנ"ל עד היום כ"ח שנה אַ' ג' זה' לשנה מסי' יחד פ"ד זהו', אשר זמן הנ"ל מנדור געלט אַ' ך' ץ' יחד ח' זהו' כ' צ', וה"ה הר"ר זיסקינד הבא בכח והרשאה מאשה הנ"ל האריך למענה ועפ"י עיון הדק היטב מאלפי קהל יצ"ו בצירוף מבוררי' הח"מ וע"פ קבלת שני הצדדי' לאשר, ונמצא שבעל' הבית הנ"ל מחויב לשלם מ' מסים הנ"ל פ"ד זה' ומ' מנדור געלט הנ"ל ח' זה' יחד צ"ב זה', ובהיות שכבר נתקבל מר' זיסקינד הנ"ל ח' זה' בכן מעתה מחויב לשלם פ"ד זה', וזולת זה פטור בעל' הנ"ל מלשלם לקופת הקהל מחמת מסי' או סכומו' או מנדור געלט ושאר נתי' הקהל מחמת בית הנ"ל עד היום שום פרוטה. כל הנ"ל נעשה בעיון היטיב מאלופי קהל יצ"ו ובצירוף מבוררי' עפ"י שני הצדדי' בק"ג לאשר ולקיים יו' ב' ח"י אדר תקכ"ה פה ק"ק מ"ד.

הק' אברם ליב ס"ל
הק' אהרן בה"י ז"ל
הק' דוד בה"ג כ"ץ ז"ל
נא' לאזיר ב"ש
נא' חיים יפה
נא' יצחק אייזק ב"א ז"ל
הק זנוויל בהק' יעקב הי"ד
הק גאטליב בה"י ז"ל
הק' נתן נטע מפ"פ דמיין
הקטן אהרן אפרים צילץ מפראג
הק' צבי הירש בהר"ר דוד שמש

כל הנ"ל הועתק אות באות מגוף הפשרה הנ"ל הנמסר לר' זיסקינד הנ"ל

היום יום א' אסרו חג דפסח תקכ"ה ל', ולרא' מהימנא באתי על החתום דוד אברהם שמש ונאמן דק' מ"ד.

ה.

לפנינו תקנת הברדאן שהם מיסי הקהלה ועוד ענינים שנעשו בשנת תק"כ, שנחתמו על ידי רוב מנין ורוב בנין מבני הקהלה, ושוב הסכימו עלי' האלופים ראשים וטובים, ואח"כ נמצא הסכמת הגאון ר' נתן נטע כנראה בכתב ידו על התקנות:

היום יום מש"ק י"ד מנחם תק"כ ל' אסף האלוף הראש הר"ר זיסקינד ר"ה כל בני הקהלה אשר היו פה ק"ק מ"ד בבה"כ, אוג זיא פאהר גטראגן באשר צרכי הקהלה המה מרובים הוצאו' כסדרן ושלא כסדרן, ובפרט חדשים מקרוב בא הוספה על נתינת המלכה יר"ה וכל הכנסו' הקהל אינם מספיקי' לכל זה, ומדי פעם עולה עי"כ הוצאו' עקסקוציאן, בכן איז מהצורך לתקן ולהמציא איזה גבי' בקהלתינו ברדאן וועלכש שון שנה אשתקד במוסכם גבליבן או שאר גבי' ברצון רוב מנין ורוב בנין וועלכש ויא אין בעשטין בפונדן וועריז, כן יהי' וכן יקום עפ"י הן ולאו ואחרי רבים להטות, ואופן הברדאן האט הר"ה בענין זה פאהר גטראגן שיתן חצי פרצענטי מן איין קויף איזה סחורה ומן ריוח ידוע דהיינו שכירת מלמד או בעל מלאכה יתן אחד פרצענטי, ושאר ריוח ידוע יתן מכל זה' אח' צ"ל מחיטו' בהמות גסות ודקות ויילין זיא בלא"ה מוזן בריבל געלט לקופת הקהל צאלין זולין דיא נור רביע פרצענטי ברדאן געבן, ומדי רביע יעשה גורל ב' אשירי' ב' בינונים ב' תחתונים מי שיעלה עפ"י הגורל מחויב לשבע מחמת ברדאן שעבר שנתן כראוי ואף להבא שיתן כראוי, וענו ואמרו דש זיא מסכים זיין לענין ברדאן הנ"ל באופנים הנ"ל, בכן האט מן באותו מעמד על אופן ברדאן הנ"ל איין קלפי מהן ולאו גמאכט במעמד נאמן הקהלה, והי' שלשה וחמשים פתקין הן וששה פתקין לאו בכן לאשר עלה במוסכם עפ"י רוב מנין ורוב בנין כן יהי' וכן יקום, והיום דלמטה התאספו אלופי קהל בצירוף כל בני הקהלה לקיים את אשר עלה בהסכמה כנ"ל ולבא על החתום הסכימו יחד שענין ברדאן הנ"ל יהי' מעכשיו עד משך חמשה שנים, אך באופן שמן חג הפסח הסמוך הבע"ל ואילך יהי' נתינו' המנדור געלט שמוטל על כל אחד ואחד מבני קהלתינו נכלל בנתינו' ברדאן הנ"ל, באופן שכל משך נתינת ברדאן

הנ"ל פטור כל אחד ואחד מליתן שום פרוטה מחמת מנדור געלט על הנ"ל. נעשה בהסכמ' רוב מנין ורוב בנין ולמען יהי' תוקף ועוז באו על החותם היום יום ג' ט"ז מנחם תק"כ פה ק"ק מ"ד גם עלה במוסכם וואש כל או"א מוז נעבן מ' מ' טובאק ראכן זאל אויך כל או"א פטור זיין צו געבן כמו מ"ג כנ"ל.

נא' אלכסנדר זיסקינד ב"ה רפאל מ"ד
נא' יעקב בן אהרן אליעזר ז"ל
נא' הק' יוסף ב"ה חיים מהעלישויא
ונא'
ונא' שלמה ב"ה יוסף מערץ ב"ך ז"ל
ונא' הק' אברהם ב"ה יעקב ס"ל
ונא' הק חיי' במהר"ץ יפה ז"ל
ונא' מישל בר ליזר
ונא' יעקב ב"ה לאזיר ז"ל
ונא' וואליף בן כ' גאטליב ז"ל
ונא' בער הירש ס"ל
ונא' אברהם ב"ה יצחק אייזק
ונא' הק' וואליף עמריך
ונא' לאזיר בן כ' שמעון ווינר ז"ל
ונא' יצחק בער ב"ה אהרן ס"ל
ונא' אהרן בהר"ר ישעי' ז"ל
ונא' הק' משה בישיטץ מפראג
ונא' לאזיר בן כ' אהרן ס"ל
ונא'
ונא' הק' אליעזר נ"פ
ונא' זאב וואליף משטמפי
ונא'
ונא' גבריאל ב"ט
ונא' לאזיר בן כ"הילל ז"ל
ונא' יצחק אייזק ב"א ז"ל
ונא' בן כ' מיינשטרל
ונא' דוד בר אהרן ז"ל
ונא'
ונא' יצחק בן הר"ר צבי הירש ז"ל
נא' ברוך בן אייזק מנ"פ

ונא' יקותיאל ב"ה שמואל ס"ל
ונא' אהרן ב"ש
נא' הק' משה ב"ה אליקים ס"ג
נא' שאול במהר"א זצ"ל
ונא' צבי הירש בר יהודא ז"ל
ונא' יעקב ב"ה געציל ס"ל
ונא' הק' יעקב בהר"ר מאיר ז"ל
ונא' מאיר ב"א
הק' אברהם בהרב כמוהר"ר משה ליב
ונא' הק' זנוויל בהק' יעקב הי"ד
ונא' אייזק בר' שלום ז"ל
הק' משה בן כהר"ר ברוך ז"ל מפ"[ד או ב]
ונא' הק' מרדכי בן כ' ליב כ"ץ
ונא' צבי הירש בה"מ בינג ז"ל
נא' יהודא ליב בן כהר"ר יעקב יצ"ו
ונא' הק' ישראל בהרב מ' וואליף נר"ו
ונא' הק' נתן ב"מ מאיר אייבשיץ ז"ל
ונא' פסח בר"א מלייפניק
ונא' ליב ווינטרניץ
ונא' צבי הירש בהד"ש [שמש]
נא' הק' ליב קרעמזיר
ונא' הק' גרשון בהר"ר דוד כ"ץ
הק' אהרן ב"י מלמד
הק' דוד בן כ' גאטליב ז"ל
ונאם מנחם מענדל בן כ' אייזק ז"ל
נא' מיינשטר חייט
ונא' ישכר בר יצחק יהודה
נא' איצק ליב בן כ' בער ס"ל
ונא' יצחק מנחם ב"ה ישי ס"ל ז"ל

הק' משה א"ש	ונא' שמעון בן כ' מאסטיל ז"ל
ונא' טודרוס בה"י ז"ל	ונא' שלום בן כ' מאיר
נא' יהודא בן כ' יעקב ז"ל	ונא' חיי' בן כ' אייזק מנ"פ
ונא' האנר ב"ה ליב מ"ד	ונא' יואל בן כ' ליב ז"ל
נא' פיישל בן גבריאל	ונא' יהודא ליב ב"ה יוסף ז"ל
הק' יצחק בן כ' אביגדור	ונא' צבי בן כ' חנן

כל כתב הנ"ל עם כל החתומי' הנ"ל העתקתי מגוף הכתב היום יום א' ד' תשרי תקכ"א נא' דוד אברהם שמש ונאמן ...

[קכ"ב ע"ב]

בהיות שכל עשיית ברדאן כפי הנכתב [מע"ל] ההעתק מגוף הכתב עם החתומי' רוב מנין ורוב בנין דקהלתינו ק"ק מ"ד נגמר בכי טוב... דבר הפונקטן הנזכרים בכתב דמע"ל נשאו ונתנו בדבר אלופי' רו"ט בצירוף י"א אנשי' נראה בעיניהם לשנות איזה פונקטין לטובת הקהלה, בכן עלה במוסכם לקים מה שנתן בזה. וזה יצא ראשונה מחמת מה שנזכר דש מן ריוח ידוע זאל גגעבן מכל זה' א' צ"ל איזט פר שטנדין ריוח ידוע נור מן משא ומתן וואש אבר אן בלאנגט שכירו' הבית זאל גגעבן ווירדן מכל זה' וועו שכיר' הבית איין נעמט שני צ"ל גם וואש דיא קצבי' זאלין געבן נור רביע פרצענטי מכל זה' איזט פר שטנדן נור דיא בהמות וואש זיא שחטין אין דיא ספסלי' קצבי' וואש זיא אבר אויף דיא רגל פרקויפן מוזן זיא געבן ג"כ חצי פרצענטי מכל זה' גם וואש בלנגט מחמת השבוע דש עפ"י הגורל זאלין כל רביע שנה שוועריו ב' עשירי' ב' בינונים ב' תחתוני' אויף עבר ולהבא בכן זאל זיך אן היבן דש גורל צו מאכן בר"ח חשון תקכ"א ל' ומשם ואילך כל רביע שנה זאל ווידרום איין גורל גמאכט ווערן. גם עלה במוסכם וועו ניט אב הנדלט דיא ארבעים צ"ל מנדור געלט עכ"פ מיט זייל ברדאן איז ער מחויב מילוי ארויז צו געבן ע"ד ארבעים צ"ל וואש אן בלאנגט דש הברדאן זאל זיין על חמשה שנים עלה במוסכם זאל נור זיין על שני שנים וחצי דהיינו מן ר"ח תשרי תקכ"א ל' עד ר"ח ניסן תקכ"ג ל', וכל שאר פונקטן כנכתבי' בכתב דמע"ל יהי' כהכל בתוקפו ובגבורתו והתחל' הברדאן יהי' מן היום יום א' ד' תשרי תקכ"א ל' כפי אשר הוכרז בבה"כ אתמול מש"ק בבה"כ.

נא' הק' אלכסנדר זיסקנד מל"ד
נא'
נאם הק' חיים במה"ץ יפה ז"ל

נאם' הק' וואלף בן כמר גאטליב ז"ל
נאם הק' וואליף עמריך
נאם הק' אהרן בהר"ר ישעי' ז"ל
נא' הק' שמעון קובלענץ
נאם
נא'
נא' הק' נתן במהר"ץ יפה ז"ל
נאם

והיו' שהסכימו רוב מנין ובנין דבני קהלתינו יצ"ו מפיהם ומפי כתבם אשר באו על החתום ועל הגלוי מעל"ד לגבות די מחסורם אשר יחסר להם עניני וצרכי הוצאו' הקהלה ע"י נתינת ברדאן, בדין הוא שכן יהי' וכן יקום בקימה שיש בו הידור הקהלה ואחרי רבי' להטות בהטי' לטובה.

הק' נתן נטע מפ"פרט דמיין

ו.

מצבת הרבנית אשת האב"ד הג"ר יהודא ליב פראנקפורטר זצ"ל

מצבת הרבנית מרת יוטלא[יד] בת הגאון המהרשש"ך זצ"ל, אשת הגאון ר' ארי' יהודא ליב פראנקפורטער זצ"ל:

ציון גברת גלה הכותרת
ה'ידד יענה, ר'וינו לענה, ב'נות בוטחות האזינה, נ'שים שעננות קינה,
י'ללה שמענה, ת'נין בבנות יענה
על האשה היקרה חכמה מפנינים כלי פז תמורתה פטדת כוש לא
י'ערכנה ו'הגה ט'מונה ל'רגבי א'דמה

יד. אחות מרת ריזכה ע"ה אשת כ"ה משה סופר ז"ל, הורי רבי שמואל סופר ז"ל אבי מרן החתם סופר זצ"ל.

פה ספונה הרבנית החסידה מרת יוטלא בת הגאון הגדול המפורסם
כמוהר"ר שמואל כ"ץ שאטין זצ"ל שנכבה האורה בארבעה לחודש
ראשון לחדשי השנה יום א' ד' ניסן תקי"ט לפ"ק
ה'יללו הה ליום כי קרב יום צרה בנפול עטרה תבכו ותנודו
ר'מו קלא וגל דלו בכו להולך כל כבודה בת מלך קנים למדו
ב'אה הצפירה צפירת תפארת מנשים באוהל אהלי פתאום שודדו
נ'חלה מכה מאוד אכן חלינו היא נשאה קראו לבבכם והתבודדו
י'פעתה יפי וחכמתה חלל לארץ ושם אשה גדולה וקיר קטנה נצמדו
ת'קראו למקוננות ויקונו הוי הדה הוי הדרה הוי אחות יספודו
מ'עטה תהלה ר'בדים עשתה לה ת'ם דרכי' וצדקתה יבואו ויגידו
י'שוממו רבי' ספרו מגדלי' ראשי אמתי' והתיחסם לבניהם אשר ילדו
ו'החי יתן על לב איך אבדה מן הארץ כל רואה יתנודדו
ט'וב הצפון תשביע בצחצחות ותלך מחיל אל חיל אשרי' לא ימעדו
ל'א תירא מפחד רעה והלך לפני' צדקתי' וזיכיותי' לפני' יצעדו
א'ף גילת ורענן תפרה ותגי'ל ל'ע'ת' ירננו שוכני עפר ולתחי' יעמדו.

ז.

מצבת הרבנית - בזוו"ר - של האב"ד הג"ר נתן נטע פראנקפורטר זצ"ל

מצבת מרת ריזל - זווגו הראשון של הגאון ר' נתן נטע פראנקפוטער אב"ד מט"ד זצ"ל:

פה טמונה הרבנית ההגונה
אשה חכמת לב בחכמה ובתבונה עשתה רצון קונה צדקתה בחוץ תרונה
היתה כשושנה מרת ר'י'ז'ל' בת הר"ר ו'ו'א'ל'ף' ב'ר'י'ל'י'ז' מנ'ס' בעשור
לחודש ז'י'ו' הודה פנה ביום שלא נאמר כי טוב
נפטרת ונקברת בשם טוב יום ב'
יוד אייר תו קוף טית ויו
לפ"ק
הידד על ציון אשה גדולה
רבת אנחות שברון מתנים וחלחלה

בכו לאובדים מנורת זהב טהור כולה
ידיה שלחה לאביון ואל דל השכילה
תלמיה רותה נחת גדודי ביתה ואהלה
מקיר אבן תזעק הגה והי יוללה
רש ועשיר נפגשו ספדו על כל אלה
תהלתה ושבחה ברחובות נתן קולה
רכה וענוגה אל עפר נתן חילה
יהלך לפניה צדקתיה ותשכון ברום מעלה
זכיותיה וצדקותיה צדק יקראו לרגלה
בשובה אל מחצבתה וגוה לארץ הושפלה
תפארת אשה שבת בית איך נפלה
היא היתה אם כל חי ברב חמלה וחנינה
ראתה ערום וכסתיהו כסות ושמלה
רחמה את לא רוחמה[טו] ורב חסד גמלה
ותתן תרף ומזור וחתול ללא חותלה
וי' אבדה נפש יקרה צנועה ומהוללה
לב מתנה אבד מתוך הקהלה
פרוח תפרח ותגיל אף רענן וגילה
ז'י'ו' השכינה תשביע בסתר כנפיו סלה
לדשן עצמותיה ולא תעזב נפשה לשאולה
נ'ס' כי ינשא לקבץ נדחי עם סגולה
לבטח תנוח ולקץ ה'י'מ'י'ן' ת'עמוד לגורלה
ת.נ.צ.ב.ה.

ח.

מצבת הרבנית - בזוו"ש - של האב"ד הג"ר נתן נטע פראנקפורטר זצ"ל

מצבת מרת זעלדא זווגו השני של הגאון ר' נתן נטע פראנקפוטער אב"ד מט"ד זצ"ל:

טו. רמז לבתה הצעירה רוחמה, שכנראה היתה ילדה קטנה בעת פטירת אמה.

הוי רעים במר נפש יחד תקוננו, זעקו איך לחושך דעכה אורה
מעינינו, שאו קינה, על אשה חשובה והגונה, אשר פה טמונה, הרבנית
מרת זלדא בת הקצין התורני המרומם המופלא כמוה"ר
ליב ליידרשדורף נר"ו שבענו מרורות ביום
שנלקו המאורות נפטרת ונקברת
יום ד' ט"ו
סיון תקי"ח
לפ"ק
הדור אתם ראו והתבוננו הספד מר על אבן הראשה ראש ולענה
רכה וענוגה היא היתה בעמי שבחה ותהלתה ספרו במענה
בת ר"א כבת שבע מחטא נקי' פתאום בא שמשה והיו' פנה
נות בית חלק' שלל בשובה ונחת והיא כפרחת שבה רוחה אל נדנה
ימי' קלו מני ארג ותהי לאשת חיל והנה ספונה באבן פנה
תאני' ואני' רבתה בבת יהודא כי יונה תמה נדדה מקנה
מ'ר'גלית' טובה היה בידינו ונאבדה כי לקח אותה אלקי' ואיננה
זה לזה הניעו ראש איך נעדרה פטדת כוש לא יערכנה
אילת אהבים אהבת חסד והצנע לכת נאבדה מבית מלונה
לא תראה השחת ותשביע בצחצחות במעלה העליונה
דשן ידושנו עצמותי' ברב טוב הצפון ותנוח במנוחה נכונה
אף בשרי ישכון ל'בטח בד'ד' ושאנן ותיזון מזיו השכינה
ל'ע'ת' התח'י' תעמוד לגורלה לעלות לציון ברנה

ט.

מצבת מרת מערלא בת הגאון ר' יהודא ארי ליב שאטטען אב"ד מט"ד:

י"נ ביום ד' כ"ז סיון תקנ"ד ל', פ"ט, האשה הגונה מעשיה היו, נעימה עלתה נשמתה למרומ', מצות ה' שמרה הצנועה במעשיה מרת מערלה, בת הרב החסיד המפורסם, מוהר"ר ארי' ליב זצ"ל. ת.נ.צ.ב.ה.

נספחים

א.

תקנות חברא קדישא משנת תק"ע

לפנינו רשימת תקנות של החברא קדישא משנת תק"ע לפ"ק[טז]:

כל כנסי' שהיא לשם שמים וכו', היות שהי' לח"ק יצ"ו תקנות ישנות משנים קדמוניות, אך שנאבדו ונעלמו, ואי אפשר ולא סגי בלא"ה בלתי תקנות להעמיד הדת על תילה ולהחזיקו, ולהיות תוקף ומעמד לבני ח"ק בלתי גדרים וסיגים, כמאמר חז"ל[יז] עשו סיג וכו', אי לזאת התאספו יחד כל בני ח"ק בעת התחדשות כיום דלמטה ובשעת הסעודה, לברור מבני ח"ק עשרה אנשים, להתוכח ולהתחכם ולעשות גדרים וסיגים, על כל בני ח"ק יצ"ו, והאיך ומה יתנהגו כל פונקט ופונקט בפרוטרוט כמבואר פה בעז"ה למטה.

א) בכל שנה ושנה בעת התחדשות הח"ק שהוא בער"ח אדר - והתחלה יהי' כהיום - יבורר עוד שלשה אנשים מלבד השלשה גבאים ואובר גבאי, ולהיותן נקראים בעלי תקנות, ואותן בעלי תקנות יעמדו על המשמר לקיים כל התקנות המבוארים פה, ובפירוש אתמר שהשלשה בעלי תקנות יהי' כשרים זה לזה וכ"כ מחויבים להיות כשרים עם הגבאים, ושלשה בעלי תקנות מוז זיין א' מורינו, ושני' חבר.

ב) האובר גבאי צריך להיות קצת בר אורין או זקן ויש לו חבר, ולא יהי' לו שום פסול עם השלשה גבאים.

ג) ואם ירצה א' מבני עירנו לבא לתוך החברא יצ"ו, מחויב לילך אצל א' מאלופי גבאים יצ"ו, ... דלא יהי' עמו שום פסול קורבה, ואותו הגבאי ישא ויתן עם השלשה גבאים ובעלי תקנות הנ"ל להתוכח בדבר אם הוא ראוי'

טז. התקנות מובאים אחר המפתחות בפנקס הח"ק.

יז. אבות פ"א מ"א.

לבוא לתוך הח"ק... ומחויב אותו מאן דהוא ליתן איין קויפגעלד [= דמי קנין] לחברא קדישא - ...במתן דמים, אזי יהי' נאספים יחד אלופי' בני ח"ק יצ"ו באסיפה אחת, ועל פי רוב דעות יעלה למז"ט להיות כשארי אנשי בני ח"ק יצ"ו, ובתנאי שלא יהי' שום דעת קרוב או פסול לאותו מאן דהוא אצל אסיפה הנ"ל ליתן דעתו לח"ק רק יעלה למז"ט ע"פ כשרים וג' גבאים ואויבר גבאי וג' בעלי תקנות, היינו שמנה דעות הנ"ל יהי' נראים ונקפלים על אותו מאן דהוא בהן לגלות דעתם שמרוצים ודעתם מסכים לקבל אותו מאן דהוא.

...

ט) מי שיחרחר ריבות וקטטות הן עם בני ח"ק בעלי בתים או מלאטשות, ויבורר ע"פ חיקור ודרוש אלופי גבאי' יצ"ו בשל מי הרעה ההוא ומי הוא הגורם המחלוקת, יוקנס לפי ראות הגבאים יצ"ו בצירוף בעל תקנות.

י) מי שהוא עובר ח"ו על איסור כרת כ"כ איסור לאו או חילול שבת בפרהסי' או גניבה שיש בה חילול השם, נקרע הדף שלו מפנקס הח"ק וקל וחומר שלא יבוא עבריין לתוך הח"ק כנ"ל לעולם.

יא) ומי שמשחק בקובי' היינו שקורין ביליאַר בגילוי ראש או שותה יין ניסך או חלב שחלבו נכרי וכדומה, יוקרע דף שלו מתוך הפנקס דח"ק, ולא יהי' בתוך החברא עד שילך אל רב אב"ד דקהלתינו נר"ו או אל הבד"צ לקבל תשובה על חטאו וזדונו כראוי', ויהי' לו זמן קבוע לתשובתו כנ"ל משך שלשה שנים מיום חטאו, ואם לא ישוב בתוך זמן הנ"ל ע"פ הרב או ע"פ בד"ץ לא יבוא לתוך הח"ק לעולם, אכן אם שב על חטאו כנ"ל יש רשות ביד א"ג [=אלופי גבאים] לקבל אותו מחדש לתוך החברא קדישא, אך שיוכתב אחרון בפנקס הח"ק ואם ימות ח"ו אותו עבריין לא יוקבר במקום החברא פלאץ אם לא שעשה תשובה בתוך הזמן ההוא ושב ורפא לו.

למדין משיטה אחרונה מה שנאמר לעיל בפונקט י"א וכדומה היינו איסורי דרבנן כגון תספורת בעתים ידועים...

ב.

אודות שכירות שמש החברא

קטע מפנקס הח"ק אודות שכירותו של שמש החברא הנקרא שו"ש:

בע"ה

העתק מגוף הכתב

היות שהמנהג מקדמת דנא בכל תפוצות ישראל יצ"ו, שאין להשמש דחק"י שכירות וסיפוק כ"א דבר מועט מחק"י עבור שכר שימושו לאורחים בהקדש כמבואר בחשבוני החק"י, רק עיקר שכירותו הוא מן סעודת ברית וסעודת נשואין, ומטעם זה נקרא אותו השמש בשם שו"ש [כנראה =שמש ושמש], וכעת שכ' שלום ב"כ שמעון נ"פ ז"ל שהוא שמש דח"ק יצ"ו בא בקובלנא אצל הח"ק, שאירע לו כמה פעמים שהי' נשואין מבני קהלתינו יצ"ו במקומות אחרים, ואינם משגיחים עליו באותו עקסידענץ הראוי' לו ואין לוקחי' אותו לשמשם, ובכן עלה במוסכם אצל החק"י בצירוף אק"י, שכל מי ומי מאנשי קהלתינו יצ"ו דהיינו צד הכלה, בין שהיא באה לדור בתוך קהלתינו יצ"ו או למקום אחר, ובין שהחתונה תהי' פה קהלתינו יצ"ו או במקום אחר, צריך אותו צד הכלה ליקח אותו השו"ש לשמש החתונה כנהוג.

נעשה בשעת התחדשות באסיפת אג"י בצירוף אק"י. ולראי' באו עה"ח היום יום ב' ער"ח אדר תק"פ ל'.

הק' יוסף ב"ה אברהם ז"ל[יח]
הק' משה נ"פ
הק' נטע ברייאר
הק' יחיאל סג"ל
הק' גאטליב סג"ל
הק' ישראל בהמ"א צילץ ז"ל

כל הנ"ל העתקתי מגוף הכתב אות באות בלי שינוי ומגרעת כלל. לראי' בעה"ח

יח. ה"ה הוא הקצין הראש הקהל מו"ה יוסף קאפפעל ז"ל.

היום יום ה' י"ב למב"י תקפ"ט ל', הק' ישעי' שמש ונאמן פה ק"ק מט"ד יע"א.

ג.

תקנות השייכות לבני החברא קדישא

לפנינו תקנות מבני החברא קדישא משנת תקצ"א, בהן מבואר קצת עניני הקרן קיימת שנדבו בני הקהלה לתקון נשמתם.

תקנות חדשות:[יט]

היות שהי' המנהג פה מקדמת דנא, בהגיע זמן הסעודה בכל שלש שנים כל פעם בר"ח אדר הסמוך לניסן, היו שייכין המצוות[כ] וכל עליות באותו שבת קודש לחק"י, והגבאי ראשון הנברר לאותו שנה הי סגן[כא], כ"כ הוצאות והכנסות והגבאות והגלילות, ופתיחת ארון הקודש, הי' שייכין לאותו גבאי ראשון, כ"כ למנחה באותו שבת קודש, אך מפני שרוב פעמים נתהוו קטטות ומריבות ע"י כך, וכמה מבני החק"י מתקנאים זה בזה, ע"כ הסכימו הגבאים דחק"י דהאי שתא, ה"ה הק' התו' ה' יוסף בה"א והק' ה' משה בער ברייער והק' מהרם בוו"ס למכור המצות וכל מילי כיבודים בבהכ"נ כנ"ל ולהעלותן בדמים, וכל המרבה לספר, הרי אלו שלו, ויכול לכבד להישר בעיניו כדי

יט. פנקס ח"ק דף ט"ו ע"א.

כ. כך כינו להעליות, ובלשון זו מכרו את העליות.

כא. הכוונה להסגן גבאי בביהכ"נ שעומד אצל הס"ת בעת הקריאה, שהוא היה מחלק הכיבודים והגבאי העיקרי היה קורא הקרואים לעלות לתורה. וכך כתוב בפנקס תקנת החברא סעיף ז': בשבת שלפני הסעודה של בני החברא יצ"ו, שייכים כל המצוות להחברא וימכרו בעילוי דמים, ומי שיתן יותר יעמוד לסגן אצל הספר, וכ"כ הוצאה והכנסה והגבהה וגלילה שייכים להחברא ויומכר ג"כ בעילוי דמים, וכ"כ לעת מנחת ערב בשבת שייך הכל לחק"י, וכ"כ ביום הסעודה שייכים המצוות לחק"י באופן הנ"ל.

שלא [יהי'] קנאה בתוך הסעודה, והכנסות מכל הנ"ל יפול לתוך קופת החק"י יצ"ו.

עוד הוסכם באסיפת א"ג דחק"י כפי צורך השעה והזמן בעניני קרן קיימת של כל או"א מאנשי נדיב לב השוכנים במנוחתם ז"ל לעשות חיזוק לדבריהם, ולקיים מאמר חז"ל מצוה לקיים דברי המת, ותהי' מנוחתם כבוד וינוחו על משכבותם.

היות שכמה אנשים ונשים, נערים ובתולות שהלכו למנוחות ושבקו חל"ח, ועלה בלב כאו"א כפי אשר השיג ידו להכין לו צידה לאורחא רחיקא ליהנות מכל אשר יביא שמה, ולעשות ק"ק קודם פטירתו ז"ל זה בכה וזה בכה, איזה מהם ז"ל עשו ק"ק על מקומות בבהכ"נ הק', ואיזה מהם עשו ק"ק על שיעבוד בתים, להיות אוכלין פירותיהם בעוה"ז והקרן קיימת לעולם הבא כמבואר בפנקסי הח"ק בפרוטרוט לעשות דברים טובים בכל פעם בתקופת השנה ביום יא"צ של אותו שכון עפר ז"ל, וצוה על החק"י ליתן עינא פקיחא למלאות דבריהם ז"ל כהווייתן בלתי לשנותן ולקיים את כל שכתוב בענין צוואה שלו.

אך בשינוי העיתים הללו ושארי הרפתקאות בעו"ה אין יד כל א' משגת מאותן המופקדים המחויבין לשלם סך הכנסה מאותו ק"ק בזמנו הסך ההוא ליד הגבאי דחק"י כראוי, ועי"ז הוכרחו הגבאים להוציא הוצאות ההמה כאשר צוה אותו הנפטר ז"ל מקופת החק"י ואי אפשר לעמוד בזה, כי לא די שאותו הכנסה אשר נדר לא הגיע לחק"י בזמנו, אף זו שהוצאות המה באים ליד שכחה ואין להם במה אשר הוציאו באותו יא"צ ללומדי תורה ונר י"צ כידוע, וע"י כך צריכין עי"ז לפחות מגמילות חסד עם החיים שהמה קודמים במצות גמ"ח, אמנם לקיים שניהם לגמול חסד גם עם המתים שכבר מתו ז"ל, נעשה תקנה מוסכמת בשעת אסיפת אג"י ומזה על יזיז שום גבאי אשר יהי' ואשר יבוא בדורות הבאים אחרינו לטובה והיינו:

בכל פעם יום א' קודם י"צ של אותו נדיב ז"ל מחוייב השמש דח"ק לילך לאותו מאן דהוא אשר עליו מוטל לשלם הסך הכנסה מן אותו ק"ק, לתבוע הסך ההוא ולהביאו לגבאי פרנס החודש. ובאם אותו הבע"ח אינו בביתו או שאין לו לשלם הסך ההוא אזי הוא מחויב למסור בטחון משכון לשמש דחק"י למסור אותו משכון ליד הגבאי פרנס החודש, בתנאי שהוא מחוייב

לפדות המשכון בתוך חצי שנה מן אז והלאה, באם לאו יומכר אותו משכון ע"פ ליצטאצאהן [=מכירה פומבית] או עפ"י שומת הגבאים[כב].

גם מצאנו נכון לתקן התקנה ישרה בנידון התחדשות ומינוי הגבאים שיהי' הכל על אופנים כמקדמת דנא, רק זאת מוטל על הבוררים להשגיח וליתן עינא פקיחא ביותר שלא להתמנה א' מבני הח"ק מי שהוא נהנה מקופת הח"ק ע"י הכנסת ק"ק ואמירת קדישים ולימוד ימי שלשים מחמת טעמים הגונים, ומלבד זאת חיישינן דלמא אתי לאנצוי, ע"כ אף אם יעברו הבוררים על התקנה ישרה זו וימנו א' מכל הנהו כנ"ל, אזי מוטל החיוב על כל בני הח"ק לחדש התמנות הגבאים תיכף באותו מעמד בלי שום איחור ועיכובא, ולמנות גבאי אחר למלאות מקום גבאי ההוא אשר נעשה נגד התקנה זו. כל הנ"ל הוסכם היום ער"ח אדר תקצ"א.

פה ק"ק מט"ד

ובעה"ח

נאם הק' יוסף בה' אברהם ז"ל
ונאם הק' משה בער ברייער
ונאם הק' מהרם בהוו' סג"ל

כב. וכך כתוב בפנקס תקנת החברה סעיף ט"ו: ביום ר"ח מחויב הגבאי הממונה על ההוצאות והכנסות הי"צ, ליתן גליון אשר נרשמים עליו הי"צ שחלו להיות באותו חודש הבא לשמש החברא, והוא ילך לגבות מעות הי"צ מבע"ב הנשאר להם בית או מקום בבהכ"נ לקרן קיימת – ולהביא מיד סכום הנ"ל לאותו גבאי, והוא ירשמנו בפנקס המיועד לזה לכתוב בו הוצאות והכנסות של ק"ק, ובאם שאין האיש בביתו או ידחנו בלך ושוב ומחר אתן, מחויבים בני ביתו או הוא למסור משכון על סך התחייבות הנ"ל, והמשכון יהא מונח אצל הגבאי לכל היותר עד חצי שנה: ואם גם אז לא יפדנו יוחלט המשכון למכור ע"פ שומת הגבאים, ומה ששוה יותר על התחייבות שלו – יוכתב לו לתשלומים על חובו בפנקס הנקרא וואכענבוך, ואם אינו חייב כלום או שהוא חוץ לחברא יעוכב המותר על שנה הבאה וינוכה לו: אבל אם יסרב להניח משכון מרצונו נגד מעותיו ויסרב בזה נגד הגבאים, מחויבים הגבאים להוציא משכון מתחת ידו בכל כפיות ונגישות עד השיגם מעותיהם, ומלבד זה יקנסו שלא יבא לתוך הברירה במשך שלשה שנים מיום ההוא, ומכש"כ לשום התמני', אפילו לרו"ד, עד ישוב מדרכו ולא ירצה לגזול עוד החיים והמתים.

ד.

בענין התמנות והתחדשות הגבאים
תענית בני החברא דרשת הרב אב"ד וסעודת הח"ק

הנני להעתיק בזה איזה תקנות מתוך פנקס תקנת החברא קדישא משנת ת"ר לפ"ק:

ענייני התמנויות הגבאים וההתחדשות!

תקנה מ"ב י': בסוף השנה דהיינו ד"י ימים קודם זמן ההתחדשות, יבררו להם הגבאים שלשה אנשים הכשרים להם בברירה לעיין היטב בחשבונות החברא, וראשית מלאכתם יהי' לעיין היטב בפנקס של הק"ק לראות אם נעשה ענין הי"צ בזמנם וכתיקונם, ואם אותן האנשים שנשאר להם בית או מקום וכדומה לק"ק שילמו התחייבותם כפי שנרשם בפנקס המיוחד לזה, בכדי שאם ימצאו הרו"ח [=הרואה חשבונות] שהגבאי הממונה על ההוצאות והכנסות הק"ק התרשל בגביות הכנסות הי"צ לפי המבואר לעיל בהכנסות החברא תקנה ט"ו, שיוכתב לאותו הגבאי המתרשל לקנס על דף שלו סך הכנסות היא"צ שנתרשל על ידו והחוב הנשאר יוגבה מכל מקום מהמחויב ע"י הגבאים בתחלת שנה הבאה, אבל אם המצא ימצא שהגבאי הממונה גבה מעות הק"ק ולא קיים הי"צ כתיקונו לתועלת נשמת הנעדר, יהי' קנסו שלא יוברר עוד לגבאי אצל החק"י במשך שלש שנים מזמן ההוא - ועוד יביטו יראו הרו"ח בשארי חשבונות החברא אם אין עולתה בם ואם נעשה הכל באמת ובתמים.

תקנה מ"ג י': בערב ר"ח אדר ראשון מנהג קדמון הוא בקהלתינו שיתענו כל בני החברא יצ"ו לכל הפחות עד חצי היום, ותענית זה יוכרז בבהכ"נ הקד' הישנה והחדשה בשבת שלפני ההתחדשות - והרב אב"ד - ובאם אין אב"ד בעירנו יבררו אחד מבני החברא יצ"ו ע"פ... בחוזר חלילא, הראוי לכך, המוסמך בשם מורנו מאב"ד בישראל, ידרוש להם בדברי כבושים ותוכחת מוסר בדברים הנוגעים לענין העמדת החברא ומחויבים הגבאים כלם להיות אצל הדרשה, ובקנס ח"י זהו' שיין על הגבאי שהוא בביתו ולא יבא אל הדרשה ויכתב מיד לקנס על דף שלו.

תקנה מ"ד י': בשנת הסעודה (הסעודה היה רק אחד לשלש שנים) ידרוש הרב - או הבא תחתיו - בבית המתוקן לסעודה, ובשנה שאין בו סעודה ידרוש הרב

בבית אשר יבררו לו הגבאים, ומחויבים בני החברא להתאסף שם אצלו לשמוע הדרשה, ודורן דרשה להרב או הבא תחתיו, נקצב מקופת החברא שני זהו' מעות כסף זאגע, F:5 ואחד ליטרא קאפפע וחד ליטרא צוקער וחצי מדה יין, והדורן הזה נשתלח לו אחר חצות היום ע"י שני מלאטשיס חתנים כמבואר לקמן בתקנה ס"ו.

תקנה מ"ה י: אחר כלות הדרשה ילכו כל בני החברא יצ"ו ובראשם הרב אב"ד - או הדורש - עם הגבאים על ב"ע [=בית עלמין] להתפלל שם התפלה שנתקן לכך להתפלל על קברי הרבנים המונחים שם על משכבותם, ולבקש מחילה מכל המתים השוכבי' שם במנוחתם, שימחלו אם נעשה בתוך השנה דבר שכנגד כבודם, ולא יתחילו לומר הרבון עד שכל הגבאים הנמצאים אז בביתם נאספים שם, וכל העובר תקנה זו יוקנס בח"י פגים במעות שבזמן ההוא.

תקנה מ"ו י: אחר ביאתם מב"ע לביתם יכנסו לבהכ"נ והגבאי ראשון יכבד לאחד לירד לפני התיבה להתפלל שם תפילת י"כ קטן, ומי שירד לפני התיבה להתפלל, לו יהי' ג"כ פתיחת ארון הקדש בתפילה הנ"ל.

תקנה מ"ז י: וכמו שתי שעות אחר חצות היום יאספו יחד הגבאים אצל הגבאי ראשון - ובאם שירחיב ד' את גבול החברא ויהי' להם בית חברא מיוחד, יאספו בו אצל ההתחדשות - ויתחילו לחדש הגבאים על אופן המבואר לפנינו בס"ד.

תנקה מ"ח י:האג"י יבררו יום א' לפני התחדשות ששה מלאטשעס ע"פ הקלפה - אשר לא יבא בתוכה כ"א מבני עשרים שנה ומעלה - והמה ישמשו בכל הצטרכות ההתחדשות, ואם העולה ע"פ הגורל לא ירצה לבא יכתבו לו קנס בפנקס וואכענבוך א' זהו' כסף מעות זאגע F1 ק"מ חוץ אם יבורר על... באותו יום הי' יוכל לבא.

תקנה מ"ט י: מי שלא עברו עליו שלש שנים אחר חתונתו, אפילו אם הי' אצל החברא מנעוריו לא יבא לתוך הברירה עד כלות שלש שנים אחר חתונתו, חוץ מי שתפס ישיבה וקרא ושנה עד חתונתו יבא אחר שנה ראשונה לתוך הברירה. וכן הבע"ב שנכנסו להחברא אחר חתונתם לא יבואו לתוך הברירה כ"א אחר כלו שלש שנים מעת ביאתם להחברא.

מה שנכתב לעיל שלא יבא לתוך הברירה אותן שהם אצל החברא

מנערותיהם כי אם ג' שנים אחר חתונתם, נתבטל באסיפת בני החברא בשעת הסעודה, רק שהזכות להם כמו להתופס ישיבה שיבואו שנה א' אחר חתונתם לתוך הברירה.

תקנה נ' י': סדר **התמניות** הוא, שלשה גבאים הממונים על כל הוצאות והכנסות החברא כל חד וחד בחודש המגיע עליו, ואחד משלשה הגבאים הנ"ל יהי' ממונה על כל הוצאות והכנסות הק"ק, להוציאם ולהכניסם מדי חדש בחדשו, ותחת ידו יהי' פנקס המיוחד לק"ק אשר נרשמים בו על כל דף ודף הכנסות והוצאות היא"צ. - ועליו ועל יראיו יבחרו עוד איש א' מבני החברא להיות גבאי עליון - אבער גבאי.

תקנה נ"א י': השלשה גבאים צריכין להיות כשרים זה בזה עד שלישי בשלישי ועד בכלל משלישי בשלישי בחד בעל וכ"ש בתרי בעל כשר, ושני בשני אפילו בתרי בעל פסול, וכן האבער גבאי צריך להיות כשר לשלשה הגבאים

תקנה נ"ב י': מי שלא עברו עליו עשרה שנים מיום חתונתו אפילו יהי' בהחברא מנעוריו לא ירצה להיות גבאי בין שלשה הגבאים הנבחרים, וכן אבער גבאי, וכן מי שלא עברו עליו עדיין עשרה שנים מיום הכנסו להחברא אפילו הוא נשוי שנים הרבה ג"כ לא ירצה, ואפילו לא חסר לו אלא חדש אחת על עשרה שנים וכבר עלה עליו הגורל להיות אחד משלשה הגבאים הנבחרים ירד מגדלותו ויומנה מיד אחר תחתיו, כך נתקן שעשרה שנים הנ"ל הן בכניסתו להחברא והן להיות נשוי צריכין להיות מלאים ותמימים.

תקנה נ"ג י': מי שנוטל צדקה מקופת החברא או שלומד בשכר ביום הי"צ, איננו מוכשר להיות א' מארבעה גבאים הנ"ל.

תקנה נ"ד י': בין שלשה הגבאים יבררו לכה"פ איש אחד המצוי בביתו תמיד, ואם אי אפשר יהי' לכה"פ בביתו מדי שבת בשבתו.

תקנה נ"ה י': הגבאי ראשון צריך להיות כפי תקנה ישנה בערך עושר בהערכת מס מלכות, והשנים האחרים יכולים להיות בערך בינונים, והאבער גבאי צריך להיות בר אוריין ומכובד.

תקנה נ"ו י': השמש החברא יכתוב על הגליון שמות כל בני חברא, חוץ מאותן שהותנה עליהם בתקנה מ"ט ואותן שנפסלו לברירה מצד איזה קנס - וימסור שמות האנשים הנ"ל להנבררים לפי תקנה - והוא יקרא מלה

במלה כל השמות הללו, והאחד מהגבאים יעיין בקראו בפנקס החברא בשמות הבע"ב אם לא נשכח א' מהן, ויחתוך הפתקין ויתנם לחבירו, וחבירו יתנם מקופלים לתוך הקלפי.

תקנה נ"ז י': אח"כ יוציא א' פתק א' ויתנו לחבירו וחבירו יפתחהו ויוציא שם המוצא בשפתיו ויראנו להמסובין, והשמש יכתבנו על הנייר, ומיד ישלחו אחריו ע"י ג' מעלאטשיס לקחתו לבית התחדשות הנ"ל בלי התרשלות, ואם לא ירצה להיות בורר יוציאו אחר תחתיו, ואח"כ יוציאו השני על אופן הנזכר, וכן השלישי והרביעי והחמישי, ואח"כ שני נכנסים, וע"ד כלל לא יוציאו בורר עד שבא הבורר שלפניו לבית הוועד.

תקנה נ"ח י': אחר שנאספו יחד הבוררים ילכו הגבאים מבית התחדשות לביתם לשלום, והנאמן יקרא בפני הבוררים כל התקנות הנוגעים לענין התמנות הגבאים ויזהירם שלא לצאת מהם זיז כ"ש - כי לולא כן הברירה בטילה והגבאים הישנים נשארו במקומם כמו שהיו - והמלאטשעס המשמשין יעמדו בחוץ, ואח"כ יכתוב כל א' מהבוררים בפ"ע הגבאי ראשון ויתנו הפתקין לתוך הקלפי ויוציאו א' מהן ויכתוב כל א' מהבוררים הן או לאו, וע"פ שלשה פתקין הן הוא יעלה להיות גבאי אם אין התנגדות בו בתקנת החברא, ומיד ירשמו השמש על הגליון, ואח"כ יעשו את השני על אופן זה ואח"כ השלישי ואח"כ האבער גבאי.

תקנה נ"ט י': אחר שנעשו הגבאים האלו יכנסו המלאטשיס ויתן להם הגליון אשר נרשמים עליו שמות הגבאים החדשים והשמש... ילך עמהם להראותם הדרך להאיר להם וילכו בסדר נאה בלי צעקה והוללות כדרכם המגונה זה שנים רבות, וילכו אצל כל אחד מהגבאים הנבחרים ויאמרו להם מזל טוב שעלו להיות גבאי, ולא יזיזו ממנו עד שילך אתם לבית התחדשות, ואח"כ יביאו את השני והשלישי וכן האבער גבאי.

תקנה סמך י': הגבאי ראשון צריך לשלם להבוררים ולמלאטשיס המשמשים ולשני משמשי החברא שני מדות יין והשני מידה אחת וחצי והשלישי מידה אחת והאבער גבאי מידה וחצי, ואח"כ יכתבו להם הגבאים לפי ראות עיניהם ליתן להם מקופת החברא איזה מדות יין, וכ"כ לבני החברא הנאספים שם בשעת התחדשות יתנו מהחברא יין במכסת נפשות הנאספים, ובלבד שלא יעלו הוצאת בשעת ההתחדשות הנ"ל, בסך הכל לכל היותר עשרה זהו' מעות כסף זאגע F 25F30 וינר וועהרונגס - והיין הזה ישתו במסיבה עם

הגבאים החדשים והישנים והבוררים כנ"ל, ואח"כ ילכו לביתם לשלום - מחק הנ"ל וסך F25 וויענר וועדונג קיים בהסכמת כל החתומים לקמן יום ב' ער"ח אדר ראשון ת"ר ל'. הק' זלמן ה"ב נאמן פה.

תקנה ס"א י: ביום שלאחר התחדשות יכינו השלשה גבאים החדשים בבית גבאי ראשון סעודה אשר יאכלנו שם הגבאים החדשים עם הישנים והרו"ח עמהם וכ"כ שני השמשים של החברא, וזולתם לא יבא שום אחד בני החברא לסעודה זו, והוצאות הסעודה זו יעלו לכל היותר לסך עשרה זהו' מעות כסף.

תקנה ס"ב י: לפי תקנה ישנה אצל החברא, פרנסות הגבאים הוא בחוזר חלילא מדי חדש בחדשו, דהיינו חדש הראשון אחר התחדשות יוצא ויכנס הגבאי הראשון, ובחדש השני הגבאי השני ובשלישי השלישי, בחוזר חלילא. ושם נמצא ג"כ שבסוף כל חודש מחויב הגבאי לכתוב חשבונו בפנקס המיוחד לזה, לכן מהיום והלאה מחויב השמש הכותב לילך ביום ר"ח דוקא אצל הגבאים שעבר פרנסות חדשות ולכתוב שם חשבונו עד פרוטה אחרונה. ומה שהכניסתו יתירה על הוצאות מחויב למסור מיד ליד השמש הכותב החשבון והוא יביא הסך הנ"ל אל הגבאי הבא אחריו בחדש הבא ולהתחיל חשבון הכנסות שלו בסך זה שנמסר לו מהגבאי שלפניו. ואם הוצאתו יתירה על הכנסתו יקבלו בחדש הבא מהגבאי פרנה"ח.

תקנה ס"ג י: אף אם אין הגבאי בביתו ביום ר"ח אין זה אמתלא להמתין בכתיבת החשבון בתוך הפנקס ביום ר"ח, וימסור החשבון לאשתו טרם צאתו מביתו, ואם שלא יהי' בביתו ביום ר"ח ואשתו לא מסרה החשבון ביום הנ"ל, אזי מיד בבואו לביתו מחויבים השני גבאים לקראנו מיד לבא אצלם ויראה להם חשבונו, ואם נמצא בתוכו הכנסה יתירה על הוצאה יהי' מעט או הרבה יוקנס בתשלומין שליש יותר על מה שנשאר תחת ידו, וישלם מיד הקרן הנשאר ת"י, עם הקנס הנ"ל, והגבאי הבא אחריו יכתוב בהכנסות שלו, שאותו הקנס הוא מאותו הגבאי שלא הראה חשבונו ביום המוגבל הנ"ל, ואם אינו רוצה לשלם הקנס מיד יוכתב לו לחוב על דף שלו ואל יבא עוד להתמנות גבאיות אצל החק"י עד ששילם הקנס הנ"ל עד פרוטה אחרונה - וא"צ לומר שאם יעכב הגבאי אצלו סך הכנסות הנותרי' לו על הוצאותיו, ולא ימסרם ביד בחודש הבא, שאינו מוכשר להיות גבאי החק"י מסוף השנה ההוא עד כלות ששה שנים, מלבד שמחויבים הגבאים להוציא ממנו הנשאר ת"י כנ"ל בסוף השנה בכל כפיות ונגישות, ואם יעלימו

הגבאים האחרים את עיניהם בהתרשלות הגבאי ההוא וישאו לו פנים, אז המה יכנסו תחתיו לכל הקנסות האמורים, אכן אם נמצא שהוצאותיו יהיו יתרים על ההכנסות, או אם יהיו מכוונים זה מול זה, יכתב לו לקנס רק ח"י ץ' ו. וו. על דף שלו, על שעבר על תקנה קדומה אשר נתיסדה לטובת החברא ולטובת העניים ולא יהי' רגיל לעשות כן פעם אחר.

תקנה ס"ד י': תחת יד הגבאי הראשון יותן למשמרת הכסף והזהב של החק"י וגם כל הפרוכות של החברא בתיבה מיחודת לזה של החק"י, וגם המשכונות אשר נלוה עליהם כבר ואשר יולוו עוד מן החברא שי', וגם כל הפנקסים של החברא - חוץ מפנקס ק"ק אשר יומסר להגבאי המיוחד לזה כנ"ל - בתיבה אחר' המיוחדת גם לזה, ואצל הגבאי השני - אם אינו מעומס בהוצאות והכנסות של הק"ק - יותן הבדיל של החק"י ויכתב הכל בפנקס איבערגאב מה שנמסר לכל או"א.

תקנה ס"ה י': אצל הגבאי המצוי יותר בביתו יותן למשמרת הקלפי משמות הב"ב בני החברא יצ"ו, וכ"כ הקלפי של נערים מלאטשיס, ולא יוציא גבאי א' הקלפי בלבדו אם לא שאחד מהגבאים או אחד מן משמשי החברא אצלו, שלא יהי' נחשד, ואותו שהקלפי תחת ידו, אצלו יהי' הפנקס סכומות הנערים.

תקנה ס"ו י': אם יצטרכו אהג"י איזה מלאטשיס לכבד לאחד מבני החברא יצ"ו, דורון לכבוד אורח הגון הקרוא אצלו או אצל חתונה וכדומה, צריך הגבאי להוציא דוקא שני מלאטשיס חתנים לשאת המזיגה, ולא אחרים, ואם המצא בביתו אין בידו להעמיד אחר תחתיו וקנסו בפעם ראשון, אם אינו רוצה לציית ולעשות שליחותו, אֶלף זהו' מ"כ זאגע F2:30 וו. וו. אשר נכתב לו לחוב בפנקס המסים, ובפעם שנית שני זהו' מ"כ, ובפעם שלישית יודיע הגבאי את הדבר לשני הגבאים האחרים והאבער גבאים, והמה יכתבו על דף שלו בוואכענבוך שאותו החתן איננו עוד בתוך החברא עד שישלם לקופת החברא ח"י זהו' שיין, ומ"מ מה שנשאר חייב עד היום ההוא ניתן לגבות ביום חתונתו, ומיום השלימו ח"י זהו' הנ"ל הוא לכל דין כאיש אחר הבא מחדש לתוך החברא והימים הראשונים יפלו, וכל הדברים שסירב נגד הגבאים או נגד א' מהם אשר יברר הדבר בפני הגבאים האחרים: דהיינו פעם א' א' זהו' מ"כ ופעם שנית ב' זהו' ופעם השלישית ח"י זהו' וו. וו. איננו בתוך החברא עד השלימם.

תקנה ס"ז י': ... שנה ושנה ביום א' דסליחות יתאספו השלשה גבאים

וישכירו המקומות של החברא בעזא"נ ונשים, וישלם השוכר מיד החצי מהמקום שנשכר לו וחצי הנותר ישלם בחה"מ פסח, תמיד פער אנטיצפאנדא, ויכתב שם השוכר, ובכמה ששכר את המקום בפנקס המיוחד לזה, וירשם כ"כ בפנקס כל בו, כדי שלא יבא הדבר לידי שכחה, ולתבוע מן המתחייב בזמן המוכשר, ולרשום שם תמיד התשלומין על חוב שלו.

תקנה ס"ח י': מי שעבר זמן פרעון שטאדט געלד פעם אחת, לא יושכר לו עוד מקום חברא בשנה הבאה, עד השלימו מה שנ"ח מישן, והחצי מהחדש פער אנטשיפאנדא כנ"ל, ואותן הגבאים שלא ישגיחו היטב על זה, ויתנו מקום בהשכרה למי שנ"ח מעבר, אזי בסוף השנה כשימצאו הרו"ח ששוכר א' נ"ח עוד משנה העבר, יכתבו התחייבותו על אותן הגבאים שהיו בביתם בשעת השכרת המקומות, והמה יגבו מעותיהם מאותו השוכר.

תקנה ס"ט י': ארבעה פעמים בשנה ישבו הגבאים יחד לגבות חובות הנכתבים בכ"ב [=בכל בו] [כג] הן מבני חברא הן מחוץ לחברא דהיינו: בחה"מ פסח, ביום ראשון שלאחר שבת נחמו, ובחה"מ סוכת, ובזמן המוכשר לפני התחדשות הקהל, מפני שבעתים הללו, רוב אנשי קהלתינו מצוים בביתם.

תקנות הסעודה

תקנה ק': סעודת החברא לא יעשה כי אם אחת לשלשה שנים, ובהגיע זמן הסעודה אין רשות לאג"י [=לאלופי' גבאים יצ"ו] להאריך הזמן ולדחותה וזמן הסעודה הוא בר"ח אדר ראשון.

תקנה ק"א: השלשה גבאים מחויבים להכין צורכי הסעודה על הוצאות החברא, בבית מיוחד, ולתקן שם הכותלים והחומות בתליית הפרוכת ולהכין שם מקום מושב לפני האב"ד מקושט בכלי כסף השייכים לחק"י ולשום שמו בראש הקרואים.

תקנה ק"ב: בהוצאות צורכי הסעודה אין לגבאי אחד רשות להוציא אפילו פרוטה אחת, כ"א בידיעת שני גבאים לכה"פ, דהיינו שיהיו שנים בקנית כל דבר, ונשותיהם של הגבאים מחויבים להשגיח על כל צורכי הסעודה, ולחלק את הנשאר לאחר הסעודה לעניים ולאלמנות, וקודם זמן הסעודה אין רשות

כג. הוא פנקס שנרשמו בו כל חובות בני החברה.

בידם ליתן לאחד אפילו מבני החברא יצ"ו שום דבר מאכל, ועל הגבאים ועל נשותיהם מוטל להשגיח כל אחד על חבירו, שלא יבזבזו במיני מאכלים ולא לצאת מגדר וסיג זה הנעשה לטובת הכלל כידוע.

תקנה ק"ג: היין שלצורך הסעודה יהי' מן המובחר שימצאו ליקח ממנו, ובתנאי שנעשה היין בקהלתינו דווקא, ויין החברא לא יובא אל בית החברא בחביות, כ"א תחת יד הגבאים יהי' בביתם, והמפתח מן החדר שמונח היין בתוכו יהי' ביד הגבאי. וטרם ישבו לאכול יסדר על השולחן יין בפני כל אחד ואחד, ואח"כ כל פעם שיחסר ימלא עד תום היין שלקחו לסעודה, ולא יקחו עוד.

תקנה ק"ד: וכ"כ מחויבים הגבאים להכין סעודה לפני הילדים יום א' לפני הסעודה הגדולה, ויהיו גם אצל סעודת הילדים השלשה גבאים יחד לשמור מכל ריב ונגע, וביום שלאחר הסעודה הגדולה יעשו להם המלאטשעס הגדולים סעודה בבית החברא הנ"ל והמותר... מהמאכלים שהכינו לסעוד' הגדולה יותן להם, וגם סיעות ממון יותן להם מקופת החברא, והשלשה הגבאים דאכלו אתם והסיועת ממון שמקבלים הוא לפי ראות עיני הגבאים.

תקנה ק"ה: המילאטשעס לא יבואו כלל וכלל אל סעודת הב"ב חוץ אם יבררו להם הגבאים איזה מהם לשמש שם. ואם בא יבא אחד מהם לבית המשתה בזמן הסעודה יצא מיד, ויכתב לו א' זהו' כ"מ לקנס, והגבאים המעלימים עינן ממנו הקנס עליהם וכן אין רשות ביד א' מהבע"ב לבא בלתי קרוא אל סעודת המעלאטשעס, ואם יבא אל הבית בשעת סעודה שלהם יצא מיד וקנסו ח"י פגים שיין... נכתבים לו מיד לחוב על דף שלו.

תקנה ק"ו: הגבאים לא ישבו עם הקרואים לאכול עמהם בסעודת הב"ב, רק ישמשו את המסובין לבלתי יחסר להם מאומה, ולהשגיח שיגיע לכל א' מהמסובין חלקו המגיע וראוי לבא עליו ושלא יחסר ולא יבוזבז דבר מאשר הכינו לאכול, כדי שיהי' הכל בשמחה ובטוב לב משתה תמיד.

תקנה ק"ז: קודם הסעודה יקרא השמש הכותב כל הק"ק ונדבות שהתנדבו יחידי סגולה להחברא.

תקנה ק"ח: אין רשות ביד א' מהמסובים לשלוח ממאכלו לביתו, כ"א כל אחד יאכל בעין יפה את אשר הכינו לו, והמותר יוכל ליתן לתוך כלי' ליקח אתו כשילך לביתו אחר הסעודה.

תקנה ק"ט: מי שהוא בביתו ולא בא אל המשתה, אין רשות ביד הגבאים לשלוח לו חלקו לביתו, וגבאי העובר ע"ז יוקנס בחצי זהו' שיין, ולאותו בן חברא שלא בא אל הסעודה יוכתב לקנס בדף שלו חי"פ שיין, חוץ באם לא יוכל לבא מחמת אונס והכרח המבורר אז יש רשות ביד הגבאים לשלוח לו חלקו לביתו.

תקנה ק': על כל שולחן ושולחן של המסובים ישב למדן א' או שמש מבני החברא יצ"ו, כדי שיאמר עליו איזה דברי תורה ואגדתא לפני החבורה היקרה, ודברי חכמים בנחת ישמעו כל המסובין, והשמש שי' יקרא טרם יתחילו לאמר אגדתא **שתיקה יפה בשעת דברי תורה!**

תקנה ק"א י': על המשתה הזאת יובאו ג"כ קופות החברא ליתן בתוכו כל א' מהקרואים מה שידבנו לבו, והמעות הנ"ל יחולק למחרת הסעודה לעניים ולאלמנות ר"ל.

תקנה ק"ב י': ברכת המזון אין לכהן ולא לגדול בתורה שום קדימה כי כולם מחלי על כבודם בזה משום כבוד הצבור, ע"כ יומכר בעילוי דמים, ומי שיתן יותר אליו תבא לברך, והמעות הנ"ל שייך לקופת החברא וישולם מיד קודם שיתחילו לברך בהמ"ז או קודם שיכבד א' לברך.

תקנה ק"ג י': לאחר שעמדו מהסעודה דהיינו אחר ברכת המזון, רשות ביד כל א' מבני החברא לילך לשלום והרוצה לישאר עוד בבית החברא ג"כ הרשות בידו, ובתנאי שלא יותן להם מקופת החברא אפילו פרוטה אחת לשתות שם יין או שאר מיני לגימה, או אפילו מיין הנשאר מהסעודה ולא בא על שולחן עדיין, והגבאי העובר ע"ז ונתן להם עוד ישלם מכיסו ומכספו.

תקנה ק"ד י': אין רשות לבני חברא לעכב א' מי שרוצה לילך לביתו, ומכש"כ שאין רשות בידם לילך אחר מי שפנה לשבות ולנוח, כדי להשיבו אל בית החברא, והעובר ע"ז ויקיץ א' מבני החברא משינתו להושיבו לבית החברא יוקנס בחי"פ כ"מ הנכתבים לו בדף שלו ויופסל מלבא לאסיפה ולברירה עד סעודה הבאה, דהיינו עד שלשה שנים רצופים מיום מרדו, ואם שוב גם אז לא ינוח וישנה מעשיו יכתב לקנס חצי ח"י זהו' שיין וכן יותר לפי ראות עיני הגבאים.

ה.

צוואת אלוף מבני הקהלה

לפנינו[כד] **צוואת הר' אברהם בן ר' אייזק קאפל ז"ל, אבי הקצין מו"ה יוסף בה"א ז"ל**[כה]**:**

בעז"ה

אלה הדברים אשר צוה האלוף ה' אברהם ב"ה אייזק ז"ל בשעת שהי'... ודעתו צלולה,

כיצד שיתנהגו עמו לאחר מותו, ומה גם מה שצוה לבניו מ' הסילוק שלא יהי' שום קטטה

ח"ו ביניהם, והעתקנו מגוף הצוואה אות באות להיות לזכרון למשמרת... הק"ק מה שעשה

שיהי' שיקוים לדורי דורות:

למען דעת כל מאן דבעי למינדע את אשר צוה ה"ה הר"ר אברהם בה"א מפה קהלתינו מ"ד יצ"ו, כיצד יתנהגו א"ע האלופים אנשי' חברא דגמילות חסדי' עם גופו לאחר מותו, אימתי ומתי שיהי' עת פקודתו להיות יום מיתתו, ואף גם צוה מה שיוקח מעזבונו לתיקון נשמתו ונוסף לזה פוטר ה' אברהם הנ"ל את אשתו מ' חיי' הנה מהשבעת כתובתה בכל אופן המועיל, וכאשר יתבאר להבא, ואף גם שארי הפונקטין שיתבארו פה אל"א [=אחד לאחד] את כל הדברים האלה צוה ה"ה הר"ר אברהם הנ"ל בפה מלא בפנינו עדים ח"מ, כאשר נכנסנו לבית ר' אברהם הנ"ל ביום דלמטה לבקרו בחליו ל"ע ומצאנהו שוכב על ערס דוי ל"ע, ולשונו ומילולו עדיין בפיו דעתו צלולה ומיושבת עליו כשארי אדם ההולך בשוק ויודע להשיב על הן הן ועל לאו לאו, וכך אמר לנו ח"מ ה"ה הר"ר אברהם הנ"ל, בבקשה מכם אתם תהי' עדים על כל הדברים את אשר אני מצוה את ביתי בפניכם כה יהי' וכה

כד. נעתק בפנקס ח"ק דף נ' ע"א.

כה. מו"ה יוסף קאפפעל הוא זקנו של הר"ר יוסף צבי קאפפעל ז"ל, שהיה חותנו של הרבני ר' משה יהודא לעדערער ז"ל בזווג ראשון שלו.

יקום ולא יפול דבר ארצה, ונחנו ח"מ כתבנו וחתמנו דבריו ככל אשר יצא מפיו הדברים כהווייתן ביום דלמטה פה מ"ד.

ראשית דבר יראת אלקי', זה יצא ראשונה לאחר יציאת נשמתו קודם שיניחוהו אנשי החברא על הארץ זאלען דיא חברא לייט איהם שלשה פעמים הירונטער שמייסין [=ילקוהו] לכפרת עוונתיו.

מיד לאחר יציאת נשמתו זאללען שלשה לומדי תורה אצלו לערנין עד הטהרה, ובשעת הטהרה זאלין אויז גיטיילט ווערדין לתיקון נשמתו ג' פעמי' ח"י פגים לעניי' עירנו דווקא.

כל שלושים יום אחר מיתתו זאללען לכה"פ ששה לומדי תורה בביתו ערב ובקר לערנין ולומר הריבון.

המלבושים שלו זאללען פר שענקט ווערדען לעניי' עירנו גם א' פאהר העמדר דער צו.

היות ובתנאים אחרונים של בני ר' יוסף נמצא כתוב השטח בית אשר אני בתוכו עם הגוועלבל ושטיבל קטן איבר דיא שטיגען יהי' שייך לחלוטין וצ"ע [=וצמיתת עולם] לבני ר' יוסף שי', דהיינו לאחר אריכות ימי חיי' וחי' אשתי מ' חיי' הנה תי', אבל כל ימי חייהם יהי' רשות בידם למכור ולהשכין ולהחליף כמבואר בארוכה בתנאים הנ"ל, ולעת מצוא שירד בנו הנ"ל לאותו שטח בית אזי יהי' החדרים שלהם הבנויים בחצר ר' אברהם הנ"ל אחד שטובין וזכויתיו סמוך לבאר ואחד שטובן עם זכיותיו סמוך להיי' קאמער במרתף, חופשים יצאו מרשות ר' יוסף ולא יקח מהם רק כשאר יורש, כמבואר שם באותן תנאים, אך זאת האט בנו ר' יוסף דעפאהר שיעבוד... מסך שני מאות זהו', ע"כ צוה ר' אברהם הנ"ל ככה יהי' לתיקון נשמתו זאל כל ימי חיי אשתו מ' חיי' הנה תי' השטיבל קטן איבר דיא שטיגען כנ"ל יהי' נקרא קרן קיימת שטיבל, ליקח ממנו בכל שנה ושנה שכר דירה שנים עשר זהו' ולקנות בהם עץ ולחלק אותו עץ בזמן הסתיו לעני' עירינו, אך לעת שירד בנו ר' יוסף לנחלה ... שיהי' שייך השטיבל קטן הנ"ל לו ולי"א כנ"ל אז יחול השיעבוד מסך שני מאות זהו' על אותו דירה הסמוך לבאר כנ"ל ליקח משכר דירה בכל שנה ושנה שנים עשר זהו' לחלוקת עץ כנ"ל, וככה יהי' עולמי עד עד ביאת גואלינו.

אשתו מ' חי' הנה תחי' שולטות ומושלות בכל נכסיו כל ימי חיותה, ותהי'

נושאת ונותנת בתוך ביתו, ועם כל זה תהי' פטורה בפטור גמור ובמחילה גמורה הוא מוחל לה השבועה, שלא תצטרך לישבע על כתובתה בין בחייו בין לאחר מותו, ואף אם תהי' פוגמות כתבותה לא תצטרך לישבע על שום דבר בעולם ואף לא לי"א ולב"כ לא נדר ולא קונם ולא שבועה ולא גלגל שבועה ואפילו חרם סתם או אפילו לדור בחיי' ראשה לא אשתו מ' חיי' הנה ולא יורשי' ולא הבאים מכוחה, רק לעולם יהי' שטר כתובתה בתקפו ובחזקתו ויהי' רשות לאשתו מ' חיי' הנה הנ"ל לעשות בדמי כתובתה כל משאלותי'.

המלבושים ותכשיטים השייכים לגופה תקח אשתו מ' חיי' הנה לעצמה לחלוטין, ולא ינוכה לה בעבורם שום פרוטה אחת מדמי כתובתה רק תגבה כל כתובתה משלם בלתי שבועה.

המקום בעזרת נשים וואו אשתי מ' חיי' הנה ביז דאטע דרויף געהט זאל איהר געהרין כל מי' חייתה דרוף צו געהן כמו עד עתה ושלא תצטרך [לשלם] פרוטה א' עבור זה ע"ע.

ר' אברהם פוטר ומוחל במחילה גמורה לבנו ר' יוסף שלא יצטרך ח"ו לישבע לנגד שום אדם בעולם, ובפרט לנגד חתנו ר' שמואל גיסונג ואשתו מ' פיירל תי' ולי"א ולב"כ ולא לנגד חתנו ר' ישראל ואשתו הענדל ולי"א ולב"כ לא נדר ולא שבועה ולא גלגול שבועה ואפי חרם סתם או אפילו לדור בחיי' ראשה, לא הוא ולא אשתו ולא י"א על כל מה שהפה יוכל לדבר והלב לחשוב, רק הם יקחו חלקם מה שיתבאר פה בצוואה זו להבא ובזה יהי' מסולקים מעזבוני לגמרי.

חתנו ר' ישראל שהוא לע"ע בק"ק ק"ד יש תחת ידו ח"כ אחד מסך מ"ה בחתימ' ידי ר' אברהם בה"א ואשתו מ' חיי' הנה תי' ולע"ע מוסיף עליו ר' אברהם בה"א הנ"ל... חתנו ר' ישראל וי"א וב"כ תחת הח"כ הנ"ל סך שני מאות וחמשים זהו' זאגי F:250, וסך כזה יקח על זה האופן שיהי' הברירה ביד בנו ר' יוסף אם ירצה בנו ר' יוסף ליתן לו סך כזה אזי יהי' שייך השטובין סמוך להיי' קאמער והיי' קאמער בכלל עם זכות השייכים לאותו דירה לחלוטין ולצ"ע לבנו ר' יוסף ולי"א, ואם לא ירצה בנו ר' יוסף לשלם סך שני מאות וחמשים זה' במזומנים כנ"ל לחתנו כנ"ל ולי"א ולב"כ, אז ישלם חתנו ר' ישראל או י"א או ב"כ לבנו ר' יוסף או לי"א או לב"כ שני מאות זהו' מזומנים שיש לבנו ר' יוסף שי' שיעבוד עליהם כמבואר בפונקט ה'

כנ"ל, וברירה זו יהי' לבנו ר' יוסף עד חצי שנה לאחר אריכות ימי חיי' אשתו מ' חיי' הנה' תי', ולאחר כלות חצי שנה הנ"ל הברירה ביד חתנו ר' ישראל וי"א וב"כ, אך יהי' איך שיהי' הן אם ירד חתנו ה' ישראל לנחלה זו והן אם יקבל סך F:250 הנ"ל יהי' הח"כ הנ"ל שהוא ת"י חתנו ר' ישראל בטל ומבוטל כחרס הנשבר.

לחתנו ר' שמואל גיסונג עם אשתו בתו מ' פיירל תי' יותן מעזבונו ירושה סך חמשים זהו' מזומנים, הגם שיש ת"י שטר חצי זכר העולה לסך הרבה יותר מחמשים זהו', אמנם כן מבואר בשטר חצי זכר שלא יהי' להם שום פרעון על חוב ההוא מספרים וקרקעות רק שארי מיני מטלטלין, והלב יודע מרת נפשו וסהדו בשחקים כי לא השיגה ידו די זה שיגיע לחתנו ר' שמואל ובתו מ' פיירל חלקם ... מכר מטלטלין שלו ועם המעות בעין שיעלו לסך חמשים זהו' רק כדי למנוע כל הקטטות ומריבות... הקנאה והשנאה מבין... ושלא יבואו לפני שום יושב על מדין למשפט הן בד"י והן בדא"ה, ע"כ מצוה ר' אברהם הנ"ל ליתן... פיירל עם בעלה חתני ר' שמואל... כנ"ל ובזה יהי' מסולק משטר חצי זכר ושיהי' השטר חצי זכר בטל ומבוטל כחרס הנשבר, וחמשים זהו' הנ"ל יגבה חצי שנה אחר אריכות ימי שני חיי' אשתו מ' חיי' הנה... שיגבה חתנו ר' ישראל את שלו הנ"ל פונקט 10. ביקש[כו] ר' אברהם הנ"ל להשתדל לו אצל האלופי ח"ק דג"ח להעתיק צוואה ולכותבה בפנקס החברא.

י"ג. עש זאל קיין רב אב"ד אויך קיין קהל אבר משררה יר"ה אחר מותו עטוואז אצלו פר חתמנה אבר דש מינדישטע פון דער צוואה אב ענדרין דערפין שלא יזדקקו שום יושבי על מדין הן בד"י והן בדא"ה לטענות המערער בשום ערעור בעולם נגד הצוואה זו יהי' הערעור מה שיהי' מכל מה שהפה יוכל לדבר והלב לחשוב, רק לעולם יהי' צוואה זו בכחה ובתוקפה כאלו הי' נכתבה ונחתמה בכל האופן המועיל ובכל מיני בעוואַרנשין [=זהירות] שיועיל הן בד"י והן בדא"ה ותמיד יעמדו היושבי על מדין לימין המקיים צוואה זו:

י"ד. אחרי שובו ניחם א"ע הר"ר אברהם הנ"ל על הפונקט 5 בנידון הקרן קיימת הנ"ל לגבות השכר דירה ולחלק העץ בזמנו, וכדי באם שלא יהי' ר'

כו. ממילת ביקש עד סוף הקטע הוא הוספת המעתיק בסוף העמוד בההעתקה.

יוסף בביתו יחלקהו ר' שמואל ליב, ואם שניהם אינם פה יחלקהו האלופים גבאים דח"ק דג"ח המה יהי' אובר אפוטרוספים על הק"ק הנ"ל, ובעבור זה יטלו האלופים גבאי' דח"ק הנ"ל לקופת הח"ק בכל שנה ושנה משכר דירה הנ"ל שלשה זהו' ולא יחלקו בכל שנה עץ יותר רק בעד ח"י חצ"י זהו' שהוא תשעה זהו', ובטוח הוא באלה שיתאמצו א"ע האפוטרופסים והאלופי' גבאי' לש"ש לגמול עם החיים והמתי' לחלקו בזמנו כל פעם. כל אלו ארבע עשר פונקטין הנ"ל צוה הר"ר אברהם בה"א בפ"מ וד"ץ [=בפה מלא ודעה צלולה] מאתנו עדים חתומי' בנייר הדבק לכותבם על הנייר. וליתר תוקף ועוז בא הר"ר אברהם הנ"ל בעצמו עה"ח היום יום וי"ו עש"ק זין מרחשון למען ידעו דור אחרון[כז] לפ"ק פה מ"ד.

נאום הק' אברהם ב"ה אייזק ז"ל

בפנינו עח"מ [=עדים חתומי מטה] חתם א"ע ה"ה הר"ר אברהם בה"א על הצוואה המבואר בנייר הדבוק וצוה הכל בפנינו בפה מלא לקיים כפי צוואתו, והואיל שכן הוא האמת ודא מנגד מלמטה הוא ח"י ר' אברהם ממש לכן אשרנוהו וקיימוהו כדחזי היום יום עש"ק הנ"ל:

שלמה בן כ' מ"ל סג"ל
ונאם הק' יואל לייפנר

ו.

צוואת מו"ה יוסף בחור ז"ל

צוואת מו"ה יוסף בחור זצ"ל וקטע נוסף ששייך למילוי הצוואה. במדור ה"חתם סופר" לעיל (אות ט"ז) תמצא קטע מצוואת רבי יוסף באישור חתימת מרן החת"ס.

בע"ה תנו כבוד לה' אלקינו ממתים ידך ממתים מחלד וגו'

למען אשר אצוה את אשתי ובתי וחתני ונכדי' שי' ותי', ואני זקן באתי

כז. =תקס"ה.

בימים, חל עלי חובת גברא לצאת בגין אשתי תי' וחתני ונכדי שי' ותי' הנעימים שילכו בדרך טובים ושלא יהי' ריב ביניהם, ואין כלי מחזיק ברכה אלא על השלום, וגם מה לעשות תיקון לנשמתי בצדק אחזה פני הקודש וצדק לפני יהלך.

א) בני חברא קדישא כולם אהובים וכלם ברורים כולם גומלי חסדים וחסד שעושים עם המתים הוא חסד של אמת, וכולם רודפים לעשות צדקה ומצות, כבר אמרו חכמינו ז"ל מצוה לקיים דברי מת, ובאתי בבקשה ממעלתכם שיגמולו חסדיכם עמי' ושכבתי עם אבותי' ותנתן לי מקום מנוחתי אצל אדוני אבי מורי זקני כהר"ר הירש בן ר' אליקים סג"ל ז"ל.

ב) משעת יציאת נשמתי עד הטהרה ישבו ארבעה לומדים ללמוד משניות בלי פירש רק כאשר כתב הלשון רבינו הקדוש ז"ל, ולכל פחות ילמדו כל אחד ח"י פרקים ואינם צריכי' לעשות מחיצה בפני המת, והארבע לומדים הנ"ל ילכו עם משאה מטתי והם ינשאה מטתי יאמרו שיר של פגעי' וחזרים חלילה תמיד עד בואם לקברי, ומי שרוצה לעסוק במצוה לנשוא מטתי יטבל מקודם ומי שלא טבל יהי' זהיר ושמור לנגוע במטתי שלא יוזק ח"ו.

ג) והארבעה לומדים הנ"ל ישולם על ב"ע אצל קברי קודם שיניחו אותי בקבר ע"י גבאים דחברא קדישא לכל אחד יוד פעמים ח"י פשיטי', ויאמרו בקול רם עם העומדים שם צדק לפניו יהלך שלשה פעמים בקול רם.

ד) אצל תכריכים שלי ווערט זיך פינדן איין שטוק זאַק פאן האר מיט שנירלך דראן וזו היא הכתונת אשר לבשתי בכל יום כיפור על בשרי ממש. גם איין פר ווייס בארכטע הויזן. לאחר הטהרה וכשיניח אותי על המטה מלובש בתכריכים שלי זול מן ליגן עלי זולכה הויזן רק דיא קנעפליך ערשט הרויז נעמין ואח"כ יניח עלי מרגלים למעלה עד חגורה, וכמו כן דז שטוק זאַק מיט זאַמט דיא שנירלך מן הצואר למטה אזו וייט עז ווערט גיהן, ואח"כ יניח עלי דען שווארצין מאנטל כמו בשאר מתים ויהי' מונחים עלי עד בואם לקברי.

ה) קודם שיניח אותי בקבר זול מן ערשט ליגען הויזן הנ"ל בקברי מרגלים הרויף צו זא מיט דיא רגלים ק... קענין דרויף גליגט ווערין דר נאך זון מן ליגן דז שטוק זאק הנ"ל אן פאן דיא הויזן אן למעלה צום ראש צו אין דיא לענג ואח"כ יניח אותי עליהם, ובטוח אני בה' אלקי צבאות שלא ישלטו בי רימה ותולעה.

ו) גם נמצא בתכריכים שלי אין ערט זעקל עפר מארץ הקדושה, תעשו בה עמי כמו שנעשו עם העפר הזאת בשאר מתים כידוע לבני חברא הנ"ל.

ז) כשילכו מבית קבורת לפני ב"ע חוצה יקבצו יחד ויאמרו הלומדים הנ"ל איז' משניות ויאמרו עליהם קדיש דרבנן לנשמתי, דהיינו זולכין קדיש וואז מען פלעגט צו זאגען וואן מן מאכט איין שורה למנחמים על כל צרה ש"ת [=שלא תבא].

ח) אהובי' אחי ורעי וקרובי ובתי וחתני שי' ותי' בקשה מכם לעמוד לי מצבתי על קברי לסוף שלשים יום אחר מיתתי, דהיינו למחרתו שלשים ואחד, וזו היא הנוסחה אשר יכתבו על מצבתי לא פחות ולא יותר מלבד היום וחודש ושנה.

ט) יום: כמה בחודש: שנה:

פ"נ

ר' יוסף בחור הנולד מן יטל אשת כהר"ר יעקב סג"ל זכרונם לברכה: הוא הבחור שמסר לבבו ונפשו ומאודו בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו על קדושת השם הנכבד והנורא במדינת מעהרן אצל מקום ווישע כמעט מזעיר כיצחק על עקידה, זאת יזכור אלקיו לטובה וחוסה עליו אמן.

ת.נ.צ.ב.ה.

מנין זול גמאכט ווערן בביתי כל שלשים יום ערב ובוקר, וילמדו שלשה אנשים אחר תפילתם ערב ובוקר א פרק משניות ויאמרו הרבון אנה ה' הידוע ויאמרו עליו קדיש דרבנן לנשמתי בשחרית וערבית, וידלקו כל שלשים נר של שמן זית חוץ מארבע שבתות מן שלשים הנ"ל ידלקו בערב שבת לעת ערב נר של שעוה כל אחד פאן י"ב לויט.

יא) אחר שלשים דהיינו למחרתו לשלשים ואחד יעמוד לי מצבתי, וילכו שלשה האנשים הנ"ל על קברי וימתן עד גמר עמידת מצבתי ויקראו מילי במילא מה שכתב על מצבתי שלשה פעמים ויותן לכל אחד משלש האנשים הנ"ל ה' פעמים ח"י צ"ל.

יב) אחר שלשים ילמוד אחד עוד עשרה חדשים כל יום ערב ובוקר אחר תפילתו א פרק משניות ויאמר הרבון אנה ה' כו' ויאמר עליו קדיש דרבנן

לנשמתי, והאיש ההוא ילך כל ערב ר"ח קודם חצות היום בשעה י"א על קברי ויקרא מיל' במילא שלשה פעמים מה שכתוב על מצבתי מלבד אם יהי' ערב ר"ח בשבת ילך ערב שבת שלפניו, ויותן לאיש ההוא מידי חודש בחדשו מעשרה חדשים הנ"ל כל פעם ח"י פגי', והאיש ההוא יעמוד כל אותן עשרה חדשים להתפלל וללמוד בשביל נשמתי על מקומי בע"א אצל חתני בחנם.

יג) אחר עשרה חדשים הנ"ל זולין שני המקומות דהיינו אחד בע"א ואחת בעזרת נשים פר דונגען ווערן ע"י הגבאים דחברא קדישא הנ"ל ויעשו עם המעות כאשר אכתב להבא.

יד) אהובי בני חברא קדישא בקשה מכם לגמול חסד עם נשמתי, ובלתי ספק שקב"ה ישלם שכרכם על בניכם ועל בני בתיכם, שני מקומת הנ"ל אשר חנני ה' יהי' לקרן קיימת לנשמתי עד ביאת הגואל ונקראין תמיד על שמי דיא שטעט פאן ר' יוסף בחור. הגבאים מחברה הנ"ל זולין זולכע פר דינגען: רק בתי מערל תי' אודר איהרע קינדר האבען דיא פר האנט צו דינגען פר זיך אונד אויך אום איין גולדן וועלפלר[כח] אלז איין פרעמדען, אבר המעות מוז דר ליגט ווערין בכל שנה ושנה אצל הגבאים מחברא הנ"ל והגבאים ימחלו ויעשו נר של שעוה פאן י"ב לויט להדליק לעת ערב קודם יאהר צייט בבית הכנסת אצל המתפלל לפני ארון, ובבוקר בי' יארצייט ילכו אחר התפלה שלשה שלשה אנשים על מקומי בע"א וילמדו כל אחד א פרק משניות ויאמרו קדיש דרבנין לנשמתי, ואח"כ ילכו על קברי קודם חצות אחר שעה יוד ויאמרו שלשה פעמים בישעיה קפיטל ך"ו פסוק י"ט יחיו מתיך כו' עד ארץ. ולעת ערב בו ביום ילמדו עוד הפעם כל אחד א פרק משניות ויאמר עלי קדיש דרבנן לנשמתי וישלם הגבאים הנ"ל פאן שטאט געלד לכל אחד משלשה אנשים הנ"ל ג' פעמים ח"י צ"ל, והשאר מעות מן המקומות יפלו לצדקה דחברה קדישא הנ"ל.

טו) זוגתי תי' איז פטור מהשבעות כתובה ואין ליורשי אחרי עליה שום טענה ותביעה שבעולם, ואני נותן לה תחת כתובתה השטח העליון מביתנו מה ששיך לי מאבותי' ז"ל עם כל הזכיות מה ששייך לאותו השטח, גם איין גווועלב חדרל הבנוי בחצר מה ששייך לי לדור בו או להשכיר ולעשות עם

כח. כלומר ביליגער.

המעות כל מה שלבה חפץ כל ימי חיי'. אבל לאחר אין רשות בידה למכור או לעשות משכנתה או ליתן במתנה כל ימי חיי'. ולאחר אריכות ימיה יהי' שייך השטח הנ"ל עם גווועלבט חדרל הנ"ל לנכדי שי' ותי' ואין לחתני שי' שום רשות או זכיות בנחלה רק להשכירם בשביל נכדי שי' ולהלבישם ממעות הנ"ל עד שיגדלו אי"ה. ואחר שיגדלו נכדי שי' ותי' יהי הנחלה הזאת להם בירושה ממני לצמיתות עלמין לעשות בהם כרצונם. ולעשות חלוקה ביניהם אלז איינר דען אנדר זול הרויז צאהלין. רק הזכרים מנכדי שי' זולין האבן די יד עליונה הרויז צו צאהלין חלק אחיותם כדי שיהי' נחלות אבותי תמיד ביד הזכרים ממשפחתי.

טז) השטיבל וגווועלב וחצי' קאך וחצי פר הויז מה שנתתי לבתי תי' ולחתני שי' בשעת החתונה כפי שטר שבידם וכמבואר בתנאים אחרונים שלהם. ומעתה ומעכשיו נתתי להם עוד הגווועלבט חדרל מה ששייך לי העומד באיין פורט גם דז שטיקל פלאטץ הסמוך לו לצד השער כפי כתב אשר נמצא בין כתבים שלי שיש רשות ליבנות עליו, הכל יהי להם במתנה גמורה לדור בו או להשכיר. ואין רשות ביד חתני שי' למכור או למשכון או ליתן במתנה כפי המבואר בתנאים אחרונים שלהם, אבל אם ירצה ליתנם לאחד מיוחד נכדי שי' דהיינו הזכרים רשות בידם.

פונקט ה' הנ"ל כל ארבע שורות יהי' בטלים ולא צריך לעשותם.

כל הנ"ל כתבתי בדעת ישרה ומיושבת ובדיעה צלולה ובנפש חפצה מיט איבר ליגניג, על כן יהי' בתוקפו ובגבורה לקיים כל מה שכתב בו כאלו נעשו בפני מעדים כשרים ונאמנים וכאלו נעשה בבית דין הגדול בירושלים פה מאטרסדורף.

היום יום שהוכפלו בו כי טוב **תבא** בכלח **אלי קבר**[כט] לפ"ק

הק' יוסף ב"ר יעקב סג"ל ז"ל

[ל] שבצואה שלי בכתיבתי ובחתימת ידי ממש הוא מפורש כדת מה לעשות בכלל ובפרט עם כל נכסי' ועזבוני כנ"ל, רק אודות החדר שלי העומד תחת שטח העליון ששייך להתו' מו"ה גבריאל לא נכתב שום דבר, וע"כ

כט. =תקמ"ח.

ל. קטע זה נכתב כמה שנים לאחר כתיבת הצוואה.

באתי באחרונה למלאות דברות הראשונות שיהי' בתוקף ועוז כאשר כתבתי וחתמתי בח"י כנ"ל, ואף גם זאת השטח חלק בית הלז דהיינו א' שטובין שהחלונות פתוחים לחצר השותפים וקאכין ופאהר הויז גם הקעללער שהחלונו' פתוחים לתוך הגינה של הקצין ה' אליקים סג"ל וגם הקעמר לתחת השטיגען של מו"ה גבריאל. וכל הזכוית ששייך להשטח חלק בית שלי הנ"ל יהי' ג"כ בתוקף ועוז הגוף הצוואה שלי על שארי נכסי' אף הבית הנ"ל וכל זכיותיו כמו שארי נכסי' לעשות לויט צוואה שלי ולא נזיז מיני' זיז כ"ש כל זה עשיתי ברצון נפשי הטוב ובדיעה שלימה ומיושבת להיות בתוקף ועוז למשמרת עד עולם, והכל נעשה היום יום ג' ב' תמוז תקס"א ל'.

במס"ק הק' יוסף ב"ה יעקב סג"ל ז"ל

היות שהתו' מו"ה יוסף סג"ל הנ"ל נפל למשכב ר"ל ואי אפשר לבוא בעצמו עה"ח וצוה עלינו עח"מ לכתוב הנ"ל ולחתום אותו במס"ק, גלל כן באנו להעיד על כל הנ"ל שעשה הצוואה הנ"ל מרצונו הטוב ובנפש חפיצה ובדיעה שלימה ולהיות לרא' מהמנא באנו עה"ח יום הנ"ל.

נאם הק' משה בער ב"מ מנחם מענדל לוריא זצ"ל שמש ונאמן דק' מ"ד ונאם הק' רפאל בן כ' נתן ז"ל

היום יום א' אדר"ח אדר תקס"ז ל' שלחו אלופי גבאי דח"ק לקרוא לכ' אברהם צעהלם חתן מו"ה יוסף בהר"י ז"ל, ובא לפניהם ושאלו הגבאים דח"ק את ר' אברהם הנ"ל האם שיש לו איין ווענידנג נגד הצוואה הנ"ל או שיש לו כתב נגד הצוואה של חמיו לבטל הצוואה מהמקומות הנ"ל ונגד הנדר הנ"ל. והשיב בזה הלשון איך האבי קיין איינווענדונג אויך קיין כתב רק איך ביטי הח"ק דיא זאללען מיט מיר גומל חסד זיין אונד זאללען דיא שטעט ניט פרקויפן רק איך ויל זיא דינגען והשיבו אלופי' גבאים דח"ק ער האט קיינע פאהר שריפטן צו וואסן די גבאים ווערים טאהן לטובת החברא והואיל שכן הוא באנו לקיים את כל הנ"ל ולרא' באנו עה"ח היום יום הנ"ל.

הק'...[לא]

היות שנמצא בצוואתו כנ"ל שילכו לומדי תורה על ב"ע [=בית עלמין]

לא. קשה לפענח את החתימות.

וללמוד אף במנחה, ע"כ יותן לכאו"א ד' פעמים ח"י צ"ל עולה יחד שלשה זהו' י"ב פגים מלבד השמן זית כנ"ל.

ז.

תקנה לתלמוד תורה של תינוקות של בית רבן ילדי הקהלה

תקנה באחד מפנקסי הקהלה אודות התלמוד תורה בהקהלה, שנעשה בסוף ימיו של הגאון ר' בונם איגר זצ"ל:

בע"ה

כהיום דלמטה התאספו א"ע אק"י בצירוף הגבאים דת"ת יצ"ו לפקח ולעיין בהשקפה שכליות כדת מה לעשות לחנוך הנערים ילידי קהלתינו יצ"ו על פי דרכם, דהיינו אותן תינוקות שנשענים מקופת הח"ק דת"ת, ולראות על סדר לימוד הילדים הרכים ואופן חינוכם בראשית דרכם, להרגיל ולהעמיד אותם כיצד שיגיעו לתכלית היופי בלימודים, וביותר בענין חנוכם בדרכי היושר, ולקבוע בלבבם שרשי האמונה באחדות הבורא וביראת אלקים ודרך ארץ כי הוא ראשית כל דבר, והאיך שישיגו לתכלית השלימות, כי המה עמדו בכור הבחינה והנסיון כ"א ע"פ למודו והבנתו שעד הנה לא הגיעו לתכלית השלימות בלימודם, ולא זו אף זו השחיתו דרכם וטבעם בשחקות והיתול, ורוקדים כשעירים ועזותם וחוצפה יסגא בין התינוקות שלא כדרך הטבע, הן בבית והן בחוצה והן בבהכ"נ הק' בעו"ה, אשר לא הי' מלפנים ולא נשמע עוד בקהלתינו, והנה לפי ראות עיני אק"י הוא מעוות אשר עוד יוכל לתקון, ומן הראוי לתת עיוני פקוח ולעשות כל הצדטקאות על אותן תינוקות כדי לשרש הנגע פורה ראש ולענה, ולהכשיר נפשם אל קניני השלימות שהם התלמוד והמוסר, וראוי להקדים חנוך מוסר להנערים ולהטות לבבם לטוב ולתקן מדותיהם בהנהגות ישרות הייטיב בעיני אלקים ואדם, ולזאת הסכימו דעתם של רו"ט [=ראשים וטובים] בהסכמה אחת להתקבל מלמד מיוחד לפני בני ת"ת ה"ה האלוף ה' וואלף פויאר, והבטיח להרגילם בדרך ארץ וללמד לבני יהודא קס"ת ופירוש רש"י זצ"ל כאשר תשיג הילדים בזך שכלם והבנתם, וביותר קבל על עצמו לתת השגחה

פרטיות ולשום עין עליהם בביהכ"נ הק' בשעת התפלה מבלי להעתיקם ממקום מעמדם עד אחר התפלה, ומידי שבת בשבתו התחייב א"ע להעמיד א"ע בנסיון אצל א' מבני תורות דקהלתינו יצ"ו, פעם בכה ופעם בכה, ובאם שיתקיים על ידו את כל הנ"ל אזי יקבל שכירתו מקופת הח"ק דת"ת כל שבוע סכום הקצוב לו מסך... זהו'. כל הנ"ל נעשה היום יום א' א' דר"ח אייר תקפ"ק [=תק"פ פרט קטן]

לרא' באו אק"י עה"ח[לב].

ח.

מכתב לראשי הקהלה

מכתב מאת הר' מאיר ווינדען מיום ב' ז"ך סיון תקס"ה:

א' מ"ד

קעסטהעל יום ב' ז"ך סיון תקס"ה

אליכם אישים חכמי חרשים נבוני לחשים, ה"ה קרו"ט [=קצינים ראשים וטובים] כל חד וחד לפי כבודו, ועל צבאם הראש והק' הטפסר התו' כבוד הר"ר משה אלי' ר"ה דק"ק הנ"ל.

הנה בראותי באח"ש אוהביי וידידיי ה"ה הק'... הר"ר משה אלי' הנ"ל, וה"ה הק' התו' המופלא והמופלג מו"ה אברהם צבי נר"ו בעיר אידנבורג, אז אמרתי שאתן לקהלתם סך שני מאות זהו' אשר חייב לי התו' הק' מו"ה גבריאל נר"ו לקרן קיימת, לכן עתה באתי להיות נאמן בבריתי לקיים במאמרי, והנני שולח להם פה רצוף הארגנאל ח"כ מהנ"ל ומהסך הנ"ל ניתן עצ"ה 5 פראצענטא והיה מדי שנה בשנה יותן להחברא דאשרי משכיל אל דך סך ה' זהו' ולתלמוד ה' זהו', ורק אחת שאלתי מאתם ואותו אבקש ממעלתו הרמה שהקהל י"ץ ישימו עינא פקיחא על המעות הנ"ל שיהי' הקרן

לב. למעשה לא באו על החתום.

תמיד מעות על נכסים שיש להן אחריות כדי שיהי' לקרן קיימת, ועוד חזון למועד אם יגזור ה' בחיים זכרם לא יסוף ממני להוסיף להם עוד כיד ה' הטובה עלי, גם מהודענא למעלתם שהמעות הנ"ל הוא כעת ביד התו' הר"ר אליקים סג"ל והוא הי' רוצה ליתן עשרה זהו' הפראצענטא משנה העבר בהיותי בווין עד ten1 מאיי [=ערשטען לחודש מאיי], והשבתי לו שכבר נדרתי אותו לדבר הטוב הנ"ל לכן יקחו מעלתם אותן עשרה זהו' מיד ויותנם מיד לשני החברות כנ"ל. דברי ידידם ואוה"ה הד"ש תמיד הבא בעצמו עה"ח.

הק' משה מאיר ב"ה נתן ווינדין ז"ל

ט.

רשימת בני הקהלה שתרמו לבנין חומת בית העלמין ובראשם מרן החת"ס שנדב פלארין אחד

לפנינו רשימת כל אנשי הקהלה שנדבו לטובת בנין חומת הבית עלמין, וראש המנדבים הוא רבינו החתם סופר זצ"ל שנדב פלארין אחד, ואחריו רשימה מלאה של קפ"ז בעלי בתים מבני הקהלה, ושוב רשימה של נערי הקהלה כארבעים במספר, ביניהם מתלמידי רבינו החתם סופר זצ"ל[לג], מן הנכון להציג את הרשימה במילואה, ואשתדל לברר מי ומי המה.

פה יבואר הנדבה מכאו"א מקהלתינו יצ"ו מה שנדר כאו"א בשבועו' העבור תקס"ו לתיקון החומה ב"ע [=בית עלמין] שנתקן בקיץ תקס"ו ל'.

אמ"ו אב"ד מהר"ם פפ"ד נ"י F1

1) **אמ"ו אב"ד מהר"ם פפ"ד נ"י**[לד]

לג. מהם שידוע לנו ממקורות אחרים שהיו מתלמידיו, ומהם אשר מסתבר מאד שלמדו אצלו, ואף אלו שלא היו מתלמידיו נמנו על שומעי לקחו בדרשותיו שהשמיע בקהל עם בק"ק מט"ד.

לד. פנקס ח"ק דף נ"ז.

2) ר' אליקים סג"ל ע"ב גרשון חיים[לה]
3) מו"ה אברהם הרש סג"ל[לו]
4) אלי' בה"פ[לז]
5) ר' איצק שעכטיץ
6) ר' אברהם ר"ב[לח] עם בנו
7) ר' אהרן טרייביטש[לט]
8) ר' אברהם הרש בהל"ס[מ]
9) איצק ב"ד[מא]
10) איצק ליב נ"פ[מב]
11) איצק ליב ב"מ[מג]
12) אברהם בן רפאל[מד]
13) אהרן חתן איצק מ"ה[מה]
14) אברם כ"ץ[מו]
15) ר' אהרן ברייער[מז]

לה. ר' אליקים בן מו"ה אברהם ליב סג"ל, חותן הקצין מו"ה יוסף בן אברהם קאפעל זצ"ל.

לו. היו ב' אישים בשם אברהם הרש סג"ל, אחד מהם היה לו התואר "מורנו" והוא בנו של א' סג"ל, והשני הוא להלן מס' ח' אברהם הרש בהל"ס.

לז. אלי' בן הר' פיישל בויער, מוצא המשפחה מפ"פ דמיין, והם מצאצאי משפחת ראטהשילד משם.

לח. ר' אברהם ראזענבערג, חתן הדיין מו"ה יוסף בחור סג"ל, נקרא ג"כ ר' אברהם צעהלם, חתנו ר' אלעזר בן הר' אהרן שישא ז"ל [הוא זקנו של ר' אברהם בן הר' מאיר שישא משאפראן זצ"ל אבי משפחות שישא מירושלים, לונדון, וניו יארק].

לט. כנראה אהרן בן יוסף טרעביטש, בשעתו היו ב' אישים בשם אהרן טרעביטש [השני הוא אהרן חתן איצק מנהיימר להלן מס' 13].

מ. ראה הערה הנ"ל בריש הרשימה פה.

מא. איצק בן דוד מצינו זכרו בהקהלה כבר בשנת תקכ"ח.

מב. איצק ליב בן בער נייפעלד.

מג. איצק ליב בן מישל נייפעלד.

מד. נמצא בהקהלה משנת תקל"א, שם אשתו גיטל, ואולי הוא בנו של רפאל נ"פ.

מה. ר' אהרן טרעביטש.

מו. אברם בר' צבי כ"ץ, היה לו בן בשם הרש כ"ץ, ואולי בנו הוא אבי מו"ה דוד כ"ץ דיין במט"ד בעהמ"ח מנחת כהן ועוד.

מז. הר' אהרן בן הר' יעקב ברייאר.

16) אהרן בן ר' יוסף אדלשמח
17) אהרן ליב נ"פמט
18) איצק חיימנ
19) אברהם ליב ל"בנא
20) אלי' ברייערנב עם ב' בניו שי'
21) אברהם חר"ננג
22) ר' בער סופרנד
23) בערל ברי"סנה
24) בערל רוסטנו
25) בונם טעלטשנז
26) גאטליב בה"דנח

מח. אביו ר' יוסף אדלס היה בנו של ר' ליב יליד ווייסקירכען [בן ר' יוסף] וזוגתו מרת אדל, ועל שמה נקראו בניה.

מט. בפנקס קהלת צעלים 6753 114ישנו רישום אודות ממרני של ר' אהרן ליב בן ר' מאיר מנייפעלד הדר לע"ע בקהלת מ"ד.

נ. ר' איצק חיים שישא מ"ד, חתן ר' ליב באדן שנשא בתו מרת פראדל, בניו: התורני ר' ליב באדן ואחיו האלוף ה' אהרן בער (כך הוא עפ"י פנקס ח"ק דף פ"ז ע"א).

נא. ר' אברהם ליב לאקינבאך.

נב. אלי' בן ר' יעקב ברייער וב' בניו הם זלמן ומשה בער [זקני ר' דוד שטראה ע"ה היה בן מרת שווארצל בת ר' זלמן בן ר' דוד בן ר' זלמן בן ר' אלי' הנ"ל].

נג. הדיין ר' אברהם קראנפעלד חתן הר' נתן יפה ז"ל.

נד. סופר סת"ם בקהלת מט"ד, נפטר בעת מגיפת החולי רע בשנת תקצ"ב, בנו הוא הקצין ר' ליפמאן שטיינהויף, ישנו פנקס מק"ק א"ש עם שער מצויר שנעשה על ידו.
אגב: בנו ר' ליפמאן היה מקורב ואהוב אצל הגרש"ס זצ"ל, ראה באגרו"ס (כתבי רש"ס) מכתב ח', בסו"ס צוף דבש ("הקשור בעבותות אהבתו"), ובס' שמואל בדורו (מכתב ג').

נה. ר' בערל בן ר' יוסף סג"ל. וזהו נוסח מצבתו: **י"נ עש"ק כ"ה תמוז תק"ע לפ"ק, פ"נ איש הלך באמונה כל הימים, ה"ה כמר בערל בן הר"ר יוסף סג"ל ז"ל, ת.נ.צ.ב.ה.**

נו. כנראה שהוא בנו של ר' זיסקינד [בן ר' שלמה אופנהיים מווירמייזא, וחתן הר' וואלף רוסט ממט"ד] ושם אמו בריינדל, נפ' ביום ט"ז כסלו כנראה בשנת תקפ"ה או תקפ"ו.

נז. ר' בונם טעלטש שם אמו בילא, זוגתו מרת אסתר, ובנו הוא ר' אהרן קעסלער.

נח. גאטליב בן הר' דוד.

27) געציל במו"ג[נט]
28) גאטליב במו"ה אה"ס[ס] עם בנו
29) מו"ה גבריאל[סא]
30) גרשון בה"ל[סב]
31) גרשון ב"ל נ"פ[סג]
32) גרשון ש"מ[סד]
33) געצל במ"ס ע"ב[סה]
34) מו"ה דוד אייביניץ[סו]
35) ר' דוד בהמ"כ[סז]
36) דוד ליב א"ב[סח]
37) דוד בה"ל[סט]
38) דוד ב"מ[ע]
39) דוד בה"י[עא]
40) דוד בן הענך בל"ח[עב]

נט. געציל בן מו"ה גבריאל, אביו מו"ה גבריאל היה חתן מו"ה אברהם ליב בן געציל סג"ל.

ס. ר' גאטליב הוא בנו של מו"ה אברהם הרש סג"ל הנ"ל מס' 1.

סא. מו"ה גבריאל חתן מ' אברהם ליב בן געצל סג"ל.

סב. ר' גרשון בן ליב געליס.

סג. גרשון בן ליזר נייפעלד.

סד. גרשון בן הרש שנירמאכער.

סה. געצל בן משה סג"ל, אשתו מרת רחל לאה הנולדת מן יטל, נפטרה י"ד מרחשון תקע"א - עי' פנקס ח"ק ס"ה ע"א.

סו. ה"ה הגאון מו"ה דוד בן רבי גדלי' אלט תלמיד רבינו החת"ס זצ"ל, אשר נתמנה בשנת תקס"ט כאב"ד קויבערסדארף ונפטר שם כ"ג ניסן תר"י. תלמיד זה נזכר לעיל בענין מילה שלא בזמנו.

סז. ר' דוד בן הר' מרדכי כ"ץ [בן ר' יעקב בן ר' מרדכי בן ר' ישעי' כ"ץ], נפטר י"ט חשון תקע"ז, חתניו: דוד הרש בן הר' מאיר סופר, ובערל בן הר' דוד כ"ץ.

סח. ר' דוד ליב אדענבערג.

סט. ר' דוד בן הר' ליב געליס.

ע. כנראה דוד בן מישל, כי דוד בן מאיר בן שמעון נפטר כבר בשנת תקס"ב.

עא. דוד בן ה' יעקב.

עב. דוד בן הענך בן ליב בלעכנער.

41) ר' הרש בה"ד[עג]
42) העניך בל"ח[עד]
43) ר' דוד נ"פ[עה]
44) הרשל בן אברם כ"ץ[עו]
45) העניך ש"מ[עז]
46) ר' הרש במ"ס[עח]
47) הרשל בד"ס[עט]
48) מו"ה הרש ליב[פ]
49) הרשל ב"ב ק"ד[פא]
50) הרשל ב"מ ב"א[פב]
51) ר' וואלף פיהם[פג]
52) וואלף ב"א[פד]
53) ר' וואלף בה"ש צעהלם[פה]
54) וואלף בהד"ר[פו]
55) ר' וואלף יפה[פז]

עג. הרש בר' דוד בן מאיר בן שמעון.

עד. כנראה העניך בן ליב בלעכנער.

עה. דוד נייפעלד.

עו. בנו של אברם בן ר' צבי כ"ץ לעיל מס' 14.

עז. העניך שנירמאכער כנראה בנו של ליב.

עח. ר' הרש בן משה סג"ל.

עט. הרש בן דוד סג"ל.

פ. מו"ה הרש ליב. בניו: אשר פאלק, שבתי ושמואל, שם אשתו צמח. שם המשפחה של בנו שמואל היה לעווינגער.

פא. הרשל בן בענטיד ק"ד.

פב. הרשל בן משה בן איצק דלהלן מס' 134 בנו הוא ר' יוסף בה"ץ שהיה מראשי הקהלה.

פג. ר' וואלף מיללער.

פד. כנראה וואלף בן איצק.

פה. וואלף בן שמעון צעהלם.

פו. וואלף בן הר' דוד רופא, והוא אחיו של המוהל ר' יעקב פלענק.

פז. ר' וואלף בן ר' חיים יפה ממשפחת שאהן.

56) וואלף בה"ש ווינר[פח]
57) ר' זלמן ב"י[פט]
58) ר' זלמן הרש סג"ל[צ]
59) זעקיל א"ש[צא]
60) זיסקינד[צב]
61) זנוויל רוסט עם בנו
62) זנוויל בן ישעי'
63) ר' חיים ק"ד[צג]
64) חיים צעהלם[צד]
65) חיים כ"ז[צה]
66) ר' חיים יפה[צו]
67) ר' חיים בה"ר[צז]
68) ר' טעביליב כ"ץ עם אחיו בערל[צח]
69) ר' יואל לייפנר[צט]

פח. וואלף בן הר' שמעון בן ר' לאזר וויענר, והוא ש"ב של הגאון ר' שמעון וויענר אב"ד לאשבראני [בן ר' פנחס בן ר' לאזר וויענער] שניהם נכדי הר' לאזר וויענער.

פט. אולי זלמן בן יואל בן ליב שנירמאכער, שנולד בשנת ת"צ בערך.

צ. ר' זלמן הרש בן מהרם בן ר' ליב סג"ל.

צא. ר' זעקל א"ש היה חתן ר' משה ק"ד (כך מצאתי בספר שבט מוסר שהיה שייך להם), בנו פייש נולד בשנת תקס"ג, ובנו קלמן בשנת תקס"ה.

צב. כנראה שהוא זיסקינד רוסט.

צג. ר' חיים קויבערסדארף - שם זוגתו חי', שם המשפחה היים. חתניו: המוהל הר' יעקב פלענק, והר' אלי' ברייער דלעיל מס' 20, בנו החתן ר' זנוויל בה"ח ק"ד מוזכר להלן אצל רשימת הנערים.

צד. נפטר בשנת תקפ"ה בערך.

צה. ר' חיים כלי זמר.

צו. התורני ר' חיים יפה נפטר בשנת תקפ"ז בערך. בנו הוא מאיר הרש יפה למשפחת שאהן.

צז. ר' חיים בר' רפאל פאלאק [בן ר' זיסקינד בן ר' רפאל בן ר' זיסקינד].

צח. כנראה שהם בני ר' דוד בן ר' צבי כ"ץ, ובערל היה חתן הר' דוד בן מרדכי כ"ץ הנ"ל מס' 35.

צט. הדיין הר' יואל לייפנר – לייטנר, מגיד מישרים בהקהלה יותר מארבעים שנה בנו הר' יוסף חיים לייטנר ז"ל [אבי הר' אשר פאלק לייטנער, חותן ר' יוסף צבי קאפפעל אבי מרת גליקעל - זווגו הראשון של הר' משה ליב לעדערער ז"ל].

70) ר' יעקב באדן[ק]
71) ישעי' בן ליפמן[קא]
72) יודא כ"ץ[קב]
73) ר' יוהשוע סג"ל ע"ב
74) יוסף ב"ד נ"פ[קג]
75) יוסף ברמ"כ[קד]
76) יעקב פיסלינג[קה]
77) ר' ישעי' ל"ב[קו]
78) יאקב ל"ב[קז]
79) ר' יעקב בהא"ס[קח]
80) ישי ברמ"ס[קט]
81) יוסף ק"ד[קי]
82) ישעי' ב"א
83) ר' יונה[קיא] מלמד
84) ר' יצחק באסקאוויץ
85) ר' יוסף ליב ל"ב[קיב]
86) יוסף בהל"ס[קיג]

ק. אולי הוא ר' יעקב געליס, עי' פנקס ח"ק דף ק"ה ע"א.

קא. ישעי' בן ליפמן פרויענקירכן – דייטש, וכנראה שהוא היה שמש ונאמן הקהלה.

קב. יודא בן יקותיאל כ"ץ מס' 96.

קג. יוסף בן דוד נייפעלד.

קד. כנראה יוסף בן ר' מרדכי כ"ץ.

קה. עי' פנקס ח"ק דף רצ"ב יעקב פיסלינג בר"ד, וכנראה הוא בנו של ר' דוד פיסלינג ואחיו של ר' מענדל פיסלינג שלעזינגר. שם אשתו לאה, עי' פנקס ח"ק דף מ"ה ע"ב.

קו. ר' ישעי' לאקינבאך.

קז. ר' יאקב לאקינבאך.

קח. כנראה יעקב בן ר' אהרן סג"ל.

קט. ישי בן ר' מאיר סג"ל.

קי. יוסף קויבערסדארף.

קיא. כנראה שאליו הכוונה בפנקס ח"ק ס"ב ע"א: "ללומדי תורה ר' יונה..."

קיב. ר' יוסף ליב לאקענבאך.

קיג. ר' יוסף ב"ה ליב סג"ל, נפטר בערך בשנת תקצ"ד, זוגתו מרת חי' בת ר' יעקב סג"ל וזוגתו פערל. אביו ר' ליב הוא בנו של הר"ר הרש בן הר' געצל סג"ל.

87) ר' יוסף בהא"טקיד
88) ר' יעקב רופאקטו
89) ישראל ברי"הקטז עם בניו
90) יוסף בא"סקיז
91) יוסף בל"חקיח
92) יוסף בוו"סקיט
93) ישי כ"ץ עם בנוקכ
94) ר' ישראל פראגקכא
95) ר' יחיאל סג"לקכב ע"ב
96) יקותיאל כ"ץקכג
97) ר' יוזל א"בקכד
98) ר' ישראל צילץקכה
99) ר' יעקב בה"י שאפיטץקכו

קיד. ר' יוסף בן ר' אבלי טרעביטש, וכנראה שאבי אביו הוא האלוף הר"ר יוסף טרעביטש שהיגר למט"ד בשנת תקכ"א.

קטו. ר' יעקב בן ר' דוד פלענק מוהל מומחה ורופא דקהלת מט"ד, ומובא בשו"ת חת"ס ח"ו סי' ס"ד, ומזכירו מרן בשמו בשו"ת יו"ד ח"ב סי' קנ"ח עי"ש.

קטז. ר' ישראל בן ר' יעקב הרש, במכתב מאת הב' ישראל אוגנוואר אל הגאון ר' בונם גינס שראיתי הוא כותב: "הנני פורס בשלום יקירי קרתא ... וה"ה המרומם ר' משה נ"פ עש"ז תחי' עם חותנו ר' ישראל ברי"ה".

קיז. כנראה יוסף בן ר' איצק סג"ל.

קיח. יוסף בן לאזר חייט.

קיט. יוסף בן וואלף סג"ל, וכנראה שאביו הוא וואלף בן אברהם סג"ל.

קכ. ר' ישי בן ראובן כ"ץ.

קכא. הוא ר' ישראל וואלעס, נפטר ח"י ניסן תקצ"ב, חתנו הוא אברהם וויקס, והיה לו ג"כ חתן בשם ליב מק"ק פ"ק.

קכב. הוא הקצין הר' יחיאל בן הר' אברהם ליב סג"ל למשפחת געטצל בלועזית, נקרא דניאל ליב היה ראש הקהל כמה שנים.

קכג. יקותיאל כ"ץ נפטר עש"ק י"ט תשרי ג' דחוהמ"ס תק"ע לפ"ק.

קכד. ר' יוסף אידן בערג.

קכה. ר' ישראל בן מו"ה אהרן אפרים אליעזר צילץ זצ"ל

קכו. כנראה הוא ר' יעקב פאלאק שהיה דר בבית ר' גאטליב ברייער, כי נזכר בפנקס ר' גאטליב ברייער עם אחיו משה אלי', וכאן בהרשימה מצאתי ר' יעקב במה"י שאפיטן וגם משה אלי' בן מה"י שאפיטן, וכנראה שהם האחים הנזכרים בפנקסו

100) ר' יוסף בה"א ע"ב שי'[קכז]
101) יעקב ב"מ
102) יעקב חתן ר"ש ב"ב[קכח]
103) יאקב אייביניץ
104) לוי ש"מ[קכט]
105) ליזר ב"מ[קל]
106) ר' לאזר ב"ח[קלא]
107) ר' ליזר ברייער[קלב] ע"ב
108) ר' לאזר[קלג] כ"ץ
109) ר' לאזר בהג"ל סעמניץ[קלד]

של ר' גאטליב ברייער. כי זולת זה לא מצאתי ברשימה זו ב' אחים בשמות אלה, ולפי"ז ר' שמעון בן מה"י שאפיטן הוא ג"כ אחיהם.
ומצאתי שטר חצי זכר מב' דר"ח אדר תקו"ם מר' מרדכי בן המנוח ר' ישראל כ"ץ מטשארנה, לבתו ריקל אשת ר' יעקב בן המנוח הר"ר ישראל ז"ל.
מצאצאיהם יצאו משפחות נכבדות.

קכז. מו"ה יוסף בן ר' אברהם קאפעל, שימש כראש הקהל כמה שנים.

קכח. עי' פנקס ח"ק ס"ב ע"א, ואולי הוא ר' יעקב חתן רש"ס א' מלומדי התורה שנזכר שם.

קכט. לוי שנירמאכער.

קל. ליזר בן מישל.

קלא. אשתו מרת מילכה בת בילא, ובזווג שני שם אשתו שפרינצל. שם אמו רוחמה. י"צ שלו כ"ג חשון - פנקס ח"ק פ' ע"א.

קלב. הוא אבי מו"ה לאזר יעקב ברייער וזקנו של הגאון ר' בנימין וואלף ברייער אב"ד טאב, לע"ע לא עלה בידי לברר בן מי הוא. נזכר באגרת מרן החתם סופר זצ"ל (אגרות סופרים אות א' במדור החתם סופר זצ"ל), "**וגם מה"ו ליזר ברייאר מכאן כתב לשם עבורו אל הקצין ר"ה ואל מה"ו דוד משם ...**" [מו"ה דוד המוזכר באגרת הנ"ל הוא הדיין מו"ה דוד ברייער מאייזענשטאדט בנו של מו"ה איצק בן הר' גאטליב בן מו"ה משה ברייער ז"ל ממט"ד].

קלג. כנראה לאזר בן ר' דוד כ"ץ - עי' פנקס ח"ק ס' ע"א שחותם ר' אלעזר בה"ד כ"ץ על ק"ק יום ה' ט"ב אדר ראשון תקס"ז לפ"ק, ושם אמו ריקלה ועי' סענסיס תקל"ג מה שכתבתי שם.

קלד. ר' לאזר בן ה' גאטליב ברייער סעמניץ, אביו כ"ה יועץ גאטליב היה בנו של מורנו הר' זלמן בנו של מורנו משה ברייער הראשון למשפחת ברייער במט"ד, וכנראה שהוא בנו של מוהר"ר אלעזר האב"ד מט"ד. ובמ"א שיערתי שמו"ה זלמן הנ"ל הוא זקנו של הגאון ר' אלעזר קאליר בעל האור החדש זצ"ל.

110) ר' ליב פ"ב ע"ב[קלה]
111) ליפמן פ"ק[קלו]
112) ר' ליזר בן הרב אב"ד מל"ב[קלז]
113) ר' ליב ש"מ[קלח]
114) לאזר ב"ד ב"מ[קלט]
115) ליב ב"ב ק"ד
116) לאזר ב"י בל"ח[קמ]
117) ר' ליב כ"ץ
118) לעמיל ק"ד[קמא]
119) לעמיל ב"א[קמב]
120) ליפמן ב"ש ב"ח[קמג]
121) ר' משה אלי' ברייער[קמד] ע"ב שמואל
122) ר' מרדכי כ"ץ
123) ר' משה[קמה] נ"פ עם בנו שמעון
124) מיינשטרל כ"ץ[קמו]
125) ר' מאיר בהא"ס[קמז]
126) מאיר ב"ה לאזר כ"ץ

קלה. ליב ב"ה מענדל נ"ש יצ"ו מפ"ב - פנקס השחור מ"ב ע"א.

קלו. אולי שם אביו ישעי', היו לו כמה בנים: ישעי', מאיר, ושרל אשת מהרם בן וואלף סג"ל.

קלז. הדיין ר' ליזר ליפשיץ בן הגאון ר' שלמה זלמן ליפשיץ אב"ד לאקענבאך זצ"ל, הוא היה מורו ורבו של הגאון ר' יעקב הירש בעהמ"ח ספר מור דרור זצ"ל ותלמידו מכנהו מורי הזקן.

קלח. ליב שנירמאכער.

קלט. לאזר בן דוד בן מישל.

קמ. ר' לאזר בן ר' יוסף בן ר' לאזר חייט, מס' 91 דלעיל, שם המשפחה בלעכנער.

קמא. לעמיל קאבערסדארף.

קמב. לעמיל בן אייזק.

קמג. כנראה ליפמן בן שמחה.

קמד. הקצין הר"ר משה אלי' בן ר' שבתי ברייער עם בנו ר' שמואל ברייער ז"ל.

קמה. עי' פנקס ח"ק ס' ע"א חתימת משה ב"כ שמעון נ"פ ז"ל ט"ב אדר ראשון תקס"ז, ונראה שהוא ר' משה הזה.

קמו. מיינשטרל בן יקותיאל כ"ץ הנ"ל מס' 96.

קמז. כנראה מאיר בן אברהם סג"ל.

127) משה בהי"סקמח
128) ר' מאיר בה"ש ז"ל ע"בקמט
129) ר' מאיר חר"ג
130) ר' משה ב"ד
131) מיכאל כ"ץ
132) משה טאטיס
133) ר' מהרם סג"לקנ
134) משה ב"אקנא
135) מהרם בוו"סקנב
136) משה ב"שס
137) ר' משה ליב בה"לקנג
138) מרדכי ליב בי"סקנד
139) מורי בישיץ
140) ר' משה אלי' בה"י שאפיטץקנה
141) משה ליב נ"פ
142) מאיר פאקשקנו

קמח. משה בן יוסף סג"ל.

קמט. מאיר בן שמעון.

קנ. אולי מהרם בן ליב סג"ל, היה גם מהרם בן וואלף סג"ל בתקופה מאוחרת יותר.

קנא. משה בן איצק כנראה בן מיינשטרל בן יואל.

קנב. מהרם בן וואלף סג"ל.

קנג. כנראה משה ליב בן ר' לאזר ברייער.

קנד. כנראה מרדכי ליב בן יעקב סג"ל.

קנה. ר' משה אלי' בן ר' ישראל פאלאק – שאפיטען, אחיו של המוזכר במס' 99.

קנו. ר' מאיר פאקש מוזכר בשו"ת חת"ס חלק אה"ע ב' סי' קל"ח, וז"ל שם: והנה בדידי הוה עובדא בהיותי יושב על כסא הוראה בק"ק מאטערסדארף הי' שם איש אחד ושמו מאיר פאקש ועתה הוא דר בעיר ווין, הוא ואשת נעוריו אשר אהבו זה לזו מאוד והתפרנסו בפועל כפיו של האיש מיד לפה כדרך הבינונים שמה, ויהי היום האיש הלך לדרכו עם מעט סחורה יין שרוף אל מקום צבא המלחמה מחנה הקיר"ה שהי' עומדים אז סמוך לגראן, ופתאום נשמע קול כי שודד חיל הקיסר נסו וברחו ומגפה גדולה היתה בעיר ההוא וכן הוה, והאיש הזה לא חזר אל ביתו ושהו והוחילו עד בוש כמו שנתיים שנים, ובאו לפני אנשי הק"ק אשר נכמרו רחמים על העלובה הילדה וכתבנו לקהלות רחוקים לה"ב קאפענהאגען פ"פ לונדן ואין קול ואין עונה, עד שכולם שפטו במוחלט כי מת במלחמה בלי ספק, כי אלו הי' קיים הי' בא כי

143) מאיר בהש"סקנז
144) מאיר ב"ה הרש ברייארקנח
145) ר' משה ליב בהצ"בקנט
146) מרדכי ליב בה"ח ק"דקס
147) מאיר הרש ק"ד
148) מאיר פיהמקסא
149) ר' משה כ"ץ
150) ר' משה ק"דקסב
151) ר' מענדל פ"קקסג ע"ב
152) ר' משה ליב טרעביטש
153) ר' נטע בהמ"א ברייערקסד

אהבת עולם אהב את אשתו, עד עברו עוד כמה שנתיים ימים אח"ז קרוב לארבעה שנים מיום פרידתו מביתו אני בעצמי מהרהר לאמור לולי שאין כח לדון באומדנא ולחדש היתר הייתי אומר דבזמנינו לא שייך לומר דלמא מחמת כיסופא ערק לעלמא, דאפי' ערק לעלמא הלא איכא בי דואר דקביע בכל דוכתא ויכול לכתוב ולהודיע ככה אירע לי וכה אני נמצא וכדומה ומה זו שתיקה. עוד ההרהור בלבי ואנשים באו מוויען לומר שראו מאיר פאקש בוויען וזה מדבר וזה בא והנה הוא בעדענבערג, ומיד כתבתי לשם למהר ביאתו לפני, והנה בא האיש לביתו ואתא לקמן ההוא אמר כי בראותו צרתו צרה כי נשללה ממנו כל סחורתו וכל אשר לו והציגוהו ערום, חשב בנפשו אם יודיע כזאת לאשתו האהובה תגזור אומר שע"כ יבוא בערום ובחוסר כל ויסתפקו במועט בפת חרבה ושלוה, ע"כ התחכם לאחוז פלך השתיקה והרחיק נדוד לארץ פלוני' הרחק מאד ממדינתינו, ונשכר שמה לפונדק א' עד שהשתכר והרויח איזה מאות זהו' ועתה חזר לביתו זו אשתו, והראה לי כתבים מוכיחים וב"ב שלו ומשרי העיר אשר התגורר שם עד שראינו שנאמנים דבריו, אז אמרתי ברוך שבחר בהם ובדבריהם של חז"ל וכל המהרהר אחריהם כאלו מהרהר אחר השכינה, הארכתי בזה להוציא מלב המערערי' והנוקפי' שהזכיר פר"מ.

קנז. הוא מאיר בן הר' שעפטל סג"ל חותנו של ר' יוסף קרענסדארף שישא.

קנח. מאיר בן הרש בן מורנו זלמן ברייער בן מו"ה משה ברייער, שהיה הראשון למשפחת ברייער במט"ד, עי' מס' 109.

קנט. משה ליב בן ר' צבי ברייער אחיו של הנ"ל מס' 144.

קס. מרדכי ליב בן הר' חיים קויבערסדארף.

קסא. היו ב' אישים בשם הזה שם משפחתם מיללער.

קסב. משה ק"ד פויאר.

קסג. ר' מענדל בן ר' מאיר פרויענקירכען – דייטש.

קסד. ר' נטע בן הר' משה אלי' ברייער.

154) נתן הרש בה"ש ווינרקסה
155) נתן ב"ש ב"ח
156) נפתלי ק"ד
157) ר' סענדר סג"לקסו
158) ר' פנחס בל"קקסז
159) פילטא נ"פ
160) פייש ליבקסח
161) פייטל א"ב
162) קאפיל ב"פקסט
163) קאפיל נ"דקע
164) קלמן ח"יקעא
165) רפאל בהז"קקעב ע"ב זיסקינד
166) רפאל ב"א חייט
167) ראובן כ"ץקעג
168) ראובן ברמ"סקעד ע"ב
169) [רפאל] מלמדקעה
170) ר' פנחס ליב לייפניקקעו

קסה. כנראה נתן הרש בן ר' שמעון ווינער.

קסו. סענדר בן אברהם ליב סג"ל.

קסז. ר' פנחס בן הר' לאזר קצב, אבי הגאון ר' שמעון וויענר אב"ד לאשבראני.

קסח. בנו נתן נקרא ראזענבערג.

קסט. קאפל בן פיליט.

קע. כנראה קאפיל פערלהעפטער.

קעא. ר' קלמן חתן יחזקאל.

קעב. רפאל בן הר' זיסקינד פאלאק מילינדארף.

קעג. ראובן בן ר' ליב בן ר' מרדכי כ"ץ ז"ל, שם אשתו היתה מרים, נולד בשנת תצ"ז בערך.

קעד. ראובן בן ר' מרדכי סופר עם בנו, הוא אבי משפחת דייטש – סופר במט"ד.

קעה. נראה לי כי הוא הר' רפאל בן ר' נתן החותם על הקטע דלהלן אות י"ח, וז"נ מצבתו: **י"נ ש"ק ונקבר יום א' דחהמ"פ תקע"ז לפ"ק, פ"נ איש תם וישר ה"ה הר"ר רפאל מלמד ז"ל, ת.נ.צ.ב.ה.**

קעו. הוא הגאון ר' פנחס ליב מונק, זוגתו היתה ממשפחת הרבנית מרת שרה - זווגו הראשון של מרן בעל החתם סופר – שנתגדלה בבית רבינו החת"ס זצ"ל, שימש כדיין בהקהלה ולאחר מכך אב"ד שליינונג ונייזאטץ.

171) חתן פנחס ב"א
172) ר' שמואל בי"סקעז
173) שמואל ליב בה"אקעח
174) שמעון ב"מ ע"בקעט
175) שמואל פאלאק
176) שמעון ב"בקפ
177) שמעון ב"ה נ"פקפא
178) שמחה ב"ח
179) שמעון חרי"ם
180) שלום נ"פ
181) שמואל חר"זקפב
182) שמואל שאפלאךקפג
183) שמעון בל"קקפד
184) שמעון הרש פ"קקפה ע"ב
185) גרשון כ"ץ חזנקפו
186) משה בער שמשקפז
187) הרש נתן ב"סקפח

קעז. שמואל בן ישי סג"ל - עי' פנקס ח"ק ס"ב א"ב.

קעח. הוא שמואל ליב ב"ה אהרן בן ר' ישעי', היה ראש הקהל כמה שנים, היה עוד אחד בשם שמואל ליב בן אהרן בן שמעון.

קעט. שמעון בן מאיר בן שמעון.

קפ. שמעון בן אברהם בוכבינדר.

קפא. שמעון בן הרש נייפעלד.

קפב. הר"ר שמואל בן האב"ד מו"ה נתן נטע שאטטען זצ"ל, חתן ר' זנוויל דיין.

קפג. נפ' בשנת תקצ"ו, בניו: בערל, נתן הרש, ויוסף.

קפד. שמעון בן לאזר קצב למשפחת וויענר, דודו של הגאון ר' שמעון וויענר אב"ד לאשבראני.

קפה. שמעון הרש בן ר' מאיר פרויענקירכן – דייטש.

קפו. גרשון כהן אבי הדיין ר' דוד כהן שכנראה היה חזן הקהלה.

קפז. הוא משה בער בן ר' מנחם מענדל לוריא - שמש הקהלה.

קפח. כנראה הרש נתן בן אברהם רופא שחותם עצמו: **נתן צבי בן אברהם רופא ז"ל**, הוא היה המשורר בהקהלה וסייע להחזן מה שנקרא בפנקס הקהלה "**משורר בס"**. שם המשפחה כנראה ענגלס ראטה.

188) אייזק ב"ל ליברר[קפט]

נדבת נערים

1) זעליג בל"ק[קצ]
2) רפאל הרש חייט
3) יוזופ' בן געטשליק
4) אייזק בה"ש ווינר[קצא]
5) איסרל ב"ב ק"ד
6) לאזר בה"א געללעס
7) אהרן ליב ב"ש נ"פ[קצב]
8) החתן רפאל ליב בה"ז ב"י[קצג]
9) החתן ליזר ב"ג נ"פ[קצד]
10) אחיו ליב[קצה]
11) אחיו הרשל[קצו]
12) בן ציון ברי"ל ל"ב[קצז]
13) שמואל חיים בה"א[קצח]
14) החתן מרדכי ב"י כ"ץ
15) לאזר בן הענין
16) החתן משה שמעון בא"ל ב"מ[קצט]
17) החתן יוסף ב"מ ב"א[ר]

קפט. אייזק בן לעמל, ליברר הוא הקברן של הקהלה.

קצ. זעליק בן לאזר קצב וויענר.

קצא. אייזק ב"ר שמעון וויענער.

קצב. אהרן ליב בן שמעון נייפעלד

קצג. רפאל ליב בן הר' זלמן בן י' [לעיל מס' 57] שם המשפחה האאז.

קצד. ליזר בן גרשון נ"פ.

קצה. ליב בן גרשון נ"פ.

קצו. הרשל בן גרשון נ"פ.

קצז. בן ציון בן ר' יוסף ליב לאקענבאך.

קצח. שמואל חיים בן ר' אהרן געליס יש לו דף בפנקס ארוך, כנראה שהיו לו ב' אחים: משה אלי' געליס, ולאזר געליס.

קצט. משה שמעון בן איצק ליב בן מישל נ"פ.

ר. יוסף בן משה בן איצק דלעיל מס' 134.

18) החתן שמואל ב"ד כ"ץ[רא]
19) מאיר ב"ל פ"ק[רב]
20) שמואל בא"ל ב"מ[רג]
21) נתן בן פנחס[רד]
22) איצק ב"וו ב"א[רה]
23) מרדכי בר"וו פיהם[רו]
24) החתן חיים ישעי' ברד"כ[רז]
25) גבריאל ברמל"ט[רח]
26) משה בער ברא"ב[רט]
27) פייבש בן פנחס
28) קלמן א"ב
29) החתן הרשל בא"ס[רי]
30) בצלאל בה"ש ז"ל[ריא]
31) לאזר ברק"ס[ריב]
32) החתן זנוויל בר"ח ק"ד[ריג]
33) ליב ב"ד ב"מ
34) ישראל ב"א
35) מאיר הרש ב"פ

רא. שמואל בן ר' דוד כ"ץ [וכנראה שהוא ר' שמואל כ"ץ פאלאק].

רב. מאיר בן ליפמאן פרויענקירכען – דייטש.

רג. שמואל בן איצק ליב בן מישל.

רד. נתן בן פנחס בן לאזר קצב, אחיו של הגאון ר' שמעון וויענר והוא אבי משפחת פנקס ממט"ד.

רה. איצק בן ר' וואלף בן איצק הנ"ל מס' 52.

רו. מרדכי בן ר' וואלף פיהם – מיללער לעיל מס' 51.

רז. חיים ישעי' בן ר' דוד בן ר' מרדכי כ"ץ הנ"ל מס' 35.

רח. גבריאל בן ר' משה ליב טרעביטש.

רט. משה בער בן ר' אלי' בן ר' יעקב ברייער.

רי. החתן הרשל בן ר' אהרן סג"ל שישא ע"ה.

ריא. כנראה שהוא בצלאל בן שמואל ליב שנפטר יום א' ה' חנוכה תקפ"ה.

ריב. לאזר בן ר' קאפל סג"ל.

ריג. זנוויל בן ר' חיים ק"ד חתן גיסו המוהל ר' יעקב רופא פלענק ז"ל.

36) מיינטשטרל ב"מ ב"א[ריד]
37) שמעון בה"י שאפיטען[רטו]
38) הבח' החתן שמעון ב"פ בל"ק[רטז]
39) ליזר בר"מ ק"ד[ריז]
40) אל' מרים ב"י
41) איצק הרש בן יוסף כ"ץ חייט[ריח]

ריד. מיינשטרל בן משה בן א' אביו המוזכר לעיל מס' 134.

רטו. שמעון בן ר' ישראל פאלאק – שאפיטאן [שאפיטאן הוא אחד הכפרים בסביבות מט"ד], היה חתן ר' נתן בן ר' חיים יפה, שם אשתו אידל צביה.

רטז. הוא הגאון מו"ה שמעון בן פנחס בן לאזר קצב וויענר, מתלמידי מרן החתם סופר זצ"ל, והיה אב"ד דק"ק לאשבראני, זקנו של הגאון ר' שלמה זלמן ברייער אב"ד פ"פ דמיין.
נדפס ממנו "מכתב צוואה", ובין הדברים הוא כותב: "בשנת תקע"ד ל' נתקבלתי מעיר מולדתי מאטטערסדארף להיות רב ואב"ד בק"ק סאנגרוהט... ובשנת תקצ"ג העבר נתקבלתי לרב ואב"ד פה בקהילתנו לאשברין..." הוא מוסיף: "אם ירצו בני יחיו להדפיס איזה חידושי תורה ממה שחנני הי"ת הן בשמעתתא והן באגדה, אל יקחו הסכמות מן חכמי הזמן, רק ידפיסו בריש הספר את שני הסמיכות אשר יש לי מן רבותי אשר נתנו מהודם עלי מפי כתבם, ה"ה אדמ"ו הרב הגאון המפואר מו"ה מרדכי בנעט... ואדמ"ו הרב הגאון המפואר מו"ה משה סופר שהי' אב"ד בק"ק פ"ב זצוקלה"ה, ויראה הרואה שאם היו בחיים היו נותנין לי הסכמות על חידושי תורה שלי להביאם לדפוס".

ריז. כנראה ליזר בן ר' משה קאבערסדארף בנו של הנ"ל מס' 130.

ריח. ברשימה זו מופיעים שמות אנשים ואומנות שלהם: חייט, מלמד, סופר, חזן, ועוד. יצוין, שכך נהגו לציין שמות אנשים עם מלאכתם, ראה לדוגמא ב"מוהל בוך" של מרן החת"ס: "כלי זמר (ע' א'), בדחן (ע' ב'), חזן דצוקרמאנטל (ע' ב'), זייטין האנדלער (ע' ג'), זילבר הענדלר (ע' ה'), פתוחי חותם (ע' ו'), מלמד (ע' ז' - ב' פעמים), שמש (ע' כ'), המשורר (ע' כ"ד), חייט (ע' ח') , רופא (ע' יז), ועוד.

כתבי יוחסין

אילני יחוס

כתבי יוחסין

משפחת שטראה

א) זקני[א] הר' **דוד** שטראה ז"ל[ב] וזוגתו מרת סילקא קויפמאן ע"ה[ג]

ב) **בן** ר' **דוב** שטראה הי"ד וזוגתו מרת שווארצל ברייער הי"ד

ג) **בן** ר' **דוד** שטראה ז"ל[ד] וזוגתו מרת חנה שפיצער[ה] ע"ה

א. אבי אבי הר"ר שלמה שיחי' לאורך ימים ושנים טובים ביחד עם זוגתו האשה החשובה מרת אסתר שתחי'.

ב. וז"נ מצבתו בביה"ח של קהל עדת יראים בניו דשערזי: פ"נ, איש תם וישר ירא אלקים, מו"ה דוד בן, דוב ע"ה, שטראה, נפטר ונקבר בשם טוב, ט' מרחשון תשל"ט לפ"ק, דבר ה' ותורתו הי' תמיד לפניו, ובזה הדרך נהג עצמו כל ימיו, דורות ישרים ומבורכים השאיר אחריו, ביתו פתוח הי' לכל הבאים אליו, נאמנים וישרים היו כל עסקיו, דרכיו ומדותיו הנעימים לא ישכחו מאוהביו, ובפטירתו נוטל העטרה מאשתו ובניו, בשלום והשקט ינוח על מכוניו, ת' נ' צ' ב' ה', האבן הזאת תהי' מצבה לזכרון הוריו הקדושים, שנהרגו על מוקד אש אוישוויטץ ביום גבר האויב, י"ז תמוז תש"ד לפ"ק, אביו הרבני מו"ה דוב בן דוד, מחשובי טובים דשיפשול וויען, ואמו הצ' שווארצל בת ר' שלמה ומאטל, ממשפחת ברייער, הי"ד.

ג. וז"נ מצבתה בביה"ח הנ"ל: פ"נ, אשה חכמת לב, עטרת משפחתה, מרת סילקא ע"ה, בת מוהר"ר אליעזר ז"ל, אשת מוהר"ר דוד ז"ל שטראה, ספר חייה נתמלא בחסד ובמעשים, יראת ה' בעלת בטחון ושמחת החיים, לב חונן ומרחם ראתה את הטוב בכל, קדשה ש"ש בדרכיה בחכמה וביושר, אהבה וחיזקה את הבריות כל ימיה, זכתה לראות דור חמישי מתנהג כשורה, התעסקה שנים רבות בביקור חולים וגמחש"א דקהילתנו, נלב"ע בשיבה טובה בת צ"ח שנה, ביום ז' מרחשון תשס"ט, ושם אמה מלכה ע"ה, ת.נ.צ.ב.ה.

ד. וז"נ מצבתו בביה"ח החדש באייזענשטאדט: אבן בוכים על מות, איש ירא ה' ונכבד בעדתו, פנת יקרת בקהלתו, כבוד שמו תהלתו כ"ה **דוד**, בן כ"ה **יעקב שטראה** ע"ה, נפ' בש"ט בן שבעים ואחד שנים, במש"ק ה' אדר שני ש' תרס"ה לפ"ק בוויען, ונקבר ז' אדר שני, שלמים ותמימים היו ימי מגוריו, צדקתו יפארו יודעיו ומכיריו, הדריך בניו לתורה וליראת א-ל, לתמימי דרך ולישרי לב בישראל, עתה יתעדן שם בגבהי שמים, תהי נפשו צרורה בצרור החיים, ושם אמו ריזל.

ה. וז"נ מצבתה בביה"ח בגראסווארדיין: פ"נ, האשה החשובה הצדיקת, מ' חנה ז"ל,

ד) **בן** ר' **יעקב** שטראה ז"ל[ו] וזוגתו מרת ריזל ע"ה[ז] בת ר' דוד שלעזינגער ז"ל

משפחת הלויים שפיצער מאייזענשטאדט

א) זקני הר' **דוד** שטראה ז"ל וזוגתו מרת סילקא קויפמאן ע"ה

ב) **בן** ר' **דוב** שטראה הי"ד וזוגתו מרת שווארצל ברייער הי"ד

ג) **בן** ר' דוד שטראה ז"ל וזוגתו מרת **חנה** שפיצער ע"ה

ד) **בת** ר' **לעמיל** שפיצער ז"ל[ח] וזוגתו מרת גיטל וואלף ע"ה[ט]

אשת החבר כה"ר דוד שטראה, מאייזנשטאדט ז"ל, חגרה בעוז מתניה לכבד התורה ולומדיה, נפשה אוותה ותעש חסד וצדקה בחפץ כפיה, הדריכה בניה ובנותיה בדרך היראה והתורה, זכתה לראות דור חמישי מיוצאי חלציה מתנהג כשורה, לחיי עולם תהא נשמתה בצרור החיים צרורה, נפטרה בת צ"ח שנים בש"ק כ' אד"ר תרצ"ג לפ"ק, שם אמה גיטל.

ו. וז"נ מצבתו בביה"ח הישן באייזענשטאדט:פ"נ, ה"ה המרומם הולך ישר כ"ש כ"ה **יעקב שטראה** מכפר מילינדארף, י"נ יום וי"ו עש"ק כ"ג, מרחשון ונקבר ביום א' כ"ה בו שנת תרי"ז לפ"ק, **יעקב** היה איש תם בטוב מעללים, **עבד** את בוראו הוא אל אלים, קולו קול יעקב נשמע לטוב ולאושר, **בטוב** עין חנן דלים והיה קל כנשר, **שלום** אהב ורדפו באמת ובתמים, **טוב** שם נגיד אחריו זכר לעולמים, רב טוב הנחיל לצאצאיו ושאריתו, אימץ לבבם ביראת השם ופקודתו, הליכות עדן יהי שכרו ונחלתו, ת.נ.צ.ב.ה.

ז. וז"נ מצבתה בביה"ח הישן באייזענשטאדט: פ"ט, ה"ה מ' **ריזל** אשת המנוח כ"ה **יעקב שטראה**, נפטרת ביום וי"ו עש"ק י"ח סיון שנת תרכ"ח לפ"ק, **רשומים** יהי' לבני' ולבני בני', יושר כשרון מעשה ידיה, זאת האבן יהי' לעד עולמים, למען לא ימוש זכרה לבני בנים, שכרה יספרו תמיד במקהלות, טוב אשר עשתה עמהם וגמולות, רצון יוצרה למדם תמיד למלאות, אך עבור זאת תהי חלקה לנשמתה, השקט ובטח ושלום יהי' דירתה, ת.נ.צ.ב.ה.

ח. וז"נ מצבתו בביה"ח הישן בא"ש: פ"נ איש תם וישר רגלו עמדה במישור ה"ה הקצין המפורסם המרומ', ונעלה כש"ת כ"ה לעמל שפיץ סג"ל י"נ ליל ב' של פסח שנת תרכ"ה לפ"ק, **לזאת** יקרא איש כשר ונאמן, **על** אשר הי' לבבו נאמן, מעשיו היו רצוים בתום וביושר, **לעמל** יולד אף כי חלקו בעושר, **שלום** נעוריו עזב אותו במהרה, **פתאום** מתה עליו אשתו הכשרה, ידע לילך בדרך ה' ויראתו, **צאצאיו** בכו עליו מאוד במיתתו, **סגלת** מעשיו הלכו לפני מטתו, ת.נ.צ.ב.ה.

ט. וז"נ מצבתה בביה"ח הישן בא"ש: פ"ט ה"ה האשה היקרה ממשפחה מפוארה הצנועה בדרכיה וחכמת לב, במעשיה מ' **גיטל** אשת הקצין המרומם ה' **לעמל שפיץ**

ה) **בן** ר' **שמואל** שפיצער' ראש הקהל באייזענשטאדט ז"ל וזוגתו מרת חי' שרה טעלטשער[א] מניקלשבורג ע"ה

ו) **בן** הרבני הר' **אברהם** שפיצער מאייזענשטאדט ז"ל[ב] וזוגתו מרת עלקעלי איריץ ע"ה[ג]

סג"ל, נפטרת יום ה' י"ג מרחשון ונקברת למחרת' ביום י"ד בו שנת תר"ב לפ"ק, **הילילו אנשי שער הילילו**, מספד **רב תמרורים** שאו וחילו, **גורל יחידה טובה לעמה** רכה בשנים, **אשת** חיל המהוללה ויקרה מפנינים, **הררי** בשדה בת נדיבים וטובים, איך נהפך מהר **לעמל** ומכאובים, **שוד פתאום** יבהיל צעירים ושבים, **סגלת** מעשיה הנעימים יכוננו פעמיה, זכר **צדקתה לעד** לעוללים אחריה, ת.נ.צ.ב.ה.

י. וז"נ מצבתו בביה"ח בישן בא"ש: פ"נ, ה"ה התו' הגביר המפורסם הולך תמים ופועל צדק ממשפחת רם, כש"ת הר"ר **שמואל** בן המנוח מו"ה **אברהם שפיץ הלוי** זצ"ל נפטר יום ב' כ"ח כסליו שנת תר"ה לפ"ק, שמואל ראש לבית לוי בעוז ויתר, מהולל מאוד למשפחתו הוד וכתר, וגם בית ישראל מספרים תהלתו, אומץ תפארתו וישרות תומתו, לוית בניו המאושרים תעיד צדקתו, שמו נודע בשערים לשם ולתהלה, פאר זריזותו בבנין בית התפילה, יודוהו אחיו בסוד נעימים וישרים, צדק פעל בעמיו זכרון דור דורים, היה לראש ומנהיג יקירי עדתו, זאת ציון לבוש גופו ונשמתו, ת.נ.צ.ב.ה.

יא. וז"נ מצבתה: האשה היקרה והצנועה, א"ח מ' **חי' שרה** אשת, הגביר הנכבד ה' **שמואל שפיץ הלוי זצ"ל**, י"נ יום ד' י"ז מנחם אב שנת תר"ח לפ"ק, חיל ועוז לבשה בימי נערותיה, יראת ה' אוצרה גם לעת זקנותיה, היתה בת גדולים דגול מרבבה, שני חיי שרה כולן שווין לטובה, רב צפון לה לרום מעשיה, הטובים עשתה בימי אושריה, שפתי פארותיה יביעו צדקותיה,ת.נ.צ.ב.ה.

יב. וזה נוסח מצבתו בביה"ח הישן באייזענשטאדט: פה נטמן, התורני והרבני הגביר מהור"ר **אברהם** בן המנוח המרומם כ"ה **איצק שפיץ סג"ל** ז"ל, נפטר בקדשה וטהרה יום ה' וביום ו' ד' אדר ניטל ממנו עטרה בשנת תקס"ח ליצירה, **אברהם** שב למקומו למנוחת שאננים, **בן** יקיר שעשועיו בתורה ובמצות הגונים, **כהררי** אל צדקתו ותומותו חסין כאלונים, יום **צאתו חמה** קדרה וחשכו אישונים, **שם** פרידתו ימי צאצאיו לרב יגונים, **סגל** תורה ומצות ישב בשבת תחכמונים, זכרון צדקתו לפניו יהלך בגן עידונים, ת.נ.צ.ב.ה.

יג. וז"נ מצבתה בביה"ח הישן בא"ש: האישה היקרה, כחמה ברה, מרת עלקי אשת המנוח גבר חכם בעוז מוהר"ר אברהם שפיץ סג"ל זצ"ל בת הרבני המופלא מוהר"ר ר' שמואל איריץ זלה"ה, בליל ד' נגהי ליום ה' ח' ניסן יצאה נשמתה בטהרה, ונקברה במספד מר ואבל לקשרה **תקף** לה עלמא ליצירה, פ"ט, **עלתה למרום קרב יומה** לקבל שכרה, **למשרים** קוננה פעמיה לעמוד בעתידה, קול ברמה נשמה נהי השמש קדרה, יציאתה עשה רושם כי פנה הדרה, אשור **שם תפארתה** עצום מלספרה, **מהררי** ציון מצוינת במעשים נעים כקטורה, אביונים בהון רחמה היתה מפזרה, שמרה פיה

ז) **בן** ר' **יצחק** שפיצער מאייזענשטאדט ז"ל[יד] וזוגתו מרת רבקה המבורגר ע"ה[טו]

ח) **בן** הקצין המפורסם ר' **אברהם** שפיץ רעב"ץ זצ"ל[טז] וזוגתו מרת זעלדא אויסטרליץ ע"ה[יז] נצר מממשפחת הלויים המיוחסים הורוויץ מזרע בעל המאור זצ"ל וממשפחת המיוחסת תאומים אשר לפי עדות גדולי הדור

יקר מחרוץ לצאצאיה בסברה, **סגלה** מעשים טובים נפשה להתאשרה, **בת** נדיבים בעלי תריסין ושרי הבירה, **מהרי** אל צדקתה ברוכה מבנים ומאושרה, **שמה** מהולל ומפואר אלופים לתורה, **אלי יזעקו רבץ** ושפוך שמן טוב להאירה, זכות **צדקתם** לפניה ימליצו ליוצרה, ת.נ.צ.ב.ה.

יד. נפטר ביום ה' כ"ה אלול תקי"ד לפ"ק, ויצא יצחק לשוח בשדה שדה חקל תפוחים, מעשיו ישרים ונכוחים, מחזיק בביתו עניים ואורחים, נהנה מיגיע כפו, מיום עמדו על דעתו ועד סופו, נשא ונתן באמונה, ירא וחרד לדבר ה' בכל עת ועונה, הלא הוא כה"ר **יצחק** בן כהר"ר **אברהם** זצ"ל ממשפחת **שפיץ**, ת.נ.צ.ב.ה.

טו. נפטרה ונקברה יום ו' עש"ק כ"ח ניסן תקל"ב ל', פ"ט א"ח צנועה כל ימי' בדרך ישר הלכה מצות ה' שמרה ה"ה מרת **רבקה** בת מ' **יהושע חלפן** אשת מ' עזריאל כ"ץ ז"ל, ת.נ.צ.ב..ה (מו"ה עזריאל כ"ץ היה בעלה בזווג שני).

טז. וז"נ מצבתו בביה"ח בזעעגאסטע בוויען: ויגוע וימת אברהם ויקבר בשיבה טוב' שנותיו של אברהם עליו השלום פ"ה שנים ולמה נמנו שנותי' כדי ליחס הוא אברהם בצדקתו מתחילתו ועד סופו צדקות עשה בישראל ולא פסקו ישיבות תלמידים חכמים משולחנו והיה מספיק מהונו לחובשי בתי מדרשות ועשה סמכין לאורייתא דחיל ורחים רבנן ואיהו גופא למד תורה בבחרותו ובזקנותו זקן שקנה חכמה ויראה ביראת שמים עסקינן לקיים בנפשי' ודובר אמת בלבבו לבו כפתחו של אולם נדב לב שסייע לבנין בית הכנסת בק"ק אייזענשטאדט. ופדה בממון הרבה כמה שבויים משבויי עיר אובן שנת תמ"ד לפ"ק ושמו הולך בכל המדינות מקצוי ארץ וים רחוקים לרחוק ולקרוב הטיב וטוב עשה בעמי' בכמה השתדלות אצל המלכות ושריו והיה רועה נאמן מנהיג ומנהל לעדת ישורון והאבן הזאת אשר שם מראשותיו יהיה לזכרון שנולד כ"ה אדר תט"ז לפ"ק בק"ק שפיץ במדינות אסטרייך ויצא נשמתו באחד ונקבר בשני בשבת ראשון לחודש אייר תק"א לפ"ק להשתטח בניו על קבנו כלמוד חכז"ל ויבא עד חברון ת.נ.צ.ב.ה.

יז. וז"נ מצבתה בביה"ח הנ"ל: זה האבן למצבת דהדא אתתא מ' זאלדע הנפטרת יום ג' אחרון דפסח בת ה"ה פו"מ הירש אויסטיליץ, והאבן גדלה על פי הבור: ונאסף שם בנשיקה ע"פ הדבור: ה"ה הנצב' לה מצבה על הקבר: אשת הקצין ונדיב מפורסם ראש מדברים ב"מ מחזיק עץ חיים ב"כ ובתי מדרשות מנהיג הקהילה ומדינ' המרומים הר"ר אברהם שפיץ הלוי זנה ופרנס קרובים ורחוקים: אף מלא חפני' לשע' דחוקים: לא הניחה אשר דבר ה' הקים: דברי' בנחת להולכ' חוקים: אף כופר במתן סתר לחשוקים.

היו מזרע בעלי התוס' מבני בניו של רש"י ז"ל[יח]

ט) **בן** ר' **משה** משפיץ בנידר אסטרייך

משפחת המבורגר

א) זקני הר' **דוד** שטראה ז"ל וזוגתו מרת סילקא קויפמאן ע"ה

ב) **בן** ר' **דוב** שטראה הי"ד וזוגתו מרת שווארצל ברייער הי"ד

ג) **בן** ר' דוד שטראה ז"ל וזוגתו מרת **חנה** שפיצער ע"ה

ד) **בת** ר' **לעמיל** שפיצער ז"ל וזוגתו מרת גיטל וואלף ע"ה

ה) **בן** ר' **שמואל** שפיצער ראש הקהל באייזענשטאדט ז"ל וזוגתו מרת חי' שרה טעלטשער מניקלשבורג ע"ה

ו) **בן** הרבני הר' **אברהם** שפיצער מאייזענשטאדט ז"ל וזוגתו מרת עלקעלי איריץ ע"ה

ז) **בן** ר' יצחק שפיצער מאייזענשטאדט ז"ל וזוגתו מרת **רבקה** המבורגר ע"ה

ח) **בת** ר' יהושוע המבורגר חלפן ז"ל (בן הקדוש הר"ר יהודא ליב בק"ק אובן זצ"ל) **וזוגתו** ע"ה

ט) **בת** הרה"ג ר' **יוסף** שטאטהאגן בעהמ"ח ספר דברי זכרון אבדק"ק שטאטהאגן

י) **בן** הר' שמשון ז"ל **וזוגתו** ע"ה[יט]

יא) **בת** הרה"ג ר' **יוסף** אשכנזי אבדק"ק מיץ נפ' בפרנקפורט דמיין ז' אדר שני שנת שפ"ח

יב) **בן** הרה"ג ר' **יצחק** זצ"ל

משפחת איריץ ושאכרלש

א) זקני הר' **דוד** שטראה ז"ל וזוגתו מרת סילקא קויפמאן ע"ה

ב) **בן** ר' **דוב** שטראה הי"ד וזוגתו מרת שווארצל ברייער הי"ד

ג) **בן** ר' דוד שטראה ז"ל וזוגתו מרת **חנה** שפיצער ע"ה

יח. כמבואר בספרי היוחסין.

יט. ויש שכתבו שר' שמשון היה חתן ר' מנחם, ור' שמשון היה בן ר' ליווא, ור' ליווא היה חתן הרה"ג ר' יוסף אשכנזי אב"ד מיץ הנ"ל ולא עלה בידי לברר כעת.

ד) **בת** ר' **לעמיל** שפיצער ז"ל וזוגתו מרת גיטל וואלף ע"ה

ה) **בן** ר' **שמואל** שפיצער ראש הקהל באייזענשטאדט ז"ל וזוגתו מרת חי' שרה טעלטשער מניקלשבורג ע"ה

ו) **בן** הרבני הר' **אברהם** שפיצער מאייזענשטאדט ז"ל וזוגתו מרת עלקעלי אירין ע"ה

ז) **בת** מורנו הר"ר יוסף שמואל אירין דיין באייזענשטאדט ז"ל[כ] וזוגתו מרת **ריזל** שאכרלש ע"ה[כא]

ח) **בת** מורנו **הר"ר ליב שאכרלש דיין באייזענשטאדט** ז"ל[כב] וזוגתו מרת פראדל פאלאק ע"ה[כג]

משפחת הלויים אויסטרליץ

א) זקני הר' **דוד** שטראה ז"ל וזוגתו מרת סילקא קויפמאן ע"ה

כ. וז"נ מצבתו בביה"ח הישן בא"ש: פ"נ איש אמונה, חכמתו בחוץ תרונה, שפתותיו היו דובבות דעת ותבונה, בכל עת ועונה, שמואל הרואה באספקלרי' מאירה, בהלכתא ושמעת' עסק בתדירא, ה"ה התו' הרבני מו"ה יוסף שמואל אירץ זצ"ל, אזל לעלמא דקשוט יו' ה' י"ג ניסן תקל"ה עלת' להשמים נשמתו כשמשא וסיהרא, חבל על האי שופרא דבלי בעפרא, ינוח נשמתו בצל כנפי השכינה, עד יקומו שוכני עפר לעת המיומנה.

כא. וז"נ מצבתה בביה"ח הישן בא"ש: הא"ח מ' ריזל בת מו"ה ליב שאכרלש אשת מ' שמואל אירץ זצ"ל. י"נ ש"ק ונקבר' יום א' כ"ג שבט תק"ן לפ"ק. פ"ט, רבות בנות חיל ואת עלית על כלנה, ידיה שלחה לאביון בסתר ובאמונה, זכות מעשיה יליצו במנוחה נכונה, להעלות נשמתה תחת כנפי השכינה, אשת ת"ח ובת מוריין יחוסה מי מנה, יראת ה' היא תתהלל על בניה לגוננה, רינה וחדוה תנוח בקברך ובגן עדנה, יוצאי חלצי' קוננו על כי הרדה פנה, צדקתה תעמוד לנצח לגזע נאמנה, ת.נ.צ.ב.ה. ותקום תחה"מ ברננה.

כב. וז"נ מצבתו בביה"ח הישן בא"ש: התורני הרבני מוהר"ר ליב שכרלש. י"נ ג' ד' אדר תקי"ד. איש **יהודה** גבר באחיו בכל מעלה טובה, למד ולימד תורה במדה מרובה, ידע לתרץ הויות דאביי ורבא, בדרך יושר הלך עבד ה' מאהבה, שם טוב אחריו הניח בשם רבה, כל ידע קינה קוננו אורו כי נכבה, רץ למות אחר זוגו לא נתפרדה החבה, לקונן עוד תרבו על ארון כי נשבה, שם עלה אריה אל סובכו לאור רבה. ת.נ.צ.ב.ה.

כג. וז"נ מצבתה בביה"ח הישן באייזענשטאדט: הצנועה מרת פראדיל יום ד' (ד"י) שבט תקי"ד לפ"ק, ואשה באו לנח ולשכון על מי מנוחות, לא נתפרדה החבורה כנשמות פורחות, לזאת יקרא אשה יראת ה' חוקר טוחות, פרשה [כ]פה לעני בידים רחבות,

ב) בן ר' **דוב** שטראה הי"ד וזוגתו מרת שווארצל ברייער הי"ד

ג) בן ר' דוד שטראה ז"ל וזוגתו מרת **חנה** שפיצער ע"ה

ד) **בת** ר' לעמיל שפיצער ז"ל וזוגתו מרת **גיטל** וואלף ע"ה

ה) בת ר' האלוף הקצין המרומם הר' **חיים** **וואלף** סג"ל אויסטרליץ ז"ל[כד] מאייזענשטאדט וזוגתו מ' פרומט ברילין ע"ה[כה]

ו) בן ר' **מאיר** סג"ל אויסטרליץ מקיצע ז"ל וזוגתו מ' שרה ע"ה

ז) בן ר' **זלמן** סג"ל אויסטרליץ מאייזענשטאדט ז"ל[כו]

ח) בן ר' **בנימין** **וואלף** יטלש סג"ל אויסטרליץ ז"ל ממיסדי הקהלה באייזענשטאדט שנפ' בערך תע"ח

ט) בן כהר"ר **שלמה** **זלמן** אוסטרליץ ז"ל מויען[כז]

רצון בוראה עשתה בכל הכחות, אשת חיל היתה לה דומיה שבחות, דבקה במצות חסדיה כל יום היו צומחות, יושר מעשיה יובילוה בשמחות, לאור באור החיים נשמות זורחות, ת.נ.צ.ב.ה.

כד. וז"נ מצבתו בביה"ח הישן בא"ש: פ"נ ה"ה האלוף והקצין המרומם הר"ר חיים וואלף קיצע סג"ל ז"ל תנב"ע. נפטר ונקבר יום ב' כ"ג טבת תקפ"ג לפ"ק, חושך יום מבוכה לדרי ארקא, יקבצו ויקשרו הספדא על האי נרתיקא, ירא את ה' מנעוריו ובזקוניו מנו לא נעתקא, ממקדמי לבי כנשת' וממאחרי באפוק', זהיר וזריז במצות השם כל ימיו בתשוקא, אף את בניו הדריך בדרכי קדישא עתיקא, בתוך חסדי עליון יהי' גורלו ובין צדיקיא, סג"ל עצמו במצות רבות בכל עוז וחשקא, זכות צדקתו לפניו ילך ברומא ועומקא, ת.נ.צ.ב.ה.

כה. וז"נ מצבתה בביה"ח הישן בא"ש: פ"ט האשה המהוללה פעולותיה רבות ומעשיה טובות מיקירי ויחוסי ק"ק פ"ב עיר ואם בישראל הצדיקת מ' פרומט אשת המנוח הנכבד כ"ה חיים וואלף סג"ל ז"ל. י"נ יום ד' (ט"ו) סיון תר"ט לפ"ק. על אבן אחת **שוועו** עניים ודלים, תחתיה ספונה תומכן ועוזרן היא האשה שוכבת פה במעון גלים, טיב מעשיה רבות מי יוכל לספרה, ואם נעיז להרבות בשבח צדקתה, לא נוכל לעבור על פקודתה, אשר בפיה צותה לפני מותה, לבלתי הרבות ולתנת תהלתה, אכן לזכרה הטוב תאות נפשינו, חרטנו את זאת אף לא לרצונינו. ת.נ.צ.ב.ה.

כו. וז"נ מצבתו בביה"ח הישן בא"ש: יצאה נשמתו ליל י"ז טבת **הצור** **תמים** **פעלו** לפ"ק, שמו זלמן, לכל מצו' הי' מזומן, משאו ומתנו הי' באומן, הוא עסק בג"ח בגופו וצדקה בממון, האלוף המרומם הנכבד הר"ר זלמן בהר"ר וואלף יטלש סג"ל אויסטרליץ, נשמתו תחת כנפי שכינה צרור וטמון, ת.נ.צ.ב.ה.

כז. וז"נ מצבתו בביה"ח בזעע גאססע בוויען: פ"נ, הישיש כהר"ר שלמה זלמן בנ, האלוף הקצין כהר"ר, אהרן סג"ל ר"ה, אויסטרליץ יום ו' כ"ט כסלו תי"ג ל'. אשא (נהי וקינה). כי אבדנו איש אמונה. שמץ ודופי בו לא נמצא. זכרו הטוב למרחק יצא.

י) בן האלוף הקצין מהר"ר **אהרן** בראד אויסטרליץ ז"ל מוויען[כח]

יא) בן מהר"ר **יעקב יוסף** בראד אויסטרליץ ז"ל

משפחת ברילין

א) זקני הר' **דוד** שטראה ז"ל וזוגתו מרת סילקא קויפמאן ע"ה

ב) **בן** ר' **דוב** שטראה הי"ד וזוגתו מרת שווארצל ברייער הי"ד

ג) **בן** ר' דוד שטראה ז"ל וזוגתו מרת **חנה** שפיצער ע"ה

ד) **בת** ר' לעמיל שפיצער ז"ל וזוגתו מרת **גיטל** וואלף ע"ה

ה) **בת** ר' חיים וואלף אויסטרליץ פרנס ומנהיג באייזענשטאדט ז"ל וזוגתו מרת **פרומט** ברילין ע"ה

ו) **בת** הפרנס ומנהיג הר"ר **שמואל זנוויל** ברילין מפרעסבורג ז"ל[כט] וזוגתו מרת חנה קריילסהיים ע"ה[ל]

לכל הבא בצל קורתו. לא מנע ממנו צדקתו. משאו ומתנו תמיד היה. מיושר בלי און ורמיה. לעניים פתח ידו. לא חסא על מאודו. ויתר לדברי שלמה אין כאן מקומו יזכה לרב טוב הצפון עם עם מחוקק ספון.

כח. וז"נ מצבתו בביה"ח בזעע גאססע בוויען: פ"נ ה"ה מהר"ר אהרן ר"ה בן מהר"ר יוסף יעקב הלוי ז"ל נפטר יום ו' י"ד חשון ת"ך ל', ויראה כל העדה כי גוע אהרן אוהב שלום. אוצר בלום גנז והאסים כשרון מעשים נהג העם באמרי נועם ירושלים גזבר. ביתו כמדבר. מלון אורחים האכיל מחים וצדה לדרך. לכושלי ברך. מנות יפות. לידים רפות. דלים חנן. מוקיר רבנן. כסה ערומים. גדל יתומים. ישכון מרומים. ת.נ.צ.ב.ה.

כט. וז"נ מצבתו בביה"ח בפ"ב (מתוך ספר אבני בית היוצר): בשלישי לירח אדר, פנה הוד והדר, ניטל הכבוד ונעדר, שמואל ורועה העדר, פרנס ומנהיג הסדר, פתח ונעל וגדר, ה"ה האלוף הישיש דחיל ורחים רבנן פו"מ הר"ר זאנוויל ברילין זה רבות בשנים, מעשיו כמה מתוקנים, והגיע לגבורות שמונים, ונפטר בשם טוב מבנות ומבנים, בשרו ישכון לבטח מנוחת שאננים, גויתו פה קבורה, ונשמתו בצרור החיים צרורה, בשנת תקס"ב לפ"ק.

ל. וז"נ מצבתה בביה"ח בפ"ב (עפ"י העתק מצבתה): נו"נ עש"ק אוי טבת תקנ"ח, ת.נ.צ.ב.ה. , פה גנוזה וטמונה אשה , חשובה וספונה צנועה, חסודה ויקרה במצות חנ"ה, נזהרה היתה לביתה עקרת, ולבעל עטרת תפארת ולחנה, הן ילדים מעשיה הטובים, נחמדים היתה כגפן פוריה, הליכות ביתה צופיה מרת חנה, בת המנוח מוהר"ר ליב ק"ה זצ"ל,אשת הקצין הישיש הר"ר, זנוויל ברילן יצ"ו.

ז) **בן** הפרנס ומנהיג ר' **עזריאל** ברילין מוויען ז"ל[לא] וזוגתו מרת חוה רחל רוחמה פאללאק ע"ה[לב]

ח) **בן** הרה"ג ר' **יצחק** ברילין אבדק"ק האמילבורג ומאנהיים זצ"ל[לג] וזוגתו מרת שרה אופנהיים ע"ה

ט) **בן** הרה"ג ר' **משולם אליעזר זוסמאן** אבדק"ק פולדא ושאר קהלות באשכנז

י) **בן** הר' **יצחק**

משפחת אופנהיים

א) זקני הר' **דוד** שטראה ז"ל וזוגתו מרת סילקא קויפמאן ע"ה

לא. וז"נ מצבתו בביה"ח זעעגאססע בוויען: פ"נ, מרומ' היקר והנעלה ה' עזריאל בהרב מוהר"ר איצק ברילין זצ"ל.
יציאתו עשה רוש' וציון למצבה בשב נפשו אל מחצבתועטרת תפארת שי(בה)ה(דר) זקנים הודה וזיוהקובל עליו (הוי יליל ויללה)ר.....א וגם דלהבית ישראל יבכו השריפהבאבוד זית רענן יפהעלהו היה תמיד לתרופהמאש ש..... צרופהזימן ופרס לרעב לחמואף כי ראה ערום ויכסהורץ כצבי וקל כנשריעץ להוציא אסירי נכושהידו פת(ח ל)עני ואביוןצדקה לבש כשריוןאורחי' הכניס ויכר להם כירהקיר ומטה שלחן ומנורהלקח אותו אלקים ואיננוביום רביעי י{בל} ל(רדת) נפשו לגנו א' דר"ח תמוז ונקבר למחרתו ביום ה'
תק"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

לב. וז"נ מצבתה בביה"ח הנ"ל: י"נ בטהרה ותקבר רחל ר"ב סיון שנת כ"י מ"ת חו"ה וה' סגר את רוחמה, ויקונן בעלה ויאמר בנפש מר, רחל מבכה את בני' ועיני' שוטפי' כנחל, חיים שבקה לנו ואזל לקשו' ועפר זוחל, לבעלה עזבה יגון כי מתה עליו רחל, חוה אם כל חי היתה ולעניי' פרשה ידיה וריוה, והרבית לעשו' צדק' וחסד ועל זאת לבינו דוה, הוי ואבוי על פרידה טוב' שתהא בפתק' של חוה, רוחמה צער ותוגה. ושמחה נהפך לשמה, ותרד עיניו דמעה. כי ניטל יונתו התמה, חכמת נשים בנתה ביתו העדינה והתמימה, מרבדי עשתה לבשה ס"ת בבגדי שש רקמה, הילולה מי יספר אהה ה' תרחם את רוחמה, היא האשה החשובה מ' רחל חוה רוחמה בת הק' הר"ר דוד ז"ל מא"ש אשת הקצין ה' עזריאל ברילין יצ"ו תנוח נפשה בג"ע ולעת קץ יפתח ה' את רוחמה ת.נ.צ.ב.ה.

לג. וז"נ מצבתו במאנהיים: הגאון אב"ד מוהר"ר יצחק ברילין, פה נטמן וספון חלקת מחוקק, ביראת ה' משתוקק, עסק בתורה ככסף מזוקק, למד ולימד חיקר ותיקן, יפוצו מעיינותיו חוצה דולה ומשקה ומריקן, הוציא לאור תעלומות מנרתיקן, עוקר הרים ומהדקן, זכה וזיכה את הרבים והצדיקן, יצחק כל השומע דבריו ומעתיקן, ה"ה (סוף הכתובת נשחק ונמחק).

ב) **בן** ר' **דוב** שטראה הי"ד וזוגתו מרת שווארצל ברייער הי"ד

ג) **בן** ר' דוד שטראה ז"ל וזוגתו מרת **חנה** שפיצער ע"ה

ד) **בת** ר' לעמיל שפיצער ז"ל וזוגתו מרת **גיטל** וואלף ע"ה

ה) **בת** ר' חיים וואלף אויסטרליץ פו"מ באייזענשטאדט ז"ל וזוגתו מרת **פרומט** ברילין ע"ה

ו) **בת** הפרנס ומנהיג הר"ר **שמואל זנוויל** ברילין מפרעסבורג ז"ל וזוגתו מרת חנה קריילסהיים ע"ה

ז) **בן** הפרנס ומנהיג ר' **עזריאל** ברילין מוויען ז"ל וזוגתו מרת חוה רחל רוחמה פאללאק ע"ה

ח) **בן** הרה"ג ר' יצחק ברילין אבדק"ק האמילבורג ומאנהיים זצ"ל וזוגתו מרת **שרה אופנהיים** ע"ה

ט) **בת** הפרנס ומנהיג ר' **שמעון וואלף** אופנהיים מווירמייזא ז"ל[לד] וזוגתו מרת עדיל בכרך ע"ה[לה]

י) **בן** מו"ה **יוסף יודא ליב** אופנהיים מפ"פ ז"ל[לו] וזוגתו מרת פרומט בלין ע"ה

יא) **בן מוהר"ר משה** אופנהיים פרנס ומנהיג בפ"פ דמיין ז"ל[לז] וזוגתו בת ר' יצחק גומפרכט מפרידברג

יב) **בן** החבר ר' **יהודה ליווא** אופנהיים מווירמייזא ז"ל וזוגתו מרת שרה ע"ה

לד. העתק קטעי מצבתו בק"ק ווירמייזא: הפרנס וואלף אופנהיים, יליל ובכי ארימה, על יציאת נשמה, אשר ברה כחמה, כזיו ותואר וקומה, פרנס ומנהיג כמר שמעון וואלף בן מהר"ר יוסף יהודא אופנהיים ממשפחה רמה, ... צרכי צבור באמונה, ... היה להם כחומה, ... והשקה לרעב ...

לה. העתק קטעים ממצבתה בק"ק ווירמייזא: עדיל אשת הפרנס וואלף ממשפחת אופנהיים על אלה אני בוכיה בבכי וילללה אשה חשובה ומהוללה הלכה ביושר מסילה כפה פרשה לעני ודלה ... הלכה למקום ... גדולה ... בשם טוב יום ו' עשרה ...

לו. וז"נ מצבתו בק"ק פראנקפארט דמיין: האלוף הפרנס מהר"ר **ליב אופנהיים**, האבן הזאת שמתי מצבה על ראש ארי' לביא, ה"ה פרנס הדור וגובה הקהלה המוציא והמביא עמד בפרץ ועסק באמונה יראת ה' אוצרו חכם עדיף מנביא, **מהר"ר יוסף יהודה במהר"ר משה ז"ל אופנהיים**, נפ' ונק' ביום ד' ער"ח ניסן תט"ו לפ"ק, ת.נ.צ.ב.ה.

לז. וז"נ מצבתו בביה"ח בפראנקפורט דמיין: הפרנס מהר"ר משה אופנהיים, פור נהפך לאבל, כנעדר ממנו מתבל, שבר שלשלת וחבל, יסוד עולם מלחבל, האלוף מהור"ר משה בן ה"ה יהודה זצ"ל, נפטר ביום ה' בפורים שפ"ו לפ"ק, ת.נ.צ.ב.ה.

יג) ושושלת יחוסם מושכת והולכת למעלה עד **הפייטן המפואר רבי שמעון הגדול בר יצחק** אשר היה בן זמנו של רבינו גרשון מאור הגולה.

משפחת פאללאק

א) זקני הר' **דוד** שטראה ז"ל וזוגתו מרת סילקא קויפמאן ע"ה

ב) **בן** ר' **דוב** שטראה הי"ד וזוגתו מרת שווארצל ברייער הי"ד

ג) **בן** ר' דוד שטראה ז"ל וזוגתו מרת **חנה** שפיצער ע"ה

ד) **בת** ר' לעמיל שפיצער ז"ל וזוגתו מרת **גיטל** וואלף ע"ה

ה) **בת** ר' חיים וואלף אויסטרליץ פרנס ומנהיג באייזענשטאדט ז"ל וזוגתו מרת **פרומט** ברילין ע"ה

ו) **בת** הפרנס ומנהיג הר"ר **שמואל זנוויל** ברילין מפרעסבורג ז"ל וזוגתו מרת חנה קריילסהיים ע"ה

ז) **בן** הפרנס ומנהיג ר' עזריאל ברילין מוויען ז"ל וזוגתו מרת **חוה רחל רוחמה** פאללאק ע"ה

ח) **בת** הר' **דוד** פאללאק מאייזענשטאדט ז"ל[לח] וזוגתו מרת חיידל ע"ה[לט] בת ר' הירש ז"ל

ט) **בן** ר' **יעקב** פאללאק מאייזענשטאדט ז"ל[מ] וזוגתו מרת צירל ע"ה[מא] (בת מוהר"ר רפאל כ"ץ ז"ל).

לח. וז"נ מצבתו בביה"ח הישן באייזענשטאדט: וישכב דוד עם אבותיו ויקבר ביו' ב' י"ז אדר ראשון ת"פ ל', ויהי דוד עושה צדקה לכל עמו ולעניים, דמיבעי להו מיני' נתן לחמו ומימיו נאמנים, איש תמים ביראת ה' באמץ כחו ורוב אונים, לו משפט הבחירה בחר בטוב מעודו עד ימי זקנים, האלוף הקצין כהר"ר דוד ב"האלוף כהר"ר יעקב ז"ל פה נטמן גופו ובנו עליו ציונים, ונשמתו במקום צדיקים לדגליהם חונים.

לט. וז"נ מצבתה בביה"ח בזעע גאססע בוויען: יציאות נשמתה ביום א' ז' חשון תי"ו ע"ן וי"ו לפ"ק פה נקברה ונטמנה, האשה החשובה אשה, משכלת ויראת ה' המפורסמת, במעשיה ובגמילות חסדיה, שעשתה בחייה הצנעה מרת חיידל בת ה' הירש אשת ה"ה ה' דוד מעיר ברזל ושבקה חיים לכל חי ת.נ.צ.ב..ה.

מ. וז"נ מצבתו בביה"ח הישן באייזענשטאדט: פ"נ יעקב איש תם במעשיו, עבד את ה' בכל נפשו ומאודיו, לכל דבר מצוה כתת את רגליו, ה"ה הר"ר יעקב בהר"ר דוד ז"ל, נפטר ליל ב' כ"ט חשון תמ"ו לפ'.

מא. וז"נ מצבתה בביה"ח הישן באייזענשטאדט: פה נטמנה העדונה, אשה צנועה והגונה, עשתה רצון קונה, בכל עת ועונה, לכל דבר מצוה היתה מזומנה, ה"ה מרת

י) **בן** ר' **דוד** פאללאק ז"ל

משפחת קרילסהיים

א) זקני הר' **דוד** שטראה ז"ל וזוגתו מרת סילקא קויפמאן ע"ה

ב) **בן** ר' דוב שטראה הי"ד וזוגתו מרת שווארצל ברייער הי"ד

ג) **בן** ר' דוד שטראה ז"ל וזוגתו מרת **חנה** שפיצער ע"ה

ד) **בת** ר' לעמיל שפיצער וזוגתו מרת **גיטל** וואלף ע"ה

ה) **בת** ר' חיים וואלף אויסטרליץ פו"מ באייזענשטאדט ז"ל וזוגתו מרת **פרומט** ברילין ע"ה

ו) **בת** הפרנס ומנהיג הר"ר שמואל זנוויל ברילין מפרעסבורג ז"ל וזוגתו מרת **חנה** קריילסהיים ע"ה

ז) **בת** הקצין ר' **ליב** קריילסהיים ז"ל מנכבדי קהלת פרעשבורג

ח) **בן** ר' **יצחק** קריילסהיים

משפחת ברייער

א) זקני הר' **דוד** שטראה ז"ל וזוגתו מרת סילקא קויפמאן ע"ה

ב) **בן** ר' דוב שטראה הי"ד וזוגתו מרת **שווארצל** ברייער הי"ד

ג) **בת** ר' **שלמה זלמן** ברייער ז"ל[מב] וזוגתו מרת מאטל רעכניץ ע"ה[מג]

צירל בת מהור"ר רפאל כ"ץ ז"ל, (י"נ) בפארכטן שטיין, נקבר' ט' ניסן תס"ח ל' ת.נ.צ.ב.ה.

מב. וז"נ מצבתו בביה"ח במט"ד: י"נ ז' כסלו ונקבר ט' לחודש תרס"ח, פ"ט, כה"ר **זלמן** ע"ה, בן כה"ר **דוד ברייער** ע"ה, , ושם אמו **שווארצל**, **שנותיך לדאבונינו מהרה הלכו**, **לעשות רצון קונך חפצת ומהרת**, **מהונך כבדתו לאביונים פזרת**, **הוגי תורה החזקת ידיהם תמכת**, **בניך תחתיך יעמדו יקומו ויאשרוך**, **ריע כאח אהבוך מאד ויקוננך**, **יפארו שמך ובקהל עם ישבחו מעשיך**, **ימיך ימי תמימים ונחלתך לעולם**, **עדי יקיצו רדומים משנתם**, **רגלי מבשר יבאו וישמיע שלום**, **זכרונך לברכה מנוחה נכונה חלקך**, ת.נ.צ.ב.ה.

מג. וז"נ מצבתה שעומד כהיום על קיר ביה"ח במט"ד: פ"ט האשה הצנועה והצדקת מהוללה בטוב מעשיה, תפארת בניה ובנותיה, מר' מאטל ע"ה, אלמנת המנוח ר' זלמן ברייער ז"ל משאפראן, מצד אמה נין ונכדת לבעל פנים מאירות זי"ע, י"נ ביום ג' תמוז תרצ"ב לפ"ק, מנשים באהל תבורך אשת חיל, אהבה בני' ובנותי' ובהם יגעה

ד) **בן** ר' **דוד** ברייער[מד] מוואלברסדארף הסמוך למאטערסדארף ז"ל וזוגתו מרת שווארצל ע"ה (בת ר' מענדל דייטש ז"ל[מה] וזוגתו מרת גנענדל ע"ה לבית ברייער).

ה) **בן** ר' **זלמן** ברייער ז"ל[מו] ממטרסדארף וזוגתו מרת רייצל שישא ע"ה[מז]

ו) **בן** ר' **יוסף אלי'** ברייער ממטרסדארף ז"ל וזוגתו מרת יטל ע"ה[מח] (בת ר' חיים קויבערסדארף ממאטערסדארף ז"ל וזוגתו מרת חי' ע"ה).

ז) **בן** ר' **יעקב** ברייער ז"ל וזוגתו מרת פראדל ע"ה

ח) **בן** ר' **אלעזר** ברייער פרנס ומנהיג במטרסדארף ז"ל

יום וליל, טובות גמלה עם עניים ועם קרובותיה, לתורה ויראה גדלה בניה ובנותיה, עדח הם ... מתנהגים ביראת שמים, הלכה לגן עדן לאור באור החיים, ש"א ריזל.

מד. וז"נ מצבתו בביה"ח במט"ד: עד הגל הזה ועדה המצבה על קבר גבר אי"א מאוד, כ"ה **דוד ברייער** ז"ל, ב"ה **זלמן**, נפטר בש"ט ליל שב"ק י"א כסליו שנת תרנ"ב ל, דגול מרבבה אחד מאלף במפעליו הנאדרים, ויהי דוד משכיל בכל דרכיו הברורים, דלים מלט ועזר ורנין לבבות עגומים, באמונה עסק בצרכי ציבור והיה אב ליתומים, רדף צדקה והדריך צאצאיו בארחות מישרים, ידיו אמונה עד בא שמשו וחשכו המאורים, יציאתו עשה רושם בבכי ומספד תמרורים, עטרה הוסרה וגלה כבוד ברדתו לקברים, רוחו בצל שדי תתלונן וזכותיו לדורים, ושם אמו רייצל, ת.נ.צ.ב.ה.

מה. וז"נ מצבתו בביה"ח במט"ד: פ"נ, ה"ה האלוף התורני מאוד נעלה ה' מנחם מענדל ב"ה מאיר פ"ק ז"ל, י"נ אור ליום ה' כ"ג שבט, ביום ה' שנת תר"ט לפ"ק, מיום עמדו פעל פעולת תמים, נפשו אותה ויעש באמת ובתמים, חן וחסד עשה להולכי בתמים, מעשיו הטובים ישלם לו הא-ל תמים ת.נ.צ.ב.ה.

מו. וז"נ מצבתו בביה"ח ווארינג בוויען: ה"ה היקר והנכבד, **הר"ר זלמן**, בהמנוח ה' **יוסף אלי' ברייער**, מתושבי ק"ק מט"ד, י"נ ביו"ד מנחם ונקבר בש"ט בי"ב לחדש שנת תרי"א לפ"ק, האיש הנאמן אשר הלך בדרך תמים, רק בשוחרי טוב הי' חלקו כל הימים, רצון בוראו לעשות רצו ומהרו רגליו, זך וישר בכל עת היו דרכיו ומעלליו, למשען ולתשועה היה לעניי ודלי עמו, נפשם למלא כי ירעבו להשביעם מלחמו, בהונו ורכושו המעט לא עזב את עמיתו, יגע ועמל לכלכל ביושר אנשי ביתו, ספדו עליו כל יודעי אמונתו, אליהם כי הגיד כי הלך למנוחתו, זכרון לבבו הטוב עד לעמו ועדתו, ת.נ.צ.ב.ה.

מז. וז"נ מצבתה בביה"ח במט"ד: פ"ט, האשה החשובה מרת **רייצל**, אשת המנוח כ"ה **זלמן ברייער** ז"ל, מתה ביום ד' ונקברה בעש"ק ז' ניסן, ש' תרכ"ג לפ"ק, רב שבענו יגון ואנחה, ירוד ירדנו לעמק הבכא, יוצאי חלציך יזכרוך לברכה, צדקה וחסד עשית מנעוריך, למרום עלית לקבל שכרך, ת.נ.צ.ב.ה.

מח. וז"נ מצבתה בביה"ח ווארונג בוויען: פ"ט האשה היקרה מרת יטל אשת ה' יוסף אליהו ברייער נפטר' ביום ב' ט' כסליו ונקברה י"א בו ש' תר"ך לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

ט) **בן** הר"ר **יעקב** ברייער ז"ל

י) **בן** מוהר"ר **משה** ברייאר ראש הקהל בקהלת מטרסדארף ז"ל וזוגתו מרת מלכה ע"ה (בת הר' [יועץ] גאטליב בן הר' זלמן ז"ל).

יא) **בן** מוהר"ר **אלעזר** זצ"ל אשר כנראה היה אב"ד בק"ק מט"ד.

משפחת רעכניץ

א) זקני הר' **דוד** שטראה ז"ל וזוגתו מרת סילקא קויפמאן ע"ה

ב) **בן** ר' דוב שטראה הי"ד וזוגתו מרת **שווארצל** ברייער הי"ד

ג) **בת** ר' שלמה זלמן ברייער ז"ל וזוגתו מרת **מאטל** רעכניץ ע"ה

ד) **בת** ר' **שמעון יודא** רעכניץ מפרוינקירכען ז"ל[מט] וזוגתו מרת ריזל געשטעטנער ע"ה[נ]

ה) **בן** ר' **צבי** רעכניץ מפרוינקירכען ז"ל וזוגתו מרת מאטל ע"ה[נא]

משפחת געשטעטנער

והיחוס להגאון בעל הפנים מאירות זצ"ל

א) זקני הר' **דוד** שטראה וזוגתו מרת סילקא קויפמאן ע"ה

ב) **בן** ר' דוב שטראה הי"ד וזוגתו מרת **שווארצל** ברייער הי"ד

ג) **בת** ר' שלמה זלמן ברייער ז"ל וזוגתו מרת **מאטל** רעכניץ ע"ה

מט. וז"נ מצבתו בביה"ח בפ"ב: שמע נא ה' קול יהודה, פ"נ, איש יקר ונכבד מוכתר במעלות טובות, כ"ה שמעון ליב רעכניטץ ע"ה, כל ימיו הי' ירא וחרד לדבר ה', ואוהב תורה ולומדיה ובחורי חמד, הי מאכלי שלחנו וגם את בניו גידל לילך בדרך הישר והטוב, נפטר בשם טוב ג' אדר שנת תרנ"ג לפ"ק, ת.נ.צ.ב.ה. ש"א מאטל.

נ. וז"נ מצבתה בביה"ח בפ"ב: פ"ט, אשה יקרה מפנינים בת גדולים וטובים ממשפחה רמה ונישאה, ממשפחת געשטעטנער, מרת ריזל ע"ה, אלמנת כה"ר שמעון ליב רעכניטץ ע"ה, רק טוב וחסד למדה עשות בבית אבותיה, ימיה ודאביה עשתה בטוב וחפץ כפיה, זכה וברורה ביושר וצדקה כל דרכיה, לבית אביה שבתה בלי חטא כנעוריה, נפטרה ונקברה ביום עש"ק כ"ו אדר שנת תרס"ט לפ"ק, ושם אמה מירל געשטעטנער ע"ה, ת.נ.צ.ב.ה.

נא. וז"נ מצבתה בביה"ח בפרויענקירכען: פ"ט אשה ... מעשיה ה"ה מרת מאטל אשת ה' הרש רעכניץ נ"י, מאתנו הלכת נסעת לעולמים, אבלנו לנחם עוד לא השגנו. טובך וחסדך בזכרוננו קימים, לנחמתנו זאת ראינו מצאנו. נאספה אל עמה בשם טוב ולדאבון קרוביה וכל מכיריה [י"נ] ביום א' ד' לחודש תמוז שנת תרכ"ב לפ"ק

ד) **בת** ר' שמעון יודא רעכניץ מפרוינקירכען ז"ל וזוגתו מרת **ריזל** געשטעטנער ע"ה

ה) **בת** ר' אלעזר אלי' געשטעטנער ז"ל[נב] וזוגתו מרת **מירל** געשטעטנער ע"ה[נג]

ו) **בת** ר' **שלמה** געשטעטנער ז"ל[נד] וזוגתו מרת זיסל שלעזינגער ע"ה[נה]

ז) **בן** ר' ליב געשטעטנער ז"ל וזוגתו מרת' **יוטל** א"ש ע"ה

ח) **בת** ר' **שלמה** א"ש ז"ל

נב. ר' אלעזר אלי' ז"ל וחותנו הר' שלמה ז"ל היו אחים מן האב בני הר"ר ליב געשטענטנער ז"ל, ר' שלמה נולד מזווגו הראשון של ר' ליב ז"ל מרת יוטל שהיתה נכדת בעל הפנים מאירות כמבואר בפנים, ור' אלעזר אלי' נולד מזווגו השני של ר' ליב ז"ל מרת שרל ע"ה.

וז"נ מצבת הר' אלעיזר אלי' געשטעטנער זצ"ל: פ"נ, היקר הנכבד והנעלה במדות, כה"ר אהרן אלעזר אליהו געשטעטנער [זצ"]ל בן שרל, איך תוכל ארץ ל.. במסגרת, הבן יקיר מאלף ... ., רוח אפינו בעפרך נסתרת, נפלה עטרת נר טהור כבה, אך זאת זכותך מקדם ברורה, לקבור צדיקים בעפרך הארורה, עתה בבית מלונך צדיק ינוח, זרע תמימים נדיב ויקר רוח, רב לך אדמה ובזאת דעתך תנוח, אהבר ויראה ראשית חכמתו, לבו לבית אל עד שובו לאדמתו, יספרו לעם נולד מגודל צדקתו, העניים הבאים בביתו ובצל קורתו, וצרורה בצרור החיים תהיה נשמתו. יצאה נשמתו בטהרה יום שלישי ג' תמוז תרל"ט לפ"ק, ת.נ.צ.ב.ה.

וזה נוסח מצבת מרת שרל, זווג שני של הר' ליב געשטעטנער ז"ל, אם הר' אליעזר אלי' געשטעטנער ז"ל: נפ' בש"ק ונק' ביום א' כ"ד כסליו תר"ד לפ"ק, שחקה ליום אחרון. כי צדק מגינה, רב חסדיה. המה יעמדו לימינה, למדו נשים. הצנע לכת ממנה, שרל אשת המונח ה"ה הר"ר ליב גשטעטנר ז"ל:

נג. וז"נ מצתבה כפי שהעמידו אותה מחדש בשנת תשל"ה: היא אמרה החשו! פ"ט, האשה הגדולה וכו', מרת מירל געשטעטנער ע"ה, נפטרה בש"ט יום ב' ה' לחדש תמוז תרנ"ג ת.נ.צ.ב.ה. המצבה החדשה הזאת היא כמו הישנה שנאבדה, הוקמה ע"י ניניה שנת תשל"ה זכותה יעמד לנו ולזרעינו לעד, ש"א זיסל.

נד. וז"נ מצבתו: פ"נ, שיר המעלות לשלמה חמדת הימים, לזכר עולם יהיה צדיק יקר מפנינים, מעשיו יהללו בשערי בר לב הולך תמים, החזיק לומדי תורה ונתן כסף כאבנים, ה"ה המרומם הצדיק עטרת בניו ותפארת משפחתו, מהולל בתשבחות נגיד ומנהיג, כש"ת כ"ה שלמה ב"ר ליב געשטעטנער ז"ל נפטר בש"ט ש"ק כ"ו אלול תרי"ה לפ"ק, ת.נ.צ.ב.ה.

נה. וז"נ מצבתה: כוכבי ימי אספר אורם נגהם נטה ערב, ש"ק כ"א שבט תרט"ו לפ"ק, זר זהב עטרת בעלה ותפארת בנים, יקרה מפנינים כפה פרשה לאביונים, סמכה יד

ט) **בן** הרה"ג ר' **בנימין** א"ש אב"ד לאקענבאך וקויבערסדארף זצ"ל[נו]

י) **בן** הגאון ר' **מאיר** א"ש אב"ד אייזענשטאדט בעל הפנים מאירות זצ"ל[נז] וזוגתו מרת **פינקל** ע"ה בת הר' משה סאכאטשאווער פרנס ומנהיג המדינה דגליל פוזנא

יא) **בן** ר' **יצחק** ז"ל **וזוגתו** ע"ה

יב) **בת אחות** הגאון ר' שבתי כהן בעל הש"ך זצ"ל

יג) **בני** הגאון ר' **מאיר** הכהן אב"ד אמסטובאווי וק"ק מאהילוב זצ"ל

יד) **בן** הגאון ר' **משה** הכהן אשכנזי דומ"ץ בק"ק פ"פ דמיין, ואבדק"ק דענהויזען הסמוכה לאנשבך זצ"ל

משפחת קויפמאן

א) זקני הר' דוד שטראה וזוגתו מרת **סילקא** קויפמאן ע"ה

ב) **בת** ר' **אליעזר** קויפמאן ז"ל[נח] וזוגתו מרת מלכה דייטש ע"ה[נט]

ג) **בן** ר' **יצחק נחמן** קויפמאן הי"ד וזוגתו מרת יענטע טשארנא בראנדשטיין ע"ה

תורה ותתן הכסף כאבנים, לזכר עולם מעשי' וצדקתה לבני בנים, ה"ה הצדקת וצנועה רבת השם מ', זיסל אשת כ"ה שלמה גשטענר נ"י, ת.נ.צ.ב.ה.

נו. וז"נ מצבתו בביה"ח בלאקענבאך: י"נ יום ט"ז ניסן תקלמ"ד לפ"ק מה אעידה ומה אדמה לך, מרגנתא דלית בה טימי, חבל על דאבדין ולא משתכחין ה"ה הרב אב"ד המא' הג' מהר"ר בנימין בן הרב מדינה הגאון מהר"ם א"ש, ת.נ.צ.ב.ה.

נז. וז"נ מצבתו בביה"ח הישן באייזענשטאדט: פה, נטמן הרב הגדול, כמהר"ר מאיר, אב"ד דק"ק א"ש, והמדינה זצ"ל, מת ונקבר ביום, א' ר"ז סיון תק"ד, לפ"ק, ת.נ.צ.ב.ה.

נח. וז"נ מצבתו בביה"ח של קהל עדת יראים בניו דשערזי: פ"ט, איש תם וירא השם מנעוריו, מוה"ר אליעזר ב"ר יצחק נחמן ע"ה קויפמאן, איש נאמן עשה צדקה במסתרים, לשם ולתפארת נודע שמו בשערים, יצק מים ע"י רבנים גדולים, עזר ברכים כושלות ואומללים, זכה להעמיד דור ישרים והגונים, רב טוב הצפון יקבל ממרומים, עטרת משפחתו האהובה והנעימה, הי' מנכבדי קהל שיפשיל, בעיר ווינא, נפטר ו' כסלו תשט"ז, ת.נ.צ.ב.ה. שם אמו יענטא טשארנא, בתו חנה עם ב' ילדי' נהרגו על קדה"ש (באוישוויטז) ט"ז תמוז תש"ד ינ"ד.

נט. וזה נוסח מצבתה שם: פ"נ אשת חיל, אשה חכמה תפארת משפחתה, מרת מלכה ע"ה, אשת מוה"ר אליעזר ז"ל קויפמאנן, בת הרבני ר' וואלף דייטש ז"ל מוויען

ד) **בן** ר' **אברהם יודא** קויפמאן ז"ל וזוגתו מרת אסתר וייס ע"ה

משפחת דייטש

א) זקני הר' דוד שטראה וזוגתו מרת **סילקא** קויפמאן ע"ה

ב) **בת** ר' אליעזר קויפמאן ז"ל וזוגתו מרת **מלכה** דייטש ע"ה

ג) **בת** ר' **זאב יהודא** דייטש ז"ל[ס] וזוגתו מרת סילקא שיק ע"ה[סא]

ד) **בן** ר' **יונתן** דייטש מוועלשיץ הסמוך לווערבוי ז"ל וזוגתו מרת חנה פוקס ע"ה

משפחת שי"ק

א) זקני הר' דוד שטראה וזוגתו מרת **סילקא** קויפמאן ע"ה

ב) **בת** ר' אליעזר קויפמאן ז"ל וזוגתו מרת **מלכה** דייטש ע"ה

ג) **בת** ר' זאב יהודא דייטש ז"ל וזוגתו מרת **סילקא** שיק ע"ה

ד) **בת** ר' **ליב** שי"ק ז"ל וזוגתו מרת רבקה שלעזינגער ע"ה

ה) **מגזע הר' מנחם מאניס** שי"ק פנרס ומנהיג בפראג ונפ' בוויען בדרך עלייתו לארץ ישראל

הבירה, מעשיה הטובים והנאים מהוללים בשערים, למדה זרעה דרכי התורה והישרים, כפה פרשה לעניים ואביונים, היתה עסקה בחסד של אמת כל הימים, נפטרה בשם טוב ביום ט' תמוז התשי"ט, ת.נ.צ.ב.ה. שם אמה צילקא ע"ה.

ס. וז"נ מצבתה בביה"ח הגדול בוויען: פ"נ מו"ה זאב יהודה בן מו"ה יונתן דייטש ז"ל, נ' א' אדר ב' שנת חצרת, ת.נ.צ.ב.ה. ש"א חנה.

סא. וז"נ מצבתה בביה"ח הגדול בוויען: פ"נ האשה החשובה מ' סילקה, אשת הר"' וואלף דייטש, נפטרה בש"ט ז' מרחשון תרס"ד, ספדי והיללו האב והיתומים, לקח הודם ואיך ימצאו ניחומים, בית הורס ונשארו שוממים, יהללוה בשערים דברי התמימים, נפשה בטוב תלין בגנזי מרומים, ת.נ.צ.ב.ה. ושם אמה רבקה, [נולדה שיק].

משפחת פריעדמאן

א) זקני[סב] ר' **אליעזר** פריעדמאן ז"ל[סג] וזוגתו מרת רחל[סד] ע"ה פריעד

ב) **בן** ר' **יעקב** פריעדמאן ז"ל וזוגתו מרת מרים גיטל ע"ה לבית בערקאוויטש

ג) **בן** ר' **נפתלי הירץ** פריעדמאן ז"ל וזוגתו מרת סימא ע"ה

משפחת בערקאוויטש

א) זקני הר' **אליעזר** פריעדמאן ז"ל וזוגתו מרת רחל ע"ה פריעד

ב) **בן** ר' יעקב פריעדמאן ז"ל וזוגתו מרת **מרים גיטל** בערקאוויטש ע"ה

ג) **בת** ר' **דוב** בערקאוויטש וזוגתו מרת חי' נעכא אידל ע"ה[סה] פאנעט

ד) **בן** מו"ה **יעקב בערקאוויטש** ז"ל

סב. אבי אמי האשה החשובה מרת נעכא אידל ע"ה שנפטרה בשם טוב ביום י"ז תשרי א' דחוהמ"ס שנת תשנ"ה לפ"ק בניו יארק, ומנו"כ בהר טמיר שליד הר המנוחות בירושלים, וז"נ מצבתה: פ"נ, האשה החשובה, נפש אצילה וזכה, עסקה בצדקה וחסד ובמעשים טובים, שאפה תמיד שצאצאי' יגדלו בדרך התורה ויראה, מרת נעכא אידל בת ר' אליעזר ע"ה שטראה, נכדת בעל קיצור שו"ע והאדמור"ם מדעעש זי"ע, המראה יחזקאל ובנו המעגלי צדק, לאחרונה סבלה יסורים ונלב"ע בשם טוב יום ג' דחג הסוכות תשנ"ה לפ"ק, ת.נ.צ.ב.ה. ושם אמה רחל.

סג. וז"נ מצבתו: פ"נ אבינו היקר אוהב תורה ובעל צדקה, ר' אליעזר ב"ר יעקב ע"ה פריעדמאן, אשרי איש ירא את ד' במצותיו חפץ מאד, לכן שמח לבי ויגל כבודי אף בשרי ישכן לבטח, יודע ד' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה, עטרת זקנים בני בנים ותפארת בנים אבותם, זכרתי בלילה שמך ד' ואשמרה תורתך, רגלי עמדה במישור בקהלים אברך ד', נפטר לעולמו בשם טוב ו' אדר תשל"ז, ת.נ.צ.ב.ה.

סד. וז"נ מצבתה: פ"נ האשה החשובה מרת רחל בת ר' אשר זעליג פריעד ז"ל אשת מו"ה ר' אליעזר נ"י פריעדמאן, רחל מבכה על בניה מאנה נחמת, חכמת נשים בנתה ביתה ועתה נחרבת, לעולם לא ימיש זכרונה לאות ותפארת, נכדה של בעל קיצור שלחן ערוך, נפטרה י"א ניסן שנת תשי"ז, ת.נ.צ.ב.ה.

סה. וז"נ מצבתה בביה"ח בדעעש [עפ"י תמונת המצבה ואי אשפר לפענח את הנוסח בשלמותו]: ... האשה החשובה הצדיקת אשת חיל מרת חי' נעכא אידל ע"ה בת הגאוה"ק מאור הגולה מ' מרן מנחם מענדל זי"ע נפטרה בשיבה טובה בת פ"ה?...

משפחת פאנעט

והיחוס להאדמו"ר הרה"ק ר' מנחם מענדל מדעעש זצ"ל ואביו המראה יחזקאל זצ"ל

א) זקני הר' **אליעזר** פריעדמאן ז"ל וזוגתו מרת רחל ע"ה פריעד

ב) **בן** ר' יעקב פריעדמאן ז"ל וזוגתו מרת **מרים גיטל** בערקאוויטש ע"ה

ג) **בת** ר' דוב בערקאוויטש וזוגתו מרת **חי' נעכא אידל** לבית פאנעט

ד) **בת** הרה"ק ר' **מנחם מענדל** פאנעט האדמו"ר מדעעש זצ"ל[סו] וזוגתו מרת ריזל ע"ה לבית ראזענפעלד

ה) **בן** הרה"ק ר' **יחזקאל פאנעט** אבדק"ק קארלסבורג ורב המדינה דמדינת זיבענבערגן זצ"ל[סז] וזוגתו מרת חי' רחל ע"ה[סח] בת ר' משה העניק מלינסק ע"ה

ו) **בן** הר' **יוסף** פאנעטה זצ"ל[סט] ראש ופרנס בעיר ביליטץ וכל מדינת שלעזיען וזוגתו מרת בריינדל ע"ה בת ר' משה בן זלמן ז"ל

סו. וז"נ מצבתו בהאהל של אדמור"י דעעש: ציון הרב הקדוש בוצינא דנהורא, אספקלריא המאירה באור התורה ראש גולת אריאל עטרת תפארת ישראל בעל מחבר ספרי מעגלי צדק שערי צדק משפט צדק אבני צדק ומסר נפשו ומאודו כל ימי חייו בעבודת הקודש לטובת אה"ק ושימש בכתר הרבנות בזה מ"א שנה, ה"ה אדמו"ר רבי מנחם פאנעט בהרב הגאון הקדוש רבי יחזקאל זצוקל"הה ונתבקש בישיבה של מעלה ונגנז התורה בארונו י"ג תשרי תרמ"ה, ת.נ.צ.ב.ה.

סז. וז"נ מצבתו בביה"ח בקארלסבורג: ויאמר ה' אל יחזקאל צא אל הבקעה, ושם אראה אליך. ה"נ הרב הגאון מאוה"ג המפורסם החריף ובקי בנגלה ובנסתר חכם הכולל, מו"ה יחזקאל בהרב מו"ה יוסף, אשר הנהיג כתר הרבנות בחב"ד, פה ומדינת זיעבעבערגען זה כ"ב שנה, ונתבקש בישיבה של מעלה, ביום א' ד' דחוהמ"פ תר"ה לפרט יעלזו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם. ת.נ.צ.ב.ה.

סח. וז"נ נוסח מצבתה בביה"ח בסיגעט: פ"נ האשה הרבנית הצנועה, מרת חי' רחל, ב"מ משה אשת הרב הגאון מ' יחזקאל פאנעד ז"ל רב דמדינת זיבענבירגן גנ"ק כ"ה שבט שנת תרכ"ז לפ"ק. ת.נ.צ.ב.ה.

סט. וזה נוסח מצבתו בעיר טעשין: פ"נ איש חיל רב פעלים, תם וישר יושב אהלים, הוגה בתורת ה' לילות כימים, ה"ה התורני המופלג הנגיד המפורסם, אשר תורה וגדולה ברוחו הטהור אסף, והי' לאחדים בידו צל החכמה צל הכסף, כבוד מו"ה יוסף בה"ר משה ז"ל פאנעטה, למעשה ידיו נכסף כי טוב, ששת ימים לירח האתנים שנת תקע"ט, למספד רב וגדול כתנים, על משים לילות כימים, בתורה בתפלה

ז) **בן** ר' **משה** פאנעט ז"ל מכפר אדערבערג הסמוך לטעשין ומנו"כ בטעשין
ח) **בן** הרבני מו"ה **אברהם** מכפר קאפיטוב

משפחת פריעד

א) זקני הר' אליעזר פריעדמאן ז"ל וזוגתו מרת **רחל** ע"ה פריעד
ב) **בת** ר' **אשר זעליג** פריעד וזוגתו מרת חי' שרה לבית גליק
ג) **בן** ר' **אברהם** פריעד ז"ל[ע] וזוגתו מרת חי' גאנצפריעד ע"ה[עא]
ד) **בן** ר' **יהודה** פריעד וזוגתו מרת ראשקי

משפחת גאנצפריד

היחוס לבעל המחבר קיצור שלחן ערוך זצ"ל

א) זקני הר' אליעזר פריעדמאן ז"ל וזוגתו מרת **רחל** ע"ה פריעד
ב) **בת** ר' **אשר זעליג** פריעד[עב] ז"ל וזוגתו מרת חי' שרה[עג] ע"ה גליק

ובתחנונים, הצדיק בא לבית עולמים, בשמי מעונים, לשבוע בצחצחות נפשו, ורוחו ונשמתו דשנים ורעננים, וה' אלקיו עמו ויעלו ורב טוב לכל ישראל. ת.נ.צ.ב.ה.

ע. דר בחוסט חתימתו נמצא על הכתב רבנות של הגאון מהר"ם שי"ק היה חתן הגאון ר' שלמה גאנצפריעד בעל הקיצור שלחן ערוך זצ"ל, וז"נ מצבתו בביה"ח בחוסט: ואברהם עודנו עומד לפני ה', פ"נ, איש תם וישר וסר מרע, בניו גידל על ברכי תורה, רחים ומוקיר רבנן, הלך מעודו בדרך תמים, מעשיו הטובים לא ישכח, כ"ה אברהם בן מו"ה יהודה, ושם אמו ראשקי, נפטר כ"ג אדר שנת תרנ"ג לפ"ק

עא. וז"נ מצבתה בביה"ח בטעטש: אלון בכות, פ"נ, **חמדת הנפשות אם לבינה, יפה בנשים יפה כלבנה, הדרת מדותיה עלתה על כלנה, בת מלך כבודה ועדינה, שבחה מי יביע צדקותיה מי מנה, לחמה לעניים ודלים נתנה, מאושרת מבניה נטעי נאמנה, היא מנת חלקה טמונה וצפונה, האשה היקרה מ' חי' בת הרב, הגאון הגדול מו"ה שלמה ג"פ** ז"ל, ראב"ד לק"ק אונגוואר הלכה, לארצות החיים ד' תשרי תרס"ד,לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

עב. וז"נ מצתבו בביה"ח בפלושינג ניו יארק: פ"נ איש תם וישר וירא ד' קובע עתים לתורה רחים ומוקיר רבנן אשר זעליג ב"ר אברהם פריעד ע"ה נכד בעל קצור ש"ע נפטר י' תמוז תרצ"ז, ת.נ.צ.ב.ה.

עג. וז"נ מצבתה שם: פ"נ אשת חיל ויראת ד' בהשכל ודעת הדריכה את בניה, פיה פתחה בחכמה וידיה בחסד, מרת חיה שרה פריעד בת ר' יצחק מרדכי הלוי ע"ה נפטרה י' מר משון תש"י, ת.נ.צ.ב.ה.

ג) **בן** ר' אברהם פריעד וזוגתו מרת **חי'ע"ה**

ד) **בת** הרה"ג ר' **שלמה** גאנצפריעד זצ"ל[עד] בעהמח"ס קיצור שולחן ערוך ועוד ספרים וזוגתו מרת אסתר ע"ה בת ר' ליפא ז"ל יעקאבאוויטש מארדרער מדלוהא.

ה) **בן** הר' **יוסף** גאנצפריעד ז"ל וזוגתו מרת בילא ע"ה

ו) **בן** הר' **זאב וואלף** גאנצפריעד

משפחת רייזמאן

א) זקני הר' אליעזר פריעדמאן ז"ל וזוגתו מרת **רחל** ע"ה פריעד

ב) **בת** ר' **אשר זעליג** פריעד וזוגתו מרת חי' שרה גליק ע"ה

ג) **בן** ר' אברהם פריעד וזוגתו מרת **חי'**

ד) **בת** הרה"ג ר' **שלמה** גאנצפריעד זצ"ל בעהמח"ס קיצור שולחן ערוך ועוד ספרים וזוגתו מרת אסתר בת ר' ליב מארדרער

ה) **בן** הר' יוסף גאנצפריעד וזוגתו מרת **בילא**

ו) **בת** ר' שלמה דיין ומו"צ באונגוואר **וזוגתו**

ז) **בת הגאון ר' ארי' לייבוש בודק רייזמאן זצ"ל** רבה הראשון של אונגוואר

משפחת גליק

א) ר' אליעזר פריעדמאן וזוגתו מרת **רחל**

ב) **בת** ר' אשר זעליג פריעד וזוגתו מרת **חי' שרה** ע"ה

עד. וז"נ מצבתו בביה"ח באונגוואהר: פ"נ הרב הגאון המפורסם בכל קצוי ארץ בחיבוריו היקרים מו"ה שלמה בן מו"ה יוסף גאנצפריג זצ"ל נפטר יום כ"ח תמוז שנת שבת **משוש** לבנו ת.נ.צ.ב.ה.

ג) **בת** מו"ה **יצחק מרדכי** הלוי גליק ז"ל[עה] וזוגתו מרת **רחל**[עו] ע"ה בת מו"ה **יצחק אייזק** פערענזי ז"ל

משפחת ראזענבערג - העמזיק

א) חותני הר"ר **יששכר דוב ראזענבערג** שיחי' וזוגתו מרת פערל שתחי'

ב) **בן** הר' **שלמה זלמן ראזענבערג** ז"ל[עז] וזוגתו מרת לאה פייגא ע"ה[עח]

ג) **בן** הר' **יששכר דוב שו"ב ראזענבערג** ז"ל וזוגתו מרת מלכה טשארנא ע"ה

ד) **בן** הר' **אהרן ארי' ראזענבערג - העמזיק** ז"ל מלמד בסאדיגורער הויף וזוגתו מרת שרה ע"ה בת ר' אברהם ז"ל

עה. מנו"כ באפא נוסח מצבתו קשה מאד לפענח והנני להעתיק מה שהיה ביכולתי לקרות:
איש ... ...
בצדק ... ...
לחי.. ... ...
נקי כפים ... ...
למרום עלה נשמתו הטהורה
נר ... ... פנה
רד... ... ... אלקים
.כ. ... ...
.י. ... ...

עו. וז"נ מצבתה בביה"ח באפא: פ"נ האשה החשובה רחל בת מו"ה יצחק אייזיק ע"ה, אשת הרב מו"ה יצחק מרדכי ז"ל, ת.נ.צ.ב.ה.

עז. וז"נ מצבתו בביה"ח בשיכון סקווירא בנ"י: פ"נ, איש יקר רוח צנוע ברדכיו, תמים עם ד' וישר עם בני אדם, רודף צדקה וחסד, עטרת ראשנו ופאר משפחתנו, מהור"ר שלמה זלמן בן מהור"ר ישכר דוב זללה"ה, ראזענבערג, דלתות ביתו פתח לרוחה, ומנעוריו שמר על יהדותו במסירת נפש, חינך דורות ישרים בדרך אבותיו, נלב"ע מוצש"ק ז' שבט תשמ"ב לפ"ק, ת.נ.צ.ב.ה. המצבה הזאת תהי' למזכרת נצח גם לאמו מרת מלכה טשארנא בת ר' חנוך הענדל, לאחיו ר' ארון ארי' ומש', ולאחותיו העניא באבא ומש', פרומא בילא ומש' שנ' עקד"ה בטרנסדניעסטר בשנת ת"ש הי"ד.

עח. וז"נ מצבתה בביה"ח בשיכון סקווירא בנ"י: פ"נ אמנו היקרה והצנועה, אשה יראת ה', מרת לאה פייגא ע"ה, בת מוה"ר גדליה דוד גרינבערגער ז"ל אשת מוה"ר שלמה זלמן ז"ל ראזענבערג, טובת לב ועדינת נפש משיירי דור העבר, הליכתה בתמימות ובישרות, ביתה פתחה לרווחה, וקיבלה כל אדם בסבר פנים יפות, שפכה לבה כמים לפני ה', זכתה לחנך ולהעמיד דורות ישרים בתפארת הוד קדומים, נפטרה מוצש"ק כ"ח אדר ראשון התש"ס, ת.נ.צ.ב.ה. שם אמה בראנא ע"ה.

ה) **בן הרב הגאון ר' לוי יצחק נ**ייִמאן - **העמזיק זצ"ל אב"ד טשאדין** - בוקאווינא.

משפחת שעכטער

והיחוס להרה"צ ר' נחמן מהאראדענקע זצ"ל

א) חותני הר"ר **ישׂשכר דוב ראזענבערג** שיחי' וזוגתו מרת פערל שתחי'

ב) **בן** הר' **שלמה זלמן ראזענבערג** ז"ל וזוגתו מרת לאה פייגא ע"ה

ג) **בן** הר' יששכר דוב שו"ב ראזענבערג ז"ל וזוגתו מרת **מלכה טשארנא** ע"ה

ד) **בת ר' חנוך הענדל** שו"ב בטשעריש[עט] זצ"ל וזוגתו מרת העניא ע"ה בת ר' יודא ליב רובין מזאבילטוב ז"ל

ה) **בן הר' שלמה זלמן** שו"ב בטשורטקוב זצ"ל וזוגתו מרת רייזא ע"ה

ו) **בן הר' אברהם אהרן** שו"ב בטשורטקוב זצ"ל וזוגתו בת הרה"ג ר' משה צבי ראב"ד קאפיטשניץ זצ"ל

ז) **בן הרה"ח ר' גבריאל יוסף** זצ"ל

ח) **בן הרה"ק ר' יששכר דוב** זצוק"ל

ט) **בן הרה"ק ר' ישראל מת** זצוק"ל

י) **בן הרה"ק ר' שמחה** זצוק"ל

יא) **בן הרה"ק ר' נחמן מהורדנקא** זצוק"ל

יב) **בן הרה"ק ר' יצחק מזלקווא** זצוק"ל

יג) **בן הרה"ק ר' שמואל זנוויל זצ"ל**

יד) **בן השר והטפסר הצה"ק ר' יצחק מזאלקווא זצ"ל**

משפחת שעכטער

והיחוס למרן הבעל שם טוב זצ"ל

א) חותני הר"ר **ישׂשכר דוב ראזענבערג** שיחי' וזוגתו מרת פערל שתחי'

ב) **בן ר' שלמה זלמן ראזענבערג** ז"ל וזוגתו מרת לאה פייגא ע"ה

ג) **בן** ר' יששכר דוב שו"ב ראזענבערג ז"ל וזוגתו מרת **מלכה טשארנא** ע"ה

עט. נוסח מצבתו בביה"ח בראדאוויץ: פ"נ חנוך הענדל שו"ב ע"ה בן ר' שלמה זלמן שו"ב ע"ה נכד הה"צ ר' נחמן מהארידענקא ז"ל ועוד צדיקים נ"ע נפטר ה' תשרי תרפ"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

ד) **בת ר' חנוך הענדל** שו"ב בטשעריש זצ"ל וזוגתו מרת העניא ע"ה בת ר' יודא ליב רובין מזאבילטוב ז"ל

ה) **בן ר' שלמה זלמן** שו"ב בטשורטקוב זצ"ל וזוגתו מרת רייזא ע"ה

ו) **בן ר' אברהם אהרן** שו"ב בטשורטקוב זצ"ל וזוגתו בת הרה"ג ר' משה צבי ראב"ד קאפיטשניץ זצ"ל

ז) **בן הרה"ח ר' גבריאל יוסף** זצ"ל

ח) **בן הרה"ק ר' ישכר דוב** זצוק"ל

ט) **בן הרה"ק ר' ישראל מת** זצוק"ל

י) **בן** הרה"ק ר' שמחה זצ"ל וזוגתו הצדיקת מרת **פייגעלא** ע"ה

יא) **בת** הרה"ק ר' יחיאל הנקרא דער דייטשל זצ"ל וזוגתו **הצדיקת מרת אדל** ע"ה

יב) **בת אור ישראל מרן הבעש"ט נ"ע**

יג) **בן** מוהר"ר אליעזר זצ"ל

משפחת שעכטער

והיחוס להגאון בעל סוד ברית יצחק זצ"ל

א) חותני הר"ר **ישכר דוב ראזענבערג** שיחי' וזוגתו מרת פערל שתחי'

ב) **בן ר' שלמה זלמן ראזענבערג** ז"ל וזוגתו מרת לאה פייגא ע"ה

ג) **בן** ר' ישכר דוב שו"ב ראזענבערג ז"ל וזוגתו מרת **מלכה טשארנא** ע"ה

ד) **בת ר' חנוך הענדל** שו"ב בטשעריש זצ"ל וזוגתו מרת העניא ע"ה בת ר' יודא ליב רובין מזאבילטוב ז"ל

ה) **בן** ר' שלמה זלמן שו"ב בטשורטקוב זצ"ל וזוגתו מרת **רייזא** ע"ה

ו) **בת** הרה"ח **ר' יצחק שו"ב בקיטוב** וזוגתו מרת גיצה ע"ה

ז) **בן** הרה"ח **מוהר"ר חיים עזריאל זצ"ל** מתלמידי החוזה מלובלין זצ"ל

ח) בן הרה"ק ר' יצחק ראב"ד קריסנאפלי מחבר ספר סוד ברית יצחק זצ"ל

משפחת גרינבערגער

א) חותני הר"ר **ישכר דוב ראזענבערג** שיחי' וזוגתו מרת פערל שתחי'

ב) **בן ר'** שלמה זלמן ראזענבערג ז"ל וזוגתו מרת **לאה פייגא** ע"ה

ג) **בת ר' גדליה דוד גרינבערגער** וזוגתו מרת בראנא ע"ה בת ר' שמואל צבי ראטה ז"ל

ד) **בן ר' חיים אלטר גרינבערגער** וזוגתו מרת זעלדא ע"ה בת ר' משה יעקב האפפמאן מדיבעווע ז"ל.

ה) **בן הרה"ג ר' יעקב גרינבערגער זצ"ל מו"ץ** בק"ק דיבעווע וזוגתו הינדא ע"ה

ו) **בת הרה"ג ר' גדלי דוד גליק מו"ץ** בק"ק דיבעווע זצ"ל

משפחת רובינשטיין

א) חותני הר"ר **יששכר דוב ראזענבערג** שיחי' וזוגתו מרת פערל שתחי'

ב) **בן ר'** שלמה זלמן ראזענבערג ז"ל וזוגתו מרת **לאה פייגא** ע"ה

ג) **בת ר'** גדליה דוד גרינבערגער וזוגתו מרת **בראנא** ע"ה

ד) **בת ר'** שמואל צבי ראטה ז"ל וזוגתו מרת **רחל** רובינשטיין ע"ה

ה) **בת הר"ר ליבוש רובינשטיין** ז"ל[פ] וזוגתו מרת שרה גראסמאן ע"ה

ו) **בן ר' בנימין רובינשטיין** ז"ל[פא] וזוגתו מרת פייגא לאה[פב] ע"ה (בת ר' ישראל צבי ז"ל היימפעלד[פג] מחוסט בן ר' יצחק ז"ל).

ז) בן הר"ר **ארי' רובינשטיין** ז"ל

פ. וז"נ מצבתו בביה"ח במאקאווא: גור אריה יהודה, פ"נ, איש תם וישר מלדותו הלך במישור, רוב ימי חלדו קידש ימיו לה' ותורתו, יראת ה' הוא אוצרו, באמונה עסק במסחרו, האי חסיד האי עניו דור ישרים ראו עיניו, לאביונים העניק ברכה בביתו הפתוח לרווחה, ידו פרש לעניים וקבלם בסבר פנים, בבוראו דבק ומוקיר רבנן, וזכה לחתנוותא רבנן, ושפט בצדק לעדתו צרכי צבור באמונתו, מו"ה אריה ליבוש ז"ל בן מו"ה בנימין ז"ל רובינשטיין, נפ' כ"ט מרחשון תרפ"ב לפ"ק, ת.נ.צ.ב.ה.

פא. וז"נ מצבתו בביה"ח בחוסט: פ"נ, איש תם וישר, מ' בנימין בן מו"ה, אריה נפטר י"ג טבת שנת תרל"ב לפ"ק, ת.נ.צ.ב.ה.

פב. וז"נ מצבתה בביה"ח במאקאווא: פ"נ הי ענוה הי חסידת, מנשים באוהל תבורך, בעודה באיבה נשארה גלמודה מאישה, וחייתה חיי צער, ערך שבעה וארבעים שנה, בכל זאת גדלה בניה, על דרכי התורה והיראה, והיתה תמיד עוסקת בעבודת הקודש, ונהנית מיגיעה כפה פרשה לעני, האשה הצנועה פייגא לאה בת ר' ישראל צבי מחוסט, נפטרה בשם טוב ב' תחוה"מ פסח י"ח ניסן תרע"ט, ת.נ.צ.ב.ה.

פג. וז"נ מצבתו בביה"ח בחוסט: פ"נ, איש תם וישר ירא, אלקים הישיש מ' ישראל צבי בן מ' יצחק ז"ל נפטר בשיבה טובה י"ב אייר שנת תרל"א לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

משפחת גראסמאן

א) חותני הר"ר **יששכר דוב ראזענבערג** שיחי' וזוגתו מרת פערל שתחי'
ב) **בן** ר' שלמה זלמן ראזענבערג ז"ל וזוגתו מרת **לאה פייגא** ע"ה
ג) **בת** ר' גדליה דוד גרינבערגער וזוגתו מרת בראנא ע"ה
ד) **בת** ר' שמואל צבי ראטה ז"ל וזוגתו מרת **רחל** רובינשטיין ע"ה
ה) **בת** הר"ר ליבוש רובינשטיין ז"ל וזוגתו מרת **שרה** גראסמאן ע"ה
ו) **בת ר' צבי אשר זעליג ז"ל גראסמאן** [פד] וזוגתו מרת בראנא ע"ה
ז) בן ר' אברהם יחיאל מעכל ז"ל

משפחת גאלדהירש

א) חותני הר"ר יששכר דוב ראזענבערג שיחי' וזוגתו מרת **פערל** שתחי'
ב) **בת** ההר' **משה גאלדהירש ז"ל**[פה] וזוגתו מרת סאסא ע"ה[פו] (בת ר' יששכר דוב ראזענבערג שו"ב וזוגתו מרת מלכה טשארנא הנ"ל).
ג) **בן** הר' **שרגא אביגדור גאלדהירש** ז"ל[פז] מגורהאמאר וזוגתו מרת שרה ע"ה (בת ר' צבי ז"ל וזוגתו מרת צפורה לויפמאן ע"ה).

פד. וז"נ מצבתו בביה"ח בביסטרא: איש תם וישר ירא ה', רחום רבנן ומוקיר רבנן, מהנה ת"ח מנכסיו נתפרנס, מיגיע כפו מו"ה צבי אשר זעליג ב"מ אברהם יחיאל מעכיל, נפטר בש"ט זקן ושבע ימים כ"ב אדר תרס"ו, ת.נ.צ.ב.ה. (תשו"ח לידידי הר"ר אליעזר וועלץ שיחי' שהמציא לי תמונת המצבה).

פה. וז"נ מצבתו על מרומי הר הזיתים בירושלים: הרב החסיד, מזקני חסידי באיאן, ר' משה, ב"ר שרגא אביגדור ע"ה, גאלדהירש, הסתופף בצל רבותינו הק' מבאיאן זצוק"ל, ושימש כבעל תפלה בימים הנוראים אצל אדמו"ר הקוה"ט מבאיאן ניו יארק זצוק"ל, נפטר בשיבה טובה, ר"ח סיון תשנ"ח, ת.נ.צ.ב.ה.

פו. וז"נ מצבתה בביה"ח בשיכון סקווירא בנ"י: פ"נ האשה החשובה, מרת סאסא ע"ה, בת ר' יששכר דוב ע"ה ראזענבערג, היתה דור עשירי לרבינו הבעש"ט הק' נבג"מ, אשת הרה"ח ר' משה גאלדהירש נפטרה בשיבה טובה, ר"ח סיון ה' תשנ"ח, בו לקינו פעמים, בפטירת אבינו לשמים, כי בא **השמש** בצהרים, השאירה אחריה דורות ישרים ומבורכים, בנים ובני בנים, עוסקים בתורה ובמצוות, ת.נ.צ.ב.ה. שם אמה מלכה טשארנא.

פז. וז"נ מצבתו בביה"ח בגורהאמאר: פ"נ ר' שרגא פייבוש מלמד בן ר' דוד ארי' גאלדהירש, נפ' י"ח ניסן תרצ"ט ת.נ.צ.ב.ה.

ד) **בן ר' דוד ארי'** ז"ל וזוג' מרת ריזל ע"ה

משפחת שווינדער

א) מחותני הר"ר **אפרים זלמן שווינדער** שיחי' וזוגתו מרת שרה מירל תחי'

ב) **בן הרבני הר' משה דוד שווינדער** ז"ל[פח] וזוגתו מרת צבי' ע"ה[פט]

ג) **בן הר' אורי שווינדער** ז"ל וזוגתו מרת חי' שרה ע"ה

ד) **בן ר' שמואל נטע שווינדער** ז"ל

ה) **בן ר' נחום שווינדער** ז"ל **מבוקטשעוויץ גאליצי'**

משפחת מרגליות והיחום להגאון בעל מטה אפרים זצ"ל

א) מחותני הר"ר **אפרים זלמן שווינדער** שיחי' וזוגתו מרת שרה מירל תחי'

ב) **בן הרבני הר' משה דוד שווינדער** ז"ל וזוגתו מרת צבי' ע"ה

פח. וז"נ מצבתו בביה"ח דעדת יראים בניו דשערזי: פ"נ, אבינו עטרת ראשנו, מוה"ר **משה דוד** ע"ה, ב"ר **אורי** ז"ל, **שווינדער**, נו"נ להגאון רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל בעל "בית אפרים" ו"ומטה אפרים", יליד וויען ותלמיד ישיבת תורה ודעת, חתן הרבני הנעלה מוה"ר משה יהודה לעדערער ז"ל, **מי** יתן תמורתו הולך תמים ירא אלקים וסר מרע, **שלם** בתורה ויראה כשבא לבדו לארץ לא זרועה, **התגבר** בעוז נגד רוח הזמן ודקדק בקלה ובחמורה, **דלים** תמך בהצנע והגדיל עשות למען עניי ירושלים, **ותיק** במצות כיבוד הורים במסירות נפלאה בלי עצלתים, **דבוק** וכפוף להרבי מקאפיטשניץ זי"ע וכיבדו בכפליים, **בסבר** פנים יפות קיבל כל אדם ביקר ואצילות, **נהנה** מיגיע כפיו באמונה נעים ונחמד בכל תהלוכות, **אזר** חיל בתפילותיו לחנן פני יוצרו באמת ולב תמים, **והנחיל** אהבת תורה וקדושת התפלה לצאצאיו אחריו לעולמים, **ראה** דורות ישרים בנים ובני בנים לדרך ה' נאמנים, **יסתירהו** ה' בסתר כנפיו עד יעמוד לגורלו לקץ הימים, **נפטר** בשיבה טובה בן צ"ג שנה, **שבת שובה** ג' **תשרי תשע"ד לפ"ק**, ת.נ.צ.ב.ה. שם אמו חי' שרה.

פט. וז"נ מצבתה בביה"ח דעדת יראים בניו דשערזי: פ"נ האשה החשובה טובת – לב, מרת צביה ע"ה, אשת הרבני מוה"ר משה דוד שווינדער, בת הרבני הנעלה המפורסם בצדקה וחסד, מוה"ר משה יהודה לעדערער ז"ל, צער ויסורים קבלה באהבה, לא פערה פיה לדבר סרה. במיעוט הסתפקה כל ימיה, וטובות לעניים עשתה. יוצאי יריכה לתורה גידלה, ועוסקים בתורת ה' תמימה. היתה מקבלת לכל בסבר פנים יפה, וקנאה לא היתה בלבה. זכר נא אב הרחמן, המכאובים שעברו עליה. לעת הקץ תעמוד לתחיה, עם גדולי וצדיקי אבותיה. נפטרה ונקברה ביום ט"ו אדר ב' תשל"ח, ת.נ.צ.ב.ה. ש"א גליקלץ.

ג) בן הר' אורי שוויגדער ז"ל וזוגתו מרת חי' שרה ע"ה

ד) בת ר' משה דוד מרגליות ז"ל[צ] וזוגתו לבית שטיינווארצל ע"ה

ה) בן הר"ר מרדכי מרגליות זצ"ל

ו) נכד[צא] הגאון מו"ה אפרים זלמן מרגליות מבראד זצ"ל ולמעלה בקודש כמבואר בספר מעלת היוחסין.

משפחת ראזענבערג מערלוי

א) מחותני הר"ר אפרים זלמן שוויגדער שיחי' וזוגתו מרת שרה מירל תחי'

ב) בת הר"ר משה ארי' ראזענבערג ז"ל[צב] וזוגתו בונא פאשקעס ע"ה[צג]

צ. וז"נ מצבתו בביה"ח בבראד: נפטר כ"ז, תמוז תרס"ח, איש יקר רך בשנים בעל אשה, וששה בנים הרביץ תורה ברבים, ורבים נהנה מלמדו מ' משה דוד ב"ר מרדכי ז"ל ונכד של, הגאון ר' זלמן מרגליות זצ"ל, משה עלתה נשמתו שמים, שמה ישבע ענג מלא חפנים, הלך בדרך ישר פה בין החיים, דבריו ימצאו חן לשמע אזנים, וברוח פיו החזיק רפה ידים, דעת שפתיו נעמו בנטפי מים, ת. נ.צ. ב. ה. ובצד שני של המצבה חרות: "ר' משה דוד מרגליות"

צא. או אולי בנו של הגאון מו"ה אפרים זלמן מרגליות.

צב. וז"נ מצבתו בביה"ח בענפילד : נפלה עטרת ראשינו אבינו רועינו, פ"נ, הרה"ח יר"א צדיק תמים מיחידי הסגולה, הצנע לכת ושפל ברך גבר ענותן לתהלה, עובד את ד' מתוך שמחה וצהלה, מו"ה משה אריה ז"ל, בן הרה"ח מו"ה שלמה צבי הי"ד, ראזנבערג, מק"ק ערלוי יצ"ו, מה גדלו מעשי חסדיו בלב ונפש יקרה, שבת קודש יום חמדתו לנשמתו היתרה, הכניס אורחים ושימח לכל לב נשברה, את לבו ונפשו שפך בתפלה זכה וישרה, רדף צדקות ופעל טובתות כנודע בשערה, יסד במס"נ "בנות ירושלים" חנוך טהרה, היה ממגיני קדושת ארה"ק תובב"א בגבורה, זכה לשמש הגה"ק ר' שמעון סופר מערלוי זצוק"ל, ואח"כ להדבק בזרעו, נפטר בש"ט בן פ"א שנה ביום כ"ב טבת תשס"ו לפ"ק, ויקום לגורלו לקץ הימין במהרה, שם אמו רבקה בריינדל הי"ד, ת.נ.צ.ב.ה.

צג. וז"נ מצבתה בביה"ח בענפילד: אשת חיל מי ימצא, פ"ט, אמנו היקרה, צנועה וחסודה יראת ה' אוצרה, אשה כשרה עושה רצון בעלה, בת קדושים, הצדקת מרת בונא ע"ה, בת הרה"ח מו"ה משה אריה ז"ל, ראזענבערג, נכדת הגה"ק, בעל התעוררות התשובה מערלוי זי"ע, הכת"ס והחת"ס ורע"א זי"ע, הילקוט אליעזר והריב"א מפאקש זי"ע, ביתה פתחה להכניס אורחים בכבוד והוקרה, ונזדרזה לכבד שבתות ויו"ט בזהירה יתירה, נצרה את לשונה מכל רע ושפתיה מלדבר סרה, את לבה שפכה בתפילה ותהלה כמים הניגרה, עניני והבלי העולם הזה היו בעיניה לזרה, עוז והדר לבושה בגדי צניעות לתפארה, היתה שגורה בפיה דרך אבותיה הטהורה

ג) **בן הר"ר שלמה צבי ראזענבערג הי"ד וזוגתו מרת רבקה בריינדל ע"ה**

ד) **בן הר"ר יצחק אייזיק זצ"ל רב דחברה ש"ס וראש הקהל בק"ק ערלוי ושם מנו"כ וזוגתו מרת אסתר בת דבורה ע"ה**[צד]

ה) **בן הר' יהודא ז"ל מערלוי**

משפחת הלויים ראזמאן

והיחוס להגאון ר' מאיר יהודא אסטרייכער אב"ד קראלע

א) מחותני הר"ר אפרים זלמן שווינדער שיחי' וזוגתו מרת **שרה מירל** תחי'

ב) **בת הר"ר משה ארי' ראזענבערג** ז"ל וזוגתו מרת בונא פאשקעס ע"ה

ג) **בן הר"ר שלמה צבי ראזענבערג** הי"ד וזוגתו מרת רבקה בריינדל ע"ה

ד) **בת הר' מאיר יהודא הלוי ראזמאן** ז"ל וזוגתו מרת לאה ע"ה בת ר' שמואל האאזאי ז"ל ושם אשתו חנה ע"ה.

ה) **בן ר' זאב הלוי ראזמאן ז"ל מקעזמארק** חתן ר"מ רוט ז"ל

ו) **בן ר' יעקב דוב הלוי** ראזאמן מאונסדארף **ז"ל וזוגתו**

ז) **בת ר' מאיר יהודא אסטרייכער ז"ל**

ח) **בן ר' משה ארי' אסטרייכער אב"ד קראלע זצ"ל**

ט) **בן ר' מאיר יהודא אב"ד קראלע זצ"ל**

משפחת פאשקעס

א) מחותני הר"ר אפרים זלמן שווינדער שיחי' וזוגתו מרת **שרה מירל** תחי'

הנחילה אמונתה ליוצאי חלציה אחריה, נפטרה בש"ט בת פ"ה שנה, ביום ש"ק ח' מנחם אב, שנת תשס"ח לפ"ק, תמליץ טוב על יוצ"ח ומשפחתה היקרה, ותקום לגורלה לקץ הימין במהרה, ושם אמה רבקה, ת.נ.צ.ב.ה.

צד. הר' יצחק אייזק וזוגתו נקברו אחד אצל השני בביה"ח בערלו, על המצבה שהעמידו מחדש על מקום מנוחתם כתוב: בחייהם ובמותם לא נפרדו, פ"נ האשה החשובה הצנועה מרת אסתר בת דבורה ע"ה נפטרה כ"ו כסליו תרפ"ט לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

פ"נ מו"ה יצחק אייזק בה"ר יודא ע"ה נפטר כ"ה סיון תרפ"ט לפ"ק, רב דחברה ש"ס וראש הקהל דפה, ת.נ.צ.ב.ה.

תהא המצבה זכרון לקדושים בנם ר' שלמה צבי ע"ה הי"ד וזוגתו רבקה בריינדל ב"ר מאיר יהודה ע"ה הי"ד, ובניהם, זאב שמואל ע"ה הי"ד, יעקב דוב ע"ה הי"ד, יצחק אייזיק ע"ה הי"ד, שנעקד"ה ביום כ"א סיון תש"ד לפ"ק, ת.נ.צ.ב.ה.

ב) **בת** הר"ר משה ארי' ראזענבערג וזוגתו מרת **בונא** פאשקעס ע"ה

ג) **בת** מו"ה **אליעזר יואל פאשקעס זי"ל**[צה] ממאקאווא וזוגתו מרת רבקה ע"ה

ד) **בן** מו"ה **מיכאל חיים פאשקעס** ממאקאווא זצ"ל וזוגתו מרת ריזל ע"ה

ה) **בן הצדיק ר' אליעזר פאשקעס** זצ"ל[צו] ממאקאווא

ו) **בן הרה"ח ר' יהודה ליב פאשקעס זי"ל**[צז] **ממאקאווא** וזוגתו מרת גיטל בת בונה ע"ה[צח]

צה. וז"נ מצבתו בביה"ח במאקאווא: פ"נ, איש צדיק במעשיו ישר במפעליו אהוב ואוהב, הרבני המופלג בתו"י טהור עינים ורב פעלים כש"ת, מו"ה אליעזר יואל פאשקעס זצ"ל, בה"צ מה"ו מיכאל חיים זצ"ל, נכד הגה"ק רבי זוסמן סופר זצ"ל מפאקש, וחתנו של הגה"צ רבי שמעון סופר נ"י מערלוי, נפטר והובל לקבר ט' שבט תרפ"ו, בן ל"ט שנים, אב רך בשנים מגזע ישרים וצדיקים, לבו באמונה בתורה ועבודה כל הימים, ידו שלח לקרב באהבה עניים ואביונים, עזר המציא להם בהונו ורב פעלים, זהיר וזריז במצות כאחד מאנשי ..., רץ כצבי לכ"ד בקדושה לעסוק באהבים, יושר פעולותיו ..., ובניו גידל לתורה ויראה בחשק ובנעימים, אזר חיל כגבור השתדל ונתן הדמים, להוציא לאור תשובת זקנו ריב"א חלק ..., זכרו לעד צדקתו יגן לקץ הימין ל..., ת.נ.צ.ב.ה.

צו. וז"נ מצבתו בביה"ח במאקאווא (העתקתי מתוך שושלת אבות, שבסוף ספר קול תודה, שנערך ע"י ידידי הר"ר בעריש וועבער שיחי'): פ"נ, איש תם וישר אשר כל שעשועיו היו לעשות רצון קונו, ביתו היה פתוח לרווחה, ימים ולילות קבע לעבודת הבורא, על דרך התורה הדריך בניו ובנותיו, זכה וזיכה אחרים, זכות הרבים תלוי בו, רבים השיב מעון, והכניס מורדים תחת כנפי השכינה, ה"ה הצדיק המפורסם בכל סביביו, כמר אליעזר פאשקעס זצ"ל, יצאה נשמתו באחד אור ליום ג' ניסן, תרמ"ג לפ"ק, ת.נ.צ.ב.ה.

צז. וז"נ מצבתו בביה"ח במאקאווא (העתקתי כנ"ל): פ"נ איש ירא אלקים מנעוריו, כהר"ר יהודא המכונה לייב, בן מו"ה מיכא' זצ"ל פאשקעס, בשיבה טובה עלתה נשמתו בגנזי מרומים, אור ליום כ' כסליו שנת תרל"ד, ת.נ.צ.ב.ה. שם אמו רחל.

צח. וז"נ מצבתה בביה"ח במאקאוו (מתמונת המצבה): מצבת קבורת אשה אחת מיני אלף, רבות בנות עשו חיל היא עלתה על כלנה, כאחת מנשים צדקניות היתה עם א-ל נאמנה, אשה חסודה נפלאה אשה... , לכל מעשיה' טוב... בלי ערך ובלי קצבה, ה"ה הכשרה צנועה וחשובה מרת, גיטל, אשת היקר והחשוב מאוד נעלה כבוד ד' ליב פאשקעס שליט"א, גמול טוב ועשות חסד זה חלקך, יום וליל גברה חיל, טעמה ברוך רוחה ... כמי שלוח הולכי לאט, למדת טובתה אין טמורתה כשמה היתה וכן תתהלל, בת שישים ושלש שנה נפטרה ליל דנגהי, ליום הקדוש הוא יום כפורים שנת, מנוחה טובה לבת בונה לפ"ק, אשה צנועה היא וחסודה לפ"ק, שם אמה בונה.

ז) **בן הרה"ח ר' מיכאל חיים פאשקעס ז"ל**[צט] וזוגתו מרת רחל ע"ה

משפחת סופר

והיחוס להגאון ר' אליעזר זוסמאן סופר זצ"ל אב"ד פאקש

א) מחותני הר"ר אפרים זלמן שווינדער שיחי' וזוגתו מרת **שרה מירל** תחי'

ב) **בת** הר"ר משה ארי' ראזענבערג ז"ל וזוגתו מרת **בונא פאשקעס** ע"ה

ג) **בת** מו"ה **אליעזר יואל פאשקעס** ממאקאווא זצ"ל וזוגתו מרת רבקה ע"ה

ד) **בן** מו"ה מיכאל חיים פאשקעס זצ"ל **וזוגתו** מרת ריזל הי"ד

ה) **בת** הגאון **ר' אליעזר זוסמן סופר** אב"ד פאקש זצ"ל[ק] וזוגת מרת חי' שרה ע"ה[קא]

צט. וז"נ מצבתו בביה"ח הנ"ל (העתקתי מספר קול תודה הנ"ל): זאת מצבת בעל מדות טובות, עם פועלי און לא ארח, יראת שד-י לא עזב החזיק ידי עני, כל בני ביתו ומשפחתו על מותו קראו, אהה בדמע קטוף הורד גאון עדים, לא ידמו עיניהם מלהוריד כנחל דמעה, על אביהם כ"ה מיכאל חיים פאשקעס, כי נלקח מהם יום א' כ"ח תשרי, תרכ"ז לפ"ק, ת.נ.צ.ב.ה.

ק. וז"נ מצבתו בביה"ח בפאקש: פ"נ, אדונינו מורינו ורבינו גאון עוזנו עטרת תפארתינו, החריף עצום ובקי נפלא גאון ישראל וקדושו, מאור הגולה איש אלקים, כש"ת מהו', אליעזר זוסמן סופר זצ"ל, בן הרב הצדיק מהו' פישל בפ"ב זצ"ל, הי' אבדק"ק האלאש והגליל כשלשים שנה, ואח"כ מלא מקום רבינו יואל חותנו הגאון זצ"ל, והי' אבדק"ק פאקש משנת תרמ"ו עד שנת תרס"ג לפ"ק, נפטר בשיבה טובה בקדושה ובטהרה בשנת ע"ה לימי חייו, באשמורת הבוקר דערב יום הקדוש, ונקבר בהספד גדול במחרת יוה"כ. ארז בלבנון אדיר התורה עוקר הרים וטוחנן בסברות עמוקות, לשון מפיק מרגליות אב המגידים במסירת נפש הקים הדת וחוקות, ימינו תעוז לחכמים ליתומים ואלמנות הרבה חסד גם במרחקים, עמד בפרץ עמו הרים קרן התורה בתפילתו ודמעותיו הציל נואקים, זכר קדושתו תעניותיו וסגופיו צדקתו וענוותנותו לספר אין מלה, רמו מעלותיו נפלאו מדותיו חכמתו וגדולתו גבהו על כל תהלה: זוהר אור תורתו וזיו קדושתו מאיר בכל הגולה כשמש בצהרים, וזכות הרבים ועבודתו ביסורין קשין של אהבה עמוד לדור דורים, ספר המקנה, עט סופר והגהות למצל מאש וריב"א וכת"י הרבה מאירים, מלאה קטרת, ילקוט אליעזר ג"כ ועל תהלים, דמשק אליעזר עה"ת מזהירים, אהוב לדורו לו כל חמדת ישראל ובכל הקצוות קיוו לתשובותיו, נר לתלמידיו נתיבותיו וספריו הנפלאים אור לישראל במושבותיו, ספרא רבא דישראל נזר הדור שר התורה רב רבנים פאר הידידם, וי

ו) **בן רבי מרדכי אפרים פישל סופר** זצ"ל[קב] וזוגתו מרת לאה ע"ה
ז) **ולמעלה בקודש כמבואר בספרי תולדות משפחתם**

משפחת אונגאר

והיחוס להגאון ר' יואל אונגאר זצ"ל אב"ד פאקש

א) מחותני הר"ר אפרים זלמן שווינדער שיחי' וזוגתו מרת **שרה מירל** תחי'
ב) **בת** הר"ר משה ארי' ראזענבערג וזוגתו מרת **בונא** פאשקעז ע"ה
ג) **בת** מו"ה **אליעזר יואל פאשקעס** ממאקאווא וזוגתו מרת רבקה ע"ה
ד) **בן** מו"ה מיכאל חיים פאשקעס ממאקאווא זצ"ל **וזוגתו** מרת ריזל ע"ה
ה) **בת** הגאון ר' זוסמן סופר אב"ד פאקש זצ"ל **וזוגתו מרת חי' שרה** ע"ה
ו) **בת** הגאון ר' יואל אונגאר אב"ד פאקש זצ"ל[קג] וזוגתו מרת מירל ע"ה
ז) **בן ר' אלעזר אונגאר ז"ל** מרעכניץ וזוגתו מרת יענטל ע"ה

דחסידא ארעא בוצינא קדישא עמוד התורה עבודה וגמילות חסדים, פועל ישועות אוהב הבריות שר שלום ואמת רועינו מחמד עינינו, רבות פעלת לגדולת נצרת אשריך רבינו הקדוש זכותך יגן בעדינו, ת.נ.צ.ב.ה. ושם אמו לאה: זאת האבן ציון תפארה לכבוד רבינו העמידה למזכרת הח"ק דקהלתינו:

קא. וז"נ מצבתה (מתמונת מצבתה, לא עלה בידי לפענח נוסח המצבה במילואו) בביה"ח בפאקש: ... חיה שרה ע"ה בת רבינו יואל זצללה"ה ואשת רבינו אליעזר זוסמאן זצללה"ה, נפטרה ביום ו' כסליו תרס"ד לפ"ק, והובלה לקבורה למחרתו ברב עם ובמספד גדול. הלכה למנוחות, עזבתנו לאנחות, היקרה בנשים. רוממות תפארתך ותהילתך, יהללו שועים ורשים. בניך גדלת אמונים על תורה, ובה שקדת יומם וליל.

קב. וז"נ מצבתו בביה"ח בפ"ב: אבן בוכים, איש צדיק תמים ה"ה הרבני המופלג מו"ה, מרדכי פישל סופר, לקח אותו אלקים במרחץ באדען ביום ה' בדר"ח תמוז ונקבר פה למחרתו בעש"ק ב' תמו"ז תר"ג לפ"ק: מרדכי יצא בלבושא דרבנן בחדרי תורה חריף ושנון, רבץ תורה לילדי נאמנים ארבעים שנה דת א-ל להם שנונים, דלים ואביונים הושיע בנפשו ומאודו גומל חסד עם החיים והמתים מיום היותו, כיבד ה' והלך באמת ובמישרים והניח אחריו ברכה בנים בתורה מוכתרים, יושב בתענית ועוסק בתפלה ותורה שם לילות כימים בתורה. פרשה העיר בידיה על מחמדיה מי כמוהו מורה לבניה תורה, ימינו לבחורי חמד תומכם כרועה ישר נהלם שלשים שנה, ש"ס משנה גמר פעמים בכל שנה תלמוד בבלי גמר בזאת השנה, לרוב אחיו רצוי כאחד ממבחרי הגברים יקר בעיני ה' בן יקר אפרים, וש"א חוולא רבקה, ת.נ.צ.ב.ה.

קג. וז"נ מצבתו בביה"ח בפאקש: אדונינו מורינו ורבינו, גאון עוזנו עטרת תפארתנו, החריף עצום ובקי נפלא, נר ישראל ע"ה פ"ה כש"ת מוהר"ר יואל אונגאר זצ"ל, נתקבל על כסא רבנות פה פאקש בשנת תר"א, נפטר בשיבה טובה בש"ק י"א טבת

משפחת שרייבער

היחוס להגאונים בית הסופרים
בעל "התעוררות תשובה" מערלוי זצ"ל
אביו הכתב סופר זצ"ל וזקנו החתם סופר זצ"ל

א) מחותני הר"ר אפרים זלמן שווינדער שיחי' וזוגתו מרת **שרה מירל** תחי'

ב) **בת** הר"ר משה ארי' ראזענבערג ז"ל וזוגתו מרת **בונא** פאשקעז ע"ה

ג) **בת** הר' אליעזר יואל פאשקעס ז"ל ממאקאווא וזוגתו מרת **רבקה** ע"ה

ד) **בת הגאון רבינו שמעון סופר בעל ההתעוררת תשובה זצ"ל אב"ד ערלוי** וזוגתו מרת מלכה אסתר ע"ה[קד]

ה) **בן הגאון רבינו אברהם שמואל בנימין סופר בעל הכתב סופר זצ"ל**[קה] אב"ד פרעשבורג וזוגתו מרת חוה לאה ע"ה

ונקבר בהספד גדול יום ב', תרמ"ו לפ"ק. ידיו שלח למרחקים לחכמי דורו דורשי התורה, והעמיד תלמידים הרבה מי כמוהו מורה, ארז לבנון אדיר התורה סיני ועוקר הרים, לשונו מפיק מרגליות סברות עמוקות מפנינים יקרים, אבי יתומים ואלמנות זן ומפרנס בלחם ושמלה, והכניס גרים תחת כנפי השכינה באהבה וחמלה, נחמד למטה ואהוב למעלה וגדול ליהודים, גמל חסד והציל נפשות לקוחים בפדיון שבוים, איש אמת רודף שלום שפל ברך ושונא בצע, רבו ורמו מדותיו אפת קצהו לזכרון הוצע, זאת האבן אשר הרימו והתנדבו חברא קדישא, צדקתו ותורתו יעמוד לדור דורים לנו ולזרענו, לזכר עולם יהי' צדיק להמליץ טוב בעדינו, ת.נ.צ.ב.ה. ושם אמו יענטל

קד. וז"נ מצבתה בביה"ח בערלוי: פ"נ הרבנית הצדיקת צנועה בדרכי', ובכשרון מעשי', מלכה אסתר, בת הגאון ר' זלמן שפיטצער זצ"ל, רב"ד וויען, ובת בתו של רבינו מרן חתם סופר ומרן ר' עקיבה איגר ולמעלה בקודש זצ"ל, אשת רבינו הגאון מו"ה שמעון סופר שליט"א, בן מרן הכתב סופר זצ"ל, אב"ד ערלוי, נפטרה כמעט במיתת נשיקה, ונקברה בכבוד גדול, יום ה' לחודש אייר תרצ"א לפ"ק, מי יספר גודל צדקתה, לאבינו שבשמים שמה בטחונה, כל בני' גדולים בתורה, הן בחכמה והן ביראה, אם הבנים יקרה מפנינים, ספרים להדפיס מגאוני משפחתה, תורת משה וכתב סופר, רבים לזכות באמרי שפר, בעליה ובניה צוחו מר, תאניה על עדי עדיים הוסר, געו בבכי קינה נהי, יושבי העיר כעשיר כעני, טוב לבה וזכויותיה המרובים, לנצח יזכרו לרחוקים ולקרובים, תנוח ותעמוד בתחית המתים, ת.נ.צ.ב.ה.

קה. וז"נ מצבתו בביה"ח בפ"ב: האבן הזאת דור אחרון לזכרון כי נלקח הארון ה"ה עטרת תפארת ישראל ראש גולת אריאל אדמ"ו הרב הגאון אמיתי נודע ביהודה ובישראל גדול שמו צדיק ונשגב רשכבה"ג כקש"ת מו"ה, אברהם שמואל בנימין

ו) בן רבינו הגאון ר' משה סופר בעל החתם סופר אב"ד מט"ד ופ"ב זצ"לקו

סופר זצוק"ל, אב"ד ור"מ פה ק"ק פרעסבורג, אב כל חזה עטרת ראש חכמים והנבונים, בעמקי ים התלמוד דרך נתיב כאחד הקדמונים, רב רבנים נזר צפיר תפארת הגאונים, הביטו אליו ונהרו תל שהכל אליו פונים, מאיר עיני חכמים כביר ורב אונים, שימש כתר רבנות שנים שלשים ושתים, מלא הארץ האירה מכבודו כשמש בצהרים, ומארצות קבצו מצפון ומים בחורים לאלפים, את קולו בכח שובר ארזים בסברה לשמוע נאספים, לרוות צמאונם ממקור מעייני חכמתו נכספים, בית ישראל היה למגדל עוז חומה נשגבה, נגד המתקוממים עמד לנס כחומה נצבה, יחיד בדורו שמו נודע לתהלה בקצוי ארץ, מחזיק בימין עוזו עמודי הדת עמד בפרץ, נעימות בימינו כל הרשעה עשה כלה וחרץ, ספדו מספד מר - והלילו על גודל השבר, פלגי דמע נשפכו - ראש הדור כהובל לקבר, יוצא מחלציו בנו יירשנו לגאון ישא עליו נזר רמה קרנם בכבוד ועוז בו מצא נוחם הוא ירעם בתום לבבו ובתבונות כפיו ינחם.

לזכר עולם יהיה צדיק, ה"ה מאור עינינו ורוח אפינו אדמ"ו שר התורה גאון הגאונים מרא דכולי תלמודא נשיא ישראל וקדושו רכבו ופרשו כקש"ת מו"ה, אברהם שמואל בנימין סופר זצ""ל, בעל המחבר שו"ת כתב סופר, בן כ"ד שנים הושם כתר הרבנות פרעסבורג על ראשו, וכמו ל"ג שנים ישב על כסא קדשו והרביץ תורה בישראל, כי נקבצו יחדיו תלמידים לאלפים אשר תורה יבקשו מפיהו, וממרחקים בקשו דבר ה' זו הלכה ושאלו פיו הקדוש, שמעו הולך וגדול בכל המדינות והי' ראש המדברים בכל מקום והלכה כמותו, וביום א' י"ט לחודש טבת שנת תרל"ב לפ"ק, נחשכו המאורות בעוה"ר ונצחו אראלים את המצוקים, ונשבה ארון הקודש ויצאה נשמתו בקדושה ובטהרה, בן נ"ז שנה כי נח נפשי' דרבי וכבוד גדול עשו לו במותו כאשר הובל לקבר איש אלקים ביום ג' כ"א טבת אשר כמעט כמוהו לא נהייתה, וממרחקים באו עד אין מספר ותהום כל העיר מקול זעקה גדולה ומרה כי שדי המר לנו מאר ובכל מקום אשר דבר המלך הגיע אבל גדול ליהודים ועשו לו מספד מר ורב, הקב"ה יגדור מהרה פרצות עמו ישראל ברחמים.

קו. וז"נ מצבתו בביה"ח בפ"ב (העתקתי מספר כתב זאת זכרון): (האבן לרגליו). לזכר עולם יהי צדיק, איש אלקים השוכן שאנן בבית הזה, ה"ה עטרת תפארת פ"ב והדר דורו, נזר הרבנים אב החכמים הגאון האמתי החריף העצום הבקי בכל תלמוד בבלי וירושלמי פ"ה ע"ה, מו"ה משה סופר זכרונו לברכת עולם.

פה גלה משוש ישראל, פה נאסף הודו, משה בחיר ה' ירד פה לבית מועדו, כל העם כהולכי חושך, כל נפש תשתוחח, כי בא השמש כמוה אור לא זורח, בחורי ילדי ישורון צועקים איפה רועינו, יתום ואלמנה נאנחים איה מושיענו, יחד עשיר ואביון הומים ומקוננים, אבדנו יועצינו עצת גדול האמונים ים ודרום צדקת פרזונו נפצה כמים עד עיר הקודש עד עיר ירושלים, נבזה בעיניו נמאס בצע הון ועושר, עשותם לא במשפט ולא ביושר, עוז ה' עשרו אך לאמונה גברו ידיו, אך להקים עדות ביעקב תכן צעדיו.

ומשה היה רועה בתום לבבו עדת מרעיתו, שלש ושלשים שנה, נהגם דרך ה' ליראה אותו, הוא אדון עבד ה' צבאות, עד תום חייתו הפליא בתורתו פלאות, ויער אוזן לימודי ה' למאות ולאלפים, בחדרי תורתו הביאם להוד תורתו נכספים, גדלו והצליחו לתורה ולתעודה רבים מנהו הוקמו על כסאות בית יהודה, ובעת בא ציר אל להעלותו בחבר השרפים רב קריאי העדה סביב ערשו נאספים, הואיל באר את הפסוק וזאת הברכה, וברך את כל הקהל ועזב את עמק הבכה, עד דור אחרון לא ישכחו מעלליו מעללי אל, זה שמו וזה זכרו הצבי ישראל.

(בעבר השני): ויעל משה אל האלקים ויגוע וימת בשנת חמשת אלפים ושש מאות שנה ליצירה ביום חמשה ועשרים לחודש תשרי, ויקבר ויאסף פה בבית הגזית הזה למחרתו ביום ששה ועשרים בו אך זכרו לא יסוף מישראל ואחרון על עפר יקום, ת.נ.צ.ב.ה.

(האבן לצד מראשותיו): הציון הלז! אומר לבית יעקב אשר גדול הוא כבוד הבית הזה כבוד ישראל מלא הבית, כי קבר איש אלקים הוא בית מנוחתו גדול מרבן שמו, תפארת פ"ב והדר דורו וכאשר השלים חפץ עושיהו ולמד ארחות טובו ויקרא ה' אל משה בירח האיתנים לאספו השמימה להכין שם איתן מושבו ולהושיבו עם האיתנים מוסדי עמודי התורה והעבודה מעולם, ועתה הוא יושב מרום והעיר פרעשבורג גבירה האבן, זאת האבן זכרון לבני ישראל הוא, למען ידע דור אחרון אשר יקום ויעבור פה, כי המקום אשר עובר עליו אדמת קודש הוא.

(מהעבר השני): והיתה מנוחתו כבוד! ויהי ידיד עליון השוכב פה במקום מנוחתו שמונה ושבעים שנה ויתהלך את האלקים, ויעש הטוב והישר בעיני ה', ויהי אחרי הולידו תולדות אלה הן המה מעשים טובים ופקודי ה' אחרי הופיעו אור תורתו על כל משכנות הרועים, הרועים בשדה הצופים הנשקף על פני התורה ויאמר ה' לקחת אותו אליו אתו השמימה, ונר ישראל נדעך והנה כבה ותחשך השמש, קול יללת הרועים נשמע בערי יהודה, כי צעקת העיר עד השמימה הגיע, כל העם מקצה מזה מנער ועד זקן הלכו בוכים יום יום, וחמישים מהם נשאו ספרי חידושי תורתו אשר הניח עודם בכתובים, ומלבד אלה תלמידיו ישבי על כסא הרבנות סביב העיר הבאים לספוד למורם ולבכותו, לא היה עוד כיום הזה אשר הרבה ה' בו תאניה ואניה, כל לב נדכה כל פנים קבצו פארור ומעל כל לחי ירדו דמעות כנחל כל ימי אבלו, כל כותבי בקורי העתים ודברי הימים גם אלה אשר לא מבני ישראל המה הודיעו בעמים האספו לאבותיו ורב כשרון עלילותיו, ובכל מדינה ומדינה אשר דבר השמועה הרעה מגיע אבל גדול ליהודים, קראו לבכי ולמספד לו כל ישראל, הוי אדון הוי הודו! הנה צדקתו עומדת לעד, מי יתן ותגן על עם ה', ומחה ה' דמעה מעל כל פנים, כי יבולע המות לנצח.

(בימין הארון): זה הבית תפארת למשה הוכן למנוחתו כלו אומר כבוד פרשת גדלו ותורתו וצדקתו אבן ואבן מקירי אך קצות דרכיו תפיע כל תהלותיו עצמו מספר עצמו מהשמיע מאור דורו היה לכל ישראל עינים, אוי לך ישורון נרך כבה ושלהבתו עלתה השמים.

(בשמאל הארון): הבית הזה משמרת הקודש בקרבו עפר מחוקק בו ספון טמון בתוכו, מגן בעד התורה היית, הודך כזית נקם לבש לדרוך כל מתקוממיה, עוז חגר להרים כל מכשול מדרכיה, לולא עזרתו עלה עליה שמיר ושית.

(ולמעלה בקודש מגזע מהרשש"ך ועוד גדולי עולם) וזוגתו מרת שרל ע"ה[קז]

ז) **בת הגאון רבינו עקיבא איגר זצ"ל אב"ד פוזנא**[קח] **ולמעלה בקודש מגזע מו"ה אברהם ברודא זצ"ל מחבר ספר אשל אברהם זצ"ל ועוד גדולי עולם.**

היחוס אל הגאון ר' בנימין זלמן שפיצער

חתן הגאון בעל החתם סופר זצ"ל

א) מחותני הר"ר אפרים זלמן שווינדער שיחי' וזוגתו מרת **שרה מירל** תחי'

ב) **בת** הר"ר משה ארי' ראזענבערג ז"ל וזוגתו מרת **בונא** פאשקעס ע"ה

ג) **בת** הר' אליעזר יואל פאשקעס ז"ל ממאקאווא וזוגתו מרת **רבקה** ע"ה

ד) **בת** הגאון רבינו שמעון סופר בעל ההתעוררת תשובה זצ"ל אב"ד ערלוי וזוגתו מרת **מלכה אסתר** ע"ה

ה) **בת** הגאון רבינו בנימין שלמה הלוי שפיצער אב"ד בשיפשוהל בעיר הבירה וויען זצ"ל[קט] וזוגתו מרת **גיטל** ע"ה[קי]

הבת פרעשבורג שאי פה נהי וקינה, פה הורד עדיך מעליך נזר הבינה מלוא חפנים עפר כסה רב הוד תבל ראש הגולה חדל מן הארץ בית אל עלה וידל ישראל וכבודו לעפר גלה אלי פרעשבורג ששונך נהפך לאבל.

קז. וז"נ מצבתה בביה"ח בפ"ב: הרבנית הצדקת המפורסמת מ' שרל שהיתה אשת הראב"ד מהרמ"ס נ"י נפטרה ונקברה ביום ג' ח"י אד"ש תקב"ץ לפ"ק.

קח. וז"נ מצבתו בביה"ח בפוזנא: פ"נ, הרב רבינו, עקיבא איגר, עבד לעבדי ד', בק"ק מ' פרידלאנד, ובק"ק פוזנא נאסף, אל עמיו ביום ה' י"ג, תשרי שנת תקצ"ח לפ"ק.

קט. וז"נ מצבתו בביה"ח בפ"ב: פ"ט הרב הגאון הגדול הצדיק המפורסם, מו"ה בנימין שלמה הלוי, הנקרא בפי כל ר' זלמן שפיצער זצ"ל, אשר היה רב ורועה נאמן בקהל יראים, בבהכ"נ שיפפשול בעיר הבירה וויען, והי' חתן המלך רבינו בעל החתם סופר זי"ע, ושם אמו שרה, י"נ בטהרה בליל ב' דחנוכה כ"ו כסלו שנת תרנ"ד לפ"ק, בנימין ידיד ה' ועמו – הוי ואבוי נזר ותפארה, שאנן ישכון לבטח במקומו – לוחם מלחמת ה' שערה, לדור עולם זכרון שמו – ומסר נפשו בקדושה ובטהרה, מי כמוהו מורה בתורה – ידו הדה בעוז וגבורה, היה לגאון תפארת ועטרה – שפט בשבט פיו ואזהרה, זוהר חכמתו תבל האירה – יתגבר על איובי התורה, למד ועשה קן לתורה – צדק להאיר באורח ישרה, מקדש מעט בעיר הבירה – עלית למרום פעולתך בתוכנו, נרו כבה מנורה הטהורה – רועה נאמן אב לכולנו, ת.נ.צ.ב.ה.

קי. וז"נ מצבתה: פ"ט, האשה החשובה והיקרה הצדקת המפורסמת, מרת גיטל שפיטצער ז"ל, בת רבינו הגדול החתם סופר זצ"ל, שהיתה אשת הרב מו"ה זלמן

ו) **בת רבינו הגאון ר' משה סופר בעל החתם סופר אב"ד מט"ד ופ"ב זצ"ל וזוגתו מרת שרל ע"ה בת הגאון רבינו עקיבא איגר זצ"ל ולמעלה בקודש**

משפחת לעדערער

א) מחותני הר"ר **אפרים זלמן שווינדער** שיחי' וזוגתו מרת שרה מירל תחי'

ב) **בן** הרבני הר' משה דוד שווינדער ז"ל וזוגתו מרת **צבי'** ע"ה

ג) **בת** הרבני הר"ר **משה יהודא לעדערער ז"ל**[קיא] וזוגתו בזוו"ר מרת **גליקל**[קיב] למשפחת קאפפעל ע"ה

ד) **בן הר' פנחס צבי לעדערער מלאקענבאך ז"ל** וזוגתו מרת פייגלא ע"ה למשפחת שניידער

משפחת קאפפעל

א) מחותני הר"ר **אפרים זלמן שווינדער** שיחי' וזוגתו מרת שרה מירל תחי'

ב) **בן** הרבני הר' משה דוד שווינדער ז"ל וזוגתו מרת **צבי'** ע"ה

ג) **בת** הרבני הר"ר משה יהודא לעדערער ז"ל וזוגתו בזוו"ר **מרת גליקל** ע"ה למשפחת קאפפעל

שפיטצער, עלתה נשמתה בטהרה ביום ו' עש"ק, כ"ד שבט תרל"ג לפ"ק, ת.נ.צ.ב.ה.

קיא. וז"נ מצבתו בביה"ח דעדת יראים בניו דשערזי: פ"נ, הרבני התורני ירא אלקים באמת, העסקן הגדול לכמה מוסדות תורה בכלל, ולעניי ארץ ישראל בפרט, מו"ה משה יהודא לעדערער זצ"ל, בן הרבני המנוח מו"ה פינחס צבי ע"ה, בז"ש חתנו של הגאון הגדול הצדיק המפורסם, מוהר"ר יוסף בויסגארטען מויען זי"ע, נפטר בשם טוב כ"ד סיון תשי"ד לפ"ק, מעשיך פה בארץ, יקרבון שם בשמים. שובי על כן למנוחיכי, בצרור החיים. היית למען כל דבר, הנוגע לתורה. יחידה במסירת נפש, את נשמה הטהורה. הן שם שמים, על ידך היה מתאהב. וכל דבק עמך, בתמימותך מתלהב. דרכיך מה טובו, לשמים ולבריות. איש האמת, מרבה מצות וזכיות. ביתך היא מצבתך, ולא זה האבן דומם. נגדך במרום הנשמה, לא תהפך לעד זומם. פתויי עבר ים זה, לא הגיעוך. יסורי ארץ הדמים, לא מנעוך. גבאי צדקה באמונה, מי כמוך תמים. למענך ירושלים, משים לילות כימים. אבלים בניך, ועניי ארץ כמוהם. זכרך לעד יעמוד, לא ימוש בפיהם. ת.נ.צ.ב.ה. וש"א פיגלא

קיב. נפטרה בצעירותה וזה נוסח מצבתה בביה"ח במט"ד (מתמונת המצבה שנעשתה קודם שנחרבה הביה"ח): פ"ט, אשה הגונה יקרה ונחמדה, החשוב, מ' גליקל

ד) **בת האלוף הר' יוסף צבי ז"ל קאפפעל**[קיג] וזוגתו מרת רָכֵל לאה[קיד] ע"ה לייטנער

ה) **בן הר"ר ישראל קאפפעל ז"ל** וזוגתו מרת פראדל[קטו] ע"ה דייטש

ו) **בן מו"ה יוסף קאפפעל**[קטז] זצ"ל ראש הקהל בק"ק מט"ד וזוגתו מרת לאה ע"ה למשפחת געצל

לעדערער ע"ה, בת היקר כ"ה יוסף צבי קאפל ע"ה, י"נ בשנת ל"ב לימי חייה, לדאבון נפש בעלה ובניה, ביום י"ח תמוז תרפ"ה לפ"ק, ת.נ.צ.ב.ה

קיג. מיקירי הקהלה וממשפחה חשובה במט"ד וזה נוסח מצבתו בביה"ח במד"ט (כנ"ל): פה ינוח איש יקר רוח במדות בלי ערך, האלוף הנגיד המפורסם, אי"א מאנשי יחוסים כבוד ה"ר, **יוסף צבי**, בהמנוח ה"ר **ישראל קאפפעל** ז"ל, אשר י"נ ביום כ"ה לחדש סיון, בכפר וויעזען מקום דירתו, ונאסף לעמו למחרתו שנת תרס"ו לפ"ק, **יוסף** עמד ומחזיק בתומתו מראשיתו עד אחריתו, ויכלכל את בית אמו מיגיע כפיו בנערותו, סמך ותמך לב נשבר ונדכא מבקשי עזרתו, פנים יפות הראה להבאים וחוסים בצל קורתו, **צבי** וחמד לתורת ה' ובדרכיה גם בניו גדל, באמונה נשא ונתן ורב מכאובות בחליו סבל, ימיו מעטים היו ותשאר האשה ובניה בלי חובל, כפול חלקו מטוב הצפון וזכרו יבורך כבן ישראל. ת.נ.צ.ב.ה. ושם אמו פראדל

קיד. וזה נוסח מצבתה (כנ"ל): הלכה לעולמה בת שבעים ושמונה שנה, ביום י"ט לחדש אייר בשנת תרצ"ה לפ"ק, פ"ט, האשה החשובה והצנועה המהוללה, אשת חיל יראת ה' עשתה צדקה בכל עת, מ' **רכל לאה קאפפעל** ע"ה, בת **מוה"ר אשר יהושע לייטנער** ז"ל, רב יגון הנחת לבניך ולקרוביך בהפרדתך, כל מכירי תמונתך יענו שאין דוגמתך, לא נוכל לשכח תמימותיך וצדקתך, לתורה וליראה גדלת בחקיך יצאי חלצתך, אביונים ורשים תמכת בסבר פנים מהונתך, השוכן עדי עד יקח בעדן גינתאה נשמתך, ת.נ.צ.ב.ה. ושם אמה פרומט ע"ה

קטו. וזה נוסח מצבתה (כנ"ל): יצאה נשמתה ליל פורים ונקברה בפורים, תרמ"ב לפ"ק, פ"ט האשה הצנועה והחשובה, אשת חיל יראת ה' מ', **פראדל**, אשת היקר והנכבד כ"ה ישראל קאפפעל ז"ל, **פיה** פתחה בחכמה להביא בניה טרף, רנן והלל לה' נתנה בבקר ובערב, אשה יראת ד' היתה כי בין הגוים דרתה, דרכי' לא למדה בצדקתה עמדה, לעשות רצון קונה היתה מגמתה, **בניה** ובנותיה על דרכי תורה גדלתה, **תפארת שמה הוא מנחם** קרוביה, ת.נ.צ.ב.ה

קטז. מו"ה יוסף קאפפעל זצ"ל היה נקרא ג"כ מו"ה יוסף חיהנהס והגאון בעל הכתב סופר מזכירו במכתבו לאחיו הגאון רבינו שמעון סופר ומכנהו הישיש המפואר בפנקסי הקהלה במט"ד חותם לפעמים עם רבינו בעל החתם סופר זצ"ל, עי' לעיל בקרית סופרים במדור החתם סופר וצאצאיו אות ל"א.
וזה נוסח מצבתו (כנ"ל): פ"נ. איש צדיק תמים ירא אלקים רבים השיב מעון. ה"ה כמו"ה. יוסף. בהר"ר אברהם ז"ל י"נ ונקבר בשם טוב חית טבת. ביום עש"ק . תרי"א לפ"ק. יוסף היה המשביר לאחיו כל הימים. ותשב באיתן קשתו חסון כאלונים. סר

ז) **בן הר"ר אברהם קאספעל**[קיז] ז"ל וזוגתו מרת חי' הנה[קיח] ע"ה בת ר' יוסף ז"ל

ח) **בן הר"ר יצחק אייזק** וזוגתו מרת הענדל

ט) **בן הר"ר אברהם**

משפחת הלויים געצל (א)

א) מחותני הר"ר **אפרים זלמן שווינדער** שיחי' וזוגתו מרת שרה מירל תחי'

ב) **בן** הרבני הר' משה דוד שווינדער ז"ל וזוגתו מרת **צבי'** ע"ה

ג) **בת** הרבני הר"ר משה יהודא לעדערער ז"ל וזוגתו בזוו"ר **מרת גליקל** ע"ה למשפחת קאספעל

ד) **בת האלוף הר' יוסף צבי ז"ל** קאספעל וזוגתו מרת רָכֶל לאה ע"ה לייטנער

ה) **בן הר"ר ישראל קאספעל ז"ל** וזוגתו מרת פראדל ע"ה דייטש

ו) בן מו"ה יוסף קאספעל זצ"ל ראש הקהל בק"ק מט"ד וזוגתו **מרת לאה** ע"ה למשפחת געצל

ז) **בת הר"ר אליקים געצל סג"ל ז"ל**[קיט] וזוגתו מרת גיטל בת ר' משה שליכטער ע"ה

מרע ועשה טוב והלך בדרך תמים. פרש לרעב לחם כסה והלביש ערומים. בהר' אלקים עלה זקן ושבע ימים. אב לנבונים היה תפארת לחכמים. בצדקתו עמד עד שובו לבית עולמים. ראש ומנהיג הי' בקהלתו קהל נבונים. הם יעידו כי הי' ראש הבשמים. זכרונו לברכה יסופר מאבות לבנים. ת.נ.צ.ב.ה

קיז. היה מנגידי הקהלה במט"ד בצוואתו שנעתק בפנקס דח"ק במט"ד שהשאיר חלק מדירתו לקרן קיימת לקנות משכר הדירה עצים להסקה לעניי העיר לימי החורף, נדפס לעיל בנספחים לקרית סופרים אות ה'.

קיח. וזה נוסח מצבתה (מהעתק המצבה בכת"י): י"נ ביום ש"ק ונקברת יום א' כ"ב אלול תקנ"ה לפ"ק. פ"ט. האשה צנועה וחסודה יקרה והגונה. כל כבודה בת מלך פנימה. מבקרה החולים בכל עת ועונה. השכימה לבהכ"נ להתפלל בנעימה. חברת נשים דג"ח התקינה. גברת הבית היתה בחכמה. מלחמה נתנה לדל בנעימה. ה"ה האשה החשובה והצנועה. מ' חיי' חנה בת הר"ר יוסף ז"ל. ת.נ.צ.ב.ה.

קיט. נכדו הגאון ר' יעקב הלוי הירש זצ"ל שהיה תלמיד הגאון בעל החתם סופר זצ"ל, בספרו מור דרור כותב עליו: צדיק ונשגב גדול ליהודים ושמו נודע בשערים לתהלה וכו'.

ח) **בן הר"ר אברהם ליב סג"ל** וזוגתו מרת מערל ע"ה[קכ]

ט) **בן הר"ר אליקים געצל זצ"ל**

י) **בן הר"ר הירש סג"ל זצ"ל**

יא) **בן הר"ר אליקים געצל סג"ל**

משפחת הלויים געצל (ב)

א) מחותני הר"ר **אפרים זלמן שווינדער** שיחי' וזוגתו מרת שרה מירל תחי'

ב) **בן** הרבני הר' משה דוד שווינדער ז"ל וזוגתו מרת **צבי'** ע"ה

ג) **בת** הרבני הר"ר משה יהודא לעדערער ז"ל וזוגתו בזוו"ר **מרת גליקל** למשפחת קאפפעל ע"ה

ד) **בת האלוף הר' יוסף צבי ז"ל** קאפפעל וזוגתו מרת רָכֶל לאה לייטנער ע"ה

ה) **בן הר"ר ישראל קאפפעל ז"ל** וזוגתו מרת פראדל דייטש ע"ה

ו) בן מו"ה יוסף קאפפעל זצ"ל ראש הקהל בק"ק מט"ד וזוגתו **מרת לאה** ע"ה למשפחת געצל

ז) **בת הר"ר אליקים געצל סג"ל** וזוגתו מרת גיטל ע"ה בת ר' משה שליכטער ז"ל

ח) בן הר"ר אברהם ליב סג"ל וזוגתו **מרת מערל** ע"ה

ט) **בת הר"ר אליקים געצל סג"ל** וזוגתו מרת לאה ע"ה

י) **בן הר"ר שמואל זנוויל סג"ל זצ"ל**

יא) **בן הר"ר אליקים געצל סג"ל זצ"ל**

משפחת דייטש

א) מחותני הר"ר **אפרים זלמן שווינדער** שיחי' וזוגתו מרת שרה מירל תחי'

ב) **בן** הרבני הר' משה דוד שווינדער ז"ל וזוגתו מרת **צבי'** ע"ה

קכ. וז"נ מצבתה: כל כבודה בת מלך פנימה היתה הצנוע מ' מערל, בת ה' געצל סג"ל ז"ל י"נ ביו ב' דשבועות תקנ"ב לפ"ק, פ"ט, מה לך פה כי חצבתי לך פה קבר, על אלה אני בוכי' אשאג כעופר, רחמים תעורר ערב ובוקר, למען בניך מרחם מש.., אשת חיל עטרת בעלה היתה, **מהר"רי א"ל** הי' צדקתה **סג"ל** נצבה לימינו בחי' ובמותה, י"נ ונקברה בקדושה ובטהרה, ביום השני ליצירה ושני למתן תורה, ת.נ.צ.ב.ה.

ג) **בת** הרבני הר"ר משה יודא לעדערער ז"ל וזוגתו בזוו"ר **מרת גליקל** למשפחת קאספעל ע"ה

ד) בת האלוף הר' **יוסף צבי ז"ל קאספעל** וזוגתו מרת רָכֶל לאה לייטנער ע"ה

ה) **בן** הר"ר ישראל קאספעל ז"ל **וזוגתו מרת פראדל דייטש** ע"ה

ו) **בת הר"ר מנחם דייטש** וזוגתו מרת גינענדל ברייער ע"ה

ז) **בן הר"ר מאיר דייטש זצ"ל**

משפחת לייטנער

א) מחותני הר"ר **אפרים זלמן שווינדער** שיחי' וזוגתו מרת שרה מירל תחי'

ב) **בן** הרבני הר' **משה דוד שווינדער** ז"ל וזוגתו מרת **צבי'** ע"ה

ג) **בת** הרבני הר"ר משה יודא לעדערער ז"ל וזוגתו בזוו"ר **מרת גליקל** למשפחת קאספעל ע"ה

ד) בת האלוף הר' יוסף צבי ז"ל קאספעל וזוגתו **מרת רָכֶל לאה לייטנער ע"ה**

ה) **בת מו"ה אשר פאלק לייטנער**[קכא] וזוגתו מרת פרומט[קכב] ע"ה בת הר"ר טודרוס[קכג] שייבער ז"ל וזוגתו מרת גליקל ע"ה

קכא. נולד במט"ד בשנת תקצ"ג שימש כראש הקהל בק"ק מט"ד הגאון בעל החתן סופר מתאר אותו "חביב נפשי התורני הקצין המפאר ירא ה' מה"ר אשר פאלק נ"י", נפטר ביום ד' שבט תרע"ו, עי' לעיל בקרית סופרים מדור החתם סופר וצאצאיו אות ל"ד.

קכב. מנו"כ במט"ד וזה נוסח מצבתה (המצבה עדיין קיים אבל כיתר שיירי המצבות בביה"ח במט"ד אינו עומד במקומו אלא על קיר ביה"ח): זאת מנוחת אשה תמימה כל כבודה, פנימה, יראת ה' היא אוצרה, מרת, פרומט, בת גליקל ע"ה, אשת הקצין מו"ה אשר פאלק לייטנער נ"י, י"נ ש"ק ט' לחדש תמוז שנת ת'ר'נ'ו' לפ"ק, פעליך רמו וגדלו מעשיך טובים, רחמת דלים ומצוקים והשבעת רעבים, ותעש לך שם גדול כאחד הנדיבים, מצרה חלצת נפשות הנדכאים וכאבים, טרם קראוך עניתם והרננת עצבים, לב טהור ברא לך א-ל וגמלת חסדים, ידיך פרשת לעני ועזרת למרורים, יתומים ואלמנות מצאו בך אם רחמניה, טעמך ברוך ובפרידתך הרבו תאניה, נכח ה' דרכת במעגלי תמימים, ערבה שנתך ושכרך תשבע בנעימים, רוחך הטהור בצל שד-י בגנזי מרומים, ת.נ.צ.ב.ה

קכג. בן פרומט.

ו) **בן מו"ה יוסף חיים לייטנער זצ"ל**[קכד] וזוגתו מרת סערכא[קכה] ע"ה בת ר' אברהם רעהבורגער

ז) **בן הדיין ומגיד מישרים הגאון רבינו יואל לייפנר זצ"ל**[קכו] בן יענטל, וזוגתו מרת אסתרל[קכז] בת פריבא.

משפחת בוימגארטען

א) מחותני הר"ר אפרים זלמן שווינדער שיחי' וזוגתו מרת שרה מירל תחי'

ב) בן הרבני הר' משה דוד שווינדער ז"ל וזוגתו מרת צבי' ע"ה

קכד. נולד בשנת תקמ"ד בערך ונפטר עש"ק א' דחנוכה תר"ח לפ"ק, וזה נוסח מצבתו בביה"ח בוויען: עלה לגנזי מרומים עש"ק א' דחנוכה תר"ח ל', פ"ט, גבר בגוברין מובחר בנימוסין כשר, ישר ונאמן מוקיר רבנן, איהו גופא, צורבא מרבנן בעל מקרא משנה וגמר', קסת הסופר במתניו ספרא רבא ונאה לזמר זמירות ישראל תפארת קהלתו, ושמו הטוב לתפארת ולתהלה המושלם, מו"ה יוסף חיים לייטנר, בן להדרשן המפואר מ' יואל לייפן מק"ק מאטערסדארף, **יוסף** עוד חי וממנו נעלם, **חיים** לנו שבק ונסע למנוחת עולם, מסלה ישרה דרך כל הימים, **יואל** ה' ויצור נשמתו ויחי לעולמים, ת.נ.צ.ב.ה.

קכה. וזה נוסח מצבתה בביה"ח במט"ד, (המצבה עדיין קיים אבל כיתר שיירי המצבות בביה"ח במט"ד אינו עומד במקומו אלא על קיר ביה"ח): פ"ט האשה החשובה עטרת בעלה ובניה מרת, סערכה, אשת מו"ה יוסף חיים לייטנר, י"נ ומתה בשיבה טובה יום ב' כ"ב שבט, ונקברה בשם טוב יום ג' תרל"ד לפ"ק, **סבלה** על שכמה בימי אבל אלמנותה, **עשו** ידיה תושיה הביאה טרף ביתה, רכה וענוגה רגלה הצג ארץ לא נסתה, **כגבר** קמה ונצבה אב ליתומים היתה, **הגדילה** בניה והצליחה יגעה ומצאה מדתה, **אשת** חיל כבוד בעלה כשירה במותה, **מהר** ומתן לחתניה לוקחי בנותיה הרבתה, **יוסף** דעת ויראת א-ל לבניה ובנותיה הטיפה, זכרונה הטוב ב...עה שלימה מטתה, לברכה שמה וזכרה ובאלה ... נשמתה, ת.נ.צ.ב.ה

קכו. מו"ה יואל לייפנר מגיד מישרים בק"ק מט"ד יותר משלשים שנה, ישב על בית דינו של רבני מט"ד הגאון בעל החתם סופר זצ"ל והגאון רבינו בונם גינס זצ"ל נפ' כ"ה תשרי תקע"ו. וזה נוסח מצבתו יצא נשמתו יום כ"ה תשרי תקע"ו לפ"ק, פ"נ, התורני מו"ה יואל לייפנר שהי' מגיד בקהלתינו זה יותר משלשים שנה, ת.נ.צ.ב.ה.

קכז. וזהו נוסח מצבתה, י"נ כ"ח אדר שני תקצ"ב לפ"ק, פ"ט אשה זקנית הכשירה והגונה לבית התפילה ביראה קדמה, לעשות שלום תמיד רדפה, ה"ה הצנועה א"ח מרת אסתרל אשת מו"ה יואל לייפן זצ"ל, ת.נ.צ.ב.ה.

ג) בת הרבני הר"ר משה יהודא לעדערער ז"ל ושם זוגתו בזוו"ש מרת **אסתר** בוימגארטען ע"ה[קכח]

ד) **בת הרה"ג ר' יוסף בוימגארטען דיין בק"ק שיפשוהל בוויען זצ"ל**[קכט] וזוגתו מרת ריזל ע"ה[קל]

קכח. וז"נ מצבתה בביה"ח דקהל עדת יראים בניו דשערזי: פ"ט, האשה החשובה והצנועה, יקרת הערך, מרת אסתר לעדערער ע"ה, אשת ר' משה יהודא ע"ה, בת הרה"ג מוה"ר יוסף בוימגארטען זצ"ל, ולמעלה בקודש מגזע מרן בעל ח"ס ורע"א זי"ע, אסתר חוט של חסד היה משוך עליה, סתרה פעולות חסדיה כשמה כן היתה, תומת לבה ונקיות כפיה נודעו בשערים, רבות בנות עשו חיל והיא על כולנה עלתה, לביתה נתנה טרף בקומה בעוד ליל, עמדה לימין בעלה לאמץ פעולותיו הרבות, דרך ישרה לשמים ובריות נטעה בלב ילדיה, עלי מחזיקן אשר לוקח עניי א"י מר קוננו, רננה לב כל אומלל ומלחם פיה פרסה לעני, עוני ויסורים באהבה קבלה, רוב המונים בכו אחריה מי יתן תמורתה, י"נ ליל ש"ק כ"ד תשרי תשל"א לפ"ק ונקברה למחרתו במספד וקיבוץ עם רב, ת.נ.צ.ב.ה. וש"א ריזל

קכט. וז"נ מצבתו בביה"ח במט"ד (על פי תמונת המצבה שנחרבה): ויהי ביום השביעי כמו השחר עלה השלים נפשו לבוראו והרוח שב אל האלקים ותצא נשמתו בקדושה ובטהרה, פ"ט, דבר אחד המיוחד לדור הרה"ק הצדיק נזר משפחתו וקהלתו, מו"ה יוסף בוימגארטען זצ"ל, בן מו"ה דוד ז"ל, רב"ד דקה"י עדת ישראל שיפשול בעיר ווייען, נכד הצדיק מו"ה אביגדור פישער רב בבהמ"ד בהעלישוי, נין ונכד החסיד המקובל מו"ה אברהם פרוסטיץ, חתן הרב מו"ה שלום דוב שטערן רבדק"ק סד"ה וזוגתו בת בתו של רבינו בעל החתם סופר, תלמיד חביב ונאמן לבית רבו בעל חתן סופר נ"ע. י"נ בש"ק ו' אדר בן ס"ח שנה והובל לקברות בית רבו ז' בו תרצ"ג לפ"ק בקיבוץ גדול ומספד תמרורים.

יצאת לישע עמך אשר נהלת בעוז אהבתך ויראתך, ושם שמים נתקדש לעיני כל רואי קודש הליכותיך, סמכת ידים רפות ברוח נדיבה וכושל יקימון מליך, פתחת פתח לכל באי שעריך ולכולם הפלאת עצתך, זיו עדתך ופארה היית ברוב הודך והדרך, צדק משפטיך הלכה ברורה הורית בבינה לשואלך, למוסריך הקשיבו כמהים וערבו עליהם כדברי דודיך.

מנעוריו דבק בבוראו באהבה עזה וביראה טהורה ושם כל מגמת עבודתו להרבות כבוד קונו האיר באור תורתו חברים מקשיבים דבר הלכה יום ביומו יותר מארבעים שנה, איש האמת שונא בצע לפניו חנף לא יבא, בחורי צאן קדשים נהל על מעייניי התורה והאמונה, עמד בפרץ ללחום לשלום ירושלים ולכבוד התורה, כל מעשיו בהשכל זהיר בדעתו וזריז במלאכתו, אלפי נערי ישראל חתם באות ברית קודש באומן ידיו, בדמעות כלו עיניו בבואו אל הקודש לשפוך שיחו בעד עמו בכל כח גופו ונפשו בלב שמח וברוח נשברה, ליוצאי חלציך היית אב לרחם ואם לנחם בגודל אהבתך, בלבבם ובלב כל מכירך לנצח שמור טוב זכרך, שם אמו מחלה, ת.נ.צ.ב.ה. אחר המלמה הקימו מצבה חדשה על מקום הישנה וזה נוסחה: פ"נ הרה"ג ר' יוסף

ה) **בן מו"ה דוד ז"ל** וזוגתו מרת מחלה ע"ה בת הצדיק מו"ה אביגדור פישער זצ"ל

ו) **בן אחר בן להגאון המקובל ר' אברהם פרוסטיץ זצ"ל בעל "כפות המנעול" על פרקי אבות.**

משפחת שטערן

א) מחותני הר"ר אפרים זלמן שווינדער שיחי' וזוגתו מרת שרה מירל תחי'

ב) בן הרבני הר' משה דוד שווינדער ז"ל וזוגתו מרת צבי' ע"ה

ג) בת הרבני הר"ר משה יהודא לעדערער ז"ל ושם זוגתו בזוו"ש מרת **אסתר** בוימגארטען ע"ה

ד) בת הרה"ג ר' יוסף בוימגארטען ראב"ד בק"ק שיפשוהל בוויען וזוגתו מרת **ריזל** ע"ה

ה) **בת הרה"ג ר' שלום דוב בער שטערן ראב"ד בק"ק סערדהעלי זצ"ל**[קלא] וזוגתו מרת שרה ע"ה[קלב]

בוימגארטען זצ"ל שהי הרב"ד דק"ק שיפשול וויען, נפטר בש"ק ו' אדר תרצ"ג, ש"א מחלה, ת.נ.צ.ב.ה. המצבה שהוקמה בתחילה נאבדה בשנות השואה, עדה המצבה גם לזכרון זוגתו ריזל בת ר' שלום בער שטערן שנקברה פה ולא נודע מקומה, ת.נ.צ.ב.ה.

קל. וז"נ מצבתה בביה"ח במט"ד: פ"ט אשת חיל עטרת בעלה ומחמד עיניו אם על בנים רטשה בשנת הארבעים בצאת נפשה בת מלך כבודה צנועה וחסודה יקרה ונחמדה מרת ריזל ע"ה, בת הרה"ג מו"ה שלום בער נ"י ממשפחת בעל חתם סופר זצ"ל, אשת מו"ה יוסף בוימגארטען נ"י, י"נ יום ו' ה' תמוז בעיר וויען והובלה לקבורת משפחתה פה ביום ד' ט' תמוז תרס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

קלא. וז"נ מצבתו בביה"ח בסעדרהעלי : פ"ט, פאר זמננו נזר עדתינו מחמד עינינו רב"ד דקהלתינו הרב גאון עוזנו אשר היה בקי נפלא בכל הש"ס ובפוסקים ובכל חדרי תורה אוצר בלום לא שייר כלום אשכול איש שהכל בו מקרא משנה וגמרא צנא מלא ספרא צדיק בדרכיו ותמים במעשיו דרשן נפלא ומגיד מישרים דולה עמוקות וגולה סתרים באגדות ומדרשים מישור הדורים, כקש"ת מו"ה שלום בער שטערן זצ"ל בן הרה"ג מו"ה שלמה זצ"ל שהי' אבדק"ק העלישטאבע וחתן הרה"ג מו"ה דוד הרש עהרענפעלד זצ"ל שהי' חתנא דבי נשיאה מרן בעל חתם סופר זצ"ל שם אמו ריזל. הי' כמה שנים ראש הקהל ומנהיג דקהלתינו ונהג נשיאותו ברמה. ואח"כ עלה התעלה לישב על הבמה. בין גדולי המורים בתורה ובחכמה. רועה נאמן היה לעדתו. בכל כחו עבד עבודת הקדש לקהלתו. עד אשר לגנזי מרומים עלתה נשמתו. ביום

ו) **בן הרה"ג ר' שלמה שטערן זצ"ל אב"ד עליטשאבע**[קלג] וזוגתו מרת ריזל ע"ה בת ר' שלום בן ר' אהרן פרידמאנן

ז) **בן ר' בער שטערן ז"ל**

משפחת עהרנפעלד

א) מחותני הר"ר אפרים זלמן שווינדער שיחי' וזוגתו מרת שרה מירל תחי'

ג' י"ט תמוז שנת תר"ע לפ"ק ולקבורת הובאה גויתו ביום ה' כ"א תמוז בכבוד גדול ומספד רב אשר עשו לו במותו. ת.נ.צ.ב.ה.
ומצד שני של המצבה חרות: למען ידעו דור אחרון, שלום שמו ושלמה משנתו – ערוכה בכל וסדורה, לילות כימים ולא פסק פומי' מגרסה – כחשכה כאורה, ואהבה רבה אהב את הבריות – וקרבן לתורה, מעין המתגבר לחדש חדושים – בנעימה ובשפה ברורה, דורש נאה ונאה מקיים – לעורר בתשובה להחזירה, ועל כל מדה נכונה ענות צדק – לראשו עטרה, בסבר פנים יפות קבל כל אדם – ברוחו הנדיבה והטהורה, בחכמה רבה ונפלאה – נהג בני עדתו, נפשו מסר בעד טובת – כל אנשי קהלתו, שמו הגדול הולך למרחקי ארץ – לתהלתו, לכל מלחמות ד' והאמת – כל ימי חיתו, מדת הסתפקות להפליא – היתה כוס מנתו, העולם ניזן בשביל קדושת תורתו – וצדקתו.

קלב. וז"נ מצבתה בביה"ח בסעדערהעלי: פ"ט, אשה גדולה במעשים יקרה מכל שכיות חמדה, לעטרת תפארת ולנס כל המשפחה עמדה, מרת שרל שטערן ע"ה, בת בתו של מאוה"ג בעל החתם סופר זצ"ל, ואשת חיל של הרב הגאון הצדיק המפורסם מו"ה שלום בער ז"ל, ראש ב"ד דקהלתינו, נפטרה בשיבה טובה דשנה ורעננה כבת פ"ז שנה ביום י"ד סיון והובלה לקבורות במספד רב ובכבוד גדול ביום ט"ו בו תרפ"ג לפ"ק, ששה ושמחה כגדולי המעלה לעבוד לאלקים חיים, רצתה במסירות נפש לעשות רצון אבי' שבשמים, לא נחה ולא שקטה לשפוך דמעות כמים, בעד בני' להתחנן בלב נשבר ובפרישת כפים, תורת חסדה צדקתה וחכמתה מי ימלל, הנה אין גומרין עלי' את ההלל, ידי' שלחה לאביון וכפה פרשה לעני ברננה, נדבות לבבה הטהור והיקר מי מנה, דרשה טובת כל אדם בכל עת ועונה, לעד ישאר שמה וזכרה לתהלה במעונה ת.נ.צ.ב.ה. ושם אמה הינדל

קלג. וז"נ מצבתו בביה"ח בהעלישטאבע: פ"ט הוי אדון והוי הודו, ספדו לו, שבר לישראל משמים הורד אל הלקח איש נאמן, ללחום מלחמת התורה ידיו רב לו מעשי ידי אמן, מעטה הצדקה עטה צדקת פזרונו בישראל, הוכן כסאו בין גדולים הוגי דת יקותיאל, שם לילות כימים בו מצא מרגוע דורש ושואל, טהר עינים נקי כפים סחרו ואתננו קדש לא-ל, עשה משפט וצדקה עני ונדכה בו מצאו עזרם, רב ריב אלמנה ויתום בכנפיו מצאו סתרם, נשבר מטה עוזינו כל עין תרד כנחל דמעה, על מות אדונינו מורינו ורבינו המאה"ג החריף, הבקי והמפורסם מו"ה שלמה שטערן, אב"ד

ב) בן הרבני הר' משה דוד שווינדער ז"ל וזוגתו מרת צבי' ע"ה

ג) בת הרבני הר"ר משה יהודא לעדערער ז"ל ושם זוגתו בזוו"ש מרת **אסתר** בוימגארטען ע"ה

ד) **בת** הרה"ג ר' יוסף בוימגארטען ראב"ד בק"ק שיפשוהל בוויען זצ"ל וזוגתו מרת **ריזל** ע"ה

ה) **בת הרה"ג ר' שלום דוב בער שטערן ראב"ד בק"ק סערדהעלי זצ"ל** וזוגתו מרת שרה ע"ה

ו) **בת הרה"ג ר' דוד צבי עהרנפעלד זצ"ל**[קלד] וזוגתו מרת הינדל ע"ה

ז) **בת רבינו הגאון בעל החתם סופר זצ"ל ולמעלה בקודש**

בק"ק העלישטאבע בן הרב מו"ה בער שטערן זצ"ל נפטר ביום א' ט' אייר ונקבר למחרתו ביום ב' י' אייר תר"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

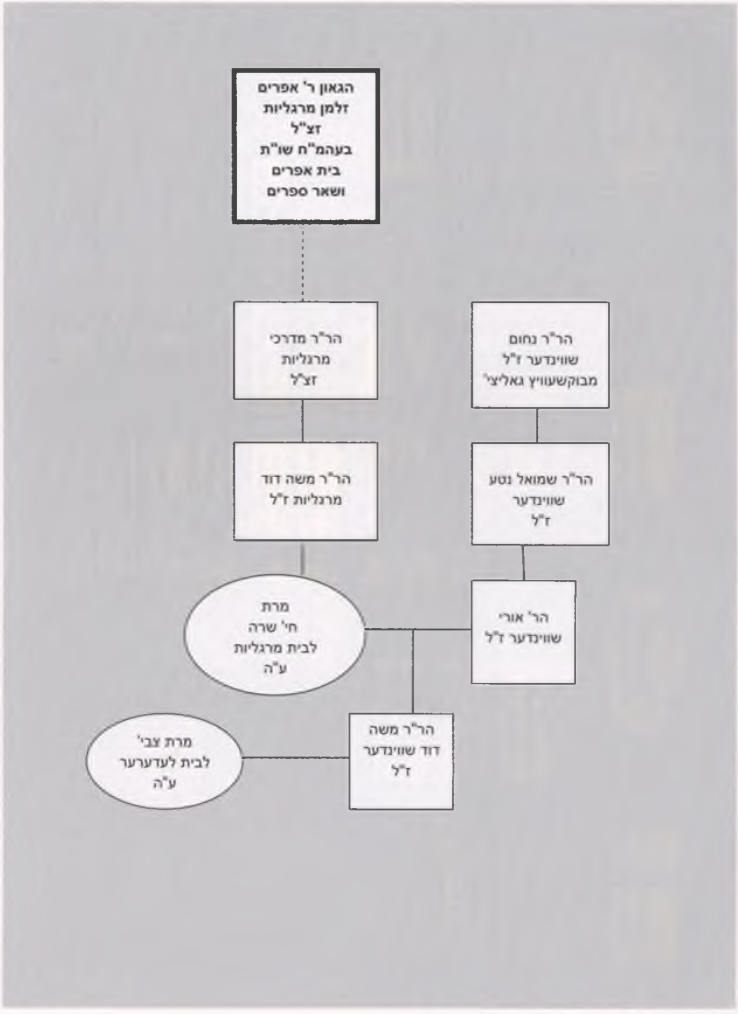
קלד. וז"נ מצבתו בביה"ח בפ"ב (העתקתי מספר ה'חתם סופר ותלמידיו'): עמדו פה עוברים, קוננו וספדו אבידת אראלים כי נשברו הלוחות, איש גבור חיל בתורה ויראה הלך למנוחות, ה"ה המאור הגדול חריף ובקי צדיק ונשגב, הרבני מה"ו דוד הרש עהרנפעלד, זצ"ל – תלמיד מובהק וחתן דבי נשיאה מאור הגולה הרב הגאון אמ"ו מהו' משה סופר זצוק"ל, דמעות אזיל בהרי בגלבוע כי נקטפת בדמי ימיך, ועד לא עת האסף שקעה שמשך בצהרים, דשנת ראש בשמן קדש משה רבינו ז"ל מימי עלומיך, הטפת נעם נופת אמרי אלוקי מזוקקות שבעתים, רוב שנותיך [לא'] הקדשת וכימיך דבאך עד עת קצך, שכרך יהיה שבחך מי ימלל הלא יקצרו שורותים, ערכך בשקל הקדש ... יסולה מפז ואבן יקרה, הישכח זכרונך אם גם באדמה הטמינו גויתך?, רגבי עפר אם כסוך שמך יהי' בבניך לאזכרה, נשארת בחיים כי בעקבותיך הטובים ...., פאר משפחתך היית ... , עלית בבקר! בין טהורי לב בני עדה שמת קנך, לא ... . אש נטעת מצעיה, דודאי פעלך ... וצמחו וידעת כי שלו' אהלך, שם אמו חי' שרה ע"ה.

אילן יחוס
משפחת שטראה

אילן יחוס
משפחת פרידמאן

אילן יחוס
משפחת ראזענבערג

אילן יחוס
משפחת מרגליות

אילן יחוס
משפחת קאפל - געצל

אילן יחוס
משפחת לייטנער

אילן יחוס
משפחת שרייבער

אילן יחוס

משפחת דייטש -
ברייער - קאפפעל

מכתב הוספות והערות על היוחסין

מאת ידידי הנאמן חוקר יוחסין וידען עצום
מו"ה דובעריש וועבער נ"י
אב"י בברוקלין

ב"ה, היום יום ד' י"ז אב שנת תשע"ד לפ"ק

שלום רב לכבוד אהובי וידידי הרב המופלג וכו' ר' יצחק נחמן שטראה שליט"א

נעתרתי לבקשתך לעבור על בתרי אמרותיך הנקרא בשם "מצבות אבות" בו תארת ורשמת עלי גליון גזע יחס משפחות חשובות ומיוחסות בישראל, לרגל השמחה ששורה בביתך שמחת נישואי בנך היקר הבחור החתן המופלג כמר אליעזר נ"י בשטו"מ.

והגם שמפני קוצר הזמן לא היה לי פנאי לערוך מערכה שלימה להעיר ולהוסיף כל מה שאפשר להעיר, עכ"ז ארשום הערות והוספות בודדות ביניהם גם חדשות בתולדות ויחוס משפחות בישראל, ובטח יהיה לתועלת הרבים.

מקדמת דנא כשסדרו עורכי היוחסין והתולדות סדרי מגילת יוחסין וסדרי הדורות לכל פרטי' ופרטי פרטי' השענו בעיקר על שמועות ומסורת המשפחה שנמסרו מדורי דורות, וכן סדרו שמות אבותיהם ותולדותיהם בצירוף קורות ימיהם בד בבד, פרט ופרט על פי המקורות ועל פי מסורת בגדר שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך , אמנם כהיום אשר במשך הימים והשנים נאבדו המסורת ונשתכחו מבני אדם את זהות האבות מדורות עברו, לא נשאר לנו אלא האבנים המצבות אשר הוצבו על גוייתם בבתי עלמין המפוזרים במקומות מגוריהם, אותן השורות החרותות עלי אבן נותנים לנו קצת תמונה אודות השוכנים תחתיהם, אשר על כן העתקתי נוסחאות המצבות בשלימותם בלי מגרעת, כי מהם ניתן לדלות מלבד שמות ותאריכים גם קוים ושרטוטים על מהותם שאיפתם ואופי חייהם.

וזה החלי בעזהי"ת:

משפחת געשטעטנער - אות ט'

הג"ר בנימין א"ש אבד"ק לאקענבאך

השאלה מי בדיוק היתה הרבנית אשת אא"ז הג"ר בנימין א"ש אבד"ק

לאקענבאך העסיק חוקרים רבים[א], ויש מהם שהרחיקו לכת וכתבו שהרבנית היתה בת רבינו הגאון ר' יעקב עמדין בעל היעב"ץ בנו של הגאון בעל החכם צבי זצ"ל, ויצאו בזה להרוויח יחוס חשוב שמתיחסים עצמם לרבינו היעב"ץ והחכם צבי, וכמה דיו כבר נשפך בנושא זה והרבה מנסים לפלפל ולאמת דבר זה,

המקור הראשון לזה הוא מה שכתב הרבני מו"ה ר' יצחק שיף ז"ל בחוברת "געגנאלאגיע דער פאמיליע שיף (וויען תש"י)[ב] והוסיף הנ"ל בע"פ ששמע כן מזקנו ר' שמואל זנוויל שיף שאמר בבירור שאחר שלא הי' ילדים לר' בנימין א"ש בזוו"ר נשא בזוו"ש את בתו של רבי יעקב עמדין וממנה העמיד משפחתו.

אמנם כאשר נראה כל זה אינו נכון, כי האמת הוא כי אשת הג"ר בנימין א"ש אבד"ק לאקענבאך היתה הרבנית מרת בלומא ע"ה בת מוהר"ר יהודה ליב סג"ל ז"ל ראש ומנהיג בק"ק אונגאריש בראד, שנפטר בערך שנת תצ"ב, והוא היה בן החסיד המופלג מו"ה ר' יחזקאל סג"ל מאונגאריש בראד בן מו"ה יהודה ליב סג"ל, וע"כ נקרא אא"ז הג"ר בנימין בפנקסי לאקענבאך "ר' בנימין חרל"ס" היינו חתן ר' ליב סג"ל.

משנת תפ"ח עד שנת תק"ב מצינו הג"ר בנימין כאחד ממנהיגי הקהלה בק"ק אונגאריש בראד[ג] שם ישב אצל חותנו ומשפחת אשתו, ומשם נתקבל לאב"ד לאקענבאך, בשנת תק"ח כבר מצינו אותו חותם בין רבני השבע הקהילות, וכנראה שהיה כבר אז שימש כאב"ד לאקענבאך.

ואני הצעיר בעת שהשתטחתי על קברות הצדיקים בבית העלמין בק"ק לאקענבאך בשנת תשס"ט גליתי את מצבת מ' בלומא שעומדת ביופיה ליד מצבת בעלה הג"ר בנימין זצ"ל, ושם כתוב מפורש יום ושנת פטירתה יום א' ר"ח מרחשון שנת תקכ"ג ואעתיק פה מה שחרות על מצבתה לזכרון עולם:

י"נ יום א' ר"ח מרחשון תקכ"ג ל'
במר יגוני ועוצב יילל אחבירה

א. ראה לאחרונה גם בס' באר המועדים (בני ברק תשנ"ט) עמ' ת"א

ב. וכן בהקדמה לס' מאור החיים (ירושלים תש"כ) כתב הג"ר נתן געשטעטנער זצ"ל "ומפי מו"ח שמעתי, שכמדומה לו שזקיני הג"ר בנימין ז"ל היה חתן הגאון מאוה"ג הריעב"ץ ז"ל בן הגאון רשכבה"ג החכם צבי ז"ל, וכן בהקדמה שו"ת ירי'עות שלמה כתב שחותנו הר"ר אייזיק קניגסברג ז"ל הי' נכד החכם צבי ז"ל עיי"ש, והוא כי הר"ר אייזיק הי' נכד ר' ליב געשטעטנער אשר הי' חתן הר"ר שלמה בהגאון ר' בנימין א"ש ז"ל"

ג. בס' אבני אש (ווינא תרפ"ב) מאת דובער וואכשטיין, עמ' 80 בשם ס'Geschichte der Juden in Ungarisch-Brod, Dr. Adolf Frankl Grun, Wien 1905 pg. 23.

לבכי ולחגור שק אקרא להספידה
ועפעפי יזלו מים דמע להגירה
מ..... על האי שופרא הלא
האשה הרבנית מ' בלומה בת
כ"ה יהודא ליב סג"ל ז"ל מברודא

בעלה הג"ר בנימין א"ש אבד"ק לאקענבאך נפטר ז' שנים אחריה ביום ט"ז בשנת תק"ל, ואיך אפשר לומר שאחר מות אשתו מ' בלומא נשא אשה אחרת בתו של הגאון היעב"ץ, ורק ממנה היה לו ילדים!, כי לפי זה יוצא שבנו ר' שלמה א"ש משליינינג נולד רק אחר שנת תקכ"ד, וזה דבר שלא יתכן בשום אופן.

שהרי אא"ז הקצין המופלג מו"ה ר' שלמה געשטעטנער זצ"ל מק"ק טשארנא - נכד ר' שלמה א"ש משליינינג - נפטר ביום כ"ו אלול שנת תרט"ו, כשהיה בן ע"ג שנה[ד], ואם כן הרי שנולד בשנת תקמ"ב, ולפי חשבון זה נמצא שאמו מ' ייטל בתו של הג"ר שלמה א"ש משליינינג, נולדה לכל המוקדם בערך שנת תקכ"ד, וע"כ לא יתכן שאיש - ה"ה ר' שלמה א"ש משליינינג - אשר נולד בערך בין השנים תקכ"ד - תק"ל, יולד לו בת בשנת תקכ"ד!

וגם נכד אחר של הג"ר שלמה א"ש, ה"ה הרבני המופלג מו"ה ר' בנימין שיף מק"ק צעהלים שנפטר שם ביום ט"ו טבת שנת תר"ט, יליד שליינינג היה בן ס"ט שנה[ה] בשעת פטירתו, הרי שנולד בשנת תק"מ, ואמו מ' נוחה בתו של הג"ר שלמה א"ש משליינינג [אשת המופלג בתורה מו"ה ר' יעקב שיף משליינינג], נולדה לפחות לכל המוקדם בערך בשנת תקכ"ב, וע"כ לא יתכן שאיש - ה"ה ר' שלמה א"ש משליינינג - אשר נולד בערך בין השנים תקכ"ד - תק"ל, יולד לו בת בשנת תקכ"ב!

מה גם שאם נאמר שהג"ר שלמה א"ש נולד אחר שנת תקכ"ד, איך שייך שבתו מ' נוחה ע"ה כבר היתה נשואה לאיש בשנת תקנ"ב? כ"ח שנה אחר הולדת אביה? ובעת ההיא כבר היה בעלה איש מבוגר מופלג בתורה ויראה אשר הביא לבית הדפוס את הספר חות יאר חדש (פראג תקנ"ב) ה"ה ר' יעקב שיף משליינינג כאשר כתוב על השער "הובא לבית הדפוס בהוצאת הרב המחבר ע"י תלמידו הותיק

ע"פ פנקסי ק"ק אונגאריש בראד, שהג"ר בנימין א"ש היה באונגאריש בראד משנת תפ"ח עד תק"ז, וזה לא נכון שבס' הנ"ל כתב משנת תפ"ח עד תק"ב, מה יותר שתוכן הדברים המובא בס' הנ"ל הוא שבתוך פנקס הקהלה בק"ק אונגאריש בראד ההולך משנת תפ"ח עד שנת תק"ב, מצינו כמה גדולי הקהלה החותמים, ואחד מהם היה הג"ר בנימין א"ש.

ד. רישום פטירתו בטשארנא.

ה. רישום פטירתו בצעהלים.

הרבני המופלג בתורה וביראה מוהר"ר יעקב נר"ו מק"ק שליינינג במדינת אונגרין סמוך לק"ק רעכניץ י"ץ" ובתוך הקדמת המחבר [ה"ה בעל חות יאיר] "והקרה ה' מקרה טהור, בתורה ויראה וחכמה זהיר, ושבילי דנהרדעה לי נהיר תלמידי הרבני המופלג הותיק קנקן חדת מלא עתיק, מוהר"ר יעקב ממקומו נעתק, ממקום רחוק הבילא לחמו, והטוב והישר עושה עמי לסדר בסדר המערכה (מק"ק שליינוג מדינת הגר חתן הרב המופלג המנוח מוהר"ר שלמה בן דודי הרב הגאון אב"ד דק"ק ל"ב מו"ה בנימין הצדיק זלה"ה בהגאון מ"ו בעל פ"מ ז"ל) ..."

ויש עוד אתי להאריך בענין זה, ורשמתי רק ראשי פרקים.

משפחת שווינדער - אות ד'

הרבני המופלג מו"ה משה דוד מרגליות ז"ל מק"ק בראדי

אחד מיקירי ק"ק בראדי אשר הרביץ תורה ברבים ורבים נהנו מלימודו ה"ה הרבני המופלג רך בשנים מו"ה משה דוד מרגליות ז"ל מק"ק בראדי, אני הצעיר מצאתי את המצבה בבית העלמין [החדש] המוזנח בבראדי בעת שחקרתי את משפחת מרגליות וענפיה בשנת תשנ"ז, ועל ידי זה נתאמת ונתחזק מסורת המשפחה שהם מזרעו של הגאון הנודע ר' אפרים זלמן מרגליות.

ר' משה דוד נפטר כ"ז תמוז שנת תרס"ח רך בשנים, וכך חרות על מצבתו בבראדי:

נפטר כ"ז
תמוז תרס"ח
איש יקר רך בשנים בעל אשה
וששה בנים הרביץ תורה ברבים
ורבים נהנה מלמדו מ' משה
דוד ב"ר מרדכי ז"ל ונכד של
הגאון ר' זלמן מרגליות זצ"ל
משה עלתה נשמתו שמים
שמה ישבע ענג מלא חפנים
הלך בדרך ישר פה בין החיים
דבריו ימצאו חן לשמע אזנים
וברוח פיו החזיק רפה ידים
דעת שפתיו נעמו בנטפי מים
ת. נ.צ. ב. ה.

בצד שני של המצבה חרות "ר' משה דוד מרגליות", כחרות על מצבתו הניח בעת פטירתו ששה ילדים, וארשים פה רשימת הילדים כפי שמסר לי הרבני המנוח מו"ה משה דוד שווינדער ז"ל בשנת תשס"ב, ר' משה דוד מרגליות נשא פעמיים, מאשתו מזוו"ר נולד לו רק שלשה ילדים

א. בנו ר' אפרים זלמן ז"ל גר בבראנקס, ולהם ילדים

ב. בתו מ' ברכה ע"ה אשת ר' וואלף לערנער יליד בוסק, הם גרו באיסט סייד במאנהעטען [ניו יורק] להם לא הי' ילדים

ג. בתו מ' גיטל לערנער, נפטרה פה בניו יורק בת צ"ג שנה, בעלה היה אחיו של ר' וואלף הנ"ל, ולהם ילדים

אשתו השניה מ' מרים הי"ד בתו של הרבני החסיד מו"ה ר' שמואל שטיינווארצעל ז"ל מבראדי, הבעל קורא בביהכ"נ הישן בק"ק בראדי, היא נעקד"ה בוויען בעת השואה, ממנה נולדו לו עוד שלשה ילדים

ד. בתו מ' פריידא שרייער ע"ה בוויען ואח"כ בניו יורק, ולהם ילדים

ה. בתו מ' חיה שרה ע"ה אשת הרבני מו"ה ר' אורי שווינדער ז"ל בן הרבני מו"ה שמואל נטע שווינדער ז"ל מלמד בבושקעוויטץ, הוריו של הרבני המנוח מו"ה ר' משה דוד שווינדער ז"ל הנ"ל אביו של יבלח"ט המחותן הנגיד מו"ה אפרים זלמן שווינדער שיחי'.

ו. בנו הרבני מו"ה ר' אלעזר שטיינווארצעל ז"ל [לקח שם אמו] אבי הגאון ר' משה דוד שטיינווארצעל זצ"ל

הנה מסורה נאמרת בידי משפחת נכדי ר' משה דוד מרגליות ז"ל, שהוא היה בן אחר בן לרבינו הג"ר אפרים זלמן מרגליות מבראדי בעל מטה אפרים, ע"כ אנסה בשורות הבאות לרשום את עמידתי איך בדיוק היחוס עולה עד הגראז"מ בן אחר בן.

להגאון רבי אפרים זלמן מרגליות היה רק בן יחיד כאשר מביא בהקדמה לס' שו"ת בית אפרים חלק חו"מ (לעמבערג תקע"ח) "ונשאתי תפלה בעד הבן יחיד לי ידידי יחידי אהוב וחמוד החריף המופלא האברך מוה' חיים יהודה ליבוש שיחי'", גם שם מזכיר לטובה "וכלתי מרת שרה תי'" וברור הדבר שמ' שרה היתה אשת הרבני מו"ה ר' חיים ליב הנ"ל

גם בשו"ת בית אפרים חאו"ה סי' ה' מזכיר הגאון ר' אפרים זלמן מרגליות את

בנו "אחד"ש דברי שלום ואמת אשר שם שם לו בפי בני החריף ושנון מוהר"ר חיים ליבוש שיח' ערבו לי"

ר' חיים ליב נולד בשנת תקנ"ב בבראדי[ו], וגר שם עם אשתו מ' שרה בק"ק בראדי, ושם נמצא שמו חתום בשמות המנויין בסו"ס שבילי עולם (ווינא תקפ"ז), ובשנת תקצ"ב כבר מצינו אותו בעיר הבירה וויען[ז] ונפטר שם כבן מ"ה שנה[ח] ביום ב' כ"ח אלול שנת תקצ"ז לפק וכך חרות על מצבתו בוויען[ט]:

פ"נ האלוף הנעלה
והמרומם מוה"ר חיים ליב
מרגליות
ק.ק. פריפילע גראסהענדלער מפה
בן התורני המפורסם
תהלתו מלאה הארץ
מן תורתו יראתו חכמתו
נדיבותו קדוש יאמר
לו חסידא ופרישא
החריף והבקי בכל
חדרי התורה כמוהר"ר
אפרים זלמן מרגליות
זצלה"ה מק"ק בראדי נפטר
ביום ב' כ"ח אלול שנת תקצ"ז
לפ"ק
תנצב"ה

כאמור אשתו היתה מרת שרה, אמנם כנראה שנפטרה בדמי ימיה, שהרי ביום אפריל 13 שנת תקפ"ט [אחר מות אביו] נשא ר' חיים ליב שנית בק"ק בראדי את

ו. לע"ע נעלם לנו מאיזה זיווג של הג"ר אפרים זלמן זצ"ל נולד ר' חיים לייבוש.

ז. כנראה לא עבר לגמרי וביקר עוד בראדי שברשימות לידות מצינו עוד ילד נחמה שנולד להם בשנת תקצ"ד בבראדי.

ח. ב"מצבות ווינא" וואהרינגער פרידהאף [כת"י] כתב שהיה בן ל"ז, והעיר שם דר. היינריך פינקוס שבאמת נפטר בן מ"ה שנים, ורק נשתרבב הטעות מאחר שחרתו בלועזית שנפטר 1837 המשיכו בטעות בגיל 37.

ט. ראה בס' תולדות יהודי ברודי (ירושלים תשט"ו) עמו' 156 וכן ב"מצבות ווינא" וואהרינגער פרידהאף [כת"י], ושם נעתק עוד שבע שורות בלועזית אשר לא העתקתי לעת

מרת רייזל [בת ר' מרדכי] לבית ביק[א], היא נפטרה בווינא כ"ט טבת שנת תר"ל, וכך חרות על מצבתה שם[ב]:

פ"ט
האשה החשובה ויקרה
מרת ריזל
אשת הר"ר חיים ליבש מרגליות ז"ל
ה"ל יום א' כ"ט טבת ש' תר"ל לפ"ק
ת' נ' צ' ב' ה'
Frau Rosa Margulies

א. כן משער דר. געלבער בס' תולדות יהודי בראדי הנ"ל עמ' 156, ומה שתמה ר' חיים ליבערמאן בס' אהל רח"ל כרך א' עמ' 567 שכותב שהג"ר אפרים זלמן מרגליות מזכיר את "כבוד ידידי שארי וחתן גיסי החריף הנגיד מו"ה מרדכי ביק נ"י" [וראה גם בהקדמתו לשו"ת בית אפרים על חו"מ שמזכירו] " והעיר ר' חיים ליעברמאן שם "ראה אודותיו בספרו של נ.מ. גלבר "תולדות יהודי בראדי", שמר גלבר כותב שם: "בנו של ראז"מ הי' נשוי עם רוזה ביק, כנראה בתו של מרדכי ביק" מלשונו של ראז"מ כאן אין נראה כך" עיי"ש, וכוונתו מאחר שהג"ר אפרים זלמן מרגליות זצ"ל אינו מתאר אותו "מחותני" אמנם כבר הוכחתי שר' חיים לייבוש נשא מ' ריזל אחר פטירת אביו הגראז"מ ועל כן אין פלא למה לא תוארו אותו כמחותנו, שהיה זה טרם נישואין השניה של ר' חיים ליבוש.

אמנם באמת אינו מסתבר שמרת רוזה היתה בת ר' מרדכי ביק ז"ל מבראדי, מסיבה אחרת, דהנה הרבני הנגיד מו"ה ר' מרדכי ביק ז"ל מק"ק בראדי היה בנו של הג"ר מנחם מענדל ביק אבד"ק ראוונא בן הג"ר משולם פייביש ביק אבד"ק לענטשנא, ואשתו היתה בת הרבני הנגיד מו"ה ר' נפתלי צבי הירש מרגליות ז"ל מק"ק בראדי בן הג"ר אלכסנדר סנדר מרגליות אבד"ק סאטנוב [דודו של הג"ר אפרים זלמן מרגליות זצ"ל], אשת ר' נפתלי צבי הירש מרגליות היה מ' זעלדא אחות אשת של הג"ר אפרים זלמן מרגליות מבראדי, שניהם לוקחי בנותיו של הנגיד הג"ר יהודה ליב אשכנזי הנק' ר' ליב הרימלובער מבראדי.

שם אשת ר' מרדכי ביק מבראדי, היתה מרת ריזל, כאשר כתב נכדם הג"ר אלכסנדר שמואל היילפרין אבד"ק גאליגור בר"ס ראש מזבח (לבוב תרמ"ג) "אמי הצדקנית ז"ל מ' חי' בת הרב הגדול מ' מרדכי ביק בהגאון מנחם מענדיל האבד"ק ראוונא בהגאון משולם פייבש האבד"ק לענטשני..., אם אמי היתה הא' החשובה מ' ריזל בת הרב המאה"ג מ' הירש בן הגאון מאור הגולה מ' אלכסנדר סענדר מרגליות שהי' מצד אבי' נכד בעל מגלה עמוקות ומצד אמו נכד התב"ש".

ועתה לא יתכן שמ' ריזל אשת ר' חיים לייבוש הי' בתו של ר' מרדכי ביק מבראדי, אשר אשתו נקרא ג"כ בשם "ריזל" אם לא שהיה אשה אחרת לר' מרדכי ביק אשר ממנה נולד מ' ריזל אשת ר' חיים לייבוש, אמנם לע"ע אין לנו ידיעה על זה. ובספרי "גדולי וחכמי בראדי" אשר אתי בכתובים אאריך יותר על משפחות אלו.

יא. ברישום נישואין "בשנת 1829 אפריל 13 נשא חיים לייב מרגליות את מ' רייזל ביק".

יב. "מצבות ווינא" וואהרינגער פרידהאף [כת"י]

Geboren Byk
Geboren 1806, gestorben 2 Janer 1870

ואלו ילדים הנולדו לר' חיים לייבוש ז"ל בק"ק בראדי[יג]:

דבורה רחל נולדה בשנת תקע"ו.

חוה נולדה בשנת תקע"ז.

הירש נולד בשנת תקע"ח.

חיה נולד בשנת תק"פ.

מרדכי [מארקוס] נולד בשנת תקפ"א.

זעלדא נולד בשנת תקצ"א.

הענא ביילא נולדה בשנת תקצ"ב.

נחמה נולדה בשנת תקצ"ד.

וניתן לשער שהילד "מרדכי" הנולד בשנת תקפ"א לאביו ר' חיים לייבוש מזוגתו הראשונה, היה אביו של הרבני מו"ה ר' משה דוד מרגליות ז"ל מק"ק בראדי.

ויתכן שגם האשה מ' רבקה ע"ה אשר נפטרה בבראדי כ' סיון תר"ע היתה גם בתו, וכך חרות על מצבתה בבראדי:

יג. שונה ונדיר הוא רישומי ק"ק בראדי משאר רישומים, שמלבד שנרשם הרישומי לידות פטירות נישואין, הרי נרשם לכל איש ואיש שני מספרים, מספר משפחה, מספר בית, ועל ידי זה נעזר לנו הרבה לזהות אנשים ומשפחות לאחד, ובמקרה זה אצל ילדי ר' חיים לייבוש שנולדו בבראדי, נסמנו כל לידות במספר משפחה 481, ור' חיים לייב מרגליות אחד הי' בבראדי, וכך הוא נרשם ברישומי לידות בבראדי

דבורה רחל בת לייב מרגליות, אוגוסט 1 1816, מספר בית 963 מספר משפחה 481
חוה בת ליב מרגליות, יולי 31 1817, מספר בית 1239 מספר משפחה 481
הירש בן לייב מרגליות, סעפטעמבער 14 1818, מספר בית 963 מספר משפחה 481
חיה בת ליב מרגליות, יאנואר 28 1820, מספר בית 963 מספר משפחה 481
מארקוס בן חיים ל. מרגליות, מאי 9 1821, מספר בית 963 מספר משפחה 481
זעלדא בת חיים לייב מרגליות, אוגוסט 16 1831, מספר בית 1343 מספר משפחה 481
הענא ביילא בת חיים ליב מרגליות, אקטאבער 30 1832, מספר בית 1343 משפחה 481
נחמה בת חיים ל. מרגליות, ינואר 18 1834, מספר בית 1343 מספר משפחה 481.
ועתה תראה שכל אלו הם משפחה אחת וילדי ר' חיים לייב מרגליות, אמנם משני נשים וע"כ המספר בתים הוא שונה.

מצבת קבורת אשה נכבדה
מגזע יחש נעלה מ' רבקה
בת הרבני מו' מרדכי מרגליות
ז"ל נפטרה כ' סיון תר"ע לפ"ק
ראשי בשמים קטפה הנה
בת טובים ...ת.... היית
מר דכי לכל עת ישגת
וו.. שכ.... וטוב עשית
וצבר אלמתך אשר אל מת
זכרך לברכה לעד שמת
ת. נ. צ. ב. ה.

היחוס אל הגאון ר' בנימין זלמן שפיטצער - אות ה'

הג"ר בנימין שלמה זלמן שפיטצער אב"ד בשיף שוהל בוויען

שם אביו ויחוסו של הג"ר בנימין שלמה זלמן שפיטצער אב"ד בשיף שוהל בוויען ומח"ס תיקון שלמה [וחתנו של מרן החתם סופר זצ"ל] לוטה בערפל יש שכתבו בכה ויש שכתבו בכה ואנסה פה להציע את הנכון עם קטעים ממקורות נאמנים.

הג"ר שלמה סופר אבד"ק בערגסאס כתב באגרות סופרים (ווינא תרפ"ט):

"דודי הגאון המפורסם בתורתו יראתו וחכמתו מה"ו שלמה זלמן סג"ל שפיטצער ז"ל הנ"ל נולד בשנת תקפ"ו[יד] בק"ק אובן ישן בנו של הה"ג המופלג מה"ו יעקב דוד סג"ל ז"ל דיין מצויין בק"ק הנ"ל והי' בר אבהן למעלה בקודש מגזע הגאון הקדוש רבי אביגדור קרא ז"ל המפורסם מפראג אשר צוה אם ימצא בזרעו קשה יום יבוא להתפלל על ציון קברו ויושע, ומהגאון מה"ו אברהם פאלסבערג זצ"ל"

הרי היה דיין בק"ק אובן ישן בשם "יעקב דוד" סג"ל שפיץ, ולו נולד בן בשנת תקפ"ו בשם "בנימין שלמה זלמן"

כמו"כ בס' כתב זאת זכרון (ניו יורק תשי"ז) עמ' 295

הגאון המפורסם בתורתו יראתו וחכמתו מו"ה שלמה זלמן סג"ל שפיטצער ז"ל

יד. דלא כמש"כ בס' שם הגדולים מערכת ש' אות נ, שנולד בשנת תקפ"א שזה אינו נכון כאשר יוצא גם מפורש מרישום פטירתו בק"ק וויען, שכתוב שם שנולד בשנת 1826 [תקפ"ו]. וכתוב גם שהיה בן ס"ח שנה בעת פטירתו בשנת תרנ"ד.

נולד בשנת תקפ"ו בק"ק אובן ישן (שם אמו סרח הויפט ע"ה) בנו של הה"ג המופלג מו"ה דוד סג"ל ז"ל, דיין מצוין בק"ק הנ"ל והי' בר אבהן למעלה בקודש מגזע הגאון הקדוש רבי אביגדור קרא ז"ל המפורסם מפראג אשר צוה אם ימצא בזרעו קשה יום יבוא להתפלל על קברו ויושע ומהגאון מו"ה אברהם פלאסבערג זצ"ל"

ובמקור יותר מאוחר ברשימותיו של ר' משה האמבורגער[טו] בגרמנית משנת תשי"ג[טז] יותר פרטים

"סבי רבי בנימין שלמה זלמן שפיצר נולד באלט אופן, כבנו של רבי יעקב דוד שפיץ, ששימש במשך שנים רבות כראש בית דין שם, רי"ד שפיץ נולד בפראג בה חייתה משפחת שפיץ תקופה ממושכת, מוצאה של המשפחה הוא כנראה משפיץ ע"נ דונאו באוסטריה, כמו כל המשפחות הקרויות שפיץ או שפיצר, סבי רבש"ז שפיצר מתייחס על משפחת קרא-קארו, ענף של משפחת קארו, ולפי מסורת במשפחה מגיע ייחוסה עד התנא רבי נחוניא בן הקנה

כשנפטר רי"ד שפיץ, נותרה משפחתו בחוסר כל, אלמנתו מרת שרח לבית האופט, הניעה את בנה בנימין שלמה, שהיה אז כבן עשר, לגלות למקום תורה באחת הישיבות, בלילות צריך היה לישן על ספסל בבית המדרש, אחר שכל הבחורים הלכו לביתם, לכלכלתו נתנו לו אמו "שטר" של שלושים הלר לחודש, מזה אמור היה לקנות לעצמו שלושה קלחי גזר גדולים, שניתן היה לרוכשם בסכום של הלר אחד, כדי לאכול גזר חי אחד בבוקר, אחד בצהרים ואחד בערב, ומזה ניתן לחיות? שאל את אמו, וקיבל תשובה חיובית, בצורה זו חי סבי בשנה הראשונה אבל בלימוד עצמו אסור היה לפגוע כלל....

אח אחד של רי"ד שפיץ כלומר דוד של סבי, נעשה קברניט אניית סוחר, ושייט על אניותיו באוקיינוסים במשך עשרות שנים"

הרי שאיש כזה בשם ר' יעקב דוד סג"ל שפיטץ נפטר בהניחו בן צעיר לימים, ה"ה בנימין שלמה, ואמו מ' שרח לבית הויפט גידל אותו, כדברים אלו נעתק ב"תולדות רבינו רבי זלמן שפיצר זי"ע" הנדפס בסו"ס דברי יוסף (תל-אביב תשל"א) עמ' רמ"ח

אמנם הרב יקותיאל יהודה גרינוואלד מקאלמבוס אהייא כתב בספרו עיר פרסבורג וגדוליה (סיגעט תרע"ב) עמ' 43.

טו. בן בתו של הג"ר בנימין שלמה זלמן שפיטצער זצ"ל.

טז. מתורגם לתוך ספר "זכרונות ומסורות על החתם סופר" (בני ברק תשנ"ו) עמ' 354.

הרב מו"ה שלמה זלמן שפיטצער, נולד באובן ישן ביום ששה עשר לחודש מרחשון בשנת תקפ"א[יז] לפ"ק לאביו הגאון המפורסם מו"ה ליב שפיטץ ראב"ד דק"ק הנ"ל, נכד להגאון מו"ה ליב פאסילבורג

וכמו"כ בספרו מקורות לקורות ישראל (קאלאמבוס תרצ"ד) עמ' 51, ששם אביו היה הג"ר ליב שפיטץ ראב"ד דק"ק אובן ישן

הרי שאביו של הג"ר בנימין שלמה זלמן שפיצער, היה הג"ר ליב שפיטץ ראב"ד אובן ישן, ועתה מי היה באמת הדיין באובן ישן, יעקב דוד או ליב?, ולמי נולד הג"ר בנימין שלמה זלמן?

בס' שם הגדולים מארץ הגר (פאקש תרע"ד) במערכת ל' אות מ'

"**הרב** מו"ה ליב הירש שפיטץ, רב גאון מפורסם מחו' להג"מ בעהח"ס רב דביהמ"ד באויבן ישן [נזכר בשו"ת חת"ס חיו"ד ס' רל"ח], מיו"ח בנו הג"מ זלמן שפיטצער אבד"ק וויען (עמ"ש אות נ)"

הנה כל זאת ערבוביא הוא ואינו נכון, דאלו המילים בשו"ת חת"ס חיור"ד ס' רל"ח "שוכ"ט למחו' הרב המופלג חרוץ ושנון המופלא ומפורסם מהו' ליב הרש נ"י רב דבה"מ בק"ק או"י יע"א" אין להם כל שייכות עם א' מבני משפחת שפיץ כי הלא המדובר בהגאון ר' ליב הירש גינז שלעזינגער מאובן ישן שהיה בנו של הג"ר שמואל גינז אחיו של רבינו הג"ר עקיבא איגר, וחתנו של הג"ר משה מינץ אבד"ק אובן ישן, הגרעק"א היה חמיו של מרן החתם סופר, ועל כן קורא אותו הגאון החתם סופר "מחו[תני]".

כאמור מהו' ליב הירש היה רב בביהמ"ד בק"ק אובן ישן, ושמו "גינז שלעזינגער" ולא "שפיטץ" וכמובן לא היה אבי הג"ר זלמן שפיטצער, מה גם שאביו של הג"ר זלמן שפיטץ נעשה מחותנו של רבינו החתם סופר רק אחר פטירת מרן החת"ס, שכנודע הגאון בעל כתב סופר מפרעשבורג השיא אחותו להג"ר בנימין שלמה זלמן שפיטצער והיא היתה אלמנת הרבני מו"ה ר' אלי' קארניצער שנפטר לערך שנת תר"ה.

בדבר זה מי היה באמת אביו של הג"ר זלמן שפיטצער מצינו עד היום גם בספרי חוקרים וכותבי תולדות מחולקים בזה חלק מהם העתיקו "יעקב דוד" וחלק מהם "ליב".

ובאמת לאמיתו היה דיין בק"ק אובן ישן בשם "ליב סג"ל שפיטץ" והוא היה

יז. הוכחתי לעיל שזה טעות וצ"ל תקפ"ו.

אביו של הג"ר בנימין שלמה זלמן שפיטצער זצ"ל, כאשר יוצא מפורש מפנקס מילה [כת"י] של הג"ר מאיר ליב עסטרייך ראב"ד אובן ישן

"תקפ"ו, הילד בנימין זלמן במו"ה ליב שפיץ סג"ל עש"ק כ"ג חשון"

הרי שנולד באובן ישן ששה עשר לחודש מרחשון, והוא בהתאם לפי מה שכבר כתב ר"י גרינוואלד הנ"ל, ונימול בשמונה לימי מילה ביום עש"ק כ"ג חשון ע"י הג"ר מאיר ליב עסטרייך ראב"ד אובן ישן, תואר אביו "מו"ה" ליב סג"ל שפיטץ, הוא תואר שבימים ההם צרפו רק לרבנים ודיינים ות"ח מובהקים.

עוד שלשה בנים נולדו להג"ר ליב סג"ל שפיטץ, כאשר יוצא מפנקס מילה הנ"ל

תק"ע, הילד געציל במו"ה ליב שפיטץ יום ב' י"ב אייר

תקע"ב, הילד אברהם זכרי' במו"ה ליב שפיץ יום ג' כ"ב אייר

תקע"ד, הילד נחום במו"ה ליב שפיטץ סג"ל א' ר"ח אלול

ומעתה יוצא שהג"ר בנימין שלמה זלמן סג"ל שפיטץ אבד"ק שיף שוהל בווינא היה בנו של הג"ר ליב סג"ל שפיטץ ראב"ד אובן ישן נכד להגה"ק ר' אברהם פאסלבורג ולהג"ר אביגדור קרא.

שם אבי הג"ר ליב סג"ל שפיטץ ראב"ד אובן ישן, לא נמצא אצל אף אחד מרושמי תולדות בנו הג"ר בנימין זלמן זצ"ל, אבל קרוב לוודאי כי זקנו היה הרבני המופלג מו"ה געציל סג"ל שפיטץ מק"ק פרעשבורג, והמפתח לגילוי זה הוא מסורת הר' משה האמבורגער הנ"ל שהעתקתי לעיל וז"ל:

"אח אחד של רי"ד שפיץ כלומר דוד של סבי, נעשה קברניט אניית סוחר, ושייט על אניותיו באוקיינוסים במשך עשרות שנים"

כאמור במקום "אח אחד של רי"ד (ר' יעקב דוד) שפיץ" צריך לתקן "אח של ר' ליב שפיטץ", והדוד של סבו הג"ר בנימין זלמן שניהל אניות באוקיינים ה"ה הנכבד כ"ה בנימין זלמן שפיצער ז"ל, שנולד בפרעשבורג שנת תקל"ג, וגר בניו אורלענס אמעריקא עוד קודם שנת תק"ס הוא היה קברניט אניות מפורסם, תולדותיו מובאים ברושמי הקורות בלועזית[יח] ואביא תולדותיו בקיצור[יט]:

יח. ראה באריכות Biographisches lexikon des kaiserthums Oesterreich, By Constant von Wurzbach,Wien 1878, pg. 180-181 ועוד מקורות.

יט. על פי מה שנדפס לאחרונה בספר Jewish Budapest: Monuments, Rites, History, Budapest, edited by Kinga Frojimovics, Gיza Komorקczy, Budapest 1999, pg 55.

"הוא נולד באובן ישן[כ] בשנת 1774, אביו געציל שפיטצער עבר לבודפשט בתקופות של יוזף השני ונתמנה כראש הקהילה היהודית של אויבן ישן: אחד מבניו היה תלמיד חכם[כא], בן שני שימש כפקיד בקהילה היהודית באובן ישן, הבן השלישי, בנימין, לא היה מסוגל ללמוד ועל כן בחר לו לעסוק במסחר והיה רוכל מוצלח, כילד כבר היה יושב על שפת הנהר דנובה במשך שעות, בגיל חמש עשרה הוא נסע לפראג ולאחר מכן להמבורג ושם הוא הפך לאיש הים, הוא אהב את הים, "צופה אני אל ים ובכל עת הנני חושב שהים קורא אלי, ... " - הוא כתב לאחיו התלמיד חכם. הוא הפליג ברחבי העולם פעמיים[כב], הקים חברת ספינות בניו אורלינס והתעשר שם, הוא הזמין את אחיו לאמריקה, אך לבסוף היה הוא שחזר לבודאפעסט כמליונר מלובש בבגדי הקאפטען שלו, בשנת תקס"ח בבודאפעסט כמה שותפים רימו אותו וגזלו את כל רכושו, ונעשה יורד מנכסיו, הוא חזר אל הים, רצה להיות בין הטבע, הוא הפליג למלטה, לאלכסנדריה, מפיומא לסיציליה, בשנת תק"ע הוא הגיע בספינת מלחמה, שט לאורך החוף של מרוקו, כדור לקח רגלו השמאלית, אז כתב לאובן ישן שמבקש לפחות הטבעות שלו שהוא קנה באמריקה, שכן הוא חש מאוכזב באנשים והיה כמיהה לזכרונותיו, סביב 1820 היו בווינה הוא שהה זמן מה אצל אחיו, כשעמד לצאת פעם האחרון לאמריקה כדי להביא את חפציו לפני התיישבותו באירופה ושם מת פתאום כשהיה בן מ"ג שנים."

כאמור הנכבד כ"ה בנימין זלמן שפיטצער ז"ל עשה דרכו האחרונה בוויען, ונפטר שם ביום ש"ק כ"ז שבט שנת תק"פ, וניכר בהשורות שנחרטו על מצבתו את מעמדו הרם אצל שרי ונגיגי המלכות נסיעותיו על הים ושעל אף כל אלה מעודו היה ירא אלקים. מצבתו נמצא בבית העלמין בוויען וכך חרות עליו:

פ"נ
הנכבד כ"ה בנימין זלמן בן מו"ה אליקים המכונה
געטצל שפיצער ז"ל מפרעשפורג נפטר ביום ש"ק
כ"ז שבט תק"פ לפ"ק
בן אדם עובר הואל פה ועמוד אצל הקבר
נחת עפעפיך על גוית איש חי' יקר בעז גבר
ימים חלף באניות נסע בחפם סביב אדמה פעמים
ממרחק הביא לחמו רב פעלים היה בחיים
יועצי ונגידי הממלכה פארוהו ותושע לו ימינו

כ. כפי שאוכיח לקמן זה טעות וצ"ל "פרעשבורג".

כא. ניתן לשער שהוא הג"ר ליב שפיטץ ראב"ד אובן ישן.

כב. כמו כן נחרת על מצבתו " ימים חלף באניות נסע בחפם סביב אדמה פעמים".

נולד בפרעשבורג העיר, בנייא ארלעאנס שם קנו
שליט על ציר שמוהו נפלאות היא בעינינו
לחזות כבוד זה על איש עברי בקרב ימינו
מעודו ירא אלהיו למשפחת אדם גדלו אהבתו
המו רחמיו עליהם שפך ברכתו

ומעתה אם היה בן מו"ה אליקים המכונה געטצל שפיצער ז"ל מפרעשבורג על כרחך היה הג"ר ליב שפיץ גם בן מו"ה אליקים המכונה געטצל שפיצער ז"ל מפרעשבורג, והוא היה האח הת"ח שנזכר לעיל[כג]

ושני אחים אלו בני הרבני מו"ה אליקים געציל שפיטער ז"ל מפרעשבורג יוצא גם מפורש מפנקס מילה [כת"י] של הקצין ר' וואלף טעבן מק"ק פרעשבורג, שלהרבני מו"ה ר' געציל סג"ל שפיץ מפרעשבורג נולד בן בשנת תק"ל, בשם "יהודה המכונה ליב" ונימול יום ב' ח' ניסן

שץ. יום ב' חית סיון [תק"ל] הייתי מוהל עם דודי ר' קאפיל הנ"ל הוא מל ואני פורע אצל הילד יהודא המכונה ליב בן ר' געציל שפיץ סג"ל

ובשנת תקל"ג נולד בן נוסף לר' אליקים געציל שפיץ ה"ה ר' בנימין זלמן הקברניט אניות הנ"ל

תמז. יום א' ג' כסלו [תקל"ג] הייתי מוהל עם דודי רק"ט הוא מל ואני פורע אצל הילד בנימין זלמן בהר"ר געציל שפיץ סג"ל

עוד ילדים נולדו להרבני מו"ה געציל שפיץ סג"ל מפרעשבורג, כאשר יוצא מפורש בפנקס מילה הנ"ל

קנב. יום ג' א' דחה"פ [תקי"ח] הייתי מוהל עם ר"ב הנ"ל אני מל והוא פורע אצל הילד נחום בן הר"ר געציל שפיץ סג"ל

רלט. יום ד' א"ח דפסח [תקכ"ג] הייתי מוהל עם ר"ב הנ"ל הוא מל ואני פורע אצל הילד אברהם בן ש"ב התו' ר' געציל שפיץ סג"ל

תקג. יום א' ב' דפסח [תקל"ה] היית סנדיק ומוהל עם ר' ליב הנ"ל אני מל והוא פורע אצל הילד ברוך בן ש"ב ר' געצל שפיץ סג"ל

ויוצא מזה עוד פרטים שר' געציל סג"ל שפיץ היה "תורני" וש"ב של המוהל ר' וואלף טעבין, הקצין ר' געציל סג"ל שפיטץ מפרעשבורג, היה חתנו של הקצין

כג. ויתכן שהג"ר בנימין שלמה זלמן שפיטצער הנ"ל שנולד בשנת תקפ"ו נקרא בשמו אחר דוד זה שנפטר שנת תק"פ.

ר' שמעון ווינר מפרעשבורג, ר' געציל נזכר במפקדי פרעשבורג, תקל"ד-תקמ"ד, ובמפקד משנת תק"נ כבר לא נזכר, ויש עוד להאריך בענין משפחת ויחוס ר' געציל סג"ל רק לע"ע די בזה.

משפחת אונגר - אות ו'

הג"ר יואל אונגאר אבד"ק פאקש

על הג"ר יואל אונגאר אבד"ק פאקש יש להוסיף:

אשתו הראשונה מרת מירל ע"ה נפטרה בפאקש כ' אייר שנת תרט"ו[כד] וכך חרות על מצבתה בפאקש:

פ"ט
הרבנית יראת ה' ובעודנה
באבה נקטפה
מ' מירל נ"ע
אשת הה"ג
ה' יואל אונגר נ"י
אבדפק"ק נ"י
ת'נ'צ'ב'ה' ח'י'ם' לפ"ק

אביו הרבני מו"ה אליעזר אונגר זצ"ל מרעכניץ, עבר לגור אצל בנו בפאקש, ונפטר שם ביום י"ט תמוז שנת תרט"ז, וכך חרות על מצבתו שם:

פ"נ
הרבני הצדיק המפו'
מוה' אליעזר אונגר
זצ"ל נפטר י"ט תמוז תרט"ז
לפ"ק
ת' נ' צ' ב' ה'

הוא היה בנו של הפרנס הנגיד הרבני מו"ה ר' אהרן אונגר פו"מ מק"ק רעכניץ בן הר"ר יואל ז"ל, ר' אהרן אונגר היה גם חותנו של הג"ר ליב קעניגסבערג זצ"ל אבד"ק סאהמבטעל[כה]

כד. מש"כ בס' מזכרת פאקש שנפטר בשנת תרי"ב הוא טעות, שמילת תנצבה חיים עולה לשנת תרט"ו.

כה. וראה יותר באריכות על משפחה זה בכמה ספרים, ולאחרונה נלקטו לפונדק אחד ב"תולדות

בתו של הגאון ר' יואל אונגאר אבד"ק פאקש, ה"ה הרבנית מ' חיה שרה ע"ה, נפטרה בפאקש ביום ו' כסליו שנת תרס"ד, וכך חרות על מצבתה:

פ"ט
ותמת שרה
אשה אחת מאלף הרבנית הצדיקת והחסידה מרת
חיה שרה
ע"ה
בת רבינו יואל זצללה"ה
ואשת רבינו אליעזר זוסמן זצללה"ה
נפטרה ביום ו' כסליו תרס"ד ל'
והובלה לקבורה למחרתו ברב עם ובמספד גדול
הלכת למנוחות, עזבתנו לאנחות היקרה בנשים
רוממות תפארתך ותהילתך, יהללו שועים ורשים
בניך גדלת אמונים עלי תורה ובה שקדת יומם וליל
נעלו ורבו מדותיך הטובים ופאר מעשיך מי ימלל
ימין עוזך תמכה רבינו להרבות חיל בישראל ולחבר ספרים
תורתו גם תורתך, ומחלקו חלקך, בדבריו המאירים וברים
חמדה גנוזה אשת חיל צדיקת שולמית דגולה מרבבה
ידה פרשה לאלמנות ואביונים ולבחורי חמד מאוד הטיבה
הנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו, אחרי רבינו למרום שבה
שרתי בנשים תפארת אבותי' עטרת בעלה ויוצאי חלציה
רבת פעלים בחכמה ובכושר בשערים יפארו מעשיה
היא האשה העומדת לנס ולמופת והלך לפניה צדקותיה
ושם אמה מירל ע"ה
עדה המצבה הזאת לכבוד אשת גאון רבינו
העמידו אנשי חסד בני חברה קדישא דקהלתינו
ת' נ' צ' ב' ה'

משפחת עהרנפעלד - אות ו'

הרבני החריף מו"ה ר' דוד צבי עהרנפעלד מק"ק פרעשבורג

אמלא החסרות קצת פרטים נוספים על משפחת הקצין הרב החריף מו"ה דוד צבי עהרנפעלד מפרעשבורג, אשתו הצדיקת מ' הינדל ע"ה בתו של מרן החתם

הריב"א" בסו"ס תשובת ריב"א חלק ב' (ברוקלין תשע"ד).

סופר זצ"ל, עברה לגור אצל בנה בק"ק סיקסא, ונפטרה שם ביום א' לחודש אדר שנת תרל"ט, ולאחרונה העמידו מצבה חדשה על שטח קברה, יען שנאבדה המצבה המקורי.

ר' דוד צבי היה אחיו של הרבני מו"ה ר' משה עהרענפעלד ז"ל מק"ק נייטרא, שנפטר שם צעיר לימים ביום א' ב' ניסן שנת תר"ב[כו]

והם היו בני הרבני המופלג הראש והקצין מו"ה שאול עהרנפעלד ז"ל בק"ק נייטרא, מחותנו של רבינו הגאון בעל חתם סופר, נפטר בנייטרא ביום ב' ח' אדר שנת תקצ"ח וכך חרות על מצבתו שם:

פ"נ התם והישר הראש והקצין ה' שאול
בר"ב ראש ה' נאסף בש"ט יום ב'
ח' אדר שנת
דורש טוב לעמו וגדול ליהודים הי'
שלם בממונו ובצדקתו
איש חי רב פעלים לעבודתו
ועשה מאזנים וגדל בניו לתורתו
לתורה ולעבודה וג"ח היה אומנתו
ברא כרע' דאבוהא
ניהג הקהלה והמדינה
בתי ב"כ ובתי מדרשות הוציא לאורה
נשא ונתן באמונה
יועץ וחכם ויכבדוהו שרים

כו. וכך חרות על מצבתו בק"ק נייטרא אשר עומדת עד היום:

פ"ג
איש אמונים תם וישר
ירא אלהים וסר מרע עושה
צדקות בכל עת צעיר בימים
ורב מפעלים תמים דרך וישר
מעשים ה"ה היקר הנכבד מגזע
ישרים וממשפחת רמים כ"ה
משה בהר"ר שאול עהרענ
פעלד מת לדאבון נפש בניו ובנו'
וכל משפחתו עש"ק ער"ח ניסן
ונקבר ביום א' ב' ניסן תר"ב ל'
ת' נ' צ' ב' ה'

מוציא רבים מבית האסורים
נשמתו וכבודו תהי בצרור החיים

אשתו הצדיקת מ' חיה שרה ע"ה, נפטרה בנייטרא ביום ה' ד' תשרי שנת תר"ג וכך חרות על מצבתה:

נפטרת ונקברת האשה החשובה מרת חיי שרה אשת
ה"ר שאול עהרענפעלד יום ה' ד' תשרי
בשנת
תר"ג ל'
שניי חיי שרה שווין לטוב
עדה המצבה ועד הגל הזה על ישרת
לב ותום דרך האשה הגבירה אשת
חיל עטרת בעלה ותפארת בניה ובני
בניה המהוללה בנשים הנקברת פה
אשה יראת אלהים ועקרת הבית כפה
פרשה לעני וידיה שלח' לאביון והצניעה
לכת כל ימיה ויהללו בשערים מעשיה
מתה בזקנה ובשיבה טובה לדאבון נפש
ולתוגת לב כל מכיר' צדקת אורחותיה
ונועם מעשיה תנצב"ה

אחיו של הרבני הקצין ר' שאול עהרנפעלד ז"ל מנייטרא, היה הקצין ר' יוסף צבי עהרנפעלד ז"ל מק"ק נייטרא, אשתו היה מרת רחל ע"ה[כז] בת הג"ר שלמה

כז. אחות מ' רחל ע"ה היה מ' דבריש, שניהם בנות הג"ר שלמה פלעש אבד"ק נייטרא, נפטרה ונקברה ביום כ"ח טבת תרכ"ד וכך חרות על מצבתו בנייטרא

פ"ט
דבריה ומעשיה היו אמונים
ברורה ואהובה כל הימים
רב טוב פעלה כרצון רמים
יראת אל חי נצרה בתמימים
שמה הטוב לבניה הי' מעוטרים
ה"ה האשה החשובה מ' דבריש
אשת כ"ה וואלף דאנציגער ז"ל
ת' נ' צ' ב' ה'

פלעש אבד"ק נייטרא, ונולדו להם ביחד כמה ילדים[כה], ר' יוסף צבי עהרנפעלד ז"ל

בעלה ר' וואלף דאנציגער ז"ל נפט' ט"ז אדר שנת תר"ז ומנו"כ בנייטרא וכך חרות על מצבתו שם:

נפטר ונקבר ט"ז אדר שנת תר"ז לפ"ק
פה נקבר
איש תם וישר באמת תמים
ירא שמים כרצון שוכן רמים
בערב ובבוקר במקום מה נורא
עמד והתפלל בהכנעה ובמורא
ה"ה הנעלה היקר כ"ה
וואלף דאנציגער ז"ל
ת' נ' צ' ב' ה'

כח. ואלו הן:

א] בנו הרבני המופלג מו"ה ישעי' דוד עהרנפעלד ז"ל מנייטרא, נפטר בנייטרא ביום י' אדר שני שנת תרכ"ד וכך חרות על מצבתו שם:

נו"נ לדאבון כל מכיריו ביום עש"ק יוד אדר שני
שנת תרכ"ד לפ"ק
פה ינוח איש אשר
ישע יה ועזר על ידו? בא לנכשלים
דוד לאביונים ועמות לאומללים
עם יראי אל וחושבי שמו כרת בריתו
השכיל כל עושי יעידו עדי אחריתו
רץ כצבי לעבוד עבודת העליון
עז כנמר לשחר פני הד עוז חביון
נפשו אותה לרוץ ארחות מישרים
פנה עורף מלילך בעצת נמהרים
על מותו ידמע עין רבים פי שנים
לדאבון לב כל חשך שמשו בצהרים
דץ לשבוע שמחות את פניו בשמים
ה"ה התם והישר באמת הר"ר ישעי' דוד
ב"ה יוסף צבי עהרענפעלד ושם אמו רחל

ב] בנו הרבני מו"ה ר' בנימין עהרנפעלד ז"ל

ג] בתו מ' זעלדא אשת הרבני מו"ה יהודה קעניג משאטמסנדארף, מ' זעלדא ובעלה ר' יהודה, נפטרו ונקברו בק"ק נייטרא, ומצבה אחד על קבריהם וכך חרות עליהם:

נאמן רוח מכסה פשעים מכיר בוראו ואוהב שלו'
פה נקבר
איש מפואר בין המפוארים נקי
כפים ובר לבב מעודו עד אשר
שב לעפרו הלך בתום וארחות

עקלקלות חדל ללכת לא עשה
רעה לרעהו ועל קרובו לא נשא
הרבה תורת אל הי' וחוקותיו נצר
בכל לב ונפש ויראי ה' כבד בכל
מאודו כושל יקומין מליו וירים
רכות החזיק חבול עני חשוב
ובפצע מעשקות מאס חיי
מכאוב חי מעט ורעים חיי ימי
שניו, ה"ה איש התם והישר הצנע
לכת עם אלקים ואנשים בלא לב
ולב הר"ר יודא קעניג נפטר
בשם טוב ביום ד' ונקבר ביום
ה' כ"א כסליו שנת תרי"ג לפ"ק
ת' נ' צ' ב' ה'

וכך חרות על מצבתה:

אשת חיל עטרת הבית נועם בעלה וחן בניה
פה טמונה
אשה יקרה מפוארה ומהוללה
כל רואיה הכיריה כי היא זרע
ברך ה' הלכה בתומה כל ימי חייה
וכל נתיבותיה רצויים בעיני
אלקים ואדם צדקה עשתה עד
אחריתה מזור ותרופה הוציאה
לנדכאים וחולים ותחבושת
לנעצבים מבלי קחת מחיר
ובעודה באבה עוד פרחה כגפני
חייה נקטפה מהמות פתאום
ונשמתה עלתה לגדורי מעל
ה"ה האשה הצנועה באמת
מ' זעלדה אשת ה' יודא קעניג
בת ה' יוסף צבי עהרענפעלד
נפטרה ביום ד' ונקברה ביום ה'
כ"א שבט שנת תרי"ב לפ"ק

ד] בתו מ' גאלדא אשת הרבני מו"ה ר' קלמן בערנפעלד ז"ל, מ' גאלדה נפטר ביום ו' עש"ק ב' אייר שנת תר"ח ושם מנו"כ, וכך חרות על מצבתה בנייטרא:

פ"נ האשה החשובה והצנועה מרת גאלדה
אשת הר"ר קלמן
בערנפעלד ואצלה בנה
בן ב' חדשים מו"נ היא ביום
ו' עש"ק ב' אייר תר"ח ל'
גוש עפר את חגוי שוכבת פה מכסה

נפטר בחצי ימיו בחיי אביו וחמיו, בשנת תקפ"ח, ואז נשא **מ'** רחל הגאון המפורסם ר' בנימין זאב לעוו אבד"ק וועריבוי בעל שערי תורה[כט] והיא היתה זווגו השלישי[ל].

אשר ממנה יסודה ואלי' תשובה
למה תתאונן אדם חי אם אותך מנסה
דממעל כי לנפש מקום במרום חצובה
היא היתה אשת חיל עטרת ביתה
אמנה בניה בהתענוגה ו...מת
הן מעוז לדלים ולאביונים היתה
קול צרי רך נשמעה עלי ברכות
למה אתה נשארת פה תתאבל
ממעל נשמתה שכר טוב תקבל
ת' נ' צ' ב' ה'

בעלה ר' קלמן ז"ל, נפטר בנייטרא בן ס"א שנה ביום נאוועמבער 22 שנת 1859 [תר"כ], וכך חרות על מצבתו:

נו"נ ביום ד' כ"ו חשון תר"כ ל'
ירא ה' היתה על פניך
שם טוב קנית בעולמיך
כל מכירך יהללו מעשיך
לנצח יזכר לטוב שמיך
ה"ה כ"ה קלמון בן כהר"ר
יונה ז"ל
ת' נ' צ' ב' ה'

ה] בתו מ' חיה שרה אשת הרבני מו"ה ר' צבי הירש ראזענפעלד אבי הג"ר יוסף אלעזר ראזענפעלד אבד"ק פריישטאט מח"ס עטרת צבי (פרעשבורג תר"ן) וס' חות יא"ר (פאקש תרס"ט).

כט. בעת שנשא הג' השערי תורה אליה הי' כבר היה יותר מנ"ו שנה וע"כ לא מסתבר שהי' ילדים ממנה וצריך עוד בירור.

ל. מידע על נישואיו השלישי ראה בס' Die Familie Flesch, Brunn 1914, Dr. Heinrich Flesch, pg. 48 וראה גם בהקדמת ס' חות יא"ר (פאקש תרס"ט) מהג"ר יוסף אלעזר ראזענפעלד אבד"ק גאלאגאץ כתב וז"ל "וגם אמי מורתי היקרה והנכבדה מרת חיה שרה ע"ה מולדת עהרענפעלד מזרע משפחה גדולה ומפוארה צאצא שלשלת רבנים גדולים וגאונים בת בתו של הרב הגאון מו"ה שלמה פלעש זצ"ל שהי' רב אב"ד בק"ק נייטרא וגם נתגדלה על ברכי של הרב הגאון המפורסם בעל המחבר ספר שערי תורה שהי' אב"ד בק"ק וועריבאף, יען שאמי זקנתי מרת רחל היתה זוגתו הרבנית של הרב הגאון הנ"ל" עיי"ש

גם בכת"י הג"ר פסח זינגער אבד"ק קירכדארף על הגאון בעל שערי תורה "בשנת תקצ"א נפטרה הרבנית מ' פיגלא ע"ה (ואחותו של הגאון מו"ה ירמי' ממאטרסדארף ובת הגאון מו"ה יצחק אייזק הובא בשו"ת נוב"י מ"ק חיו"ד סי') אשת בעל שע"ת זצ"ל .... לקחת בזווג שני בתו של הגאון בעל בית אפרים זצ"ל ולא עלה הזווג יפה ופטרה בגרושין ואח"כ נשא

פרטי האירוסין נשתמר מתוך מכתב הג"ר שלמה פלעש מנייטרא שבו כותב "כל אחד משבח ומהלל אותי שזכיתי להשיג גאון זה בעבור בתי"[לא], האירוסין היתה בכפר וויטשאפ[לב] סמוך לנייטרא, הג"ר שלמה פלעש נתן לנדוניא אלף פלורין, וגם הלוה עוד אלף פלורין על ארבעה שנים למען הדפסת השערי תורה חלק ב', החתן הג"ר בנימין וואלף בעל שערי תורה הבטיח לגדל וללבוש שני בנותיה הפנויות הנשארות עד נישואיהם, הג"ר שלמה הבטיח ליתן לנכדיו [צאצאי מ' רחל הנ"ל] ג' מאות פלורין, הדוד ר' שאול עהרנפעלד[לג] הבטיח ב' מאות פלורין.

הם היה בני המפורסם הצדיק מו"ה ר' בנימין עהרנפעלד פו"מ ק"ק נייטרא, נפטר שם ביום ד' כ"ו ניסן שנת תקס"ג וכך חרות על מצבתו:

פ"נ
נפטר ונקבר
יום ב' ד"ו ניסן תקס"ג ל'
איש ישר וכשר תמים בדרכיו
וצדיק במעשיו ה"ה המפורסם
לשבח ולתהלה בכל .....
קהלה פרנס ומנהיג המהולל ...
בנימין בר"ש זצ"ל שרץ כצבי
וגבור כארי לעשות ....
.....

ר' בנימין הי' בנו של ר' שאול ראש מדינה בנייטרא.

(אלמנה) בת הגאון מו"ה שלמה פלעש מנייטרא"
ומש"כ בס' רבותיה דיחזקאל (טירנוי תרפ"ז) עמ' פ"ח שהג' בעל שערי תורה הי' חתנו בזיווג שלישי להג"ר יוזפא פלעש אבד"ק וועספרים [בהג"ר שלמה פלעש הנ"ל], הוא טעות רק הי' חתנו של אביו הג"ר שלמה הנ"ל

לא. מתוך מכתב הג"ר שלמה פלעש אבד"ק נייטרא לבנו הג"ר יוזפא [אב"ד וועספרים] תוכן המכתב נעתק בחו' Die Familie Flesch, Brunn 1914, Dr. Heinrich Flesch, pg. 48.

לב. Witschap / Vicsapapati / Vycapu-Opatovce [Slovkia]

לג. ה"ה הג"ר שאול עהרנפעלד מנייטרא הנ"ל

משפחת הלויים ראזמאן - אות ד'

הרבני המופלג מו"ה ר' מאיר ליב הלוי ראזמאן ז"ל מק"ק אוהעלי

משפחת הלויים ראזמאן ממשפחת החשובות ומיוחסת בהונגריה ואמלא קצת שרשרת הדורות ופרטי הענפים.

הרבני המופלג מו"ה ר' מאיר ליב הלוי ראזמאן ז"ל מחשובי ק"ק אוהעלי היה בנו של הרבני המופלג מו"ה זאב וואלף הלוי ראזמאן ז"ל מראשי קהלת קעזמארק, וגבאי סבא דח"ק, סוחר יינות, תלמיד הגה"ק בעל כתב סופר מפרעשבורג והגה"ק ר' מאיר פערלס מקראלי, נפטר שם כ"ד אדר שנת תרע"ח ושם מנו"כ וכך חרות על מצבתו שם:

כן צוה
שלא לתארו בשבחים
פ"ט
מו"ה זאב וואלף סג"ל
בן מו"ה יעקב דוב זצ"ל
ראזמאנן
כ' שנה היה גבאי סבא דח"ק
נפטר בש"ט כ"ד אדר תרע"ח
ת' נ' צ' ב' ה'

הוא נשא בק"ק אונצדארף ביום יוני 15 שנת תרכ"ט[לד], מרת הענדל ע"ה בת דודו הרבני מו"ה יקותיאל זאב הנק' זלמן וואלף ראטה ז"ל ראש הקהל בק"ק קעזמארק, מ' הענדל נפטרה בקעזמארק ט"ז כסליו שנת תרצ"ה ושם מנו"כ וכך חרות על מצבתה שם:

פ"נ
האשה **הענדל** בת מו"ה
יקותיאל זאב ראטה ע"ה
אשת מו"ה וואלף ראזמאנן זצ"ל
בעזרת נשים יסדה חברת נשים
והיא עלתה על כולנה
הוי ואבוי

לד. רישום נישואין בק"ק אונצדארף.

על שבר בת עמינו
נפלה עטרת ראשינו
דומיה לבד לה לתהלה
לבית אביה שבה נפשה
ביום ט"ז כסליו תרצ"ה לפ"ק
ת' נ' צ' ב' ה'

ר' זאב וואלף הלוי ראזמאן ז"ל מקעזמארק היה בנו של הרבני המופלג מו"ה ר' יעקב דוב הלוי ראזמאן ז"ל מק"ק נאדיפאלו, נפטר בן נ"ב שנה ביום ה' אדר שנת תרל"ב ומנו"כ בנאדי פאלו, את מצבתו לא נשתמר היום.

אשתו מ' אסתר האריכה ימים מאוד ועברה לגור אצל צאצאיה בק"ק דעעש ונפטרה שם בת פ"ט שנה ביום כ"ח מנחם אב שנת תר"ע, היה היתה בת הרבני מו"ה ר' מאיר יהודה אסטרייכער ז"ל ראש הקהל בק"ק אונסדארף, וכך חרות על מצבתה שם:

מרת אסתר בת ר' מאיר יהודה אסטרייכער
האשה החשובה והיקרה מרת אסתר בת
מו"ה מאיר יהודה
אשת חיל בת טובים וקדושים
ספיר גזרתה מגזע תרשישים
תפארת בנים ועטרת בני בנים
רבתה בשקידה רבה בנות ובנים
בדרכי התורה וי"א ולד' נאמנים
תהלוכות ביתה נודעו בשערים
מאירים לפנינו מעשיה הישרים
ידה ולבה היו מלאי חסד ורחמים
ודלתי ביתה פתוחים לעניים נדכאים
היא זכתה לזקנה ושיבה פ"ט שנים
ונפשה הטהורה עלתה למרומים
ביום כ"ה מנחם אב שנת תר"ע לפ"ק
ת' נ' צ' ב' ה'

אביה הרב המופלג מו"ה מאיר ליב עסטרייכער ראש הקהל בק"ק אונסדארף, נולד לאביו הג"ר משה ארי' ולאמו מ' הענדל, ומהתוארים על מצבתו נראה שהיה גברא רבה, נפטר ביום י' אייר שנת תרי"ז ומנו"כ בק"ק שאמלוי וכך חרות על מצבתו שם:

פ"נ
מופלג אדיר יודע רזים
ישר הלך זלו דמיון ארזים
ארזי הלבנון אדירי התורה
ועליו השכינה שורה
בן הגאון מו"מ רב משה
אריה זצ"ל נפטר יו"ד אייר
תרי"ז לפ"ק
ת' נ' צ' ב' ה'

אשתו מ' חוה לבית פאללאטשעק [חיות] מק"ק אונסדארף מזרע הג"ר יצחק חיות בעל זרע יצחק.

הג"ר מאיר ליב היה בנו של הג"ר משה ארי' עסטרייכער אבד"ק קראלי בן הג"ר מאיר ליב אבד"ק קראלי, ר' משה ליב מילא מקום אביו ברבנות בק"ק קראלי בשנת תקל"ה ושפט את ישראל חמשה וארבעים שנה עד פטירתו לחיי עוה"ב, החליף מכתבים עם גאוני דורו ומוזכר בשו"ת נוב"י, כמו כן הי' חשוב גדול בעיני שר העיר בעת ההוא הרוזן יאזעף קאראלי, וכשמת הרוזן הספידו הגאון במעמד אנשי העיר, דברי הספדו נתפרסמו בדפוס במחברת "דברי ניחומים למשפחתו הכבודה של הגראף יאזעף קאראלי" בלשון גרמנית.

אשתו הראשונה מ' רחל חיה נפטרה בקראלי ש"ק ו' אייר תקנ"ב, בת הג"ר צבי הירש ליפחאוויץ מגרויסווארדיין וממנה נולדו ילדים וביניהם אשת הג"ר יהושע פריינד מקראלי, אחר מותה נשא הרבנית מ' הענדל ע"ה, בת ר' ארי' יהודה ז"ל, נפטרה באונסדארף ג' כ"ב תמוז שנת תקצ"ז, וממנה נולדו ר' מאיר ליב ראש הקהל באונסדארף [לעיל] ושאר ילדים.

ר' משה ארי' נפטר י' אדר תק"פ, ומנו"כ בקראלי וכך חרות עליו:

פ"נ
הרב מו"ה משה
ארי' שהי' אבד
פה ושימש הקהל'
מ"ד שנה נו"נ עפ"י
צוואתו כי כן צוה
הרב המה"ג ז"ל יום
ו' עש"ק יוד אדר
שנת תק"פ לפ"ק
תנצב"ה

נספד ע"י הג"ר יחזקאל פאנעטה אבד"ק קארלסבורג, בקונטרס שערי ציון בסו"ס מראה יחזקאל שער כ"ה, "לפרשת אחרי מות והוא הספד מר שעשיתי בביהכ"נ דק"ק מאדע על שני צדיקי הדור ה"ה מחותני הרב המאה"ג המפורסם חכם הכולל מהו' ישראל עוזר זצ"ל שהי' אבד"ק הנ"ל, ומשנהו הרב המאה"ג כו' הצדיק חסידא ופרישא מו"ה משה ארי' זצ"ל אבד"ק קראלי שנת תק"פ לפ"ק"

ובאמצע ההספד "גם ידוע לכם צדקת הצדיק הרב המאה"ג אבד"ק קראלי שהי' מפורסם בחסידות ופרישות ועשה סיגופים רבים והי' בעל יסורין הרבה"

הרבני הצדיק ר' יקותיאל זאב הנק' ר' זלמן וואלף ראטה, היה ראש הקהל בק"ק קעזמארק כ"ה שנים, נולד בשנת תקע"ח בק"ק אונסדארף, לאביו הרבני מו"ה ר' יצחק ראטה ז"ל מק"ק אונסדארף [וזו' ראכל ע"ה], ונפטר בן ס"ו שנה[לה] ביום י"ח סיון שנת תרמ"ד ושם מנו"כ וכך חרות על מצבתו שם:

פ"נ
איש יקר רוח צדיק תמים
אוהב תורה רחים ומוקיר רבנן
ביתו היתה פתוח לרוחה
גמל חסד לעניים ולעשירים
הוא הי' רעי' מהימנא לעדת קעזמארק כ"ה שנים
ועסק בצרכי צבור באמונה
עד יום פטירתו ביום י"ח סיון
ונקבר בס"ג ובאבל יחיד בכתר שם טוב
ביום י"ט שנת תרמ"ד לפ"ק
כהר"ר
יקותיאל זאב
המכונה
זלמן וואלף ראטה
בהמנוח כהר"ר
יצחק ז"ל
זכר צדיק לא יסוף מלבבינו
לוקה היום עטרת ראשינו
מצבת אבן לנו ולבנינו
נצב פה להבליג על יגוניגו
ואבן תזעק והגל תעניגי

לה. רישום פטירתו בק"ק קעזמארק

אבינו רועינו עוז תפארתינו
לרגלינו נר ואור לנתיבותינו
פה מנוחתו מליץ טוב בעדינו
ת' נ' צ' ב' ה'

ר' יצחק ראטה ז"ל מק"ק אונסדארף, בנו של הרבני מו"ה ר' אשר ז"ל, ונפטר בק"ק אונסדארף בן ע"ב שנה ביום ב' ט"ז כסליו שנת תר"כ ושם מנו"כ וכך חרות על המצבה:

פ"נ
איש תם וירא אלהים אשר
הלך כל ימי מגורו על האדמה
בדרך צדק ואמת ה"ה כ"ה
איצק
המכונה יצחק בן המנוח
כ"ה אשר ראטה
נפטר בשם טוב בן ע"ב שנים
לדאבון אשתו ובניו וכל משפחתו
ביום ב' ט"ז כסליו
שנת כת"ר לפ"ק
ת' נ' צ' ב' ה'

אשת הרבני הצדיק מו"ה ר' יקותיאל זאב הנק' זלמן וואלף ראטה ז"ל ראש הקהל בק"ק קעזמארק הנ"ל היתה מרת שרה / שרל[לו] ע"ה בת הרבני מו"ה ר' מאיר יהודה הנק' ר' מאיר ליב אסטרייכער ז"ל מאונסדארף הנ"ל, היא נולדה בשנת תקפ"ד בק"ק אונסדארף[לז], ונפטרה בהעלמעץ בת נ"ח שנים ביום י"ב טבת שנת תרמ"ב.

כנראה עברה מ' שרה / שרל הנ"ל לגור אצל אחיה הגביר הצדיק ר' אלעזר אסטרייכער בק"ק העלמעץ, ששם נמצא מנו"כ [לצד מצבת אחיה הנ"ל] וכך חרות על מצבתה שם:

לו. על מצבת בנה הג"ר משה ארי' אבד"ק פאפא, נרשם "שרל" וגם ברשימת היאהרצייט בכולל רמבעה"נ בלוח משנת תרע"א "ג"כ [גבאי הכולל] הרה"ג מו"ה משה ארי' בן שרל ראטה אבדק"ק פאפא", אמנם על מצבת בנה מו"ה ר' דוד מקעזמארק נרשם "שרה", וכן הוא על מצבתה נרשם שמה "שרל" אמנם על הראשי תיבות נקרא "שרה".

לז. כ"ה ברישום פטירתה בהעלמעץ, ואצל הרישום לא נרשם רק שם "אסטרייכער" ולא ראטה.

ותמת שרה אשת כ"ה זלמן וואלף ראטה נ"י מקעזמארק
פ"נ
בת נ"ח לימי חייה
י"ב טבת ונקברה למחרתו ב' י"ג
שנת תרמ"ב ל'
ברבות ימים הילך כי תשאל
מי שוכן תחת זה הגל
ציון זה מעורר לבכי ויענה
שמעונו ראו הבינו
בכה תבכי וקנה שאו
מאוד הרבתה רחמים רבים
מעוז אביונים ישועות רעיבים
לזכרון יהי בין רגבים
ה"ה האשה המפורסמת ברוב צדקתה ומעשיה הטובים
מר' **שרל** ז"ל
שעסקה כל ימיה בכל מאמצה כחה
לגדל בניה על בירכי התורה והיראה
ובהחזקת עניים ובפרט ללומדי תורה
ת' נ' צ' ב' ה'

אחד מילדיהם היה ענף עץ אבות הגאון המפורסם רבי משה אריי' ראטה זצ"ל אבד"ק פרעשוב ופאפא, נפטר בפאפא ביום כ"ה מרחשון שנת תרס"ז ושם מנו"כ.

משפחת פאנעט - אות ג'

הרה"ק ר' מנחם מענדל פאנעט האדמו"ר מדעעש

אשתו הרבנית מ' ריזל ע"ה, נפטרה בדעעש ביום ו' עש"ק ז' אייר שנת תרמ"ד וכך חרות על מצבתה בדעעש

פ"נ
שושנה בין החוחים רעיתי
בין הבנות
כשושנה הנותנת ריח טוב
כן האשה הצדיקת הלזו
נתנה ריחה במעשים טובים
ה"ה הרבנית הצנועה
והחסידה מרת ריזל בת

מו"ה יודא ליב הלוי ז"ל
נפטרה ונקברה ביום ו'
עש"ק ז' אייר שנת תרמ"ד
ת' נ' צ' ב' ה'

משפחת גרינבערגער - אות ה'-ו'

אביא פה כמה פרטים והוספות למשפחת גליק - גרינבערגער, חלקם כבר כתבתי בקונטרס "סדר יוחסין למשפחת גרינבערגער" (ברוקלין תשס"ט) ופה הוספתי הוספות עד מקום שידי מגעת בזמן קצר.

הרה"ג ר' גדלי' דוד גליק מו"ץ בדיבעווע

ברשימת התורמים משנת תרמ"ג לכולל וויזניצא [כת"י] בדיבעווע "ר' גדלי' דוד בן הענא" הוא היה בעל הוראה[לח], בשמות מתנדבים בסו"ס נדבות פי [לעמבערג תר"ח] דיבעווע, ר' גדלי' דוד", נפטר כ"ד טבת שנת תר"ן ומנו"כ בדיבעווע וכך חרות על מצבתו שם:

הוא הגבר
הקים עול וגם
עשה פרי
וקיים ולמדתם את בניכם
נצר פיו ולשונו מדבה
הי' שייף עייל שייף נפיק
וגריס באוריתא תדירא
וימים רבות חי חיי צער
בסוף ימיו נפל למשכב
והצדיק את הדין בגם זו
לטובה מ' גדליה דוד ב"ה יוסף
ז"ל נפטר כ"ד טבת תר"נ
ת' נ' צ' ב' ה'

אשתו מ' פיגא ע"ה בת הרבני מו"ה ר' משה אליעזר שטיינמעטץ ז"ל נפטרה בדיבעווע בת ס"ד שנה ביום כ"ז חשון שנת תרנ"ח, וכך חרות על מצבתה:

פ"נ

לח. ספר מארמארוש, תל-אביב תשמ"ג, עמ' 301.

אשה צנועה וחסידה
אשת חיל ויראת ה'
מ' פיגא בת
משה אליעזר ז"ל
נפטרה כ"ז חשון
תרנ"ח תנצב"ה

בתם מ' הינדא ע"ה אשת הרה"ג ר' יעקב גרינבערגער מו"ץ בדיבעווע.

הרה"ג ר' יעקב גרינבערגער מו"ץ בדיבעווע

נולד בערך בשנת ת"ר[לט] מקום לידתו לא נודע

בבחרותו למד בא' הישיבות המפורסמות, אולי באונגוואר אצל הגאון מהר"ם א"ש ובנו ר' מנחם א"ש ואולי אצל הגאון ר' שמעלקא מסעליש, אמנם זה ידוע לנו כי למד בצוותא עם הגאון ר' יוסף מאיר וויס זצוקללה"ה אשר לימים היה מנהיג מפורסם של אלפי חסידים ה"ה בעל האמרי יוסף מספינקא זצוקללה"ה.

וברשימת התורמים לכולל וויזניצא בשנת תרמ"ג [כת"י] "ר' יעקב בן בראנע", ובשמות המתנדבים בסו"ס ערך ש"י על יור"ד (סיגעט תרנ"ב) "דיביווא, ר' יעקב בן בראנא"

הרה"ג ר' יעקב גרינבערגער ז"ל נשא מ' הינדא ע"ה בת הרה"ח ר' גדלי' דוד גליק אחד מחשובי התלמידי חכמים בישוב דיביווע במארמארוש ולימים המו"ץ שם. בתקופה ההיא היינו בערך שנת תר"כ-תר"ל למד האברך הצעיר הר"ר יעקב ז"ל ביחד עם המורה הוראה בדיביווע הזקן ר' משה הלוי[מ].

נכדו של הרה"ג ר' יעקב ג"ב, הר' מנחם אדלר, מספר בזכרונותיו כי מנהגו של ר' משה הלוי הנ"ל היה להתמיד מאד בלימוד התורה הקדושה. והיה משים לילות כימים ולא שכב כלל על מטתו רק מה שהתנמנם בשעת הלימוד קצת על הספר, וזקני הרה"ח ר' יעקב ג"ב כשראה שלימוד זה לא יכול להצליח, טען עמו שישכב על מטתו ויישן איזה שעות ואחר כך יהי' הלימוד טוב במוח זך. והשיב לו הרב

לט. בספר מארמארוש, תל-אביב תשמ"ג, עמ' 302, מובא כי בבחרותו למד בצוותא עם האדמו"ר בעל האמרי יוסף מספינקא זצ"ל והאדמו"ר הנ"ל נולד בשנת תקצ"ח וא"כ נוכל לשער שהרה"ח ר' יעקב גרינבערגער היה בן גילו בערך.

מ. בס' מארמאמרוש הנ"ל עמ' 301 כתב שהי' אביו של הצדיק ההונגרי המפורסם ר' נפתלי הירצקא מראצפערט. אמנם לא נכון שר' יעקב פרץ הלוי שו"ב בכפר "פויטש" היה אבי הרה"ק ר' נפתלי הירצקא הנ"ל.

ר' משה הנ"ל שהשי"ת יש לו כבר בעולמו מוחות חריפים ולא חסר לו דווקא לתרץ איזה רמב"ם קשה, אכן מה שחשוב לו להקב"ה הוא העסק בתורה בעמל וביגיע יומם ולילה.

אחר פטירת חותנו הרה"ח ר' גדלי' דוד גליק מילא חתנו הרה"ג ר' יעקב גרינבערגער ז"ל את מקומו והיה משיב לשואליו דבר ה' זו הלכה. בתחלה לא קבל שכר על ההוראה, וכעבור שנים קבעו לו הקהל שכירות מסוימת בשביל תפקידו כמורה צדק.

הרה"ח ר' יעקב גרינבערגער היה מחסידי וויזניץ והיה נוסע להרה"צ ר' מנחם מענדיל מויזניץ בעל הצמח צדיק זצוקלל"ה, בספר אבן שתי' מספר[מא] סיפור נפלא ששמע ממנו, מצינו חתימת הרה"ג ר' יעקב ז"ל ביחד עם חתימותיהם של עוד חשובי הקהלה על פרטי כל מיום א' פ' ויחי שנת תרנ"ח לפ"ק.

אחיו של הרה"ח ר' יעקב היה הרה"ח ר' אברהם גרינבערגער מכפר טערניווע. ר' אברהם היה ת"ח חשוב ובזקנותו עלה[מב] לארץ ישראל והיה מן הממונים על קופת רמבעה"נ לכולל וויזניץ, וכל הצדיקים שבדורו כבדו אותו מאד כי היה תלמיד חכם גדול ועסק בעניני צבור לשם שמים[מג]. ברשימת התורמים משנת תרמ"ג לכולל וויזניצא [כת"י] בטערניווע נמצא שמו כגבאי מלקט הצדקה "טערניוויא, ע"י ר' אברהם בן בראנע"

אשתו מ' פייגא עטי' ע"ה, וברשימת התורמים לכולל וויזניצא משנת תרמ"ג [כת"י] "טערניווע, ר' אברהם בן בראנע, בנו חיים משה יצחק בן פייגא עטי'", ושם ברשימה אחרת "ר' אברהם בן ברריינה, ר' חיים משה יצחק בן פייגא עטי'"

הרה"ג ר' אלטר חיים גרינבערגער מו"ץ בדיבעווע

הרה"ג ר' אלטר חיים גרינבערגער נולד כנראה בערך בשנת תרכ"ה בדיבעווע לאביו הרה"ח ר' יעקב. הרה"ח ר' אלטר חיים היה אברך ת"ח מופלג בתורה ויראה שמים והיה חסיד ומקושר לאדמו"רי בית וויזניץ.

באחד הספרים שירש הרה"ג ר' אלטר חיים מאביו הרה"ג ר יעקב גרינבערגער רשם בנו של הרה"ג ר' אלטר חיים, הרה"ח ר' גדלי' דוד:

מא. אבן שתיה מערכת הרה"ק ר' מנחם מענדיל ז"ל מוויזניצא פרק ששי אות א' (עמ' קמ"ט.

מב. הר' מנחם אדלר כותב בזכרונותיו שכמדומה לו היה זה בשנת תרס"ג.

מג. ספר מארמארוש, תל-אביב תשמ"ג, עמ' 322 בשם ר' מנחם אדלר נכדו של הרה"ג ר' יעקב גרינבערגער מדיבעווע

"זה הספר שייך להרבני הנגיד החסיד המפורסם חכם וירא שמים והוגה בתורה יומם ולילה מו"ה חיים אלטר נ"י גרינבערגער מק"ק דיבווע שהניח אבי זקני [היינו ר' יעקב גרינבערגער ז"ל] לאבי יקירי [היינו ר' אלטר חיים גרינבערגער ז"ל] ועוד ס"א [ספרים אחרים]. הק' גדלי' דוד גרינבערגער החופק"ק דיבעווע"

בערך בשנת תרמ"ה נשא הרה"ח ר' אלטר חיים ז"ל את זוגתו האשה החשובה מרת זעלדא בת ר' משה יעקב הויפמאן מדיבעווע.

אחר פטירת אביו הרה"ח ר' יעקב מילא בנו הרה"ג ר' אלטר חיים את מקומו, ונזכר בשמות המתנדבים בסו"ס ערך ש"י על חו"מ (סיגעט תרנ"ב) "דוביווע, ר' חיים גרינבערגיר"

בסו"ס שו"ת תשורת ש"י מהדורא תניינא (סיגעט תרס"ה) "דוביווע, ר' אלטיר חיים בר' יעקב"

אמנם לא האריך ימים ונפטר בצעירתו כשהיה כבן כ"ט שנים והשאיר אחריו משפחה גדולה של יתומים קטנים. אשתו מרת זעלדא גידלה אותם במסירת נפש והיא היתה אשה חשובה עד מאד ומסופר אודותה שהרה"צ האדמו"ר מוויזניץ בעל האהבת ישראל היה קם לפניה והיה קורא אותה ר' זעלדא.

בסוף ימיה עברה מרת זעלדא לק"ק מיהאפאלוא, שם גר בנה הרה"ח ר' מנחם מענדל ז"ל, ובתה מ' מרים אדלער, היה לה תשע ילדים, ואחד מהם היה הרה"ח ר' גדלי' דוד גרינבערגער ז"ל

הרה"ח ר' משה יעקב האפמאן ז"ל מדיבעווע

ר' משה יעקב האפמאן היה מחשובי קהלת דיביווע, נולד לערך שנת תק"ץ בק"ק בוקאטץ, ונפטר ביום כ"ח ניסן שנת שנת תר"ס ומנו"כ בדיבעווע וכך חרות על מצבתו שם:

פ"נ
איש תם הלך בדרך תמים
במצות ה' שם לילות כימים
על שלחנו אכלו ענייי' ואביוני'
ביתו היה בית ועד לחכמים
מהונו עשה נשואין ליתומים
מ' משה יעקב
בן ... אל נפטר כ"ח ניסן תר"ס
ת' נ' צ' ב' ה'

מחותנו הג"ר שלמה יהודה טאבאק ראב"ד סיגעט מזכירו בשמות המתנדבים בסו"ס ערך ש"י על חו"מ (סיגעט תרנ"ב) "מחו' ה' ר' משה יעקב", ובשמות המתנדבים בסו"ס ערך ש"י על יור"ד (סיגעט תרנ"ב) "דיביווא, מחו' ר' משה יעקב הויפמאן, בנו ר' נחמן זיידא", והוא שהג"ר מנחם טאבאק מו"ץ בדיבעווע [בנו של הג"ר שלמה יהודה בעל ערך שי] הי' חתנו, הג"ר מנחם נפטר בדיבעווע ביום י"ב ניסן שנת תש"א ושם מנו"כ

ברשימת התורמים משנת תרמ"ג לכולל וויזניצא [כת"י] בדיבעווע "ר' משה יעקב בן מלכה", בשמות המתנדבים בסו"ס כנפי יונה (לעמבערג תרמ"ד) "דיביווע, ר' משה יעקב בן מלכה"

אשתו מ' עטיא לבית בערקאוויטש, נולדה בטערניווע לערך שנת תקצ"ג, ונפטר בת ע"ב שנה ביום דעצעמבער 4 שנת 1905 [תרס"ה].

אחיו של הרה"ח ר' משה יעקב, היה הרה"ח ר' אליעזר הויפמאן ז"ל מדיבעווע, ובנו של ר' משה יעקב היה החסיד המופלג בתורה מו"ה נחמן זיידא האפמאן ז"ל מדיבעווע, נפטר שם בדר"ח טבת תרצ"ג

ואשים קצי למילין ואקוה שעלה בידי לסדר סדרי היוחסין והתולדות כהוגן ושלא נכשלתי באיזהו מקומם אמנם שגיאות מי יבין, ובחדא מחתא אברך אותך ואת משפחתך בברכת מזל טוב שיהא הזיווג עולה יפה יפה בנין עדי עד וקשר של קיימא לראות מהם דורות ישרים ומבורכים עם שאר יוצ"ח.

בידידות רבה

ידידך ומוקירך

דובעריש וועבער

פה ברוקלין יע"א

"ונתתי להם בביתי ובחומתי יד ושם"

לזכר ולעילוי נשמות הורי היקרים

אבי מורי

איש החסד וירא אלקים

הרה"ח ר' **משה דוד** ב"ר **אורי** ז"ל

נלב"ע שבת שובה ג' תשרי תשע"ד

מגזע הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל

בעל "בית אפרים"

אמי מורתי

האשה החשובה

מרת **צביה** ע"ה

בת הרה"ח ר' **משה יהודה לעדערער** ז"ל

נלב"ע ט"ו אדר ב' שושן פורים תשל"ח

הוקדש והונצח ע"י בנם

אפרים זלמן שווינדער

יכתב בספר לזכרון עולם

לזכר ולעילוי נשמות

מורי חמי

צדיק תמים עובד את ה' בשמחה

הרה"ח ר' **משה אריה** ז"ל

בהרה"ח ר' **שלמה צבי** הי"ד

ראזענבערג

מק"ק ערלוי יצ"ו

זכה לשמש הגה"ק רבי שמעון סופר זצוק"ל

אב"ד ערלוי בעל התעוררות תשובה

ואח"כ להדבק בזרעו

נלב"ע כ"ב טבת תשס"ו

חמותי

האצילה והכבודה כבת מלך

אשה יראת ה' היא תתהלל

מרת **בונא** ע"ה

בת הרה"ח ר' **אליעזר יואל פאשקעס** ז"ל

נכדת הגה"ק רבי שמעון סופר זצוק"ל

אב"ד ערלוי בעל התעוררות תשובה

והכתב סופר והחתם סופר ורעק"א

נלב"ע ח' אב תשס"ח

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח והוקדש ע"י חתנם ובתם

אפרים זלמן שווינדער וב"ב

מהדורת מיוחדת לציון שנת
גליעד והמכון הדתי שעל שם
ע"ש יגאל ועמיעז